Riksdagens protokoll 2025/26:142

Tisdagen den 16 juni

Kl. 09.00–15.57
18.00–21.48

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 26 maj justerades.

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition
2025/26:285 till justitieutskottet

Motioner
2025/26:4199 och 4201 till finansutskottet

EU-dokument
COM(2026) 282 till miljö- och jordbruksutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 7 september*.

§ 3 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skatteutskottets betänkande
2025/26:SkU30 Utökade befogenheter för Skatteverket inom folkbokföringsverksamheten

Justitieutskottets betänkande
2025/26:JuU44 En betald polisutbildning

Socialförsäkringsutskottets betänkande
2025/26:SfU25 Utdelning av överskott i inkomstpensionssystemet

Finansutskottets betänkanden
2025/26:FiU24 Uppföljning och utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2025
2025/26:FiU27 Utvärdering av svensk penningpolitik 2015–2024

Utbildningsutskottets betänkande
2025/26:UbU31 En mer ändamålsenlig reglering av etikprövning av forskning som avser människor

§ 4 Frihet från våld, förtryck och utnyttjande – En nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2025/26:AU13
Frihet från våld, förtryck och utnyttjande – En nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck (skr. 2025/26:245)
föredrogs.

Anf. 1 SARA GILLE (SD):

Fru ålderspresident! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Att vara fri från våld, förtryck och utnyttjande borde vara självklart i ett land som Sverige. Bakom varje siffra i statistiken finns en människa. Det kan vara en kvinna som lever i rädsla för den man hon delar sitt liv med, ett barn som växer upp i ett hem där våld är en del av vardagen, en ung flicka som inte själv får bestämma över sitt liv och sin framtid eller en människa som utnyttjas i prostitution eller människohandel och behandlas som en handelsvara.

Därför hör arbetet mot mäns våld mot kvinnor, mot våld i nära relationer, mot prostitution, mot människohandel och mot hedersrelaterat våld och förtryck till samhällets allra viktigaste uppgifter. Sverigedemokraterna har under lång tid drivit på för att hedersrelaterat våld och förtryck ska behandlas som en egen problematik. Därför välkomnar vi att detta nu har fått ett eget jämställdhetspolitiskt delmål.

Fru ålderspresident! Mäns våld mot kvinnor är fortfarande ett av våra största samhällsproblem. Trots många års arbete mot detta våld dödas kvinnor fortfarande av män som de har eller har haft en relation med. I varje sådant fall finns anhöriga vars liv slås i spillror och barn som förlorar sin trygghet. Våld i nära relationer sker ofta bakom stängda dörrar. För många utsatta är det rädslan, beroendet och skammen som gör det svårt att lämna relationen.

Men våld handlar inte alltid om slag och sparkar. Psykiskt våld, hot, isolering och ekonomisk kontroll kan också göra det svårt att lämna en relation. För många kvinnor handlar det om ekonomi. Att inte få arbeta, att inte ha tillgång till egna pengar eller att göras helt beroende av den som utövar våldet kan vara minst lika effektivt som slag för att hindra någon från att lämna en destruktiv relation. Ekonomiskt våld syns inte alltid utåt, men konsekvenserna kan vara förödande. Det kan handla om skuldsättning och ekonomisk kontroll och att sakna möjlighet att bygga upp ett eget liv efter att man till slut lyckats lämna relationen.

Fru ålderspresident! Vi får aldrig vänja oss. Vi får aldrig acceptera att våld, hot och kontroll blir något normalt. Alltför många kvinnor och barn har vittnat om att de har sökt hjälp men inte blivit tagna på allvar. Vi har sett fall där signaler har missats och myndigheter inte lyckats samverka. Konsekvenserna av sådana misslyckanden blir ofta livslånga för dem som drabbas. Därför måste samhället bli bättre på att upptäcka utsatthet tidigt och agera innan våldet hinner eskalera.

Sverigedemokraterna vill därför se tidigare insatser och ett starkare fokus på samverkan mellan skola, socialtjänst, sjukvård och rättsväsen. Ingen människa ska falla mellan stolarna för att myndigheter inte talar med varandra.

Fru ålderspresident! Hedersrelaterat våld och förtryck är inte vilket våld som helst. Det handlar om en form av förtryck där individens frihet underordnas familjens och släktens så kallade heder. Vi får aldrig låta rädslan för att tala klarspråk bli större än viljan att skydda de människor som lever mitt i förtrycket. Hedersförtrycket bygger på normer som begränsar människors frihet och som står i direkt konflikt med de värderingar om jämställdhet och självbestämmande som vårt samhälle vilar på.

Sverigedemokraterna anser att samhället måste våga vara tydligt. Därför har vi föreslagit ett förbud mot slöja, hijab, niqab och burka. Vi menar att dessa plagg är uttryck för normer som begränsar kvinnors och flickors frihet och att samhället måste stå upp för de kvinnor och flickor som vill leva fria från kontroll, förtryck, begränsningar och hedersnormer. Man kan inte bekämpa hedersförtryck och samtidigt blunda för de normer och uttryck som i många miljöer används för att upprätthålla det. Ingen flicka ska behöva välja mellan sin frihet och sin familj.

Fru ålderspresident! För Sverigedemokraterna handlar det här ytterst om att färre kvinnor ska utsättas för våld, att fler barn ska få hjälp i tid och att fler människor ska kunna leva fria från hot, kontroll och förtryck. Barn och unga som lever under hot, kontroll och våld ska upptäckas tidigare. Barn som bevittnar våld är också brottsoffer och måste mötas som det. Skola, socialtjänst, sjukvård och rättsväsen måste ha både kunskap och mod att agera.

Sverigedemokraterna vill se ett större fokus på våldsutövarna. Samhället måste bli bättre på att bryta återfall och förebygga nya brott. Det är inte rimligt att kvinnor och barn gång på gång ska behöva leva i rädsla för att samhället inte lyckas bryta våldsspiralen.

Vi måste också se sambandet mellan prostitution, människohandel och den organiserade brottsligheten. Ingen människa ska reduceras till en handelsvara. Därför måste kampen mot prostitution och människohandel också vara en del av kampen mot den organiserade brottsligheten.

Fru ålderspresident! Ett samhälle prövas inte när allt fungerar. Ett samhälle prövas när människor är som mest utsatta. Då måste vi stå på deras sida, på kvinnornas sida, på barnens sida, på de utsattas sida, och det kommer Sverigedemokraterna att fortsätta att göra.

Fru ålderspresident! Det här är min sista debatt detta riksmöte. Jag vill därför passa på att tacka presidiet och utskottskansliet. Jag vill också tacka mina utskottskollegor. Vi har inte alltid tyckt lika, och vi har ibland haft väldigt olika syn på både problem och lösningar. Men jag vill ändå rikta ett varmt tack till dem för många viktiga diskussioner och ett gott samarbete.

Med det önskar jag presidiet, kansliet och alla ledamöter en riktigt glad sommar.

(Applåder)

Anf. 2 SOFIA AMLOH (S) replik:

Fru ålderspresident! Riksrevisionen avser nu att granska Migrationsverkets, Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens arbete mot männi-

skohandel för sexuella ändamål. Det har redovisats mycket tydligt i utredningar och rapporter och även av Jämställdhetsmyndigheten vad i lagstiftningen som gör det svårt att få fällande domar.

Det är i stort sett riskfritt att bedriva organiserad människohandel i Sverige. Kvinnor och barn, de absolut mest utsatta, faller offer för dagens slaveri. Det hörde vi i ledamotens anförande.

Det här är en grov, organiserad brottslighet som är mycket lönsam. Min fråga till ledamoten och Sverigedemokraterna, fru ålderspresident, är varför man inte har gjort något åt lagstiftningen så att det kan bli fler fällande domar och så att det inte längre är riskfritt och i stort sett lagligt att bedriva organiserad människohandel i Sverige.

Anf. 3 SARA GILLE (SD) replik:

Fru ålderspresident! Det är absolut en väldigt viktig fråga ledamoten ställer. Det här handlar om människor som utnyttjas, och det är fruktansvärt. Det är ingenting vi över huvud taget ställer oss bakom, utan vi tycker att man behöver bekämpa det med hårdhandskarna. Men det är ändå intressant att ledamoten ställer frågan till oss när ledamoten själv ingår i ett parti som inte alls gjorde tillräckligt för dessa kvinnor under den tid ledamotens parti satt i regeringsställning.

Jag vill alltså bolla tillbaka frågan. Varför gjorde ledamoten inte tillräckligt när möjligheten fanns?

Anf. 4 SOFIA AMLOH (S) replik:

Fru ålderspresident! Sverigedemokraterna utgör hela regeringens underlag. Ingenting kommer till den här kammaren utan Sverigedemokraternas godkännande. Allt måste passera dem, för om de inte står bakom det regeringen lägger på riksdagens bord går det inte igenom. Det gör kanske inte så mycket annat heller just nu. Det är så det ser ut.

Jag undrar fortfarande, eftersom jag inte fick svar på frågan. Vi hörde från ledamoten i talarstolen att det här är samhällets viktigaste uppgift. Varför har man då inte prioriterat att se till att det finns en proposition på bordet som ändrar lagstiftningen och leder till fällande domar? I dag får vi ju inte fällande domar. Det är i ytterst få ärenden någon fälls.

Det bedrivs organiserad människohandel i Sverige utan att det får några rättsliga följder. Det faller i domstol. Varför har Sverigedemokraterna, om detta är en av samhällets viktigaste uppgifter, inte gjort mer under sina fyra år?

(Applåder)

Anf. 5 SARA GILLE (SD) replik:

Fru ålderspresident! Först och främst vill jag understryka att vi inte vill att någon människa ska bli utnyttjad. I ett modernt samhälle som Sverige borde det inte få förekomma över huvud taget. Jag tycker att det är fruktansvärt att det sker.

Sedan vill jag också säga att jag inte håller med ledamoten. Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen gör betydligt mer än vad ledamotens parti någonsin gjort för de här utsatta människorna. Jag håller inte alls med om att Sverigedemokraterna inte prioriterat detta. Det stämmer inte. Det händer mycket mer nu än när ni hade regeringsmakten.

Vi tillsätter utredningar. Vi lägger fram förslag, men om och om igen röstar ni ned dem. Ni håller inte med oss i debatterna, och ni håller heller inte med oss när riksdagen voterar. Jag tycker att det är befängt att man trycker på oss om det här när vi faktiskt gör saker. Ledamotens parti borde helt enkelt se sig i spegeln.

Anf. 6 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru ålderspresident! Tack, Sara Gille, för anförandet! Det var mycket träffande. Jag hyser stor respekt för ledamotens beskrivning av människors utsatthet – kanske extra stor för beskrivningen av kvinnors utsatthet, oavsett om det gäller mäns våld mot kvinnor eller annan form av utsatthet. Sedan är frågan om Centerpartiet tycker att regeringens åtgärder är tillräckliga, och det återkommer jag till i mitt anförande.

Jag har en specifik fråga som gäller hedersrelaterat våld och förtryck. Jag hörde det inte själv, men jag tror att Sverigedemokraterna har gjort ett statement om förbud mot att bära slöja. Ledamoten nämnde det även i sitt anförande.

Det kan vara så att slöja är lika med förtryck. Det kan också handla om motsatsen – att kvinnor bär slöja frivilligt. Med det sagt är lagstiftning normativ och kan ha effekt, även om kvinnor gör saker ”frivilligt”. Lagstiftning kan alltså vara normativ, men frågan är hur en sådan lagstiftning skulle fungera. Jag skulle gärna vilja höra ledamoten resonera lite om hur man har tänkt.

Vem ska kontrollera kvinnor som bär slöja och fråga om det faktiskt görs frivilligt eller inte? Ska polisen göra det? Ska polisen satsa sina resurser på det? Förtrycket sitter ju inte bara i klädesplagget, utan det sitter med all säkerhet hos en man som tvingar kvinnan att ha slöja.

Vad är den exakta vinsten med att förbjuda ett klädesplagg i stället för att vidta fler åtgärder för att få bort det verkliga problemet? Ledamoten får gärna berätta lite hur man har tänkt och om det finns ytterligare åtgärder för att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Jag tycker inte att det räcker med att förbjuda slöja.

Anf. 7 SARA GILLE (SD) replik:

Fru ålderspresident! Tack till ledamoten för frågan! Jag håller faktiskt med ledamoten om att det här inte är tillräckligt. Det räcker inte att förbjuda detta plagg, men det är en stor del av arbetet.

Vi får inte ignorera eller glömma vad det här plagget symboliserar. Jag vet att det finns väldigt många, däribland mina egna släktingar, som bär detta plagg frivilligt. Jag vet att alla inte tvingas att bära det. Men faktum är att många inte får välja själva. Jag tycker inte att man ska glömma bort det. Sverigedemokraterna vill stå på de kvinnors och flickors sida som inte har det här fria valet.

Det är, som ledamoten själv säger, mannen som är problemet. Så är det ju. Vad är anledningen till att man över huvud taget tvingar dessa flickor och kvinnor att bära slöja? Jo, att man vill underordna dem, hålla mäns blickar i styr och så vidare.

I ett jämställt land som Sverige där vi har kommit så långt i kampen för jämställdhet tycker jag att det är fruktansvärt och väldigt tragiskt att vi faktiskt backar när vi tillåter de här plaggen mer och mer i samhället.

Vår ståndpunkt är att vi vill ha ett Sverige utan de här plaggen. Så är det, och jag tycker att det är en självklar grej. Hur vi ska komma dit vet vi inte, men vi har gått ut med att vår ståndpunkt är att vi vill se ett land utan dessa plagg. Det är just för att kunna hjälpa dem som är utsatta. Men hur vi ska komma dit vet vi inte, utan det är där vi vill ha en utredning för att se om det över huvud taget är görligt.

Anf. 8 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru ålderspresident! Tack, Sara Gille, för svaret!

Jag tycker att min fråga är högst relevant, och jag tycker inte att Sverigedemokraterna kan ringa in hur man ska göra det här på ett bra sätt. Visst, man kan tillsätta en utredning. Men ledamoten säger ju själv att alla inte tvingas att bära slöja. Jag tycker inte att vi ska fastna i kulturrelativistiska teorier. Vi ska bekämpa förtrycket, men förtrycket sitter inte enbart i slöjan.

Jag tror också att Sverigedemokraterna sa på någon presskonferens att det här kommer att användas vid gränsen. Vid gränsen ska man ta av sig slöjan, och gör man inte det kan man åka någon annanstans. Då kommer oundvikligen frågan om det här verkligen är enbart ett sätt att skydda förtryckta kvinnor eller om det också är en migrationspolitisk åtgärd. Förtrycket fortsätter ju även för de kvinnor som eventuellt nekas att komma in i Sverige för att de bär slöja. Det här blir ju lite orealistiskt. Det blir ohållbart. Den något insinuanta frågan blir då om SD:s kamp verkligen gäller kvinnan eller om det är ett sätt att utvisa fler personer ur Sverige.

Jag skulle vilja se mer diskussion om vad som faktiskt hjälper. Ledamoten säger ju att det finns kvinnor som bär slöja frivilligt. Då utsätter det här dem för tvång.

Vi borde i stället prata om det som Centerpartiet har i sina reformer – hur vi ska motverka hedersrelaterat våld och förtryck i förskola, i skola och på fritids. Tillsätt en nationell plan för utbildning! Se till att vi har ett nationellt register för försvunna barn! Se till att konsulära enheter hjälper barn som förts ut ur landet! Se till att de som kommer hem får ett vettigt mottagande och inte låses in! Det är förslag som hjälper.

Anf. 9 SARA GILLE (SD) replik:

Fru ålderspresident! Ja, man kan göra mycket mer än att bara förbjuda de här plaggen, absolut. Det säger jag inget emot, utan där delar jag ledamotens uppfattning.

Men jag tycker ändå att det här är högst relevant. De här plaggen symboliserar kvinnors underordning, att mannen är överhuvudet i familjen och allt det här, så jag tycker ändå att det är viktiga frågor. Jag är jätteglad att det har förts upp till debatt över huvud taget, för jag tror att det är viktigt.

Jag tror också att de kvinnor som tvingas att bära de här plaggen uppskattar att vi diskuterar det här, för även om det finns de som frivilligt sätter på sig de här plaggen finns det de som inte frivilligt gör det.

Jag står fast vid att vi sverigedemokrater vill ha ett land utan de här plaggen. Om vi får igenom det här, vilket jag verkligen hoppas, får man självklart flytta till ett annat land om man nu prompt vill bära de här plaggen. Så är det, och det står jag fast vid. Jag tycker inte att de hör hemma här i Sverige över huvud taget, så jag tycker att man då kan flytta till ett annat land som faktiskt tillåter de plaggen.

När det gäller utredningen tillsätter vi den för att se om saker och ting går att lösa, hur man kan lösa dem och så vidare. Vi har egentligen bara meddelat vår ståndpunkt och vad vi tycker om det här. Men vi har inte kommit fram till hur man löser det, utan det är där utredningen ska ta vid.

Anf. 10 SOFIA AMLOH (S):

Fru ålderspresident! Det finns katastrofer som syns. De fyller våra tv-skärmar med bilder av raserade byggnader och människor på flykt. De väcker vårt medlidande därför att det är omöjligt att blunda för dem.

Det finns också katastrofer som pågår mitt ibland oss. De utspelar sig bakom stängda dörrar, i lägenheter, på byggarbetsplatser, i bärskogar, på hotellrum och på nätets annonssidor. Det är katastrofer som fortsätter därför att de flesta av oss aldrig tvingas se dem. Det är katastrofer vi kan välja att blunda för.

Människohandeln är en sådan katastrof. Den finns här i Sverige. Den finns i vårt land samtidigt som vi gärna beskriver oss själva som ett av världens mest jämställda och humana samhällen.

Fru ålderspresident! Jag bodde en period i Sydostasien, främst i Kambodja. Där gick det inte att värja sig. När mörkret föll blev exploateringen synlig. Den fanns på gatorna, på restaurangerna och på barerna. Den blev en del av stadsbilden, en del av turismen.

Här sker det under ytan. Det gör inte lidandet mindre. Det gör det bara lättare för omgivningen att titta bort för att sanningen är obekväm. Det som vi med rätta fördömer i historieböckerna pågår fortfarande, om än i nya former. Människor plockar våra bär eller säljer sina kroppar. Det är vår tids slaveri.

Fru ålderspresident! ”Hon såg verkligen ut att ha ont.” Det är inte ett vittnesmål från en brottsplats. Det är ett av 30 000 omdömen på en sajt efter sexköp. Låt oss stanna upp vid det. 30 000 omdömen. Män som recenserar kvinnors kroppar. Män som beskriver deras smärta. Män som fortsätter konsumera.

Sajterna som möjliggör detta har hundratusentals svenska besökare varje månad. Exploateringen har digitaliserats. Det som tidigare skedde på gatan sker nu även bakom skärmar. Rekrytering, annonsering, betalning, kontroll – allt kan ske med några knapptryck. Men tekniken är inte problemet. Problemet är att det fortfarande finns människor som anser sig ha rätt att köpa tillgång till andra människors kroppar. Och så länge efterfrågan finns kommer organiserad brottslighet att leverera utbudet.

Fru ålderspresident! Människohandel är inte bara ännu ett brott i statistiken. Det är ett av de grövsta angreppen på människovärdet. Genom lögner, hot och tvång rekryteras människor för att utnyttjas. Människor reduceras till handelsvaror.

FN beskriver människohandel som världens tredje största kriminella verksamhet efter narkotikahandel och vapenhandel. Det är inte småskalig kriminalitet. Det är internationell, organiserad och extremt lönsam brottslighet. Och offren är nästan alltid de mest utsatta: kvinnor och barn, flickor, människor som redan saknar skydd.

Fru ålderspresident! I dag debatterar vi regeringens strategi mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Det är bra att regeringen presenterar en långsiktig strategi. Det är bra att strategin erkänner att mäns våld mot kvinnor springer ur en maktobalans mellan könen. Det är bra att Sverige fortfarande står fast vid sina internationella åtaganden.

Men, fru ålderspresident, vi socialdemokrater ser allvarliga brister i strategin. Det handlar om det mest grundläggande: Kvinnor och barn får inte det skydd de har rätt till. Samtidigt rapporterar jourerna att våldet blir grövre, och anmälningarna ökar.

Noll kronor – så mycket avsattes i vårändringsbudgeten till konkreta skyddsinsatser för kvinnor och barn som utsätts för våld. Noll kronor.

Samtidigt finns det miljarder till andra utgifter, som sänkt bränsleskatt eller elstöd – men inte till den kvinna som står där med sitt barn i handen och undrar vart hon ska ta vägen i kväll, inte till barnet som somnar med rädslan i magen och inte till den som fruktar för sitt liv.

Hur ska kvinnor våga lämna våldet om samhället inte kan lova dem skydd? Vad ska vi säga till dem? Att de får vänta? Att det får bli en annan gång? Att kommunen får avgöra eller att det inte finns plats? Detta får aldrig bli vårt svar. Det får aldrig bli ett svar vi kan acceptera.

Fru ålderspresident! Mellan 2022 och 2024 anmäldes omkring 600 fall av människohandel i Sverige. Inte en enda anmälan ledde till en fällande dom – inte en enda. Vad skickar det för signal? Jo, att risken att åka fast är otroligt liten, att vinsterna är stora och att Sverige blivit ett attraktivt land för organiserade exploatörer. Det är fullständigt oacceptabelt.

Vi vet vad problemen är. Utredningar har pekat på dem, Jämställdhetsmyndigheten har pekat på dem och internationella organisationer och organ har kritiserat Sverige. Ändå saknas initiativ för att förändra lagstiftningen så att fler kan dömas. Det räcker inte med en handlingsplan. Det krävs handling, det krävs mod och det krävs politisk vilja.

Fru ålderspresident! Vi socialdemokrater anser också att sexuell exploatering av barn får alldeles för lite utrymme, och vi anser att detta är ett svek. Barn ska aldrig behöva bära vuxenvärldens oförmåga att skydda dem – aldrig.

Till sist vill jag säga att det finns de som vill se de jämställdhetspolitiska delmålen som separata politiska områden – som om ekonomisk jämställdhet inte hängde ihop med friheten från våld och som om makt och resurser inte påverkade människors möjlighet att leva fria liv.

Vi socialdemokrater vet dock bättre. Vi vet att jämlikhet bygger styrka, vi vet att ekonomisk självständighet skapar frihet och vi vet att ett samhälle där människor lämnas ensamma också blir ett samhälle där våldet får fäste. Att bekämpa mäns våld mot kvinnor handlar därför inte bara om kriminalpolitik. Det handlar om det samhälle vi vill vara: ett samhälle där människovärdet är ovillkorligt, där ingen kropp är till salu, där barns trygghet väger tyngre än budgetprioriteringar, där kvinnor inte behöver välja mellan våld och hemlöshet och där staten står på den utsattas sida – inte med ord, utan med handling.

Fru ålderspresident! En strategi kan visa riktningen, men den kan i sig inte rädda en enda kvinna eller skydda ett enda barn. Den kan inte stoppa en enda människohandlare. Det är våra beslut som gör det – vår finansiering, vår lagstiftning och vårt mod att agera.

Historien kommer inte att fråga oss vilka formuleringar vi skrev. Den kommer att fråga oss vad vi gjorde när vi visste. Vi vet, och vi ser. Därför har vi också ett ansvar för att handla.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

(Applåder)

Anf. 11 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Fru ålderspresident! Tack, ledamoten, för anförandet! Flera delar av det innehöll kritik mot det nuvarande arbetet. Å ena sidan vill man ha mer straffskärpningar, men å andra sidan är straffskärpningar inte det enda.

Jag får påminna ledamoten om att den här regeringen tog vid efter åtta år av socialdemokratiskt regeringsstyre. Det var åtta år av senfärdighet. Man valde i vanlig ordning att inte gå lika långt som Moderaterna när det gäller att skydda kvinnor och barn. Man ville inte bredda lagstiftningen mot hedersrelaterat våld i den utsträckning som vi föreslog, och det tog hela fyra år efter riksdagens tillkännagivande innan riksdagen kunde rösta om att göra hedersbrott till en egen brottsrubricering. Man valde inte heller att gå lika långt gällande straff för våldtäkt och sexuella brott som Moderaterna föreslog.

Jag undrar varför man under sin egen regeringstid inte valde att gå vidare med alla de förslag som Moderaterna då hade.

Anf. 12 SOFIA AMLOH (S) replik:

Fru ålderspresident! Tack, ledamoten, för frågorna!

Vi tycker som socialdemokrater att det är väldigt viktigt att ha två tankar i huvudet samtidigt. Vi måste göra fler saker när det gäller kriminalpolitiken och att skärpa straffen, och där gjorde vi en rad saker under vår senaste regeringstid gällande barnfridsbrott och att göra hedersrelaterat våld till en egen rubricering i lagstiftningen. Det gäller även samtyckeslagstiftningen och så vidare. Jag ska inte ägna all min talartid åt att berätta detta för ledamoten.

Man behöver också se till att skapa andra förutsättningar för att det här ska bli av. Vi tog fram just den tioåriga strategi som har legat till grund för den strategi som nu debatteras. Det var alltså under en socialdemokratiskt ledd regering den kom på plats. Jag har precis berömt regeringen för att ha tagit vid med att fortsätta detta långsiktiga arbete, vilket är oerhört viktigt.

Det som bekymrar mig är att den här regeringen i stället för att hålla två tankar i huvudet samtidigt med andra handen ser till att just kvinnor blir mindre ekonomiskt självständiga. Rapport efter rapport visar just det. Det är inte bara vi socialdemokrater som står här och säger det, utan vi ser hur det backar.

Hur ska kvinnor kunna lämna en destruktiv relation eller skilja sig – av vilket skäl man nu vill – om man är helt ekonomiskt beroende av en man och inte är ekonomiskt självständig? Hur ska man kunna se till att få den friheten?

Varför kan inte Moderaterna och regeringen hålla fler tankar i huvudet än en?

(Applåder)

Anf. 13 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Fru ålderspresident! Jodå, den här regeringen håller många tankar i huvudet. Vi tog över den högsta inflationen från den tidigare regeringen, och inflationen slår allra hårdast mot dem som är ekonomiskt utsatta, så det har varit vår prioritet att bekämpa den. I övrigt är ju vår linje att kvinnor just ska bli självständiga, och det blir man inte genom bidrag utan genom att ha ett arbete att gå till.

Det är också så de allra mest utsatta kvinnorna, som lever i hederskulturer, kan ha möjlighet att komma bort från den strukturen, nämligen genom att gå till en arbetsplats – att gå till ett annat sammanhang. Det har varit den här regeringens absoluta prioritet, och vi ser att vårt arbete har fått resultat: Barnfattigdomen minskar, och fler kommer nu i arbete. Det här stärker inte minst kvinnorna.

Den här regeringen har också kombinerat lagstiftning. Vi har skärpt lagstiftningen så att det nu är straffbart att köpa sexuella handlingar på distans – detta var också ledamoten inne på. Upprepade grova sexualbrott kan ge livstids fängelse, och återfallsförbrytare ska kunna hållas inlåsta. Vi har precis röstat igenom den historiska straffreformen, som också handlar om kriminella nätverk, vilka har en direkt koppling till människohandel.

Jag undrar hur ledamoten kan stå här och prata om jämställdhet samtidigt som ledamotens parti har en nära samarbetspartner i Vänsterpartiet, där det finns tydliga och utbredda krafter som jobbar mot jämställdhet. Det är islamistiska rörelser med segregation, kontroll och underordning som samhällsgrund.

Detta underminerar ju helt och hållet allt det arbete vi gör. Vi filar på straff och kvinnors ekonomiska självständighet, men hela det arbetet undermineras av detta. Det handlar om krafter som Socialdemokraterna sannolikt kommer att sitta i regering med om man får möjlighet. Hur rimmar det med jämställdhetsarbetet? Det undrar jag.

Anf. 14 SOFIA AMLOH (S) replik:

Fru ålderspresident! Vi socialdemokrater anser att ekonomisk jämställdhet är fundamentalt. Om kvinnor inte är ekonomiskt självständiga blir det nämligen oerhört svårt att få till utvecklingen i den strategi vi i dag debatterar. Frihet från våld, förtryck och utnyttjande bygger på att kvinnor är just ekonomiskt självständiga.

Jag vet att ledamoten var med när vi hade kvinnoriksdag den 3 juni. Då redogjorde Sveriges samlade kvinnoorganisationer för exakt hur hårt den ekonomiska ojämställdheten har slagit mot kvinnor. Man redogjorde för hur den här regeringens politik faktiskt har gjort att kvinnors ekonomiska frihet backar. Och för bara någon vecka sedan kom Swedbank med en väldigt tydlig bild av hur den ekonomiska jämställdheten rullar tillbaka – med emfas.

Det är ledamotens, Moderaternas, den samlade regeringens och regeringsunderlagets politik som gör att den ekonomiska jämställdheten backar. Det behöver ledamoten och regeringen ta ansvar för.

Hur ska en kvinna som har noll kronor på kontot och som har blivit utsatt för flera former av psykiskt och ekonomiskt våld kunna lämna när samhället drar sig undan? Utöver vår ekonomiska jämställdhetspolitik har

vi socialdemokrater bland annat skapat en flyttpeng för att göra det möjligt för kvinnor att lämna. Det är ett svar som ledamoten bör fundera på. (Applåder)

Anf. 15 MERIT FROST LINDBERG (M):

Fru ålderspresident! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Jag har så många gånger gått hem med nycklarna hårt hållna i handen. Det är sorgligt att erkänna att jag än i dag anpassar min väg hem efter tiden på dygnet, och jag är inte ensam om det. Jag är svidande trött på att vi kvinnor, flickor och barn inte kan få leva våra liv i trygghet och frihet. Det måste få ett slut.

Regeringens nya nationella strategi markerar något viktigt. Kvinnor och barn får nu äntligen ett människovärde, och brottsoffrets rättigheter – inte förövarens – står nu i fokus. Den som utsätter andra för våld ska mötas av konsekvenser. Det ska straffa sig att skada kvinnor och barn. Brottsoffer ska få upprättelse och en känsla av att deras liv betyder någonting. Inte minst ska brottsoffer och samhället skyddas från förövare.

Det är slagen och sparkarna som dödar, men ofta är det eftervåldet som hindrar kvinnor från att lämna en destruktiv relation. Det kan handla om kontroll över bankkonton och bostad, och en del förövare använder barnen som ett maktmedel. När en kvinna väl har fattat det oerhört svåra – och också farliga – beslutet att lämna måste samhället sluta upp.

I den nationella strategin lyfts ekonomiskt våld och eftervåld för första gången fram som centrala delar. Flera myndigheter har fått i uppdrag att samverka för att identifiera, motverka och förebygga den här typen av kontroll. I januari inrättade regeringen även Rådet för kvinnofrid, som samlar politiker, myndigheter, kommuner, regioner och civilsamhället.

Flera lagskärpningar har också genomförts. Det hyresrättsliga skyddet för våldsutsatta har stärkts. Föräldrabalken har förändrats så att barnets skydd väger tyngre i frågor om vårdnad, boende och umgänge. Skyddat boende har blivit en egen insats i socialtjänstlagen, i syfte att stärka våldsutsattas och barns rättigheter samt tydliggöra kommunernas ansvar. Kontaktförbuden har stärkts, och användningen av fotboja har utökats.

Från den 1 juli kriminaliseras också psykiskt våld, och då omfattas uttryckligen ekonomisk kontroll och manipulation. När det gäller hedersrelaterat våld och förtryck har regeringen infört ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål. Straffen för hedersbrott har skärpts, och fokus läggs på förebyggande arbete – inte minst i skolan.

Ingen lagstiftning i världen, inga nya delmål, inga myndighetsuppdrag och inga reformer kommer dock att vara tillräckliga så länge jämställdhetsarbetet undermineras av odemokratiska och kvinnofientliga krafter.

Fru ålderspresident! Det pågår ett krig i Sverige – ett värderingskrig om synen på kvinnan och alla människors lika värde. På den ena sidan står de värderingar som har byggt vårt land starkt: demokrati, jämställdhet och individens självklara rätt att forma sitt eget liv. På den andra sidan står krafter som vill begränsa friheten, kontrollera kvinnor och underordna individen kollektivet.

Islamistiska rörelser hör till de mest konsekventa motståndarna till jämställdhet. Deras samhällsvision bygger över huvud taget inte på jämställdhet utan på segregation, kontroll och underordning. Därför kan islam-

ism, antisemitism eller annan extremistisk ideologi aldrig relativiseras i en jämställdhetspolitik värd namnet.

Återigen har vi sett hur Vänsterpartiet, det vill säga Socialdemokraternas nära samarbetspart, har tvingats hantera ett flertal fall av Hamassympatier och antisemitism bland sina företrädare. Företrädarna med sådana åsikter är konstaterat många och finns till och med här i riksdagen. Partiledaren verkar inte tycka att det är ett stort problem. Inte heller Socialdemokraterna eller något annat oppositionsparti verkar skrämmas av detta, utan de står alla tysta.

Det är allvarligt och skrämmande att dessa farliga krafter tillåts infiltrera vår demokratis innersta kärna och underminera hela grunden i jämställdhetsarbetet. Jämställdhet handlar ytterst om värderingar, och om vi menar allvar med jämställdheten måste vi försvara de värderingar som gör frihet möjlig.

Den moderatledda regeringen leder oförtrutet arbetet framåt, och vi kommer inte att vika en tum i det värderingskrig som pågår. Vilka övriga partier som kompromisslöst står bakom kampen för demokrati, jämställdhet och människors lika värde är däremot högst oklart i dag. Jag tycker att det vore rimligt om svenska folket fick svar.
(Applåder)

Anf. 16 MAJ KARLSSON (V) replik:

Fru ålderspresident! Det vore väl synd att tacka för anförandet, men jag tackar ändå ledamoten.

Vi har ju visat stark oro för tillståndsplikten och den utslagning av skyddet för kvinnor och barn som just nu pågår i Sverige på grund av regeringens agerande. Vi har bett RUT, riksdagens utredningstjänst, att titta på vad det är som gör att de idéburna verksamheterna slås ut i denna grad. Vi kan se att de idéburna verksamheterna slås ut på grund av formella krav. Det kan till exempel vara så att man har fel lokaler eller utbildning. Det kan också handla om föreståndarens kompetens. De privata aktörerna får i stället avslag på grund av ekonomisk misskötsel, allvarliga brister i tidigare verksamhet eller otillräcklig bemanning eller på grund av våld, hot och övergrepp.

De problem som reformen skulle komma åt finns alltså i stor utsträckning hos de privata aktörerna. De idéburna kvinnojourerna har lång erfarenhet. Det är de som har sett till att ge kvinnor och barn det skydd som dessa har rätt till, men nu slås de ut.

Min fråga är: Vad tänker ledamoten göra för att se till att den här fruktansvärda utvecklingen stoppas?

Anf. 17 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Fru ålderspresident! Jag tackar Maj Karlsson för frågan.

Detta är ju en väldigt viktig fråga. Den här reformen initierades under den förra regeringen och implementerades under den nuvarande regeringen. Syftet med reformen var väldigt viktigt. Ett av huvudskälen var att få bort kriminella aktörer, som faktiskt hade ganska goda möjligheter att verka i denna sfär. Det handlade även om att säkerställa att det finns boenden som är likvärdiga i kvalitet och nivå över hela landet, om att stärka våldsutsatta personers rättigheter och om att stärka barnperspektivet. Detta är alltså en viktig reform, och intentionerna bakom den är väldigt goda.

Även jag hör om de problem som finns, och de oroar mig. Jag håller med ledamoten om att det inte fungerar fullt ut i dag. Reformer och ny lagstiftning behöver ju ofta justeras och finslipas. Detta gäller en mycket viktig reform som rör människors skydd, och det är oerhört viktigt att vi verkligen följer det här. Vi har gett Statskontoret i uppdrag att granska hur reformen har fallit ut, och vi följer detta noga.

Det handlar dock inte bara om att lagstiftningen ska vara rätt. Jag är faktiskt inte säker på vad det är som felar. Det handlar ju också om att lagstiftningen måste implementeras rätt och fullt ut. Här har kommunerna ett ansvar, för det är de som – ganska självständigt – sköter upphandlingarna. Vi har tillfört stöd och medel, och jag skulle i stor utsträckning vilja bolla tillbaka implementeringen till kommunerna. Som jag sa följer vi den här frågan noga.

Jag ställde en ganska tydlig fråga om jämställdhet överlag till ledamoten, men jag fick ingen kommentar till den. Det skulle jag gärna få.

Anf. 18 MAJ KARLSSON (V) replik:

Fru ålderspresident! Vi varnade kraftigt för den här lagstiftningen, för vi kunde se att precis detta skulle hända med det uppdrag man gett för att få tillstånd. Den verksamhet som har kvalitet och kunskap och som faktiskt ger skydd är navet i skyddet för kvinnor och barn. Vi visste att den skulle slås ut. Vi larmade om det från start.

Nu ser vi att vi hade rätt. Apropå det som ledamoten tog upp ser vi att bristerna inte fanns hos de ideella kvinnojourerna. De stora problemen var inte utbredda där utan i stället bland de privata aktörerna. Problemet är att reformen slår ut det skydd som är kvalitativt; det är där skon klämmer.

Det är heller inte så att det här har fått någon liten inverkan, utan det har fått en enorm inverkan. Jag förstår att man måste titta på vad som ligger till grund för detta, men signalerna fanns tidigare och finns även nu. Kvinnor och barn får inte rätt skydd. Vi kan inte sitta och vänta, utreda och se efter. Vi kan inte vrida och vända på detta när signalerna är så tydliga och när Vänsterpartiet kunde säga det redan från start. Det här handlar om barns och kvinnors liv och säkerhet.

Det finns ju saker som man skulle kunna göra här och nu. Man skulle till exempel kunna skruva lite på de krav som ställs på skyddade boenden. De är i dag anpassade efter HVB-verksamhet, som inte har någonting att göra med hur kvinnor och barn får skydd. Då hade man till exempel inte fått avslag på grund av att man har en alkoholpolicy som säger att det inte är tillåtet att dricka på det skyddade boendet. Då hade man inte behövt vara just socionom, utan det hade handlat om att man har gedigen kunskap om de här frågorna.

Vad kommer ledamoten att göra för att ändra på detta?

Anf. 19 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Fru ålderspresident! Jag håller som sagt med ledamoten om att det här är en jätteviktig fråga. Kvinnojourerna är ju oerhört viktiga. De måste fungera, och de måste vara utspridda över hela landet.

Det jag kan tycka är lite tråkigt och lågt är att Vänsterpartiet aldrig missar ett tillfälle att slå mot privata aktörer. Problemet ligger inte i att det finns privata aktörer. Flera av dem är väldigt viktiga och utgör en viktig

del av detta arbete. Det är inte driftsformen som är det viktiga här, utan det viktiga är att det finns tillgång till skyddat boende för utsatta kvinnor och barn.

Återigen: Den här reformen kom till av goda skäl. Den följs upp löpande och kommer att följas upp ytterligare. Ett stort ansvar ligger dock på kommunerna, för det är de som sköter upphandlingen och väljer vilka de sluter avtal med. Denna fråga kan inte helt och hållet skötas härifrån, utan reformen måste också implementeras fullt ut. Först då kommer vi att kunna se hur reformen har fallit ut och vilka justeringar som måste göras.

Jag kan bara bekräfta att detta är en jätteviktig fråga för regeringen. Den följs noggrant, och vi kommer inte att låta eventuella brister finnas kvar. Detta kommer att fortsätta utvecklas.

Som jag konstaterade spelar all den kraft vi lägger på jämställdhetsarbetet egentligen inte så jättestor roll. Jag tror att vi är överens om att vi vill ha ett gott skydd för kvinnor och barn, men samtidigt står ledamoten här och representerar ett parti som fullständigt underminerar det arbete som vi gör. Hamaskopplingar är vida utbredda i Vänsterpartiet. Vi har precis tagit del av ytterligare rapportering, och den granskande reportern säger att detta hade varit ännu mer utbrett om man inte hade gjort en så snäll granskning och i stället tittat på alla dem som deltog i demonstrationer.

Jag konstaterar att all kraft vi lägger ned kommer att vara förgäves om vi tillåter representanter för Vänsterpartiet att fortsätta sprida sin kvinnofientlighet och underminera detta arbete.
(Applåder)

Anf. 20 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru ålderspresident! Tack, Merit Frost Lindberg, för anförandet!

Värderingsförskjutningar kommenterades med emfas. Det är lite intressant, eftersom det kom från en företrädare för en regering som just har drivit igenom en angiverilag och att 13-åringar – förlåt, 14-åringar blir det – ska kunna sättas i fängelse. Man vill sätta barn som inte har begått något brott i förvar. Jag säger detta apropå värderingsförskjutningar.

Dessa saker skulle ha varit fullständigt irrelevanta och omöjliga för Moderaterna längre bak i tiden. Det säger jag utan att förneka att man behöver bekämpa brott. Detta beror på att SD sitter i regeringen och uppenbarligen är det parti som styr.

Men det var egentligen inte det jag skulle prata om, utan jag vill återgå till hedersrelaterat våld och förtryck, som ledamoten pratade mycket om och som jag har tagit upp i tidigare replikskiften också. Det är ett stort problem. Frågan är hur vi ska bekämpa det bäst. Vad ger mest effekt?

Någonting som inte ger effekt och som innebär ett otroligt dubbelspel av regeringen – apropå att se helheten och ha två tankar i huvudet samtidigt – är de orimliga tonårsutvisningar som sker. Var finns logiken i att vi ska vara tuffa mot dem som utövar hedersrelaterat våld och förtryck i Sverige när vi samtidigt utvisar ungdomar som utsätts till länder där de kastas tillbaka rakt in i just hedersrelaterat våld och förtryck?

Vi minns Vanas, som utvisades till Irak. Jag kommer att bli bortgift, sa hon själv. Vi kan nämna flera namn som förekommit i medierna. Vi vet att hedersrelaterat våld och förtryck är fundamentalt i länder som Iran, Irak

och Syrien – för att inte tala om Afghanistan, som regeringen helt plötsligt gullar med.

Var finns logiken i detta?

Anf. 21 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Fru ålderspresident! Jag tackar ledamoten för frågorna. De gällde områden som kanske egentligen inte riktigt hör hit. Men jag kan hålla med om att de ändå är lite relaterade.

Nej, detta med förvar av 13- och 14-åringar skulle Moderaterna inte ha drivit igenom för länge sedan. Men med den utveckling som skett har vi varit tvungna att göra någonting. Det handlar givetvis inte om att fängsla ungdomar utan att vidta andra åtgärder. Det handlar nämligen också om att skydda dem från de kriminella aktörerna. Vi vet allihop att dessa har kunnat rekrytera ungdomar fritt inne på de boenden som har funnits. Ungdomarna ska få ett ordnat återgående till samhället och ordnad rehabilitering. Det handlar alltså framför allt om att måna om de här ungdomarna och skydda dem.

Utvisningarna av tonåringar är ett resultat dels av en lagstiftning från 2016, dels av att regeringen tagit bort det här med ömmande skäl, något som missbrukades i väldigt stor utsträckning och som heller inte omfattade så många av de tonåringar som nu har utvisats. Det som regeringen har gjort nu är att återställa åtminstone en del av detta, så att sådana här utvisningar inte ska kunna ske igen. Ingen i den här regeringen har velat utvisa tonåringar på det sätt som har skett.

Jag skulle vilja ställa en fråga till ledamoten. Jag tycker kanske inte att Centerpartiets jämställdhetspolitik överlag imponerar, men jag har respekt för ledamotens eget arbete och höga röst i de här frågorna. Jag vet att det finns ett stort engagemang. Men jag förstår inte hur det rimmar med samarbete med Vänstern och de obehagliga kvinnofientliga krafter som finns som grund i det partiet. Jag förstår inte varför ledamoten inte använder sin starka röst för att motverka detta.

Anf. 22 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru ålderspresident! 13-åringar skyddas inte genom att sitta i fängelse. Det är vad alla experter och remissinstanser anser. Det är bara regeringen som tror det, och det får man fortsätta att tro. Samma sak gäller 14-åringar – tyvärr återkommer förslaget i förändrad form.

Det regeringen gör är att låta utvisningarna fortsätta. Trots vad regeringen säger fortsätter de orimliga utvisningarna. Ungdomar som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck i Sverige återförs till länder där det förekommer. Jag har inte fått något svar på varför man inte har en helhetssyn på det i regeringen.

Jag tackar för att ledamoten uppskattar mitt engagemang i jämställdhetsfrågor. Jag blir glad att höra det.

Jag skulle vilja ställa ytterligare en fråga som berör utvisningarna. Regeringen har fastställt medianlönen till närmare 35 000 kronor, och tjänar man inte så mycket får man inte vara kvar i Sverige. Hur tror regeringen att det slår mot kvinnor och deras löner? Vi vet ju att kvinnors löner är mycket lägre än mäns och att lönerna generellt är mycket lägre på landsbygden i Sverige än i Stockholm. Det här får till effekt att regeringen

utvisar fler kvinnor än män. Hur kan det komma sig? Är det någonting man ens har reflekterat över?

Avslutningsvis kan jag upplysa ledamoten om att Centerpartiet inte har planerat att sitta i regering med Vänsterpartiet. Moderaterna planerar dock att sitta i regering med Sverigedemokraterna, trots de värderingsförskjutningar som det partiet har bidragit till i Sveriges riksdag och i Sveriges utveckling. Det är anmärkningsvärt.

Anf. 23 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Fru ålderspresident! Svaret är ja. Jag tror absolut att vi skyddar de här tonåringarna med dessa åtgärder. Det förvånar mig om ledamoten är nöjd med hur det har fungerat hittills.

När det gäller kvinnor och medianlöner är det så att vi har en del undantag för flera yrken som domineras av kvinnor. Jag är faktiskt inte alls säker på att det här kommer att resultera i att just kvinnor drabbas.

Det finns alltid något man kan förbättra. Det här med tonårsutvisningar har varit en fråga där vi verkligen velat komma till rätta med problemen. De resultat som vi har sett har aldrig varit de som de allra flesta moderater önskat. Jag anser ändå att vi har gjort det vi kunnat för att göra det bättre. Det är inte vår önskan att tonåringar som sköter sig ska utvisas. Det vill jag vara väldigt tydlig med. Jag blir väldigt illa berörd av det. Som sagt har jag själv en bakgrund som andra generationens invandrare. Min pappa skulle ha varit en av dem som utvisats. Detta är alltså en fråga som har berört mig starkt personligen.

Jag tycker inte att ledamotens svar är tillräckligt när det gäller de extremistiska krafter som verkar i vårt land. De verkar i stor utsträckning i ett parti som finns här i riksdagen. Centerpartiet säger att man inte vill bilda regering med det partiet, men den konstellation som man pratar om är ju inte verklig. Det finns ingen möjlighet till ett mittenalternativ. Om det blir ett regeringsskifte kommer Vänsterpartiet att kräva att få sitta i regering – det är uppenbart för oss alla. Det är verkligheten. Det arbete som vi gör har ett väldigt litet värde så länge vi låter de här obehagliga, för mig väldigt skrämmande krafterna få fortsätta att spridas.

Jag har inte hört en enda röst från Centerpartiet som säger emot detta. Det hörs ingenting – inte en enda upprörd röst. Jag har svårt att förstå det, med tanke på det engagemang jag ser i andra frågor från ledamoten.
(Applåder)

Anf. 24 MAJ KARLSSON (V):

Fru ålderspresident! Mäns våld mot kvinnor är inte en serie enskilda händelser. Det är ett strukturellt samhällsproblem och den yttersta konsekvensen av ett ojämställt samhälle. Bakom våldet finns kvinnor som tvingas leva i rädsla, barn som växer upp med våld i hemmet och kvinnor som dödas av män de känner eller har känt. Det är en rå påminnelse om att jämställdheten fortfarande har en lång väg kvar att gå.

Regeringen presenterar nu en ny nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor. Det är bra att frågan uppmärksammas. Det är bra att regeringen erkänner att våldet fortfarande är ett av vårt största samhällsproblem. Men strategin är bara värd någonting om den följs av politik som faktiskt stärker skyddet för kvinnor och för barn.

Fru ålderspresident! I skrivelsen konstaterar regeringen att tillgången till skydd, stöd och vård för våldsutsatta kvinnor och barn är ojämn över landet. Samtidigt ser vi hur de ideella skyddade boendena läggs ned och hur kvinnojourer tvingas kämpa för sin överlevnad. Sedan tillståndsplikten infördes har antalet skyddade boenden minskat kraftigt. De ideella kvinnojourerna, som under decennier byggt upp kunskap, erfarenhet och förtroende, har drabbats hårdast.

Reformen skulle komma åt oseriösa aktörer och välfärdskriminalitet. Och ja, i delar av den privata sektorn har man hittat just det: fiffel och båg. Men för de ideella kvinnojourerna hittar man inget sådant; där har konsekvenserna blivit något helt annat.

Verksamheter med lång erfarenhet av att stödja våldsutsatta kvinnor och barn har fått stänga eller leva med stor osäkerhet. Det har inte varit på grund av brister i kvalitet, utan för att kraven inte har varit anpassade efter kvinnors och barns behov. I stället ställs kraven utifrån en HVB-logik och krav anpassade för att tillåta att mäns våld mot kvinnor är en del av en marknad. Det är oacceptabelt.

Fru ålderspresident! Ett rum är aldrig bara ett rum. För kvinnan som flyr från våld är det skillnaden mellan livsfara och trygghet. För barnet som lämnar ett hem präglat av rädsla kan det vara början på ett nytt liv. Dagens ideella kvinnojourer vet exakt vad det betyder i praktiken. Ett skyddat rum är inte bara fyra väggar och ett tak. Det är en möjlighet att återfå kontrollen över sitt liv. Därför kan vi aldrig acceptera att kvinnojourernas verksamheter monteras ned.

Regeringen talar gärna om sina insatser för kvinnor, men kvinnor behöver inte fler förklaringar. Kvinnor behöver en politik som fungerar. Det är en politik som säkerställer att det finns skyddade boenden när våldet slår till, och som stärker kvinnorörelsen i stället för att försvaga den.

Kvinnor och barn behöver ett politiskt ledarskap som angriper orsakerna till våldet och alltid garanterar att kvinnor och barn snabbt och lätt får skydd när de behöver det.

Nyligen beslutade EU om förstärkta krav på stöd till kvinnor och barn som utsätts för våld. Skyddade boenden lyfts fram som en central insats som medlemsstaterna måste säkerställa.

Självklart ska Sverige gå före i det arbetet och inte riskera att gå i motsatt riktning. Det är helt centralt att regeringen vågar se att den här reformen inte blev bra och har modet att stå upp för att verkligen se till att barn och kvinnor får det skydd och det stöd som de har rätt till.

När larmen ljuder så högt som de gör nu kan vi inte sitta på händerna och vänta. Socialutskottet röstade ned vårt initiativ om att frysa tillståndsplikten för att minska skadan medan vi gör om och gör rätt. Nu är regeringspartierna svaret skyldiga. Vad ska ni göra för att säkra att kvinnor och barn får rätt skydd i tid?

Fru ålderspresident! I skrivelsen konstateras också att arbetet med att förändra destruktiva normer kring maskulinitet inte har fått tillräckligt genomslag. Om vi menar allvar med att förebygga våld måste vi våga tala om de normer och maktstrukturer som gör våld möjligt och att dessa genomsyrar hela vårt system.

Förebyggande arbete och ett starkt jämställdhetsarbete är avgörande för att minska våldet på sikt. Då måste politiken agera med kraft.

Vi i Vänsterpartiet är feminister därför att vi tror på den enkla men fortfarande radikala idén att kvinnor ska ha samma frihet, samma makt och samma möjligheter som män. Det gäller på arbetsmarknaden, det gäller den ekonomiska självständigheten och det gäller i familjelivet. Det gäller den mest grundläggande friheten av alla: rätten att leva ett liv fritt från våld.

Kvinnofrid kräver mer än högtidliga målsättningar. Den kräver en stark kvinnorörelse, tillgängliga skyddade boenden och ett samhälle som tar sitt ansvar fullt ut. När någon av dessa delar försvagas blir också skyddet för kvinnor och barn svagare. Ett samhälle mäts inte i sina ambitioner utan i sin förmåga att skydda människor när de är som mest utsatta.

Kvinnor som flyr våld måste kunna lita på att samhället finns där. Kvinnojoursrörelsens erfarenhet och kunskap behöver tas till vara, inte trängas undan. Skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn måste betraktas som en rättighet, aldrig som en vara på en marknad.

För varje kvinnojour som tvingas dra ned på sin verksamhet förloras kunskap, erfarenhet och trygghet. För varje skyddat boende som försvinner blir vägen ut ur våldet längre och farligare. Det här är på riktigt en fråga om liv och död.

Det ansvaret kan aldrig överlåtas till en marknad. Det är och ska förbli politikens ansvar, och det behöver vi ta på yttersta allvar. Jag yrkar bifall till reservation 4.
(Applåder)

Anf. 25 CAMILLA RINALDO MILLER (KD):

Fru ålderspresident! Vi debatterar i dag arbetsmarknadsutskottets betänkande AU13 om den nationella strategin Frihet från våld, förtryck och utnyttjande. Strategin omfattar mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet, så att jag inte glömmer det.

En människa som lever under något av dessa förhållanden är en för mycket. Det kan vara både kvinnor och män, men det vi med säkerhet vet är att kvinnor är de mest utsatta. Statistik visar detta tydligt även om det säkerligen finns ett stort mörkertal för människor som utsätts för våld, förtryck eller på något sätt blir utnyttjade.

Vilka är det som utsätts, och hur upptäcker vi det? Det kan vara en mamma som försöker skydda sina barn samtidigt som hon själv lever under hot. Det kan vara en kvinna som går hemifrån till sitt arbete men känner oro över vad som ska möta henne när hon kommer hem igen. Det kan vara en ung flicka som begränsas av hedersnormer och som inte får forma sitt eget liv. Det kan vara en människa som utnyttjas i prostitution eller människohandel eller som utnyttjas ekonomiskt och lever under förtryck.

Alla dessa exempel är helt enkelt en för mycket. Det är deras verklighet vi måste ha framför ögonen när vi fattar våra beslut.

Fru ålderspresident! För Kristdemokraterna är varje människas okränkbara och unika värde utgångspunkten för politiken. Ingen människa ska behöva leva i rädsla i sitt eget hem. Ingen ska behöva anpassa sitt liv efter hot, kontroll eller våld. Ingen ska berövas sin frihet eller sin värdighet.

Därför välkomnar vi den nya nationella strategi som regeringen har presenterat för perioden 2026–2035. Strategin innebär ett långsiktigt, samlat och uthålligt arbete för att bekämpa våld, förtryck och utnyttjande. Regeringen har också tagit viktiga initiativ för att stärka samverkan mellan myndigheter och förbättra uppföljningen av arbetet.

Fru ålderspresident! Kristdemokraterna har under lång tid drivit på för ett starkare skydd för våldsutsatta kvinnor och barn. Vi vet att våld i nära relationer sällan börjar med ett slag. Det börjar ofta med kontroll, isolering, psykisk nedbrytning och successiva kränkningar.

Därför måste samhället bli bättre på att upptäcka signalerna i tid. Samhället är politiken, skolan, arbetet, fritidsaktiviteterna, vänner och familj. Det är jag och du. Att välja att inte titta bort är att agera.

Vi behöver en socialtjänst som har resurser att agera tidigt. Vi behöver en hälso- och sjukvård som fungerar och vågar fråga om våldsutsatthet. Vi behöver skolor som ser barnen och fångar upp dem som lever med våld i hemmet. Vi behöver ett rättsväsen som konsekvent står på brottsoffrets sida. Men det behövs också vanliga människor som är uppmärksamma och vågar reagera.

Fru ålderspresident! För Kristdemokraterna är familjen den viktigaste gemenskapen i samhället. Men just därför måste vi också vara tydliga: När hemmet blir en plats för våld och rädsla har samhället ett ansvar att ingripa. Att värna familjen innebär aldrig att blunda för övergrepp. Tvärtom innebär det att skydda dem som utsätts och att sätta barnens trygghet främst. Barn som växer upp med våld är också brottsoffer. De bär ofta med sig konsekvenserna långt upp i vuxen ålder.

Barnperspektivet måste därför genomsyra hela arbetet mot våld i nära relationer. Barn som bevittnar våld behöver skydd, stöd och behandling. De ska inte falla mellan stolarna på grund av att olika myndigheter inte samverkar.

Kristdemokraterna vill fortsätta att stärka stödet till barn som utsätts för eller bevittnar våld. Vi vill också säkerställa att skyddade boenden håller hög kvalitet och finns tillgängliga när behovet uppstår. Ingen kvinna ska mötas av beskedet att det inte finns plats. Ingen mamma ska behöva välja mellan hemlöshet och fortsatt utsatthet.

Fru ålderspresident! Vi kristdemokrater ser också positivt på att regeringen nu stärker arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck genom den nya handlingsplanen för perioden 2026–2028. Hedersförtryck är ett allvarligt angrepp på grundläggande fri- och rättigheter. Det drabbar framför allt flickor och kvinnor, men också pojkar och unga män. Arbetet behöver vara långsiktigt och samordnat och ha ett särskilt fokus på barns och ungas utsatthet.

I Sverige ska varje människa ha rätt att välja utbildning, vänner, partner och framtid. Ingen ska begränsas av kollektivt påtvingade normer eller utsättas för kontroll, hot eller våld i hederns namn.

Arbetet mot prostitution och människohandel måste också fortsätta med full kraft. Kristdemokraterna står fast vid den svenska synen att människan aldrig får göras till en vara. Den som utnyttjas ska mötas med stöd och hjälp att lämna sin utsatthet. Den som exploaterar andra människor ska mötas av samhällets fulla kraft.

Fru ålderspresident! Det finns så många delar rörande detta område och så mycket viktigt som behöver göras. Men till sist är det ändå så att den

här debatten i grunden inte bara handlar om lagstiftning, myndighetsuppdrag eller strategidokument. Den handlar framför allt om vilket samhälle vi vill ha. Det är ett samhälle präglat av medmänsklighet som inte ser bort när någon far illa. Det är ett samhälle präglat av ansvar, som inte lämnar den utsatta ensam. Det är ett samhälle som är byggt på människovärde och som aldrig accepterar våld som en privat angelägenhet.

När en kvinna vågar berätta ska hon mötas av stöd. När ett barn signalerar att något är fel ska någon lyssna. När en människa söker skydd ska samhället finnas där. Det är så vi bygger ett tryggare och mer medmänskligt Sverige.

Med den utgångspunkten välkomnar Kristdemokraterna regeringens nya nationella strategi och den fortsatta utvecklingen av arbetet för att bekämpa våld, förtryck och utnyttjande.

Med dessa ord, fru ålderspresident, vill jag passa på att tacka alla ledamöter i arbetsmarknadsutskottet för de debatter vi har haft gemensamt under den här mandatperioden. Vi tycker inte alltid lika, men det är väl tur, för det gör bara debatterna lite intressantare!

Jag vill önska fru ålderspresidenten, kanslipersonal och annan personal samt alla ledamöter en riktigt fin sommar.
(Applåder)

Anf. 26 MAJ KARLSSON (V) replik:

Fru ålderspresident! Tack, ledamoten, för anförandet!

Ledamoten lyfte, vilket är väldigt bra, barnens perspektiv i detta. Det är centralt. Jag har tidigare pratat om tillståndsplikten och om den lag som kom där man ville stärka skyddet för barn så att de skulle få ett eget beslut hos socialtjänsten. Den delen är viktig. Barn ska ha en trygghet; det är inget snack om den saken.

Nu larmar dock kvinnojourerna runt om i landet om att det är extremt få barn som får placering. Det är en utveckling som har pågått över tid, men man ser ändå att det finns oroväckande signaler. Vi har bett riksdagens utredningstjänst att titta lite närmare på detta, och då framkom bland annat att det finns en utveckling där socialtjänsten väljer andra typer av boenden för de här barnen än de skyddade boendena. Det betyder per definition sämre kvalitet och sämre långsiktighet.

Jag vet att ledamoten Rinaldo Miller brukar ta de här frågorna på stort allvar. Hon brukar inte skylla på kommuner och så vidare i sina svar. Men jag vill ändå bara säga att man kan tänka att det här är ett sätt för socialtjänsten att hantera en stor problematik. Socialtjänsten inser att de här barnen behöver skydd snabbt och att det inte får bli för krångligt och väljer därför helt enkelt en annan lösning.

Jag tänker att detta inte var syftet med lagstiftningen, så jag vill fråga ledamoten: Vad tänker ni göra för att se till att barn inte får osäkra placeringar på korttidsboenden eller, i värsta fall, blir helt utan placeringar utan i stället får komma till ett skyddat boende med långsiktig, kvalitativ vård?

Anf. 27 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik:

Fru ålderspresident! Tack, Maj Karlsson, för att jag får den här frågan! Jag menar det verkligen.

Som jag sa i mitt anförande är familjen, enligt Kristdemokraterna, den viktigaste grundpelaren för att hela samhället ska fungera. Fungerar inte

familjen fungerar inte heller samhället. Om barn lider och blir utsatta blir det ännu tyngre att bära.

Det är otroligt viktigt att kvinnojourerna fungerar. Jag har själv besökt en idéburen ideell kvinnojour i Jönköping. Det var innan de nya reglerna trädde i kraft, och på kvinnojouren var de oroliga. Jag besökte dem igen efter att reglerna trätt i kraft, och då tyckte de att det fungerar bra. De ser det positiva i att man har gjort ändringar som tar barnens perspektiv i första hand – att man vill skydda barnen bättre.

Kvinnojouren har bra samverkan med kommunen, och man har ett IOP. Man har fått detta att fungera. Jag önskar att andra kommuner skulle titta på hur man jobbar i Jönköping för att se att det faktiskt kan fungera med de idéburna, de ideella, kvinnojourerna, för jag tror att det behövs alternativ.

Jag har en motfråga till Maj Karlsson. Vi har erfarenheter av kvinnojourer som inte har fungerat, där kvinnor och barn i stället för att bli skyddade har blivit utsatta. Var det inte bra att vi gjorde något åt det? Tycker inte ledamoten Maj Karlsson att något behövde göras för att komma till rätta med de platser som man kommer till för att bli skyddad men där man i stället blir ännu mer utsatt?

Anf. 28 MAJ KARLSSON (V) replik:

Fru ålderspresident! Tack, ledamoten, för svar och för fortsatta frågor!

Jag tycker att det här är en intressant fråga, för det är detta som är den springande punkten. Man har hittat brister i den privata sektorn; man hittar inte bristerna i den ideella sektorn. Där är det helt andra saker som spelar roll, det vill säga att man har ställt krav som inte alls är anpassade till kvinnors och barns behov.

Den ideella jourrörelsen har varit navet i arbetet för att skydda kvinnor och barn i generationer. Det är där vi kan säkra att kvinnor och barn får det skydd de behöver.

Vi är helt överens om att barn ska ha skydd. Det ska vara tryggt och säkert. Men den här lagstiftningen har lett till högre trösklar och smalare korridor. Det är mycket svårare att få hjälp, och det är inte den utveckling vi vill ha.

Eftersom jag känner att ledamoten har ett genuint intresse för det här vill jag också ha en riktig diskussion. Problemet är att vi håller på att slå ut den verksamhet som är navet, till förmån för att göra precis det som ledamoten själv lyfte i sitt anförande. Vi vill inte ha en marknad med kvinnor. Det här är en marknad med våldsutsatta kvinnor och barn. Det är inte okej.

Vi har verksamheter som fungerar väldigt fint för att ge skydd och stöd och för att driva frågorna framåt. Dessa verksamheter håller regeringen på att slå ut, och det är livsfarligt i ordets rätta bemärkelse. Det är därför jag menar att vi måste ta steg som ser till att säkra verksamheten.

Den privata sektorn behöver absolut granskas. I mitt tycke har den inte i den här verksamheten att göra över huvud taget. Men vi måste ha ett skydd som gör att de ideella kvinnojourerna finns kvar; det är det som är navet i arbetet. Vi måste se till att öppna dörrarna så att det inte blir jättehöga trösklar, supersvårt och väldigt byråkratiskt för barn att få skydd. Det är helt centralt.

(Applåder)

Anf. 29 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik:

Fru ålderspresident! Vi är helt överens. Barn och kvinnor, framför allt, som behöver hjälp ska få hjälp. De ska få hjälp i tid, och det ska inte vara för krångligt.

Att det bara är privata verksamheter som inte har fungerat stämmer inte. Jag tror att det behövs alternativ, men vi måste ha kontroll. Vi behöver ha kontroll på all verksamhet: kommunal, ideell och privat verksamhet. Vi måste ha kontrollverktyg för allt. Annars riskerar vi att skicka kvinnor rakt in i en ny utsatt situation, och det vill ingen av oss.

Jag kan inte säga att det har blivit dåligt för alla bara för att vi har ändrat det här. Det har det inte, men det tar tid att ställa om. Varje gång man ändrar någonting finns det de som tycker att det är jättebra och som välkomnar det. I Jönköping var de oroliga före ändringen men upplever att de nu har en fungerande verksamhet med de nya regelverken och att de har en bra och fungerande relation med kommunen och regionen. Vi behöver se till att andra kommuner också har det.

Jag tror inte att det hjälper att vi ändrar. Jag tror att det är bra med en tillståndsplikt, eftersom vi kan få bort oseriösa aktörer men samtidigt skydda de barn och kvinnor som behöver hjälp. Jag tror att det här är bra. Man behöver vid varje förändring se om det är något som inte har fungerat och i så fall förändra det. Men vi behöver komma till rätta med och få kontroll på detta och se till att utsatta barn och unga får det skydd som de behöver.

Anf. 30 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar ledamoten för anförandet.

Jag skulle bara återigen vilja lyfta den fråga som jag tog upp i mina tidigare replikskiften, nämligen frågan om hedersrelaterat våld och förtryck. Jag tycker att det är en komplex fråga som förtjänar en öppen och ärlig debatt om hur vi kommer åt detta, för det är väldigt svårt.

Jag har i tidigare replikskiften problematiserat bärandet av slöja eftersom förtrycket inte sitter i klädesplagget utan hos dem som tvingar kvinnor att bära vissa klädesplagg. Jag vet att Kristdemokraternas partiledare också har uttryckt något i stil med att förbjuda slöja. Jag skulle därför vilja veta hur ledamoten ser på det, hur resonemanget har gått kring det och vad de faktiska vinsterna är.

I sitt anförande nämnde ledamoten hedersrelaterat våld och förtryck i termer av att det är bra att det har kommit en handlingsplan, tror jag. Det står inte så mycket i den nationella strategin om hedersrelaterat våld och förtryck, men en handlingsplan blir bara bra om man gör saker. Utöver hur ledamoten ser på ett förbud mot slöja skulle jag därför vilja veta vad Kristdemokraternas viktigaste förslag är för att förhindra och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck.

Anf. 31 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar Helena Vilhelmsson för frågan.

När det gäller niqab och burka har Kristdemokraterna varit jättetydliga. Vi har ett rikstingsbeslut på att vi vill förbjuda kläder som döljer ansiktet. Det har med trygghet och säkerhet att göra. När du möter en människa ska du kunna se vem det är. Niqab och burka är verkligen ett uttryck för riktigt förtryck. Vi har inte alls sagt att det ska vara ett förbud mot slöja.

Det har varit många anföranden här i dag, och många handlar om vad förtryck är. Kvinnor kan utsättas för förtryck rent ekonomiskt. En man som kontrollerar vad hon handlar och vad pengarna går till kan vara ett förtryck. Ett förtryck kan vara att hon inte får umgås med vem hon vill. Det kan vara att en man styr vilka vänner hon har.

När vi talar om förtryck handlar det inte bara om hedersförtryck. Det finns kvinnor som är födda i Sverige, och vars förfäder har bott och levt i Sverige i generationer, som lever under förtryck. Här handlar det, precis som jag var inne på i mitt anförande, om att inte titta bort. Det handlar om att våga se när någon utsätts för våld eller förtryck eller utsätts på annat sätt, kanske ekonomiskt.

För mig är detta kanske den bästa handlingsplanen. Vi kan skriva handlingsplaner på 100 sidor eller 2 000 sidor, men det viktigaste är hur du och jag handlar som medmänniskor när vi ser människor som lever under förtryck.

Anf. 32 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr ålderspresident! Jag tycker att det var skönt att höra att Kristdemokraterna verkligen har flera perspektiv på eventuella förbud mot klädesplagg. Jag tror att det blir väldigt svårt med tanke på grundlagen, men nu förstår jag ingången bättre ur KD:s perspektiv. Jag ser att det inte, som jag befarar att det skulle bli med Sverigedemokraternas perspektiv, blir en migrationspolitisk åtgärd snarare än en åtgärd för att skydda kvinnor.

Jag tycker också att det är bra att det nu finns ett sjätte och ett sjunde delmål. Jag tillhör dem som tycker att det är bra att det specas, för det är en särskild typ av förtryck. Det vill jag göra tydligt.

Jag tycker också att vi måste vara duktiga på att tala om vad vi har för lösningar på problemet. Vi måste utbyta dessa med varandra så att vi kommer till skott. Jag tycker inte att vare sig den nationella strategin eller handlingsplanen är tillräckligt tydlig med konkreta förslag. Jag tänker därför komma med några förslag som ledamoten kan ta med sig till regeringens arbete, oavsett vilken regering det blir efter valet.

Jag tycker att det är avgörande att det skrivs in i förskolans läroplan. Där finns det i dag inte några skrivningar om hedersrelaterat våld och förtryck.

Vi behöver en kompetenshöjning i hela samhället både när det gäller personal inom skolan och när det gäller personal inom rättsväsendet. Hur identifierar man hedersrelaterat våld och förtryck?

Vi behöver ha handlingsplaner i skolorna för hur man ska agera om man upptäcker det. Vi behöver ha ett nationellt frånvaroregister, som jag tror fortfarande inte finns.

Vi behöver ett stärkt stöd vid gränsen. Centerpartiet är för alla förslag som gör att gränspoliser och gränspersonal kan sätta stopp för befarade olagliga utresor.

Vi behöver ha en tillsynsplan för Ivo. Vi har beslut om ett starkare skydd mot oskuldsingrepp och så vidare, men vi har inte gett Ivo i uppdrag att utöva någon särskild tillsyn. Vad är då vitsen med den nya lagstiftningen? Det finns oändligt mycket mer att göra.

Anf. 33 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik:

Herr ålderspresident! Nu kom ledamoten med väldigt många goda förslag. Ledamoten får gärna skicka dem till mig, för jag hann inte skriva ned alla.

Jag vill återkomma till det som jag sa förut. Vi kan skriva hur många handlingsplaner som helst, men i grund och botten handlar det om hur jag och ledamoten bemöter våra medmänniskor. Om vi inte vågar prata med unga män och pojkar om vad förtryck är hjälper det inte med ett förbud mot slöja.

Det börjar med hur vi ser på och behandlar varandra. Vi kommer aldrig att komma till rätta med detta om vi inte börjar när barnen, både flickor och pojkar, är små eller om jag inte är frimodig nog att våga säga ifrån när jag ser att någonting inte är okej eller rätt.

Jag tror inte att förbud är den bästa vägen att gå. Jag tror mer på att samtala, våga ta den konflikt som blir och våga vara obekväm och säga: Det som du utsätts för är inte okej. Så här fungerar det inte i vårt land.

Jag tror på att verkligen tala om våra värderingar, om hur man ska vara mot varandra och om vad det innebär att vara medmänniska i Sverige. Det handlar om att leva tillsammans och ha respekt för varandra – både män och kvinnor. Jag tror att det är den bästa handlingsplanen vi någonsin kan få. Sedan kan vi fortsätta att skriva handlingsplaner, som är bra att ha som grund, men i längden handlar det om hur jag och ledamoten möter våra medmänniskor.

Anf. 34 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr ålderspresident! Ja, vänner, då är det dags för mandatperiodens sista jämställdhetsdebatt. Jag tänkte göra ett försök till sammanfattning, för det är ju extra viktigt med resultat nu när vi upplever en backlash utan dess like för jämställdheten i världen och i Sverige. Vi ska komma ihåg att vi under fyra år har haft en regering som haft väldigt högt tonläge när det gäller just jämställdhet.

Har mäns våld mot kvinnor minskat? Nej. Utvecklingen av den ekonomiska jämställdheten går bakåt. Löneskillnaderna ökar. Pappors uttag av föräldraförsäkringen minskar eller står still. Hur är det med kvinnors företagande? Sverige ligger i bottenligan i Europa, typ. Har vi fler fällande domar för sexuellt våld? Nej. Fler flickor än någonsin är utsatta för oönskat sexuellt beteende. Minskar det hedersrelaterade våldet? Nej. Prioriterar regeringen jämställdhet i sitt systematiska arbete? Nej. Man tar bort skrivningar om jämställdhetsintegrering.

Herr ålderspresident! Vi har ofta fått höra att regeringen nu på slutet har gjort den största satsningen på jämställdhet någonsin i innevarande års budget. Sanningen är dock att regeringen under mandatperioden inte bara misslyckats med att föra jämställdhetspolitiken framåt utan faktiskt också aktivt nedmonterat den. Vi ser en tyst nedmontering av jämställdhetsarbetet.

Jag ska försöka paketera den här kritiken lite innan jag går in på själva betänkandet.

Först har vi detta med borttagna krav i regleringsbreven, alltså att man tar bort styrningen. Centerpartiet har skarpt kritiserat att regeringen strukit kraven på jämställdhetsintegrering i regleringsbreven för över 40 myndigheter. Vi ser detta som en tydlig signal om att jämställdhet inte längre är

en självklar och prioriterad del av myndigheternas kärnuppdrag. Ett beslut i Regeringskansliet ersätter inte samtliga myndigheters mätbara mål som garant för jämställdhetsfokus.

Vi ser urholkade konsekvensanalyser. Förra veckan debatterades för KU:s räkning kommittéväsendet här i kammaren. Centerpartiet menar att jämställdhetsanalyser i statliga utredningar har blivit en pappersprodukt. Även när en utredning visar att ett förslag kommer att få negativa konsekvenser för jämställdheten väljer regeringen ofta att ändå gå vidare utan att presentera motåtgärder. Det betyder att ansvarsutkrävandet försvinner.

Vi ser också som sagt otillräckliga åtgärder för ekonomisk jämställdhet. Regeringens politik adresserar inte de strukturella ekonomiska skillnaderna mellan kvinnor och män. I vissa fall förvärrar den dem.

Vi saknar en sammanhållen strategi för att minska gapet i livsinkomst, som till stor del beror på ojämställt uttag av föräldraförsäkring.

Vi ser också ett bristande stöd till kvinnors företagande. Regeringen vidtar inte tillräckliga åtgärder för att förbättra villkoren för kvinnors företagande, särskilt inte när det gäller tillgången till riskkapital. Även för kvinnors företagande är föräldraförsäkringen oerhört viktig.

Det mest allvarliga tycker jag ändå är att man brister i ambition i kampen mot mäns våld mot kvinnor. Där har det inte gått framåt, nationell strategi till trots. Vi har till exempel inget lämnaprogram på plats.

Trots fagra ord i dokument och en del uppdrag kvarstår faktum: Den farligaste perioden är när kvinnan bestämt sig för att lämna relationen. Det är då hon mördas. Ändå finns det inte vare sig program eller ekonomiskt stöd, trots att det står omnämnt i strategier och dokument. Det finns dock för män som lämnar kriminella miljöer. Där finns ett strukturerat exitstöd.

Det handlar också om osäkra villkor för civilsamhället. Kvinno- och tjejjourernas finansiering är fortfarande kortsiktig och projektbaserad. Vi behöver ha en nationell modell som garanterar en långsiktig och stabil grundfinansiering.

Tanken med reformen om tillståndsplikt för skyddade boenden var bra, men hur har det gått? Vi har fakta på bordet. Statskontoret kom i sin delrapport för några veckor sedan med svidande kritik. Jag ska sammanfatta några av deras slutsatser.

Färre vuxna och barn söker och erbjuds insats med skyddat boende, trots att inget tyder på att våldet har minskat. Statskontoret ser tendenser till att skyddat boende används mer som en sista utväg, vilket är precis motsatsen till intentionerna bakom skyddat boende inom socialtjänsten.

Statskontoret konstaterar att onödigt många skyddade boenden läggs ned, bland annat på grund av rättsläget gällande exempelvis alkoholförbud i skyddade boenden samt andra otydliga krav. Det kan handla om för få toaletter, trots att antalet toaletter inte har varit något problem i skyddade boenden någonsin. Men nu är det tydligen det, bara för att Ivo granskar det.

Sammantaget har antalet skyddade boenden nästan halverats, enligt Statskontoret. För första gången är det också fler män än kvinnor som bor på skyddade boenden, samtidigt som antalet platser har minskat. Detta beror inte på att kvinnor är mindre hotade.

Statskontoret bedömer sammantaget att det finns en risk för att inte alla vuxna och barn som behöver komma till skyddat boende får göra det, vilket kan få katastrofala följder för såväl individen som samhället.

Slutsatsen måste bli ett krav på omtag. Som nämnts lyftes det i socialutskottet, men regeringspartierna röstade inte för det.

Vi behöver frysa tillståndsplikten. Det är en högst rimlig och akut åtgärd. Tillstånd ska inte falla på antalet toaletter eller ett alkoholförbud. Att det blir dyrare för boendena på grund av tillståndsplikten får inte heller gå ut över kvinnor och barn. Det är dock det vi ser i dag, eftersom socialtjänsten inte har råd att placera kvinnor och barn där. Men man måste ju köpa platser. Man har ett ansvar för brottsutsatta, och det är också ett lagkrav.

Ändå har regeringen mage att försvara den här reformen to the bitter end. Det är inte rimligt.

Låt mig då gå över till betänkandet och regeringens tioåriga strategi. Den är bra, varken mer eller mindre. Den hade kunnat vara tydligare från början och ge mer inriktning, även om det kommer att komma handlingsplaner. Ord, hur välformulerade de än är, stoppar ju inte slag och bryter ingen isolering. De ger ingen framtidstro till den som tvingas fly sitt eget hem. För detta krävs handling, konkreta åtgärder och resurser.

Sett i kombination med min erfarenhetsmässiga utvärdering av Tidös jämställdhetspolitik blir både strategin och utskottets behandling av den ganska bristfälliga.

Ett av de mest effektiva sätten att kontrollera och bryta ned en annan människa är genom ekonomiskt våld. Att förvägras rätten att styra över sin egen ekonomi, att inte ha ett eget bankkonto, att tvingas redovisa varje kvitto och att se gemensamma tillgångar försvinna är en verklighet för alltför många, främst kvinnor, i Sverige i dag.

Det ekonomiska våldet är en osynlig bur som gör det oerhört svårt att lämna en destruktiv relation. Denna aspekt av våldet behandlas väldigt styvmoderligt i regeringens strategi. Vi måste ge socialtjänst, polis och rättsväsen bättre verktyg att identifiera och agera mot detta förtryck. Vi måste stärka det stöd som erbjuds offren. För detta behövs en enhetlig definition av vad ekonomiskt våld är. Inte ens det finns än.

Det värsta är att myndigheterna medverkar till ekonomiskt våld. Också detta omnämns väldigt styvmoderligt i strategin, trots att Riksrevisionen nyligen lämnat en rapport som också innehöll svidande kritik mot regeringen. Jag vet att det är på gång, men det fokuseras inte tillräckligt mycket på det.

Jag ser att min talartid rinner ut.

Centerpartiet har i sin följdmotion yrkat på att könsperspektivet ska preciseras tydligare i strategin. Vi anser inte att det är tillgodosett. Det räcker inte heller att ange ett sjunde delmål som svar på förslaget att förtydliga perspektivet om hedersrelaterat våld och förtryck i strategin, vilket också ingick i vår följdmotion. Därför yrkar jag bifall till reservation 5.
(Applåder)

I detta anförande instämde Ulrika Heie (C).

Anf. 35 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Herr åldersspresident! Ingen lagstiftning i världen, inga nya delmål, myndighetsuppdrag eller reformer, kommer att räcka för att vi ska få jämställdhet i Sverige så länge allt det arbete vi gör får fortsätta undermineras av odemokratiska och kvinnofientliga krafter.

Ett värderingskrig pågår i Sverige, och jag menar bestämt att Centerpartiet har valt sida i detta krig i och med att man förordar Socialdemokraternas Magdalena Andersson till statsminister tillsammans med det vänsterparti som vi vet kommer att bli en del av den regeringen. Så allierar man sig med en vänsterextremistisk politik.

På något sätt lyckas Centerpartiet hela tiden nästla sig ur att man faktiskt har intagit denna position, att man har tagit ställning och valt sida. Vi vet alla att det inte finns någon mitt. Den position som Centerpartiet låtsas om finns inte.

Det finns två sidor i kriget, och det är för mig obegripligt hur Centerpartiet och ledamoten kan prata om jämställdhet, inte minst i fråga om de hedersrelaterade områdena, och samtidigt stötta en regering tillsammans med Vänsterpartiet. Jag skulle gärna vilja ha svar från ledamoten eftersom jag inte fick det nyss. Hur går det ihop med grunden i jämställdhetsarbetet?

Anf. 36 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr ålderspresident! Vi tar väl frågan igen. Det här är Moderaternas enda fråga. Jag kan tycka att det här är att undvika kärnfrågan. Det vi diskuterar i dag är regeringens jämställdhetspolitik. Moderaterna gör det till ett val, som ska avgöras efter valet som faktiskt sker i september.

Jag har tidigare sagt från talarstolen att det är lite intressant att Moderaterna står här och pratar om värderingsförskjutningar och allvarliga jämställdhetspolitiska konsekvenser när man själv har röstat igenom en angiverilag som får konsekvenser för barn och kvinnor. Man har försökt att rösta igenom ett förslag om att sätta 13-åringar i fängelse och barn i förvar. Man medverkar till utvisningar som får konsekvenser för unga. Regeringen arbetar med att skärpa straffet för dem som utsätter unga i Sverige för hedersrelaterat våld och förtryck, samtidigt som man gladeligen skickar dessa unga tillbaka till länder där samma förtryck råder. Det här är något som Moderaterna tycker är helt okej.

Moderaterna tycker till och med att det parti som har gått i bräschen för dessa frågor, nämligen Sverigedemokraterna, ska sitta i regeringen efter nästa val. Det tycker inte Centerpartiet. Vi tycker inte heller att Vänsterpartiet ska sitta i regeringen. Jag förstår inte varför tonläget är så högt från Merit Frost Lindberg när man själv sitter i den båt man gör.

Jag säger återigen: Vi tänker inte sitta i regering med Vänsterpartiet. Tänker Moderaterna sätta sig i en regering med Sverigedemokraterna?
(Applåder)

Anf. 37 MERIT FROST LINDBERG (M) replik:

Herr ålderspresident! Tonläget är högt därför att det är en skrämmande situation.

Kanske Centerpartiet inte sätter sig i en regering, men man kommer onekligen att stötta en regering. Vilken den regeringen blir har man nu klargjort.

Många personer har rensats bort från Vänsterpartiet tidigare på grund av högst tveksamma och skrämmande värderingar. Det har varit 24 personer i den här omgången. Några ytterligare finns i riksdagen.

Den reporter som granskade frågan kommunicerade också att det hade blivit betydligt fler än de 24 personerna om hon hade granskat bredare och lyft fram alla de förtroendevalda med Hamaskopplingar som har demon-

strerat eller delat inlägg på sociala medier. Det här är ett utbrett skrämmande problem i ett parti som finns i riksdagen.

För mig är det här helt obegripligt. Att Centerpartiet kan stå här med hedern i behåll och prata jämställdhet samtidigt som man har tagit ställning för en regeringssida med detta som grund är för mig hyckleri. Jag kommer aldrig att förstå hur ledamoten, som har en hög svansföring och ett stort engagemang i frågorna, kan försvara Centerpartiets hållning.

Anf. 38 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr ålderspresident! Ett påstående blir inte sant ju oftare man säger det.

Jag vädjar till ledamoten att lyssna på mitt svar. Det är sant. Centerpartiets stöd kommer inte gratis. Centerpartiet kommer i en eventuell regeringsförhandling att hålla fanan högt. Vi kommer inte att sälja vår själ, vilket samtliga allianspartier i den här regeringen har gjort jämfört med hur politiken såg ut när den bedrevs i Alliansen. Det var då när värderingar var viktiga och jämställdhet var viktigt.

En gång hade Moderaterna en politik och en partiledare som stod för de värderingarna. Så är det inte i dag. Det spelar ingen roll om vi skulle knacka på dörren och säga att vi vill förhandla. Ulf Kristersson har varit tydlig: Han vill inte ha oss. Det var därför vi framförde vårt statement för ett par veckor sedan. Det betyder fortfarande inte att Vänsterpartiet ska sitta i en regering där Centerpartiet ingår. Det betyder inte att vi i en regeringsförhandling kommer att sälja vår själ.

Vi har sett hur det går när före detta borgerliga partier gör så, och vi tänker inte upprepa det.

Anf. 39 HELENE ODENJUNG (L):

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkande AU13, och jag ska försöka hålla mig till betänkandet i debatten.

Frihet från våld, förtryck och utnyttjande är namnet på den nationella strategi som vi debatterar i dag. Friheten är liberalismens kärna, inte som ett abstrakt ideal utan som något djupt konkret i människors vardag: Frihet att välja sitt liv. Frihet att bestämma över sin kropp. Frihet att lämna en relation, en familj, ett sammanhang utan rädsla.

Men för den som lever under hot, våld och förtryck är friheten inte självklar. Den är begränsad och ibland helt fråntagen personen. Det är därför detta betänkande är så viktigt.

Vi ser faktiskt att vissa förbättringar har gjorts över tid, men vi vet också att i genomsnitt 13 kvinnor dödas varje år av en man som de har eller har haft en relation med. Det är en minskning från 20 per år i början av 00-talet, men varje mord är ett misslyckande och ett stort samhällsproblem.

Vi vet att våld i nära relationer fortfarande är utbrett. Vi vet att hedersförtryck begränsar människors livsval. Vi vet att stödet inte är jämlikt över landet, och vi vet att alltför många brott inte klaras upp. Detta är inte bara ett jämställdhetsproblem, utan det är ett frihetsproblem och ett stort problem för rättsstaten.

För mig som socialliberal börjar allt med individen. Det innebär ett kompromisslöst försvar av varje människas autonomi, varje människas rättigheter och varje människas möjlighet att leva sitt liv utan tvång. Det innebär också en tydlig slutsats. När friheten hotas måste staten vara stark, inte stark för sin egen skull utan stark för den som är utsatt.

Herr ålderspresident! Jag skulle vilja ta mig friheten att påminna om många av de reformer som i dag är självklara och som har drivits av ett tydligt liberalt engagemang, ofta i motvind med stort motstånd, men som sedan omfamnats av de flesta som uttryck för den liberala demokratin: allmän folkskola, kvinnlig rösträtt, lagen mot barnaga, pappamånader i föräldraförsäkringen och hbtqi-personers rättigheter. Det här är bara några av dem.

Liberaler har alltid varit med och drivit på, och vi har gjort det nu också: skärpt lagstiftning mot våld i nära relationer, stärkt skydd för brottsoffer, inte minst genom kvinnojourernas roller, samtyckeslagen, som flyttade fokus till individens rätt att säga ja eller nej, skärpta straff för hedersrelaterade brott, barnäktenskapsbrott och särskild straffskärpningsgrund för hedersmotiv samt stärkt skydd för barn som bevittnar våld. Listan kan göras ännu längre, och vi har varit tydliga i en fråga där andra ibland har tvekat. Hedersförtryck är inte ett uttryck för kultur, utan det är ett uttryck för förtryck. Och det ska bekämpas med hela rättsstatens kraft.

Herr ålderspresident! Jag vill ur det socialliberala perspektivet vara tydlig med att vi inte accepterar att flickor eller för den delen pojkar begränsas i sina livsval, att kvinnor kontrolleras av familj eller släkt eller att våld normaliseras i hemmets slutna rum. Här krävs det mer än vackra ord och formuleringar. Det krävs tydliga krav. Det krävs ansvarstagande och ibland även politiskt mod att vara obekväm. Friheten är inte förhandlingsbar.

Trots strategier och insatser är utmaningarna betydande. Vi ser ett ojämnt skydd. Det är inte acceptabelt att tryggheten beror på var i landet man bor.

Att brott inte klaras upp innebär ett dubbelt svek, både mot den utsatte och mot rättsstaten. Vi har en för svag rättskedja.

När det gäller det hedersrelaterade våldets och förtryckets komplexitet krävs det ett långsiktigt arbete men också skarpa åtgärder här och nu. Det förebyggande arbetet når inte hela vägen. Vi behöver bli bättre på att upptäcka våld tidigare, innan det eskalerar, och på att göra något.

Om vi menar allvar med denna strategi behöver vi ha tydliga prioriteringar. Det krävs en starkare rättsstat. Fler brott ska utredas och klaras upp. Skyddet för brottsoffer måste stärkas.

Vi behöver ett likvärdigt stöd i hela landet. Det ska inte spela någon roll var man bor. Hjälpen ska finnas där.

Det krävs tidiga insatser. Skolan, socialtjänsten och civilsamhället måste ha verktyg för att agera tidigt.

Vi behöver sprida mer kunskap och kompetens. Våldets mekanismer måste förstås i alla delar av samhället, inte bara när det gäller det fysiska våldet. Det gäller också det ekonomiska våldet och det psykiska våldet, för att ta två ytterligare exempel.

Det krävs också ett konsekvent individperspektiv. Ingen tradition, ingen norm och ingen kultur kan stå över individens frihet.

Herr ålderspresident! Vi kan vara stolta över det arbete som görs, men vi kan inte vara nöjda. Strategier är viktiga, men det är resultaten som räknas. Varje gång en kvinna inte får skydd, varje gång ett barn tvingas leva i rädsla och varje gång ett brott inte klaras upp har vi mer att göra.

Jag vill rikta ett varmt och innerligt tack till alla som varje dag står där på frontlinjen. Det är socialtjänstens och skolans alla medarbetare, polis och rättsväsen, kvinnojourer och civilsamhällesorganisationer – alla ideella krafter som aldrig ger upp. Ni gör skillnad varje dag.

Herr ålderspresident! Låt mig ta tillfället i akt att säga något personligt. Detta blir mitt sista anförande i denna kammare – åtminstone för denna gång, ska jag kanske tillägga. Det har varit ett stort förtroende att få arbeta här efter nästan 30 år i kommunpolitiken, att få vara med och driva frågor om människors frihet, trygghet och värdighet. Det finns så mycket vi behöver samarbeta om och förändra.

Jag lämnar riksdagen med både stolthet över det som gjorts och ödmjukhet inför det arbete som återstår. Jag vill uppmana er som fortsätter: Ge inte upp! Tveka inte! Och kompromissa aldrig om människors frihet! Kampen mot våld och förtryck är inte något projekt. Det är ett ansvar.

Jag vill rikta ett varmt tack till alla kollegor för engagemanget, de respektfulla samtalen och det gemensamma ansvarstagandet. Trots olika uppfattningar har vi tillsammans burit demokratins arbete framåt.

Jag vill även rikta ett stort tack till riksdagens alla medarbetare för att de är så professionella och uthålliga. Utan er fungerar inte detta hus, vågar jag påstå.

Herr ålderspresident! Som avslutning vill jag ändå säga: Friheten måste försvaras i samhället, i rättsstaten men också i det mest privata. Den mest utsatta människan måste kunna lita på att samhället står på hennes sida.

(Applåder)

Anf. 40 SOFIA AMLOH (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag vill tacka ledamoten för anförandet. Jag håller med om många delar i det.

När det gäller framför allt den historiska utblicken över vad ledamotens parti, Liberalerna, har åstadkommit kan jag säga att det många gånger har varit i armkrok med socialdemokratin, om vi inte har växeldragit, som vi har åstadkommit de här stora, oerhört viktiga förändringarna för Sverige. Tyvärr har ledamotens parti valt en annan väg de senaste fyra åren. Det tycker vi är olyckligt, och vi beklagar det.

Nu vittnar vi om alarmerande rapporter om att få barn placeras på skyddade boenden. Vi ser att trösklarna till skyddade boenden har höjts och att boendena inte används som den förebyggande insats de är. Reformen om tillståndsplikten, som har trätt i kraft, har sorterat bort inte bara oseriösa aktörer utan även boenden av god kvalitet som kvinnojourer driver. Nästan 40 kvinnojoursdrivna boenden har fått lägga ned.

Min fråga är: Varför har regeringen inte gjort någonting åt det här? Varför har man inte gett Ivo ett tydligt uppdrag om hur tillståndsplikten ska tillämpas, för att ge kvinnor och barn det skydd som de har rätt till? Och varför har man inte påskyndat utvärderingen av lagstiftningen?

Anf. 41 HELENE ODENJUNG (L) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Sofia Amloh, för frågan! Det är verkligen en viktig fråga.

Om man backar bandet tror jag att vi är eniga om skärpta krav för kvinnojourer och förutsättningarna för hur kvinnojourer och skyddade boenden generellt sett ska drivas. Jag tror dessutom att det är viktigt att man är ödmjuk i fråga om att en utvärdering får ta tid.

I det här fallet är jag inte ensam om att ha noterat att konsekvenserna av de skärpta kraven har blivit drastiska. Men ledamoten Camilla Rinaldo Miller beskrev tidigare att man i Jönköping har nått en lösning med IOP:er och att man inte längre är lika orolig som före reformens införande.

Jag tror helt enkelt att man behöver kika vidare på detta. Varför man inte har gjort det redan kan jag inte svara på, ska jag ärligt säga. Det är ingen idé att hitta på att jag har svar på en fråga som jag inte har svar på. Men jag kan säga att det är en fråga som verkligen inte är av liten dignitet. Jag skulle vilja hävda att man tvärtom tittar på detta skyndsamt, eftersom man inte vill att det ska bli färre platser.

Med det sagt vill vi dock inte ha dåliga boenden heller. När det gäller de som inte har fått tillstånd har skälet inte bara varit brist på toaletter eller att det har serverats alkohol, utan det har också varit riktigt dåliga boenden som har fått stänga. Det är bra.

Men när det gäller skälet till att fler inte har blivit placerade finns det säkert flera förklaringar till det. Jag är ödmjuk när det gäller att man behöver kika vidare på det.

Anf. 42 SOFIA AMLOH (S) replik:

Herr ålderspresident! Regeringen väntar så pass länge med utvärderingen som till ungefär årsskiftet 2027/28. Det finns en risk med det. Hur många kvinnojoursboenden kommer att finnas kvar när den utvärderingen kommer? Man kan påskynda, man kan tidigarelägga och man kan som sagt också ge ett uppdrag till Ivo om tillämpningen av lagstiftningen. Det är inte en stor sak.

När man ser hur det här breder ut sig över hela landet – det är allvarligt – bör man inte titta. Då bör man agera. Det har den här regeringen, som ledamoten sitter i, inte gjort. Det tycker jag är väldigt olyckligt.

Det handlar inte bara om lagstiftning på det här området. Det är tydligt att det också krävs pengar. Med tanke på handling behöver vi också se finansiering. Det är olyckligt att den här regeringen väljer att inte göra någonting, trots att vi ser den här stora krisen breda ut sig och att kvinnor och barn inte får det skydd som de har rätt till. Regeringen har avsatt noll kronor i vårändringsbudgeten. Socialdemokraterna har lagt 100 miljoner bara i vårändringsbudgeten.

Varför har den här regeringen inte gjort mer, om detta är så viktigt och så allvarligt som man framställer det som här?

Anf. 43 HELENE ODENJUNG (L) replik:

Herr ålderspresident! Jag sitter inte i regeringen – jag företräder ett parti som sitter i regeringen.

När det gäller den långsiktiga finansieringen av kvinnojourer och skyddade boenden har Liberalerna, både jag själv och många företrädare före mig, under väldigt lång tid drivit på för en finansiering av skyddade boen-

den. Detta finns i den ordinarie budgeten. Att det inte fanns pengar i vår-ändringsbudgeten – att det är noll kronor – låter fint att säga här i kammaren när ni har lagt pengar i er budget, Sofia Amloh. Men i realiteten är det inte sant. Det finns pengar avsatta i den ordinarie budgeten.

Men med detta sagt ser jag fortfarande med oro på det som händer runt om i landet. Jag är övertygad om att både mina partikamrater runt om i landet och ni som kommer att vara kvar här – jag riktar mig till resten av ledamöterna i kammaren – kommer att jaga både regeringen och era egna företrädare i kommuner och regioner för att se till att samarbetet fungerar bättre. Så här i slutfasen kan jag nämligen kosta på mig att säga att jag tycker att det fortfarande är för mycket så att regering och riksdag skyller på kommuner och regioner, och lite tvärtom.

Jag tror att vi kan bättre. Jag tror att vi behöver kroka arm för att tillsammans skapa ett betydligt bättre samhälle, inte bara för de utsatta barnen utan faktiskt på väldigt många nivåer. Att ta ett gemensamt ansvar tror jag att vi alla skulle tjäna på.

Anf. 44 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (-):

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Min kollega ledamoten Sara Gille har berört flera ämnen som är viktiga. Jag vill dock fokusera på barnen. Jag tänker på barnen som sitter på sina rum och lyssnar och som hör röster höjas genom väggen, lär sig känna igen stegen i hallen och känner i magen när något är på väg att hända. Och jag tänker på barnen som nästa morgon går till skolan för att de lärt sig att verka som att ingenting har hänt.

När vi talar om våld i nära relation talar vi mycket om den vuxna som utsätts. Det är naturligt och viktigt. Men vi får aldrig glömma de barn som lever mitt i våldet. Vi bör tala om dem lika mycket. Det är barn som kanske aldrig själva blir slagna men som ändå får sina liv präglade av rädsla, oro och otrygghet. Men det är också barn som själva utsätts för psykiskt eller fysiskt våld eller sexuella övergrepp. Vi vet att barn som växer upp med våld löper ökad risk för psykisk ohälsa, svårigheter i skolan och problem långt senare i livet. I värsta fall leder utsattheten till självskadebeteende och suicid.

Herr ålderspresident! Därför måste vi bli bättre på att upptäcka de här barnen, och det är Sverigedemokraternas ambition. Det som oroar mig mest är inte alltid det våld vi känner till utan det våld vi inte ser, som drabbar barn som aldrig berättar. Bara ett av tio barn som utsätts för sexuella övergrepp berättar om det.

Därför kan vi aldrig lägga ansvaret på barnen, utan det är vi vuxna som måste ta ansvar på det här området. Barnen har oftast inte orden. Vissa förstår inte ens att det de utsatts för är fel. Andra tror att det är så familjer fungerar.

Därför spelar skolan en viktig roll. Läraren, skolsköterskan, kuratorn och fritidspersonalen som möter de här barnen varje dag ser förändringarna: Barnen blir tröttare, oroligare, tystare. Men att se är inte samma sak som att agera.

Därför behöver vi fortsätta stärka kunskapen om hur våld yttrar sig hos barn och ge vuxna mod att ställa de frågor som ibland känns svåra att ställa.

Det handlar om tidig upptäckt och förebyggande arbete, något som regeringen och Sverigedemokraterna lyfter fram.

Herr ålderspresident! Det finns barn som i detta ögonblick sitter hemma och hoppas att kvällen ska bli lugn. Det finns barn som gick till skolavslutningen med en klump i magen. Medan de andra såg fram emot sommarlovet visste de barnen att deras fristad skulle stängas.

Det finns barn som bär på hemligheter som inget barn ska behöva bära på. De behöver inte fina formuleringar, och de behöver inte vuxna som inte ser – tvärtom. Vi behöver ett samhälle som faktiskt agerar när barn utsätts för de här svårigheterna.

Herr ålderspresident! Jag önskar att jag kunde säga att vi är framme, men det är vi inte. Men jag känner en större trygghet i att regeringen fortsätter att stärka arbetet för barns rätt till trygghet och skydd. Varje barn som upptäcks i tid, får hjälp och slipper utsättas är ett barn som får en annan framtid.

Herr ålderspresident! Eftersom detta är den sista debatten vill jag önska er en trevlig sommar.
(Applåder)

Anf. 45 MATS BERGLUND (MP):

Herr ålderspresident! Frihet är ett stort ord. Men för den som lever med våld i sin vardag är frihet något mycket konkret, som också kan vara väldigt flyktigt.

Våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat förtryck, prostitution och människohandel är några av de allvarligaste kränkningarna av människors frihet. Det handlar inte bara om brott; det handlar om makt, om normer och om vem som får leva i trygghet.

Regeringen presenterar en nationell strategi, och det är bra. Men från Miljöpartiets sida ser vi tydliga brister. Strategin saknar skärpa, den saknar viktiga perspektiv och den riskerar att inte nå dem som behöver den mest.

Herr ålderspresident! Det förebyggande arbetet är avgörande. Vi vet att våld inte uppstår i ett vakuum. Det formas i miljöer där ojämställdhet och destruktiva normer får fäste. Därför måste vi investera mer långsiktigt – i skolan, civilsamhället och det lokala arbetet. Det handlar om att arbeta med normer, om att ge våra unga verktyg att hantera relationer och om att upptäcka risker tidigt.

Här menar vi att strategin inte räcker till. Den saknar tydliga åtaganden och långsiktig finansiering. Utan detta riskerar arbetet att bli kortsiktigt.

Herr ålderspresident! När våldet sker måste samhället finnas där. Den som utsätts ska få stöd snabbt och rättssäkert. Men i dag varierar stödet beroende på var i landet du bor. Så ska det inte vara; det är inte rimligt. Den som lämnar en våldsam relation befinner sig i en av de mest riskfyllda situationer en människa kan befinna sig i. Då måste stödet vara likvärdigt. Staten behöver ta ett större ansvar. Och civilsamhället, som ofta gör ett avgörande arbete, måste få stabila villkor.

Herr ålderspresident! Jag vill särskilt lyfta två perspektiv som är alltför svagt representerade i strategin.

Det första är hbtqi-perspektivet. Hbtqi-personer löper ökad risk att utsättas för våld, ofta i former som ser annorlunda ut, som hot om att bli outad eller kontroll kopplad till identitet. Men i strategin är detta nästan

helt osynligt. Det är ett problem, för när politiken inte ser riskerar stödet att inte fungera.

Det andra, herr ålderspresident, är funktionsrättsperspektivet. Personer med funktionsnedsättning är särskilt utsatta och möter ofta större hinder när det gäller att få hjälp. Det kan handla om beroende av förövaren eller bristande tillgänglighet. Detta kräver riktade åtgärder, tillgängliga stödinsatser och ökad kompetens. Att bara nämna detta i förbifarten räcker inte.

Herr ålderspresident! I grunden handlar detta om frihet: friheten att leva utan rädsla och friheten att vara den man är. Den friheten är inte jämnt fördelad i dag. Därför behöver vi en strategi som är skarpare, mer inkluderande och mer handlingskraftig – en strategi som omfattar alla.

Jag yrkar bifall till reservation 3.

(Applåder)

Anf. 46 SARA GILLE (SD) replik:

Herr ålderspresident! Tack, ledamoten, för anförandet! Jag tänkte lite grann beröra det faktum att ledamoten tillhör ett parti som har representanter som har vägrat att ta kvinnor i hand. Det har motiverats med religion. Sverigedemokraterna anser att kvinnor och män ska behandlas lika och att man måste stå upp för kvinnors frihet och lika värde.

Miljöpartiet är också ett parti med återkommande kopplingar till de turkiska Grå vargarna.

Jag skulle därför vilja ställa en fråga till ledamoten: Anser Miljöpartiet att det är förenligt med svensk jämställdhet att kvinnor och män behandlas olika med hänvisning till religiösa normer?

Anf. 47 MATS BERGLUND (MP) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Sara Gille, för frågan! Jag tror att ledamoten syftar på händelser som ligger drygt tio år tillbaka i tiden. Under 2015 var det, tror jag, två incidenter, och dem tog partiet hand om väldigt kvickt. Det gällde Grå vargarna. Det var en person som lämnade partiet direkt efter detta.

Detta med att inte ta i hand gällde också en person som lämnade partiet.

Jag ska inte ställa någon fråga om alla de problem som finns i Sara Gilles parti. Vi har sett ett antal skandaler i hennes parti bara den senaste veckan, precis som nästan alla veckor, skulle jag säga.

Jag tycker att den här debatten är fullständigt överflödig. För Miljöpartiet är alla människors lika värde oerhört viktigt. Det ligger i kärnan av vår politik.

Anf. 48 SARA GILLE (SD) replik:

Herr ålderspresident! För Sverigedemokraterna är det självklart att kvinnors frihet, jämställdhet och demokratiska värderingar aldrig får kompromissas med, därav det som ledamoten själv tog upp apropå förra veckan, nämligen slöjförbundet. Det är något som vi står fast vid att vi vill ska införas.

Men låt mig återgå till Miljöpartiet. Detta är ju återkommande incidenter. Det är inte någonting som ligger enbart långt bak i tiden, utan det är också högaktuellt i dag.

Återigen: Är det enligt Miljöpartiet acceptabelt att vägra ta kvinnor i hand just för att de är kvinnor?

Frihet från våld, förtryck och utnyttjande – En nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck

Anf. 49 MATS BERGLUND (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag vet faktiskt inte vad ledamoten syftar på när hon säger att det är återkommande. Detta var faktiskt någonting som vi tog tag i direkt, och det är drygt tio år sedan det hände.

Det som är återkommande är problemen i Sara Gilles parti. Snart sagt varje vecka händer någonting.

Låt mig svara på ledamotens fråga: Män och kvinnor ska behandlas lika. Vi är ett feministiskt parti. Jämställdheten håller vi väldigt högt. Det handlar om hbtqi-personers rättigheter och transpersoners rättigheter. Detta skulle jag också kunna fråga Sara Gille om.

Sätten att hälsa ser väldigt olika ut i olika delar av världen. I Sverige kramas vi väldigt ofta, i alla fall i vårt parti. Så ser det inte ut om man åker en liten bit ned i Europa. Där är det väldigt ovanligt. Men med detta sagt tycker jag att man ska behandla män och kvinnor på samma sätt. Den incidenten, där vi hade en man som inte ville ta en kvinna i hand, löste vi. Den medlemmen, som inte hade några externa förtroendeuppdrag, lämnade partiet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 7.)

§ 5 Infrastrukturfrågor

Infrastrukturfrågor

Trafikutskottets betänkande 2025/26:TU20
Infrastrukturfrågor (skr. 2025/26:259)
föredrogs.

Anf. 50 THOMAS MORELL (SD):

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Herr ålderspresident! En välfungerande infrastruktur är nödvändig i vårt moderna samhälle. Både gods- och persontransporter är beroende av att vägar, järnvägar, flyg och sjöfart fungerar väl.

Sverige är ett avlångt land, och det innebär naturligtvis att gods transporteras långa vägar för att exporteras ut i övriga världen. Det finns inget motsatsförhållande mellan de olika transportslagen, utan de är snarare beroende av varandra. Inget trafikslag ska ställas mot ett annat. Det är en viktig princip.

Herr ålderspresident! En mandatperiod går fort, och det ligger mycket arbete bakom de omfattande förändringar vi sverigedemokrater har gjort tillsammans med regeringen på infrastrukturområdet. I den plan som presenterades den 28 april lade vi om kursen rejält när det gäller vår infrastruktur. Nu läggs fokus på underhåll och på att bygga bort flaskhalsar som hindrar en effektiv transport.

Vi sverigedemokrater har varit tydliga med värdet av en välfungerande godstrafik. Godset är grunden för vår välfärd, något som inte har varit i fokus på många år. Godstrafiken skapar arbetstillfällen och är en förutsättning för att hela landet ska leva. Därmed inte sagt att persontrafiken inte är viktig, ty båda behövs och ska fungera oavsett årstid.

Herr ålderspresident! Vi har gjort upp med flygskammen och säkerställer att flyget fungerar i hela landet. Låt mig kort nämna några saker som gjorts för flyget.

Flygskatten avskaffades från och med den 1 juli 2025. Vi har mer än fördubblat det statliga driftsstödet till regionala flygplatser. Det har skett en kraftig ökning av medlen till beredskapsflygplatserna.

Vårt inrikesflyg är viktigt för att människor och företag ska kunna bo och etablera sig i hela landet. En välfungerande infrastruktur är också viktig för ambulansflyg, polisflyg och brandflyg och inte minst för landets förmåga att mobilisera. Flyget är därför av yttersta vikt för hela landet.

Även för sjöfarten har vi genomfört viktiga förändringar. Det handlar om förändrad tonnagebeskattning, slopad stämpelskatt och införande av ett bareboatregister. Även sjöfarten har en viktig roll för vårt land. Sjöfarten är bärande när det gäller import och export. Även ur beredskapssynpunkt är sjöfarten en viktig del av vårt totalförsvar.

Exemplen här ovan är bara några av de åtgärder som vi inom Tidösamarbetet har sett till att genomföra. Vårt fokus har legat på en välfungerande infrastruktur, oavsett trafikslag.

Herr ålderspresident! I arbetet med planen har även vår beredskap varit en bärande del. Vi måste få ett annat synsätt när det gäller vår infrastruktur. Här är det viktigt att vi skapar en robust anläggning som fungerar även när det inträffar något allvarligt.

När regnet spolade bort järnvägen i Västernorrland sattes verkligen fokus på vår sårbarhet. Norrbottens enda förbindelse med järnväg var under en period Inlandsbanan. Detta om något visar vikten av att ändra fokus när vi planerar vår infrastruktur. Vi måste ställa oss frågan: Vad gör vi när det inte är som vanligt?

Herr ålderspresident! Vid regnen i Västernorrland spelade Inlandsbanan en viktig roll för att hålla igång de viktiga järnvägstransporterna till och från Norrbotten. Den händelsen satte verkligen ljuset på vikten av att ha ett helhetstänk när det gäller infrastruktur.

Vi vet inte vad som väntar runt hörnet – krig, höjd beredskap eller någonting annat som påverkar vårt land – men i vilket fall som helst måste vi kunna transportera manskap, utrustning, bränsle och andra förnödenheter.

Alla minns väl E22 och det kaos som uppstod där när vintern slog till. E22 är ingalunda den enda väg som drabbas av långvariga stopp under vinterhalvåret. De senaste åren har vi haft otaliga exempel på undermåligt underhåll av våra vintervägar. Plog och saltresurser skickas ut för sent. Därmed blir det stopp i trafiken – ofta i flera timmar, upp till ett dygn.

Det är inte rimligt att viktig infrastruktur stannar bara för att det är vinter. Visst kan det uppstå vädersituationer som är svåra att hantera, men de är trots allt ganska få. Att åtgärder kommer för sent på grund av ett system med upphandling som snarare håller tillbaka resurser är inte acceptabelt. Det är ett oacceptabelt förhållande, och det har vi med skärpa påpekat för Trafikverket. Åtgärder ska införas inför nästa vintersäsong.

Herr ålderspresident! Ett annat påtagligt problem för landets yrkesförare är bristen på fungerande rastplatser. Yrkesförarna är enligt lag tvingade att ta raster och ha viloperioder. I annat fall riskerar de dryga böter. Situationen har blivit allt värre de senaste åren, då rastplatser stängts. Många platser, speciellt vid landets vägkrogar, byggs om till laddplatser

för elbilar. Även rastplatsproblematiken har vi satt fokus på, och vi förväntar oss en åtgärd från Trafikverket.

Herr talman! Efter förra regeringens oförmåga att skapa en fungerande infrastruktur har Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen lagt om kursen. Oavsett vilket färdmedel du väljer ska det fungera över hela landets yta. Det kommer att ta några år att återställa efter skadan från förra regeringen, men kursen är utstakad och medborgarna kommer att märka stor skillnad de närmaste åren.

Herr talman! Sverigedemokraterna och regeringen ställer tuffa krav på att Trafikverket ska minska sin administration och få ut mer verksamhet i anläggningen. Vi ställer också krav på att Trafikverket ska förbättra kostnadskontrollen. Kort och gott: Sverigedemokraterna och regeringen gör det som den förra regeringen inte klarade av.

Herr talman! Den förra regeringen pratade gärna om åtgärder men fick väldigt lite uträttat. Fokus låg på höghastighetståg och på att stoppa flyget, men man hade ingen koll på hur infrastrukturen i övrigt i landet mådde. Underhållsskulden för både väg och järnväg växte, vilket resulterade i stora brister. Obalansen framgår tydligt när man ser att befintliga vägar och järnvägar tilläts förfalla under förra mandatperioden.

Pengar till nödvändigt underhåll uteblev när pengarna i stället styrdes till ett system med höghastighetståg. Konsekvensen har vi alla upplevt – snökaos på vägarna och försenade och inställda tåg. I december 2023 kom Riksrevisionens rapport, och i den riktade man oerhört skarp kritik mot både regeringen och Trafikverket. Låt mig läsa upp ett citat:

”Regeringen intecknade genom uppdraget det framtida ekonomiska utrymmet långt efter planperiodens slut. Detta berodde till stor del på att regeringen pekade ut de nya stambanorna som till stor del var ofinansierade.”

Herr talman! För oss i Tidösamarbetet är det viktigt att utveckla den livsviktiga infrastrukturen i hela landet. Vi vill skapa en miljövänlig, effektiv och väl fungerande transportmarknad där vägtransporter, järnväg, flyg och sjöfart kan utveckla en sund och hållbar transportnäring. Därför måste man också se styrkan och effektiviteten i varje transportslag. Det är viktigt att vi gör nödvändiga satsningar på väg, järnväg, flyg och sjöfart för att vi ska få ett väl fungerande transportsystem oavsett om det gäller stad eller landsbygd. Förutsättningen för att man ska kunna leva och verka i hela landet är en väl fungerande infrastruktur. Vi har påbörjat det arbetet, och vi avser att fortsätta vår strävan att utveckla alla trafikslag efter valet. (Applåder)

Anf. 51 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! I början av den här mandatperioden ingick Sverigedemokraterna inte i Tidösamarbetet just när det gällde infrastruktur. Det innebar att det ibland blev lite komplicerat när Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna inte var större än Socialdemokraterna och det blev ett förstahandsyrkande och ett andrahandsyrkande och så vidare. Det var också så att Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna hade en del liknande förslag, bland annat om förstatligande av underhåll och så vidare.

Jag vet inte hur mycket Sverigedemokraterna har gett upp den egna politiken i Tidösamarbetet, men tidigare drev man starkt bland annat detta

med en uppdelning av Trafikverket – tillbaka till ett vägverk och ett banverk.

När det gäller planen redogjorde ledamoten Morell för många saker som han upplevde att Sverigedemokraterna hade jobbat hårt för och kunnat lyfta in i planen. Men jag skulle säga att förvåningen nog var stor hos många när det grundligt utredda förslaget om ett statligt bolag som skulle kunna ge Trafikverket lite institutionell konkurrens inte fanns med. Ryktet eller information säger att Sverigedemokraterna inte prioriterade detta och att man kanske rent av motverkade det. Jag skulle vilja höra om ledamotens syn på möjligheten att på det här sättet konkurrensutsätta Trafikverkets arbete för att vi ska få mer infrastruktur i landet.

Anf. 52 THOMAS MORELL (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågorna.

Vi kan börja med delningen av Trafikverket. Vi har varit väldigt tydliga med att det inte fungerar. Det är inte bara vi sverigedemokrater som tycker det, utan det gör även Riksrevisionen. De var oerhört tydliga i sin rapport som kom i december.

Vad som hände under resans gång var att vi fick löfte om att vara med i dialogen med Trafikverket och utveckla verksamheten där. Vi har haft regelbundna möten med generaldirektören om bland annat vägfrågan och järnvägsfrågan, för det har varit de två frågorna som har varit bärande i det här. Vi har sett de enorma brister som funnits både på järnvägssidan och på vägsidan. Det är inte acceptabelt att infrastrukturen inte funkar bara för att det snöar lite. Därför har vi varit oerhört kritiska till hur det här har skötts.

Vi har under den här perioden, även sedan vi ingick Tidösamarbetet, haft täta dialoger med Trafikverket för att komma till rätta med det här. Nu finns det ändå en agenda och en plan framåt för hur man ska förbättra underhållet både på järnvägssidan och på vägsidan. Man har också delat upp det på två olika ansvarsområden. Det är alltså en halvvägslösning när det gäller det som vi från början krävde. Låt nu detta få verka! Vi får se vart det tar vägen. Men vi har sett en klar förbättring i vissa delar. Det bådar gott inför framtiden. Och kravet ligger på Trafikverket. De måste leverera, för det förhållande som har varit kan inte accepteras.

Det finns anledning att utreda det där bolaget. Men man ska också säga att det är oerhört viktigt att Trafikverket utsätts för konkurrens, så att det inte blir så att de, så att säga, inte levererar det man kan förvänta sig av dem. Vi kan titta på hur det har varit i Danmark och Norge. Det går inte att kopiera rakt av, men det finns anledning att utreda detta så att vi får ett verkligt bra verktyg.

Anf. 53 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Tack så mycket, ledamoten Morell, för svaren på mina frågor! Jag har då två ytterligare frågor.

Jag skulle vilja fördjupa mig i den fråga som ledamoten lyfte i slutet av sitt svar, nämligen den om ett statligt bolag som kan ge den här konkurrensen. Det skylls på väglagen, men på vilket sätt har Sverigedemokraterna drivit på för att det här bolaget ska komma till stånd?

Sedan är det min andra fråga. Jag försökte lyssna väldigt uppmärksamt. Jag kanske inte lade märke till allt, men jag upplevde inte något engage-

mang för den upphandlade trafiken. Jag hörde inte att ledamoten nämnde nattågstrafiken, som ju är en del av infrastrukturen, och hur den fungerar. Det handlar också om Gotlandstrafiken och möjligheten att ta sig till fastlandet. Det gäller inte bara privatpersoner utan också godset, som ledamoten talade sig varm för. Inte minst Gotlands lantbrukare vet vilka svårigheter det handlar om när det gäller färjetrafiken. Det gäller kostnader men också antalet avgångar och så vidare.

Jag skulle gärna vilja höra lite mer från Sverigedemokraterna om hur man ser på nattågstrafiken, Gotlandstrafiken och resten av den upphandlade trafiken och om man är beredd att avsätta ytterligare resurser för det.

Anf. 54 THOMAS MORELL (SD) replik:

Herr talman! Vi börjar med den första frågan. Det finns anledning att titta på det statliga bolaget och utveckla det vidare, men låt oss återkomma till det när vi har satt oss ned och verkligen utrett hur Trafikverket ska kunna konkurrensutsättas så att vi får ut så mycket som möjligt för varje investerad krona.

Tidigare fanns ingen kostnadskontroll, som Riksrevisionen påtalat. Man fick inte ut det man kan förvänta sig för de pengar som investerades. Det var ett ohållbart läge. Då måste man se vad man kan göra för att få ut maximalt från varje krona som läggs in i systemet. Ett statligt bolag som konkurrensutsätter Trafikverket kan vara en alldeles utomordentlig lösning, men låt oss utreda det först.

När det gäller trafikavtalen pågår ett arbete för att tillföra mer resurser. I dagsläget kan jag inte säga vad det kommer att landa i. Beträffande natttågstrafiken är jag en stor vän av just den trafikformen eftersom jag åker mycket nattåg för egen del. Den försörjer också en hel landsända med bra transporter. Därmed inte sagt att inte flyget också kan leverera bra transportlösningar för norra Sverige, men det finns trots allt människor som föredrar att åka nattåg. Då ska den möjligheten också finnas.

Vi får se vad förhandlingarna leder till. Nu har Trafikverket en plan för att byta ut nattågen, så det kanske blir så att man kan åka i tågvagnar som inte är lika smutsiga som de är i dag, när det emellanåt är nästan omöjligt att vistas inne i kupén.

Anf. 55 AYLIN NOURI (S) replik:

Herr talman! Jag vill fortsätta på det spår som det tidigare replikskiftet handlade om.

Thomas Morell har varit en av Trafikverkets hårdaste kritiker. Han har beskrivit myndighetens oförmåga som monumental. Han har kritiserat upphandlingsmodellen. Han har velat dela upp Trafikverket.

I det tidigare replikskiftet fick vi höra Thomas Morell beskriva att han under mandatperioden haft tät kontakt med Trafikverkets generaldirektör och att det finns en plan framåt. Det jag efterfrågar är vilka förbättringar Thomas Morell, som representerar det största partiet i regeringsunderlaget, faktiskt har åstadkommit vad gäller Trafikverket, utifrån vad Thomas Morell själv har kritiserat.

Min fråga är: Vilka av de problem som Thomas Morell pekat ut menar han har lösts under de fyra år då Sverigedemokraterna haft inflytande över infrastrukturen?

Anf. 56 THOMAS MORELL (SD) replik:

Herr talman! Facit finns egentligen i den plan som överlämnades den 28 april. Där har vi varit med och påverkat och fått fram de önskemål vi haft sett till de stora delarna i detta.

Jag har varit oerhört kritisk till upphandlingsmodellen, som det också frågades om. Den har inneburit att ju längre man låter resurserna stå kvar inne i garaget när det snöar ute, desto större är risken att trafiken stannar, för när man väl kommer ut är det för sent. Då har isen lagt sig, och snön har börjat driva.

Upphandlingsmodellen skapades av den tidigare regeringen och är alldeles uppåt väggarna, för att uttrycka det på ren svenska. Den skapar ett incitament att hålla tillbaka de resurser som behövs för att se till att vägen är farbar. Det är inte acceptabelt att viktig infrastruktur stannar bara för att det blir vinter. Det är helt otroligt dåligt skött, på ren svenska.

Jag har varit oerhört kritisk till detta, och jag har framfört det åtskilliga gånger till generaldirektören och sagt: Det här är inte hållbart, utan ni måste se till att det blir en annan modell för upphandlingen så att ni får ut de resurser som tar bort halkan och drivorna ute på vägarna.

Det kommer att bli förändringar i samband med upphandlingarna nästa år, för att kunna få ut resurserna i god tid och förbereda vägen för ett väderomslag. Då byggs det inte upp en ishinna på vägbanan redan från början som gör att man helt plötsligt blir tvåa där.

Anf. 57 AYLIN NOURI (S) replik:

Herr talman! Vi är eniga om att Trafikverket behöver reformeras. Vi socialdemokrater är väldigt tydliga med att staten behöver stärka den demokratiska kontrollen över infrastrukturen, som är grunden för samhällets funktionalitet. Då behöver Trafikverkets kompetens förstärkas. Då behöver Trafikverkets rådighet förstärkas. Då behöver vi göra upp med den upphandlingscirkus som råder. Då behöver vi se till att det inte är lägsta pris som är mottot utan största effektivitet.

Vi välkomnar till exempel reformer för förstärkt institutionell konkurrens och det som Thomas Morell i sitt repliksvar pratade om, nämligen att se över upphandlingsmodellerna. Sanningen är ju att det inte har hänt något under de senaste fyra åren. Sanningen är också att Thomas Morell försvarar regeringens nationella plan, där det inte finns några förslag som stärker Trafikverkets kompetens eller rådighet över infrastrukturen och upphandlingarna.

Jag frågar därför Thomas Morell ännu en gång: Vilka konkreta initiativ har ni i Sverigedemokraterna levererat under de fyra år då ni haft inflytande över infrastrukturen för att förstärka Trafikverkets förmåga när det gäller upphandlingar och rådighet över kritisk infrastruktur?

Anf. 58 THOMAS MORELL (SD) replik:

Herr talman! Vi har bidragit med mycket. Vi har haft långa diskussioner med generaldirektören.

Sedan borde ledamoten känna till att avtal löper från det att man skriver under dem. Några förändringar kan man inte göra förrän i nästa läge då avtalen kan skrivas om. Det kommer man att göra den 1 januari 2027 när det gäller upphandlingen av vinterväghållning. Det kommer alltså förändringar, och de genomförs i den takt som faktiskt är möjlig utifrån att man

har skrivit avtal tidigare. Där har vi en effekt av det arbete som vi har lagt ned.

Vi har också haft en oerhört tät dialog med Trafikverket om att de inte klarar de arbetsuppgifter som de är satta att utföra. I planen har det också lagts pengar till underhåll, för att se till att järnvägen fungerar, att växlar som krånglar byts ut, att kontaktledningar byts ut så att de inte ramlar ned, att signalerna fungerar och att vägarna får ett nytt asfaltslager. Det är enorma satsningar som ligger framåt i tiden. De sker inte i samma ögonblick som planen överlämnas, utan det kommer att ta flera år.

Själv har jag svart bälte i tågförsening. Det räcker med att jag visar mig vid ett tåg så blir jag försenad. Jag har vid åtskilliga tillfällen framfört till generaldirektören på Trafikverket att de måste se till att det blir stabilitet i systemet. Det är inte acceptabelt att det stannar, för resenärerna förväntar sig att tåget är framme vid den tid som står i tidtabellen. Att det diffar några minuter kan var och en acceptera, men att det diffar en, två eller tre timmar eller att tåget rent av blir inställt är inte acceptabelt.

Det var detta arv vi fick efter den förra regeringen, men det har vi ändrat på nu. Läs hela planen får ni se!
(Applåder)

Anf. 59 ULRIKA HEIE (C):

Herr talman! Det här är sista debatten för i år om hela infrastrukturplanen och ytterligare en mängd förslag på infrastrukturområdet. I betänkandet finns 49 reservationer, en massa utskottstext och så vidare. Jag är glad över att utskottet har gjort ett gediget arbete med att ta fram betänkandet, och jag vill särskilt tacka vårt kansli som har jobbat med det rent administrativt.

Infrastrukturen – att vi kan ta oss från hemmet till jobbet och till vänner och att gods kan fraktas – är själva blodomloppet i hela vårt samhälle.

Alla har väl suttit på biologilektioner då man lärt sig om aorta och den stora kroppspulsådern och allt ned till kapillärerna där blodet når allra längst ut i fingertopparna, till lilltån och så vidare, och sedan om hur det går tillbaka. Om vi tänker på biologin med mitokondrier, ribosomer och allt det som finns i cellerna som behöver syre förstår vi hur extremt viktigt det är att blodomloppet fungerar och att infarkter förebyggs genom att man underhåller det hela på allra bästa sätt.

Infrastrukturen förser hela vårt samhälle med näring av diverse slag.

Infarkter har vi sett under de år som har gått. E20 nämndes tidigare. När regnen i Västernorrland skar av både järnvägar och vägar var det kanske en form av infarkt. När Malmbanan gick sönder med anledning av att ett tåg spårade ur och rev upp stora delar av rälsen är ett annat exempel på de olika skador som har åsamkats det här blodomloppet.

I dag ska vi titta på helheten, och jag glad för att vi får möjligheten att göra det. Jag är också glad för att ministern deltar i debatten. Det är viktigt. De här frågorna är viktiga för Sverige, och det är viktigt att vi kan belysa dem ur både ett majoritetsförhållande och en oppositionsroll.

Det är lätt att förlora sig i detaljerna när man börjar rada upp enstaka exempel, men det handlar här om något som är större. Vi ser ett antal systemfel som vi vill peka på.

Även om ministern klär i varseljacka och är ute på många besök är det lätt att förlora sig i detaljer, vilket jag beklagar. Det är klart att varje detalj

måste fungera. Varje växel och varje signal i järnvägssystemet måste fungera. Men politikens uppgift måste vara större än så. Uppgiften måste vara att ange riktningen och tala om för hela vårt land, oavsett om vi är enskilda personer eller företagare, hur vi ser på framtidens infrastruktur.

Ett exempel på tondövhet eller ett självmål i en viktig finalmatch är det beslut som kom i december 2022 när man valde att ta bort de nya stambanorna. Ibland har det sagts att alla människor väl måste förstå att man inte kan bygga ett lyxigt uterum när själva huset riskerar att gå sönder. Men nya stambanor har ju inget med ett uterum att göra.

Nya stambanor handlar möjligtvis om vilka balkar och vilken grundförutsättning huset har att kunna fortsätta utvecklas. Det är vad det handlar om när vi behöver bygga ny kapacitet. Det är ingen lyxfråga. Det här är viktigt för AB Sverige.

Ministern hade vänligheten att bjuda in till EU-konferenser under det halvår som Sverige var ordförandeland. I de här EU-sammanhangen möttes man av bestörtning, förvåning och skepsis över att Sveriges regering tog beslutet att tacka nej till EU-finansiering när man visste att det fanns ett stort behov av ökad kapacitet.

Vi var redan då på väg in i Nato, inte för att deras transporter skulle ske på de nya stambanorna, men vi såg stora brister i hela vårt järnvägssystem.

Klimatsmarta transporter, som ju järnvägen är, är en viktig del av Sveriges och av Europas konkurrenskraft.

Om bara några år är Fehmarn Bält-tunneln klar. I ett av de första replikskiftena vi hade om kapacitet i södra Sverige sades det att Fehmarn Bält-tunneln inte kommer att vara något större problem, för det fastnar redan i Danmark. Det är där man inte har byggt ut.

Nu har man byggt ut i Danmark så att man kan ta emot den ökade kapaciteten. Ministern har identifierat några mindre projekt i södra Sverige, vid brofästen, vid Malmö central och så vidare, som kan underlätta, men bara till en väldigt liten del.

Sverige behöver bli mycket snabbare. Jag hoppas verkligen att accelerationskontorets olika inspel har nått också infrastrukturministern om på vilket sätt man ser till att vi blir mycket bättre och mycket snabbare på att driva infrastrukturprojekt i Sverige.

Det saknas en politisk vision för infrastrukturen. Den saknas så till den milda grad att branscherna har tagit fram en egen vision som är bra och som de är stolta över. Men de har varit väldigt tydliga med att det skedde i brist på politiskt ledarskap. En sådan vision borde regeringen ha tagit fram.

Majoritetspartierna säger många gånger att man inte ställer trafikslag mot varandra. Men det räcker inte. Det handlar om på vilket sätt trafikslagen samspelar med varandra och vilka kapacitetsökningar man behöver göra för att kunna ha mer transporter av både människor och gods på våra vägar.

Men det handlar också om att göra klimatsmarta teknikskiften i det här landet. Elektrifieringen och utbyggnaden av vår infrastruktur i den delen är en fråga som vi kanske får ha ett eget seminarium om. Det är tragiskt att se hur Sverige gång på gång hamnar på efterkälken och att vi inte når våra klimatmål.

Det känns som att politiken har klivit in i ett draperi och snarare står mot gardinen när man lämnar walkover och låter andra ta på sig ledartröjan.

I våra grannländer säkerställer man effektivitet och ser till att besluten gäller över tid. Vi i utskottet har besökt både Danmark och Norge. I Danmark kunde vi se hur Sund & Bælt underlättar för byggande av infrastruktur. I Norge såg vi hur förslaget om ett bolag, likt det vi nu utrett i Sverige, först lades fram och drevs igenom av en Høyreregering. Sedan har en socialdemokratisk regering förvaltat det vidare.

Jag tycker att det är synd att inte Sverige, eller vi här, kan säga att en infrastrukturberedning vore det bästa. Där skulle vi brett kunna komma överens om hur det här ska se ut. Man måste kunna lita på staten. Man måste kunna lita på nationen Sverige. Vissa kommuner och regioner har bittert fått erfara att man inte kan det, och så kan vi inte ha det.

I det här sammanhanget, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 3. Det behövs en infrastrukturberedning, och det behövs en rejäl satsning på infrastrukturen i det här landet.

Nu säger ministern att regeringen har satsat mer än någonsin. Ja, det har man, men det räcker inte. Det räcker inte alls, för det ger inte så mycket ökad kapacitet under den kommande planperioden. Man kommer till rätta med vägunderhållet, men kanske 10 procent av järnvägsunderhållet kommer man inte till rätta med.

Det finns mycket mer att säga om detta, men jag ska lämna frågan strax. Men det är viktigt för hela Sveriges framtid att också infrastrukturen får en långsiktig hållbarhet, och det har den inte i dag.

Jag har en liten punktlista, herr talman, som ska gå lite snabbare att gå igenom än den inledande delen.

Först vill jag ta upp de enskilda vägarna. I Västernorrland får man inte ersättning för att bygga upp vägarna efter skador som har uppstått med anledning av regn och klimatet. Den ersättningen måste regeringen komma tillbaka och göra bättre.

Belysningsrivningen har man stoppat. Men vad kommer att hända? Vi vet inte.

Sedan har vi cykelns roll i vårt samhälle. Hur ska den räknas in i infrastrukturen? När elcyklarna blir fler och allt fler människor av folkhälsoskäl kan tänka sig att cykla till jobbet bygger vi bort cykelmöjligheter. Det finns inga vägrenar kvar hemma där jag bor i Skaraborg. Eller jo, man kan cykla på en vägren på tio centimeter, annars får man vara på vägbanan. Här finns jätteviktiga delar att ta tag i.

Jag nämnde både nattågen och Gotlandsfärjan i ett replikskifte. Den upphandlade trafiken måste vi kunna lyfta på ett annat sätt.

Det känns ibland som om man är med i filmen *Tillbaka till framtiden*. När vi började vår mandatperiod gjorde vi studiebesök och såg hur framtidens flyg skulle kunna se ut. Vi tittade på elektrifieringen av flyget. Många olika framtidsinriktade frågor var på vår agenda. Men sedan blev allt en fråga om underhåll. Det är inget fel på underhåll, men var finns spjutspetsen mot framtiden? Vi måste vara överens om att Sverige kan mer.

Det investeras nu uppemot 1 300 miljarder, alltså otroligt mycket pengar, i infrastruktur. Samtidigt halveras anslaget till forskning, från 7,4 miljarder till 4 miljarder, och det är verkligen helt fel väg att gå. När det ges mer pengar till infrastruktur måste det också ges mer pengar till

forskning, för det är där man kan utveckla ny teknik och bygga kompetens. Genom att göra denna felprioritering kan det i stället bli kompetensbrist, minskad teknikutveckling och felinvesteringar. Det här duger inte när vi är i ett avgörande läge för Sveriges utveckling.

Herr talman! Centerpartiet står givetvis bakom alla sina 19 reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservation 48.

För att jobben ska bli fler, utsläppen minska och hela landet fungera behöver Sverige en annan regering.
(Applåder)

Anf. 60 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag ska först fånga bollen om nya stambanor, för varken Kristdemokraterna eller regeringen är motståndare till att bygga nya stambanor. Det beslut Kristdemokraterna tog en gång i tiden på ett riksting var att säga nej till ett bestämt projekt. Detta projekt var då beräknat att kosta 100–150 miljarder, men enligt de senaste siffrorna är det nu uppe i 350–400 miljarder, vilket är en tredjedel av hela infrastrukturbudgeten. Visst kan man ha sådana visioner, men det är orimligt att låta ett enda projekt äta upp en så stor del av den totala budgeten.

Herr talman! Av alla investeringar som sker går 80 procent till järnväg. Samtidigt går 80–85 procent av alla transporter, oavsett om det är persontransporter eller godstransporter, på väg. Såväl Kristdemokraterna som övriga regeringen har varit jättetydliga med att vi måste lösa vägunderhållet eftersom det är på väg de flesta transporter går. Stråken ska stärkas, vilket också sker i denna plan, och vi ska ha med alla trafikslag.

Så till min fråga. Jag uppskattar ledamotens engagemang, kunskap och anförande i många stycken. I vanliga fall brukar Centerpartiet prata om fem trafikslag och att man brinner för dem alla. Centerpartiet vill ju ha en annan regering. Men hur ska Centerpartiet förverkliga sina visioner i den regeringen? Det gäller framför allt flyget, som verkligen är viktigt för dem som bor utanför de stora städerna.

Anf. 61 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Jacobsson för uppmuntrande ord.

När det gäller nya stambanor har regeringen ägnat nästan fyra år åt att försvara varför det var nödvändigt att stoppa dem men inte lyckats visa hur man relativt snabbt ska få till den ökade kapacitet som behövs för framtiden. Det finns inte med i den plan vi nu debatterar, och det beklagar jag.

Fem trafikslag ska det absolut vara.

Det är frustrerande att anmäla tio minuter talartid, tala i tolv minuter och känna att det mesta är osagt, för infrastruktur är ju så viktigt. Då är det inte läge att spekulera om eventuella regeringsförhandlingar.

I höst avgör svenska folket vem som får bilda regering. Jag hoppas förstås på ett starkt stöd för Centerpartiet, för med Centerpartiet i regeringen eller som samarbetspartner till regeringen kommer Sverige att få just centerpartistisk politik. Alla partier går ju till val på sin egen politik.

Vad jag vet finns det inget färdigförhandlat förslag från Tidöpartierna heller. Man säger att man ska hålla ihop, och man säger att man är överens om en massa saker men visar gång på att man inte är det, senast när det gällde fängelse för 13-åringar.

Sverige har tack och lov ett flerpartisystem, och varje parti i Sveriges riksdag går till val på sin egen politik. Sedan avgör stödet från väljarna vilka samarbeten som blir aktuella efter valet.

Anf. 62 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr talman! I anförandet framställs det som att hela projektet med höghastighetståg är avblåst. Ja, det är det i den del som handlar om fullständigt galna kostnader och fullständigt galna visioner om höga hastigheter på en sträcka där varje stopp skulle innebära att man aldrig någonsin kommer upp i de höga hastigheterna.

Många glömmer att höghastighetstågen aldrig var finansierade av den förra regeringen; de var aldrig med i budgeten. Det var bara prat. Man viftade med låtsaspengar utan värde eftersom höghastighetstågen inte fanns med i budgeten.

Det regeringen nu gör tillsammans med Västra Götaland och Göteborg är att bygga Göteborg–Borås och från Stockholm ned till Norrköping och Linköping, och vi ser över stationslägena för att undvika orealistiska kostnader. Jag är oerhört glad för att vi också har fått in Göteborg–Alingsås i planen. Jag skulle givetvis vilja att det fanns ännu mer pengar så att det gick snabbare framåt. Men vi får äntligen in Göteborg–Alingsås. Med all respekt: Det här handlar om nya stambanor. Nu binder vi ihop Göteborgs hamn med norra Sverige, för vi tänker i stråk.

Herr talman! Det är ingen hemlighet att jag gärna samarbetar med Centerpartiet. Jag har samarbetat med centerpartister i Uddevalla och i regionen, ja, överallt. Det förvånar mig så att ni absolut vill ha en socialdemokratisk statsminister, Ulrika Heie, för det kommer ju att innebära att ni inte får igenom er borgerliga politik, vilket är djupt tragiskt. Hur får Centerpartiet det att hänga ihop?

Anf. 63 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Jag kanske var lite ogenerös i mitt anförande, för visst finns det saker i planen som är bra. Till exempel är det lysande att Göteborg–Alingsås kommer in i planen, och när det gäller Göteborg–Borås, som det har tagits beslut om tidigare, ser vi nu att spaden ska sättas i jorden. Det här är två exempel i Västsverige, men det händer saker även i andra delar av landet.

Men behoven är väldigt stora, och då är det synd att det bolag som skulle ha kunnat göra en del av de nödvändiga infrastrukturinvesteringarna inte kommer på plats. Det är synd att man inte tar tillvara möjligheten att tillsammans med andra aktörer bidra till en stärkt infrastruktur i Sverige.

Det finns en utredning från Trafikverket som visar att Sverige behöver lika mycket räls som den som stoppades, men vi ser inga planer för hur den ska byggas framåt.

Vi ser hur man snuttifierar och gör lite här och lite där. Ibland är det till och med så att en liten snutt blir kvar. Det är dumt att kalla någonting som kostar ett antal miljarder en ”snutt”, men på Västkustbanan saknas kanske fem kilometer dubbelspår Maria–Helsingborg. Det är helt vansinnigt att fördröja mer och att det inte blir byggt. Det är synd att man plockar ut sådana saker ur planen.

Jag vet att det finns en stor samsyn gällande hur man skulle behöva bedriva infrastrukturplanering och infrastrukturbyggande framåt. Jag ser

fram emot breda uppgörelser på det område som handlar om infrastruktur, så att det säkerställs att det blir så mycket som möjligt byggt för de pengar som avsätts. Centerpartiet är beredda att satsa mer.

Anf. 64 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Herr talman! Ulrika Heie pratade mycket i sitt anförande om infarkten i det svenska infrastruktursystemet. Men Centerpartiet har ju varit med och påverkat infrastrukturpolitiken och den tidigare planen tillsammans med den tidigare regeringen. Då nedprioriterade man medvetet underhållet.

När den förra planen antogs var Trafikverket extremt tydliga med att med de pengar man satsade på underhåll skulle både räls och väg vara i sämre skick i slutet av planperioden än vad de var i början av den.

Känner Ulrika Heie inte något som helst ansvar för de problem som det bristande underhållet har lett till?

Anf. 65 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Tack, Maria Stockhaus, för frågan!

Under mina 20 år i riksdagen har Centerpartiet medverkat till eller delvis medverkat till tre planer. Två av dem var med alliansregeringen 2006–2010 och 2010–2014. Sedan var vi också med i januarisamarbetet från 2019 till sommaren 2023. Vi var alltså inte med och lade upp den plan som därefter behandlades i riksdagen, utan den stod Socialdemokraterna själva bakom.

Det är dåligt att man inte har satsat mer på underhåll tidigare. Det finns ingen ursäkt för det. Men det går ju inte att svepa tillbaka och skylla på olika saker som varit, utan det handlar om att rikta fokus mot framtiden och att lära sig av det som varit.

Vi ser ett antal brister i dagens system med fyraåriga planer som projekt åker in och ut ur. Man lägger lite mer pengar här och tar bort lite pengar där. Det blir till slut som ett slags nollsummespel kring hur mycket man avsätter och hur mycket man ska försöka få någonting för.

Det är otroligt allvarligt att vår infrastruktur inte håller bättre än den gör. Riksdagen och den kommande regeringen skulle behöva ta gemensamt ansvar för hur man löser det på ett trovärdigt sätt.

Om jag känner något som helst ansvar? Jag tycker att det är viktigt att politiken tar ansvar för det som är gjort, men det kan aldrig göras ogjort. Det är bara framåt som vi kan påverka. Därför är det viktigt med breda överenskommelser om att både underhålla det vi har och våga satsa på det nya som kommer i form av ny teknik – jag beklagar återigen neddragningen av forskningsanslagen – och ny kapacitet. Det måste en regering klara av.

Anf. 66 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Herr talman! Lärt sig av det som varit är väl just det regeringen har gjort? Underhållsbehoven har negligerats under många år. Det har vi tagit tag i nu. Vi prioriterar underhållet.

Vi måste verkligen se till att det vi har fungerar. Vi ska naturligtvis bygga nytt, vilket regeringen också gör genom att satsa väldigt mycket på nyinvesteringar i både väg och järnväg. Men det grundläggande är att det vi har måste fungera. Allt annat är kapitalförstöring.

Vi moderater har funderingar inför nästa mandatperiod om att försöka hitta ett ramverk, en överenskommelse, som låser pengar till underhåll.

Herr talman! Ulrika Heie pratar ofta om breda överenskommelser. Jag skulle vilja räcka ut en hand till Centerpartiet. Är ni beredda att medverka till ett ramverk där vi bakbinder framtida politiker så att pengar som bör gå till underhåll inte kan användas till fantasiprojekt som till exempel höghastighetsjärnväg?

Anf. 67 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Centerpartiet är beredda att satsa betydligt mer på infrastruktur än vad som har gjorts hittills. Det ingår i riksdagspartiernas överenskommelse om att gå från överskottsmål till balansmål.

Vi är beredda att på olika sätt satsa för att Sverige ska ta den plats man behöver ta. Det behöver byggas beredskap i form av kapacitet som skapas genom såväl underhåll som nybyggnation.

Det är klart att vi kan lära av det som varit, men det moderata synsättet att det är ett ideal att låsa framtida regeringar vet jag inte riktigt vad jag tycker om. Det sker någonting med politiska ideologier över tid. Vad är det som gör att man inte litar på framtiden? Vad är det som gör att man inte litar på kommande generationer och vad de skulle kunna göra? Man är ju beredd att skuldsätta kommande generationer till exempel när det gäller kärnkraften. Det är ett annat sätt att bakbinda politiker och binda upp resurser som någon måste vara med och betala. Det verkar ha blivit en moderat melodi.

Vi kan lära av det som varit, och vi är beredda att bidra till att det satsas på både underhåll och ny kapacitet framöver. För oss är det otroligt viktigt att göra allt vi kan för att möta klimatutmaningen så att utsläppen går ned, för att jobben ska bli fler och för att Sverige ska vara ett land som välkomnar människor som på olika sätt vill skapa sig en framtid här. Vi vill se till att hela landet lever. Om Moderaterna är med på de premisserna är de varmt välkomna.

Anf. 68 THOMAS MORELL (SD) replik:

Herr talman! Centerpartiet har döpt om höghastighetståg till nya stambanor och försöker föra fram det budskapet. Men grunden i det ni planerade med den förra regeringen var höghastighetståg. Det var ett enormt dyrt projekt som skulle lamslå övrig järnvägstrafik på ett ganska dramatiskt sätt.

Vi behöver pengar till underhåll, och i det förra replikskiftet pratade ledamoten om det här med en klimatutmaning. Det bästa sättet att skydda klimatet är väl att se till att tågen går så att vi slipper köra en massa extrabussar som ersätter tågtrafiken? Det är ju den situationen vi har haft under flera år eftersom man inte utfört det underhåll som krävs för att järnvägen ska vara driftssäker.

Den förändring som vi har gjort är att lägga pengar på underhåll och se till att järnvägen fungerar och erbjuder den trafiktjänst som både företag och privatpersoner faktiskt kan förvänta sig. Vi är inte emot att bygga nya stambanor – snarare tvärtom. Vi vill bygga mer järnväg, för det behövs – men inga lyxprojekt som det med höghastighetståg. Det hade ju ätit upp pengarna till andra viktiga projekt i Sverige. Det var fokus på Stockholm–

Malmö och Stockholm–Göteborg, men det finns faktiskt någonting ovanför Stockholm som också behöver investeringar på järnvägssidan.

Hela idén med höghastighetståg var bakvänd från början. Jag frågar ledamoten om Centern tänker bidra till att återuppta ett sådant vansinnigt projekt.

Anf. 69 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Centerpartiet bidrar sällan till vansinniga projekt, så det kommer vi nog inte att göra nu heller. Viktiga framtidsprojekt är vi däremot beredda att stötta på olika sätt.

Ledamoten säger att man vill bygga mer järnväg – men det är bara lite här och där, några snuttar. Det som behöver göras är att bygga ihop systemet. Det var det viktigaste med stambanorna, alltså att bygga ihop Sverige.

Visst – man kan ställa landsändar mot varandra, men det som ska ut ur norra Sverige måste ju gå genom södra Sverige. Vi behöver en infrastruktur som håller i hela landet.

När vi nu ska möta trafiken som kommer från andra länder via Öresundsbron eller den kommande Fehmarn Bält-tunneln är det klart att det hade behövt byggas ny kapacitet i södra Sverige. Jag beklagar att man inte var snabbare den gången på 10-talet så att vi kunde ha haft nya stambanor klara relativt snart.

Man gör saker och ting väldigt långsamt när man lägger in det i processen som Sverige har med planer som ständigt ska revideras.

Låt oss hitta nya, betydligt bättre sätt att både planera för infrastruktur och bygga infrastruktur! Vi kommer inte att bidra till något vansinnigt projekt. Vi kommer att bidra till att det blir möjligt att bygga nya stambanor, för det behöver vi i Sverige.

(Applåder)

Anf. 70 THOMAS MORELL (SD) replik:

Herr talman! En av effekterna av höghastighetstågen var att man strök Göteborg–Alingsås, en av de absolut viktigaste investeringarna man kan se i järnvägssystemet. I Göteborg finns ju Nordens största hamn. Det går enorma mängder gods till och från den hamnen, och den ska öka sin kapacitet. Det hade inte hjälpt med de nya stambanorna för höghastighetståg för att liksom sörja för den försörjningen.

Nu har vi i den här planen lagt in medel för att starta upp Göteborg–Alingsås, en av de absolut viktigaste investeringar vi kan göra, och det står ledamoten och kallar en snutt. Jag skulle vilja höra vad industrin har för uppfattning om det. Det här är alltså ett jätteviktigt projekt som kommer alldeles på tok för sent. Men vi kom ju inte till makten förrän 2022. Nu har vi ändrat på det.

Då är frågan: Tänker ledamoten vara med och bidra till att det projektet inte kommer att förverkligas bara för att man ska kunna åka fort mellan Stockholm och Malmö eller mellan Stockholm och Göteborg på andra sidan Vättern? I så fall ödelägger man en stor del av de transportmöjligheter som industrin behöver ha för gods från norra Sverige och från Norge som ska ned till Göteborgs hamn.

Det är alldeles uppenbart att ni inte har koll på vilka flöden det är i systemet och hur stora volymer vi pratar om för att försörja godsflödena

till och från Göteborgs hamn. Det är dags att ni läser på och förstår hur systemet fungerar.
(Applåder)

Anf. 71 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Jag ska ge ledamoten Morell ett rätt. Det var lite klantigt av mig att använda ord som ”snuttifierat” och säga att man bygger en snutt.

Det är klart att varje del är betydelsefull där den ligger. Men det är först när man bygger samman system som det blir något verkligt av det.

Nu säger man att det bara var för Göteborg och Borås som Göteborg–Alingsås försvann. Jag vet inte vad ledamoten grundar det på. Göteborg–Alingsås är extremt viktigt för hela Sverige. Varenda gång vi har pratat om planerna har vi från Centerpartiet fört fram vikten av att det får finnas.

Ledamoten behöver alltså inte tala om för mig att jag måste förstå vilka flöden som finns på olika ställen. Jag förstår det alldeles utmärkt. Men jag förstår inte varför den här regeringen inte ser till att det blir betydligt mer planerat och mer byggt, för det är klart att det behövs mer. Precis som ledamoten säger behövs det mer.

Jag vet inte vad det är i samarbetet mellan Tidöpartierna som har gjort att det inte har kommit ut mer av det än vad vi kan se här, vi som inte är med i det samarbetet. Just därför vore det bra att man säkerställde att vi har ett system för hur vi planerar för infrastruktur i det här landet som håller över tid, så att man inte får den här ryckigheten och måste åka slalom.

Jag ber om ursäkt för att jag sa att det var en snutt. Den kan säkert vara värdefull där den ligger. All ny räls är väl värdefull på något sätt, men det är först när man bygger samman hela systemet som man får ut effekt av det. Vi ska vara glada för varje del, men jag tycker inte att ledamoten riktigt kan leda i bevis att man skulle öka kapaciteten med någon fantastisk möjlighet inför den kommande tolvårsperioden när det gäller järnväg, vare sig för underhåll eller ny kapacitet. Jag hoppas att det blir en ny regering efter valet som kan ta tag i det.
(Applåder)

Anf. 72 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Tidigt i morse ställde en tågförare klockan för att påbörja morgonens första tur. Hon satte sig i förarhytten och hoppades att rälsen skulle hålla så att hon skulle få fram sitt tåg i tid, att signalsystemet fungerade och att det underhåll som hade utförts under natten hade gjort järnvägen bättre än den var i går. Hundratals pendlare satt i tåget bakom henne och hoppades att de skulle komma till jobbet i tid.

I natt körde en lastbilschaufför dina varor, din mat och dina kläder och de maskiner som svenska företag behöver för att konkurrera på världsmarknaden. Han körde genom mörkret på vägar som måste hålla, för om de inte håller – om de är slitna och spruckna och fulla av potthål – stannar inte bara lastbilen. Då stannar Sverige.

Ganska sent på morgonkvisten kom underhållsarbetaren hem från nattens arbete. Han hade varit ute och reparerat järnvägen, lagat det som var trasigt och gjort det möjligt för tågen att gå i tid.

De här människorna, som det finns många av i vårt land, är de som bär vår infrastruktur. Vi pratar väldigt sällan om dem. Vi pratar miljarder kro-

nor, planperioder och samhällsekonomiska beräkningsmodeller. Men om vi inte har de här människorna runt om i vårt land fungerar inte Sverige.

Det vi pratar om när vi pratar om infrastruktur är blodomloppet i det här landet. Möjligheten att ta sig till och från jobbet, möjligheten för företag att transportera sina varor och även möjligheten till nya upplevelser på semestern är till stor del beroende av fungerande infrastruktur.

Jag har så länge jag hållit på med infrastrukturfrågor, det vill säga de senaste sex åren, alltid förundrats över att väljarna aldrig har med infrastruktur som en av de viktigaste valfrågorna. Det kan ju bero på att jag och en del andra här i församlingen är lite av nördar i frågan.

Herr talman! Sverige är ett avlångt land, och möjligheterna att leva i hela landet är beroende av att det går att ta sig till och från alla delar på ett effektivt sätt. Det kan handla om att ta sig till och från Stockholm samma dag eller att morötter från Gotland snabbt kan komma ut i butiker i hela landet.

När vi politiker diskuterar infrastruktur är det lätt att prata om alla nya, fina projekt som vi vill satsa pengar på. Men även om den moderatledda regeringen gjort mycket för att snabba på processerna tar det lång tid att få ny infrastruktur på plats. Vill vi på allvar göra skillnad i människors vardag på kort sikt måste vi se till att den infrastruktur vi redan har på plats faktiskt fungerar. De 5 700 kilometer järnväg och 610 500 kilometer väg som redan finns på plats i vårt land behöver fungera bättre och användas mer effektivt.

Regeringen har gjort en ordentlig omsvängning i infrastrukturpolitiken. Det är viktiga principiella förändringar som har slagits fast i och med den nya nationella planen.

Den första är att vi ska se till att det vi har fungerar. Den underhållsskuld som har byggts upp under decennier ska bort. Den underhållsskuld som gör att tågen blir försenade på grund av växel- eller kontaktledningsfel och att hastigheterna måste sänkas på våra vägar för att potthålen är stora och underlaget osäkert behöver arbetas bort så fort som möjligt. Det är faktiskt en skam för ett sådant rikt land som Sverige att vi har låtit det här ske – att vi har låtit vår infrastruktur förfalla.

Vi moderater har, som jag nämnde i mitt replikskifte med Ulrika Heie, inför nästa mandatperiod diskuterat att införa någon form av ramverk som skulle göra det omöjligt att negligera underhållet. Vi kan inte acceptera att underhållsskulden börjar växa igen.

Priset för denna typ av agerande har många pendlare och företag fått betala när fokus har legat på att klippa band för nya projekt i stället för att lägga nödvändiga pengar på underhåll.

Herr talman! Den moderatledda regeringen avsätter 210 miljarder kronor till järnvägsunderhåll under planperioden 2026–2037. Det är inte bara ett politiskt löfte. Det är den högsta nivå som Trafikverket bedömer att de klarar av att omsätta i faktiskt arbete.

Under 2025 genomfördes 1 700 större underhållsarbeten i den statliga järnvägen, och 2026 planeras ännu fler. Trafikverket bedömer att allt underhåll som varit eftersatt kommer att vara möjligt att genomföra så att järnvägen är fri från eftersatt underhåll 2050. Men vi gör nu ett kraftfullt arbete, som behövs för att vända den här utvecklingen. Vi hoppas att Trafikverket kan snabba på sina processer så att vi kan få ett ännu effektivare underhåll.

Det här gör vi för tågföraren som vill kunna lita på spåren och för att lastbilschauffören ska kunna lita på att det går att komma fram på vägarna. Vi arbetar med ökad bärighet i det svenska vägnätet med BK4-status för fler vägar, vi bygger ut laddinfrastrukturen längs våra vägar och vi ser till att det finmaskiga vägnätet på landsbygden – som bär skogen, lantbruket och glesbygdens vardag – också får det underhåll det behöver. Vägarna är basen; över 80 procent av transporterna i Sverige rullar på dem, och det gäller även om bilarna går på el.

Det har inte minst av infrastrukturministern sagts många gånger att vi lägger mer pengar på underhåll, men vi måste också få mer underhåll för pengarna. Det är ingen lätt uppgift när det handlar om att styra ett statligt verk med cirka 12 000 anställda.

Det finns många positiva signaler på att det går åt rätt håll. Bättre samarbete med branschen och dem som kör på vägar och järnvägar är ett viktigt exempel. Antalet underhållsåtgärder som genomförs per år har också ökat stadigt. Exempelvis ökade antalet växelbyten med 77 procent mellan 2023 och 2025, antalet spårbyten med 31 procent och antalet kontaktledningsbyten med 35 procent. Det är fantastiska siffror, och det finns en fortsatt press på Trafikverket att ytterligare effektivisera sin verksamhet.

Herr talman! En annan viktig principiell förändring är begränsningarna i statens ansvar när vi bygger infrastruktur. Det är ett viktigt led för att hålla nere kostnaderna och ha råd med flera infrastrukturprojekt. Hittills har det varit möjligt för kommuner och regioner att i befintliga projekt lägga in diverse tillkommande investeringar som mer tar fasta på lokal stadsutveckling. Det har inte funnits någon form av begränsningsmekanism, men nu är det slut med det. Staten finansierar det som behövs utifrån ett nationellt perspektiv, och eventuella tillkommande önskemål som handlar mer om stadsutveckling får finansieras av den kommun eller region som efterfrågar det.

Det är rättvist mot hela landet att vi från nationell nivå fokuserar på det som har nytta för oss alla och inte bara lokalt.

Herr talman! Regeringen har en viktig grundprincip: att alla trafikslag behövs i vårt transportsystem. Flyget, sjöfarten, vägtrafiken och järnvägen är lika viktiga för att det ska gå att leva och bo i hela landet och för att företag ska kunna växa och utvecklas. Där skiljer vi och åtminstone delar av oppositionen oss åt.

Jag är på riktigt orolig över vad en regering där Miljöpartiet och Vänsterpartiet ingår skulle innebära för svenskt inrikesflyg. Skulle det bli fortsatt stöd till våra regionala flygplatser och mer medel till upphandlad flygtrafik? Jag tvivlar på det, inte minst med tanke på det totala ointresse som jag upplevt från dessa partier när det gäller att se möjligheter för flygets omställning. Devisen att den bästa resan är den som inte blir av har jag hört och läst många gånger från dessa oppositionspartier, och den är skrämmande med tanke på förutsättningarna för tillväxt och utveckling i hela landet.

Herr talman! Infrastruktur handlar inte bara om pendlare och lastbilar. Vi har som land nyligen gått med i Nato, och det ställer helt nya krav på oss. Vi behöver säkerställa militär rörlighet och möjligheter att transitera förband och lagra materiel. En väl underhållen och robust transportinfrastruktur ökar motståndskraften vid höjd beredskap och ytterst krig.

Regeringen avsätter ytterligare 30 miljarder under 2026–2034 för investeringar i transportinfrastruktur. Där ingår bland annat Inlandsbanan. Det är prioriterat av det militära försvaret. Blodomloppet i Sverige måste hålla även i krigstid.

Herr talman! Låt mig göra några nedslag i konkreta satsningar på konkreta platser för människor. I Göteborg rustar vi Västra stambanan, som är landets absolut viktigaste godsstråk. Som Thomas Morell lyfte fram i tidigare replikskiften handlar det om tillgången till Göteborgs hamn. Denna sträcka var nedprioriterad av den förra regeringen, vilket industrin till och med uppe i norra Sverige var oerhört bekymrad över. Göteborgs hamn bygger ut, men infrastrukturen dit fungerar inte.

Vi bygger dubbelspår hela vägen mot Alingsås. I Stockholm bygger vi Tvärförbindelse Södertörn för att avlasta en region som länge kvävts av kapacitetsbrist. Äntligen går regeringen också vidare med nästa steg för att få Östlig förbindelse på plats, alltså den sista biten av ringleden runt Stockholm. När den är färdigbyggd kommer den att avlasta Stockholms innerstad med 50 000 bilar per dag.

I Skåne bygger vi fyra spår mellan Lund och Hässleholm, vilket är den viktigaste enskilda kapacitetsåtgärden på Södra stambanan, och vi rustar för det ökade godstrycket när Fehmarn Bält-tunneln öppnar. I Norrbotten stärker vi Malmbanan för att LKAB ska kunna transportera järnmalmen effektivt och för att den gröna industrins tillväxt i norr ska bäras av ett järnvägsnät som faktiskt håller. Det är några exempel.

Totalt handlar det om över 100 namngivna investeringar i hela landet, från Ystad i söder till Kiruna i norr. Det är en samlad satsning på 1 262 miljarder, vilket är den största infrastruktursatsningen i svensk historia.

Herr talman! Regeringen gör en historisk satsning, inte bara genom att antalet kronor i planen är högre än i den förra – det brukar det normalt sett vara – utan också genom att den procentuella höjningen faktiskt är historisk. Lika viktig som pengarna är den omsvängning vi gjort i och med denna plan och det arbete som regeringen gjort för att säkerställa att vi ska få mer valuta för de pengar vi satsar.

Herr talman! Vi gör detta för den som tar tåget till jobbet varje morgon och för den som kör bilen längs en landsväg som ska hålla hela vägen fram, för den som fraktar Sveriges konkurrenskraft längs motorvägar och järnvägar och för alla som bygger Sverige varje dag. Infrastruktur är blodomloppet i Sverige, och vi ser till att det flödar igen.

Jag yrkar därmed bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 73 AYLIN NOURI (S) replik:

Herr talman! Moderaterna talar ofta om kostnadskontroll av infrastrukturen. Detta är viktigt. Jag brukar säga att varje förslösad skattekrona är en stöld från svenska folket och att det är oacceptabelt att infrastrukturprojekt kan skena så i kostnad utan kontroll.

Hittills har dock regeringens svar när det gäller kostnadskontroll inte varit att införa sådan kontroll. Det har inte varit reformer som har sett till att vi bygger smartare, utan det har ju varit nedskärningar och att staten backat från projekt som man tidigare gett löften om.

Det här är skillnaden mellan våra partier. Vi socialdemokrater menar att vi behöver mer kapacitet – men med stark kostnadskontroll. Vi behöver bygga mer, men vi behöver bygga mycket smartare.

Min fråga till Moderaternas ledamot är därför: Vilka reformer har regeringen genomfört för att öka produktiviteten, stärka innovationen och få ned kostnaderna i infrastrukturbyggandet?
(Applåder)

Anf. 74 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Herr talman! Jag vet inte var jag ska börja. Detta är rätt magstarkt, med tanke på hur den tidigare regeringen hanterade kostnadsutvecklingen i våra infrastrukturprojekt. Om ett projekt bara hade kommit in i plan kunde kostnaderna öka med hur mycket som helst, och sedan gick det ändå igenom och fick byggstart.

Det den här regeringen har infört är att alla projekt som går till byggstart och som har gått över 10 procent i kostnadsökning får tas tillbaka till ritbordet för att man ska titta igenom allt igen och försöka hitta kostnadsbesparingar.

Att det har varit problem med kostnadsökningar hos Trafikverket har varit allmänt känt under väldigt lång tid. Ett antal riksrevisionsrapporter har pekat på det. Mig veterligen gjorde den förra socialdemokratiska regeringen absolut ingenting när det gäller att ta tag i kostnadsutvecklingen. Det har ju den här regeringen verkligen gjort nu.

Ett tydligt exempel då man gav Trafikverket carte blanche att bara driva iväg med kostnader hur som helst var när man slog ihop sakanslagen och förvaltningsanslagen. Då ökade antalet anställda på Trafikverket med ungefär 4 000 personer. Det innebar att pengar som egentligen borde ha gått till räls och asfalt gick till att öka personalstyrkan utan att Trafikverket levererade särskilt mycket mer infrastruktur.

Detta är någonting som den här regeringen verkligen har satt fingret på och ställer krav på Trafikverket om – och där Trafikverket också har levererat. Man gav några siffror gällande hur mycket mer infrastruktur man levererar när det gäller underhåll jämfört med 2023. Det var ganska anmärkningsvärt höga ökningar, och då har Trafikverket ändå fått mycket mindre anslag, så det är ju definitivt en effektivisering och att vara rädd om skattebetalarnas pengar.
(Applåder)

Anf. 75 AYLIN NOURI (S) replik:

Herr talman! Jag försökte lyssna noga på Maria Stockhaus, men jag hörde faktiskt inget svar på min fråga. Det kom inga konkreta besked om hur man ökar produktiviteten i sektorn.

Herr talman! Jag försvarar inte gårdagens lösningar eller alla beslut som regeringar har fattat i modern tid. Jag tycker att det finns mycket att lära av de senaste åren. Man har förstått att det är oundkomligt att bygga mer kapacitet, men det finns också – i varje fall från vår sida – förslag på hur produktiviteten kan ökas och innovationen stärkas i sektorn.

Maria Stockhaus pratar om att man har flyttat på anslag, och det är bra om mer pengar omsätts i praktiken. Men det är ju inte samma sak som att öka produktiviteten i sektorn. Min fråga är alltså fortfarande inte besvarad, och därför ställer jag den än en gång: Vilka förslag för att öka produktivite-

ten och innovationen i sektorn har Moderaterna drivit igenom under den här mandatperioden?

Anf. 76 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Herr talman! Jag kan upprepa siffrorna igen: Det är 77 procent fler växelbyten, 31 procent fler spårbyten och 35 procent fler kontaktledningsbyten. Detta har skett på två år tack vare att regeringen har satt press på Trafikverket – en press som den förra regeringen aldrig någonsin satte på Trafikverket.

Det är precis detta det handlar om, det vill säga att se till att få ett bättre samarbete med dem som kör på våra vägar och på rälsen och se till att få innovation i hur man kan genomföra underhållsprojekt. Och siffrorna talar ju för sig själva; det är genom innovation, genom nya arbetssätt och genom att bli effektivare som Trafikverket har kunnat leverera mer.

Det är intressant att höra på Aylin Nouri. Jag måste säga att det enda jag har sett i Socialdemokraternas motioner när det gäller förändrade arbetssätt är att Trafikverket självt ska ta hand om mer av underhållet, trots att det finns en utredning som visar att det blir 9 procent mindre underhåll om man gör på det sättet. Det är ett väldigt märkligt sätt att öka produktiviteten och innovationen, kan jag tycka.

(Applåder)

Anf. 77 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Tack för anförandet, Maria Stockhaus! Jag har två frågor.

Jag vet att ledamoten är både mycket kunnig och starkt engagerad i allt som har med infrastruktur att göra, inte minst när det gäller ny teknik, vilket sätt man tar sig an framtidens utmaningar på och så vidare. Det gäller även flygets klimatomställning, nya bränslen och så vidare.

Jag skulle ändå vilja fråga vad det är som gör att man finner det motiverat att nästan halvera forskningspengarna. Man går från 7,4 miljarder till 4 miljarder. Det är otroligt många projekt som inte kommer att kunna genomföras, trots att vi vet att vi behöver satsa ännu mer på kompetensutveckling av olika slag och på att få ny teknik att nå närmare marknaden. Vi behöver möjliggöra för företag att delta i gemensamma forskningsprojekt.

För mig rimmar det väldigt illa med att Moderaterna och Maria Stockhaus tycker att detta är ett bra förslag för att eventuellt göra andra prioriteringar. Jag skulle därför vilja ställa frågan vad man vill uppnå med att dra ned så pass mycket på forskningsanslaget.

Jag nöjer mig med den frågan, herr talman.

Anf. 78 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Herr talman! Staten är som tur är inte den enda finansiären av forskning på det här området.

I slutändan handlar det om prioriteringar. Vi ser att behovet av ny infrastruktur och behovet av underhåll är mycket stort efter de senaste årens nedprioriteringar av framför allt underhållet, och det är en anledning till att vi såg att vi i det här läget behöver använda mer pengar till inte minst underhållet.

Sedan finns det helt andra mekanismer när det gäller ny teknik, till exempel EU-regleringar som ReFuelEU Aviation och FuelEU Maritime, som sätter press på sektorerna att själva utveckla bränslen och ny teknik.

Staten är som sagt inte den enda forskningsfinansiären, och det är viktigt att man sätter upp tydliga mål och har bra ambitioner när det gäller teknikutveckling och att ta emot den nya teknik som kommer. Den lilla del av forskningsmedlen som regeringen nu har dragit ned tror jag inte är avgörande för den teknikomvandling vi ser.

Anf. 79 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Det blir svårt när vi pratar om miljarder och miljoner. Man kallar 3,4 miljarder ”den lilla del” som man drar ned, men det är ju oerhört många forskningsprojekt som inte får möjlighet att fortsätta eller som kanske får tänka om och tänka nytt.

Jag skulle säga att det blir väldigt märkligt. Jag antar att ledamoten också har goda kontakter med inte minst branschen som jobbar med underhåll, och där säger man att det här är en strategisk felprioritering i den nationella planen. Det riskerar att leda till felinvesteringar och minskad teknikutveckling, och det leder till en växande kompetensbrist.

Vad blir Maria Stockhaus svar när branschen efterfrågar kloka svar på varför det blir så här? Är beskedet att branschen får lösa detta själv? Jag tyckte mig ändå höra ledamoten delvis beklaga att man var tvungen att prioritera på det här sättet för att lyckas få igenom planen. Det är ändå ett kritiskt läge, och jag delar ledamotens stora engagemang för att vi ska komma till rätta med underhållsskulden.

Ibland kan det låta enkelt med underhållsskulder – man pratar om att fylla igen potthål eller asfaltera en gång till – men vi ser att inte minst järnvägens underhåll är beroende av teknikutveckling, precis som ledamoten nämnde, med det stora antalet nya växlar. Jag tycker att det är väldigt bra att man på olika sätt har kunnat lyfta det här från regeringens sida.

Jag tycker att det är häpnadsväckande att ledamoten pratar om ”den lilla del” som man har dragit ned. Det är inte riktigt hälften, för det är 4 miljarder kvar. Men 3,4 miljarder är ganska nära 4 miljarder, så det är ändå nästan en halvering av hela forskningsanslaget. Det är väldigt mycket pengar. Vad svarar ledamoten gällande att det skulle vara en strategisk felprioritering?

Anf. 80 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Herr talman! Jag hör också branscherna säga att vi har gjort väldigt många strategiska och bra prioriteringar i den här planen. Inte minst tar vi äntligen tag i underhållsskulden.

När det gäller ny teknik och just underhållsarbetet tror jag att det handlar mer om att Trafikverket ska använda den teknik som faktiskt redan finns och inte så mycket om att vi behöver revolutionerande ny teknik. Det är väl egentligen ett av grundproblemen, det vill säga att Trafikverket inte har anammat ny teknik. När man nu börjar göra det ser man dessa fantastiska siffror när det gäller effektivisering av underhållet, och jag förutsätter att det kommer att fortsätta.

Staten är som sagt inte den enda forskningsfinansiären på det här området. Det är viktigt att även branschen tar sitt ansvar. För oss moderater har det varit viktigt att vi tar det strategiska ansvaret och ser till att den infrastruktur vi har på plats fungerar, för om den inte gör det fungerar inte Sverige. Då kan människor inte ta sig till jobbet, och gods kan inte fraktas från fabriker och ut på marknader både i Sverige och runt om i världen.

Där ligger vår prioritet den här gången, och det är helt nödvändigt för att vår infrastruktur ska fungera.

Anf. 81 AYLIN NOURI (S):

Herr talman! Sverige behöver fungerande vägar. Sverige behöver fungerande järnvägar. Sverige behöver en stark sjöfart och ett konkurrenskraftigt flyg.

Alla transportslag behövs, för infrastrukturen är grunden för ett fungerande samhälle. Den avgör om människor kan ta sig till jobbet, om företag kan transportera sina varor, om elever kommer till skolan och om vården fungerar när den behövs. Men infrastrukturen är också mycket mer än så. Den är en förutsättning för tillväxt, jobb och konkurrenskraft. Den är en förutsättning för att Sverige ska hålla ihop. I den tid vi lever i har infrastrukturen även blivit en säkerhetspolitisk fråga.

Därför är den nationella planen större än en fråga om investeringar. Det handlar om vilket Sverige vi vill bygga.

Herr talman! Sverige befinner sig i ett helt annat läge än för bara några år sedan. Vi har krig i Europa. Sverige är medlem i Nato. Investeringarna inom industrin är enorma. Konkurrensen om jobb och företagsetableringar hårdnar. I det läget borde vi i Sverige diskutera hur vi stärker kapaciteten, robustheten och konkurrenskraften i transportsystemet och därigenom bygger ett starkare Sverige. Tyvärr är det dock inte den berättelsen som präglar regeringens nationella plan.

Låt mig vara tydlig: Järnvägens underhållsskuld måste återtas snabbare än vad regeringen planerar för. Regeringen beskriver gärna satsningar som historiska, men regeringens egen plan innebär att huvuddelen av underhållsskulden kommer att bestå när planperioden är slut. Det är en ambitionsnivå som inte matchar de behov som Sverige står inför.

Näringslivet efterfrågar bättre kapacitet. Resenärer efterfrågar punktlighet. Försvaret efterfrågar robusthet. Ändå planerar regeringen för att stora delar av problemen ska finnas kvar efter att planperioden löpt ut. Det är inte tillräckligt – Sveriges utmaning är större än så. Vi behöver inte bara återta underhållsskulden, utan vi behöver också bygga den kapacitet som morgondagens Sverige kräver. Det är där regeringens plan brister.

Herr talman! Kapacitet är beredskap – det gäller för industrin, för totalförsvaret och för Sveriges motståndskraft. När järnvägsnätet redan är hårt belastat och små störningar får stora konsekvenser behöver vi bygga bort flaskhalsarna i stället för att vänja oss vid konstanta tågförseningar. Regeringen har dock inte presenterat något trovärdigt svar på hur de stora kapacitetsbristerna ska lösas.

Problemen försvann inte när nya stambanor stoppades. Behoven försvann inte, och flaskhalsarna försvann inte heller – tvärtom finns de kvar. Samtidigt ser vi hur viktiga kapacitetshöjande åtgärder skjuts på framtiden, minskas eller tas bort. Maria–Helsingborg, Västkustbanans största flaskhals, lämnas utan lösning. Tomteboda bangård i Stockholm tas bort ur planen trots att investeringen bedömts som en av de samhällsekonomiskt lönsammaste i landet. Detta är särskilt anmärkningsvärt eftersom kapacitetsproblemen i Stockholm påverkar tågtrafiken långt utanför huvudstaden.

Linköping och Jönköping har investerat hundratals miljoner utifrån statliga besked som nu rivs upp. På Norrbotniabanan väljer regeringen att spara 150 miljoner kronor genom att ta bort dubbelspår i ett projekt som

omfattar över 60 miljarder. Det är inte långsiktighet, utan det är kortsiktig sparpolitik.

Herr talman! Detta leder till något annat som jag tycker har fått för lite uppmärksamhet, nämligen statens trovärdighet.

Infrastrukturpolitik handlar ytterst om tillit. Kommuner bygger bostäder, regioner planerar kollektivtrafik och företag investerar utifrån statens beslut. Därför måste staten vara en partner som det går att lita på. Den här mandatperioden har dock i stället präglats av omprövningar, uppskjutna investeringar och förändrade besked. Det skapar osäkerhet. Kommuner och företag tvekar. Investeringar riskerar att utebli, och tilliten till staten urholkas. Det är därför vi socialdemokrater vill se bredare och långsiktigare överenskommelser i infrastrukturpolitiken. Sverige behöver mer blocköverskridande ansvarstagande och mindre ryckighet.

Herr talman! Det finns ytterligare en konflikt i den här debatten. Regeringen talar gärna om historiska satsningar, men den stora frågan är inte hur stor planen är utan vad den åstadkommer. Vilka kapacitetsbrister byggs bort? Vilka flaskhalsar försvinner? Hur stärks Sveriges konkurrenskraft? Hur stärks Sveriges beredskap? Hur blir Sverige rikare? Det är de frågor som människor, företag och kommuner vill ha svar på.

Sverige är ett exportberoende land. Vårt välstånd bygger på att svenska företag kan sälja sina varor till resten av världen, och därför måste infrastrukturen ses i ett större sammanhang. När Fehmarn Bält-förbindelsen öppnar förändras transportmönstren i Europa. När investeringarna ökar i norra Sverige ökar betydelsen av Malmbanan, Norrbotniabanan och starka godsstråk genom landet. När säkerhetsläget försämras ökar behovet av nordisk samordning och robusta transportkorridorer. Men också här saknas en tydlig riktning. Sverige måste tänka mer på sammanhängande stråk och mindre på enskilda objekt.

Herr talman! Vi måste också tala om kostnaderna. Alla vet att Sverige bygger för dyrt. Alla vet att projekt tar för lång tid. Alla vet att vi får ut för lite infrastruktur för pengarna. Jag måste säga att regeringens svar är märkligt passivt. Var finns reformerna för ökad produktivitet? Var finns reformerna för bättre upphandlingar? Var finns satsningarna på forskning och innovation? Var finns strategin för att bygga smartare?

Tvärtom ser vi hur regeringen nästan halverar Trafikverkets resurser till forskning och innovation. Det är fel väg att gå. När kostnaderna ökar borde slutsatsen vara att man ska utveckla nya arbetssätt, stärka kompetensen och öka effektiviteten – inte att man ska sänka ambitionerna.

Herr talman! Under lång tid har staten tappat egen kompetens inom delar av den samhällskritiska infrastrukturen. Ansvar har splittrats, kunskap har försvunnit och alltför mycket fokus har hamnat på upphandlingar snarare än på resultat.

Vi socialdemokrater menar att staten behöver återta mer kontroll över samhällskritisk infrastruktur. Det betyder inte att staten ska göra allt, men staten ska kunna ta ett större ansvar för kostnaderna, för kompetensen, för beredskapen och för genomförandet. Därför vill vi att en större del av järnvägsunderhållet ska kunna utföras i Trafikverkets egen regi samtidigt som staten stärker sin förmåga att planera, beställa och följa upp investeringar och underhåll. Samhällskritisk infrastruktur måste ytterst styras utifrån samhällsintresset, och samhällsansvaret kan aldrig upphandlas bort.

Herr talman! I grunden handlar den här debatten om vilken riktning Sverige ska ta. För oss socialdemokrater är infrastrukturen inte bara en fråga om transporter. Den är en investering i Sveriges framtid – i tillväxten, i jobben, i konkurrenskraften, i beredskapen och i sammanhållningen.

Sverige behöver större kapacitet. Sverige behöver starkare järnvägar. Sverige behöver bättre kostnadskontroll. Sverige behöver mer långsiktighet. Sverige behöver en stat som är en pålitlig partner när framtiden byggs. Därför yrkar jag bifall till reservation 41 om behovet av ny järnvägskapacitet, också i form av nya stambanor, och till reservation 29 om stärkt kostnadskontroll inom infrastrukturområdet.
(Applåder)

Anf. 82 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr talman! Järnvägen har i dag ungefär 80 procent av alla nyinvesteringar och cirka 50 procent av allt underhåll. Jag förstår att socialdemokratin vill dra ned resurserna till vägarna med 45 miljarder för att öka resurserna till järnvägen. Det är långt mer än vad Trafikverket tror sig klara av.

Det är fortfarande så att 80–85 procent av alla transporter sker på väg, oavsett om det är gods- eller persontrafik. Men vi lägger redan medel för 80 procent av alla nyinvesteringar och 50 procent av allt underhåll på järnväg.

Den spännande frågan är egentligen: Var finns den heliga graal? Vad är det där nyckeltalet som gör att socialdemokratin känner att man satsat tillräckligt mycket på järnväg? Är det 85 procent av investeringarna? Är det 90 procent? Är det 100 procent? Och när det gäller underhållet, herr talman – räcker det med 50 procent? Ska det vara 55, 60, 70, 80 eller kanske 90? Var går den där gränsen som gör att socialdemokratin tycker att man hittat det perfekta snittet?

Det låter i debatten ungefär som att den här regeringen inte satsar på järnväg. Men det är ju tvärtom. Vi satsar nästan för mycket, skulle jag säga om jag vore lite elak. Det är fortfarande så att de flesta transporterna sker på väg, och så kommer det att vara även i framtiden. I infrastrukturen som system är ”last mile” alltid bilen i någon form. Det är därför vi kristdemokrater satsar så mycket som vi gör på att rusta upp våra vägar.

Men var finns den heliga graal? Vilken är den perfekta procentsatsen?

Anf. 83 AYLIN NOURI (S) replik:

Herr talman! Nu fick vi det svart på vitt av Kristdemokraterna, det parti som har ansvar för infrastrukturfrågorna: Vi investerar kanske för mycket i järnvägen. Det är väl just den synen på järnvägen som har präglat ingångarna till den nationella planen. Under planperioden kommer enbart 10 procent av underhållsskulden på järnvägen att hanteras.

Vi har krig i Europa. Sverige har blivit medlem i Nato. Tillväxten i vårt land är mycket hög, konkurrensen likaså. I det här läget borde vi rusta våra järnvägar. Det är grunden för ett fungerande samhälle och för att öka tillväxten och vår motståndsförmåga.

Som jag konstaterade i mitt huvudanförande behöver vi både fungerande vägar och fungerande järnvägar. Det är inte vi, herr talman, som ställer transportslagen emot varandra. Det är snarare regeringen som gör det. Regeringen har de senaste åren fört en oerhört ryckig politik beträffan-

de järnvägen, med beslut som stoppats och besked som varit motsägelsefulla.

Fru talman! Vad Sverige behöver är mer kapacitet, och det är vad vi socialdemokrater står för. Vi ska bygga ett Sverige som är robust, som håller ihop och som är starkt både i tider av fred och ytterst om kriget skulle slå till.

Anf. 84 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag repeterar: 50 procent av pengarna till underhåll och 80 procent av pengarna till nyinvesteringar satsas på järnvägen. Jag vill uppmärksamma framför allt tv-tittare och åhörare på det lilla faktum att det här görs utöver de uppgörelser vi har nått inom Nato. Det görs också en stor investering i robusthet på Inlandsbanan utanför det här systemet. Vi lägger alltså egentligen ännu mer pengar på järnväg.

Utifrån det arbete vi har gjort köper Trafikverket in nya maskiner och förbättrar kapaciteten. Man ser till att få mer pang för pengarna, om nu det uttrycket får användas.

Fru talman! Jag får inte svar från ledamoten. Var finns den heliga graal? Det är tydligen dåligt med 80 procent av nyinvesteringarna och 50 procent av underhållet. Det är tydligen dåligt att vi satsar på Inlandsbanan.

Fru talman! Vad jag tycker är dåligt är att man talar om att systemet ska hänga ihop men sedan raserar det. I socialdemokratins budget tar man bort 45 miljarder. Är det Gotland som ska förlora underhåll på vägarna? Är det Jämtland? Är det övriga Norrland? Är det Dalsland, där vi har stora problem? Ska man dra ned på BK4 eller på enskilda vägar? Vad är det socialdemokratin vill ta bort?

Ni i Socialdemokraterna vill ta bort 45 miljarder. Ni vill inte att underhållsskulden på väg försvinner. Om er budget fick råda skulle det bli som under förra mandatperioden, då Trafikverket konstaterade att underhållsskulden skulle öka med gällande budget. Vi har tagit över ett moras och försöker hantera det.

80–85 procent av alla transporter sker på väg. Vad är det socialdemokratin vill ta bort? Vilka vägar är det ni tänker ge upp?
(Applåder)

Anf. 85 AYLIN NOURI (S) replik:

Fru talman! Låt oss ha en seriös debatt här. Vad den här regeringen har gjort är att prioritera underhåll av Sveriges vägar. Det är bra, fru talman, att vi underhåller våra vägar mer. Men regeringen har gjort det på bekostnad av järnvägen.

Fru talman! Socialdemokraternas väg är mer balanserad. Vi behöver alla transportslag. Vi behöver fungerande vägar, men vi behöver också en fungerande järnväg. Svensk järnvägs kvalitet ligger i botten bland jämförbara länder. Nato pekar på Sverige och säger att motståndskraften i vårt totalförsvar inte duger. Resenärer har tvingats vänja sig vid förseningar och åter förseningar. Det duger inte, fru talman.

Jag saknar en vision – vad vill KD och Tidöpartierna göra för Sverige? Med de här fyra åren i backspegeln kan jag säga att Sveriges robusthet inte kommer att stärkas märkbart för våra resenärer och företag.

Vi socialdemokrater vill mycket mer än så. Vi vill genomföra underhållet i mycket snabbare takt. Vi vill mer än så även i den fråga som Tidöpartierna har som en blind fläck, nämligen den om mer kapacitet.
(Applåder)

Anf. 86 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Det är nästan rörande att lyssna på ledamotens stora vurm för infrastrukturen. Infrastrukturen är oerhört viktig, oavsett om vi flyger, åker tåg, åker bil eller vad vi nu företar oss.

Men låt oss backa några år och titta på Riksrevisionens synpunkter på hur var det när ledamotens parti hade makten: Myndigheten har bland annat kritiserats för att lova mer än vad den kan hålla i infrastrukturplaneringen. Det är brister i hanteringen av de interregionala trafikavtalen och otillräckliga insatser för cykeltrafik. Det är orealistisk infrastrukturplanering. Den nationella planen för transportinfrastruktur lovar ofta mer än resurserna tillåter, vilket leder till att projekt försenas eller skjuts upp. Vad gäller kostnadskontrollen: Trafikverket har vid upprepade granskningar haft bristande rutiner för kostnadskalkyler och ekonomisk uppföljning i stora infrastrukturprojekt.

Det var precis detta som den här regeringen tog över 2022. Den förra regeringen och Trafikverket hade inte koll på pengarna. Man blåste upp stora rubriker – det är ni i Socialdemokraterna jätteduktiga på. Jag måste faktiskt tillstå att Socialdemokraterna är världsmästare på att skapa pressmeddelanden. Men gluttar man in bakom ser man att det är ganska tomt.

Vad som har skett nu är en total kursändring. Nu ska underhållet in, så att vi får en järnväg som fungerar. Vi ska kunna lita på att tågen går. Industrin ska kunna lita på att tågen går ned till Göteborgs hamn.

Vad är det som har hänt med er i Socialdemokraterna, eftersom ni helt plötsligt har fått insikt om att det ska fungera också?

I detta anförande instämde Rashid Farivar och Patrik Jönsson (båda SD).

Anf. 87 AYLIN NOURI (S) replik:

Fru talman! Jag är den första att kritisera att regeringar till både höger och vänster inte gjort tillräckligt för infrastrukturen. Det gäller både underhållsskulden och sättet att planera infrastruktur.

Skillnaden mellan mig och Thomas Morell från Sverigedemokraterna är att jag inte låser mig vid gårdagens lösningar. Jag vill något nytt framåt.

Fru talman! Det är därför vi ville ha en infrastrukturarbetsgrupp så att partierna skulle kunna komma samman. Infrastrukturen är alldeles för viktig för att präglas av ryckighet och populism. Men Sverigedemokraterna och Tidöpartierna har inte velat ha någon sådan. Skulle vi få en annan regering, fru talman, är vi väldigt tydliga med att infrastrukturen behöver blocköverskridande samarbeten.

Fru talman! Det andra är att Sverigedemokraterna talar om kursändring. Jag kan inte göra annat än att säga ifrån. Den kursändring som man håller så högt är den kursändring som den socialdemokratiska regeringen införde när vi började räkna upp anslagen till järnvägsunderhåll.

Den kursändringen har regeringen fortsatt med, men det räcker inte. Det har hänt någonting de senaste åren som understryker behovet av att få

bukt med underhållsskulden mycket snabbare och att bygga ut kapacitet i vårt land.

Jag skulle kunna ställa frågan till Thomas Morell: Är du nöjd med den nationella plan som nu presenteras och som ni har haft ett stort inflytande över? Vilka stora flaskhalsar eller problem med bristande kapacitet kommer ni att få bukt med?

Anf. 88 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Det är jätteenkelt. Jag är till stora delar nöjd med planen, även om man naturligtvis hade kunnat göra mer eller kanske annorlunda. Utifrån de förutsättningar som har varit och det arv vi fick i knät har vi gjort det bästa möjliga.

Om vi ska titta på investeringar brinner jag starkt för investeringen att utöka kapaciteten mellan Göteborg och Alingsås. Varför det? Jo, för att den säkerställer att industrin i hela landet får den transportkapacitet den behöver allt uppifrån Norrland, hela vägen ned i Mellansverige och också i Mälardalen. Det är oerhört viktigt.

Den möjligheten att öka kapaciteten för att säkerställa transporterna till Göteborgs hamn sjabblade ni bort under den förra regeringen. Det har vi nu lagt om. Det kommer att ta några år att bygga. Det är självklart så. Men kursen är tydlig. Vi måste få det att komma på plats så att vi säkerställer godstransporterna för hela industrin i Sverige.

Jag har pratat mycket med människor ute i landet. Jag har i stort sett hela våren åkt runt och pratat med företagarorganisationer. De är nöjda med de förslag som vi har lagt fram, även om de givetvis skulle ha kunnat tänka sig mer. Men för industrin är det en jätteviktig del som säkerställer den kapacitetshöjning som de efterfrågar.

Det är inte en luftballong, som det ofta blir när Socialdemokraterna lovar någonting. Här är det en verklig investering som ska säkerställa transportkapaciteten för lång tid framöver.
(Applåder)

I detta anförande instämde Rashid Farivar och Patrik Jönsson (båda SD).

Anf. 89 AYLIN NOURI (S) replik:

Fru talman! Det stämmer inte. Jag vet inte vilken verklighet som Sverigedemokraterna befinner sig i. Kanske ska man tala med Svenskt Näringsliv.

Svenskt Näringsliv är väldigt tydligt med att kapacitetsskulden återstår. Det regeringen har gjort är att ta bort planerna på nya stambanor, men den har inte något alternativ. Inget alternativ har presenterats, och behoven kvarstår, fru talman. Det är näringslivet mycket tydligt med. Det är Försvarsmakten väldigt tydlig med.

Jag påminner om att investeringar i mer kapacitet inte bara är en utgiftspost. Det är att skapa jobb, att öka vår tillväxt och att öka vår motståndskraft. Den riktning som Thomas Morell talar sig varm för finns inte. De stora utmaningarna som råder för svensk infrastruktur och i synnerhet för järnvägen har man skjutit på framtiden.

Fru talman! Jag är inte nöjd. Jag vill någonting mer. Det är uppenbart att Tidöpartierna är besatta av de år då Socialdemokraterna styrde därför

att de inte har någonting att presentera om den egna politiken som de har fört de senaste fyra åren.

Sverigedemokraterna låter nästan som att de är i opposition. Sanningen är att varje dag som Andreas Carlson har kunnat gå till sitt departement är det för att Sverigedemokraterna har sagt okej till det.

De stora reformerna av Trafikverket för att öka dess innovationsskapande och effektivitet har uteblivit. Någon plan för det stoppade förslaget om nya stambanor har inte heller presenterats. Det är under all kritik, fru talman!

Anf. 90 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Det finns många frågor som man skulle kunna ställa. Det finns en sak som skulle vara intressant att veta. Ledamoten Nouri var väldigt tydlig med att Socialdemokraterna har massor av förslag om effektivisering av hur man genomför underhåll och efterfrågade det efter mitt anförande.

Jag har väldigt svårt att se vad det är för konkreta förslag som Socialdemokraterna har utöver att återförstatliga järnvägsunderhållet. Den första frågan är: Finns det några andra förslag? Jag har inte hört eller sett någonting av det.

Den andra frågan gäller kapacitet i vårt järnvägsnät. Det är oerhört viktigt. Det behövs mer kapacitet i järnvägen. Frågan är hur man får det på hyfsat kort sikt.

Ett sätt att öka kapaciteten med 10–20 procent är att se till att man investerar i ERTMS. Den förra regeringen nedprioriterade investeringarna i ERTMS. Slutdatum för att få ERTMS i hela vårt järnvägssystem var 2070.

Regeringen har nu gjort en storsatsning och har satsat pengar. Det datumet är nu 30 år tidigare, det vill säga 2040. Med den utbyggnadstakt som är nu kommer vi att kunna se kapacitetsökning i befintligt system.

Det prioriterade Socialdemokraterna bort. Det rimmar väldigt dåligt med det Aylin Nouri har talat om i sitt anförande och även i replikskiftena.

Anf. 91 AYLIN NOURI (S) replik:

Fru talman! Moderaterna undrar vad jag har för idéer och vad Socialdemokraterna vill göra för att få mer för pengarna till infrastrukturen och för att helt enkelt stärka leveransen. Jag är väldigt glad för att Moderaterna frågar om det, för våra förslag är många.

Låt mig ta några exempel. Vi vill sätta stopp för den upphandlingscirkus som tillåts prägla infrastrukturen. Den blöder pengar, och den leder till dålig produktivitet i sektorn.

Det handlar om att vi ska stoppa detaljstyrningen som Trafikverket sysslar med i upphandlingar. Vi ska också ha upphandlingar som går efter bästa nytta. Då behöver man se upphandlingarna i ett större perspektiv. De behöver vara längre över tid, såsom det till exempel ser ut i Norge, men också gälla större geografiska områden. Det skulle möjliggöra bättre upphandlingar.

Vi vill också se en bättre statlig konkurrens för att få mer för pengarna för infrastrukturen men också för att se till att genomförandet går mycket snabbare. Det handlar till exempel om det som aldrig kom från Tidöpartierna eller regeringen, nämligen motsvarigheten till Nye Veier i Norge. Det kom aldrig från regeringen.

Därtill behöver Trafikverket som myndighet förstärkas. När vi pratar om att något underhåll behöver utföras av Trafikverket självt handlar det om att stärka Trafikverket som upphandlingsaktör.

En myndighet som inte genomför något eget underhåll kommer inte heller att förstå hur upphandlingar ska gå till. Därför behöver vi stärka Trafikverkets möjlighet att utföra egna underhållsarbeten men också dess egen kompetens.

Det är några förslag på reformer som hade kunnat göra nytta för effektiviteten i infrastrukturen.

Anf. 92 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Det var ett anförande på temat att slå in öppna dörrar. Trafikverkets effektivisering har regeringen jobbat med under hela den här mandatperioden. Siffrorna talar sitt tydliga språk. Det är 77 procent fler växelbyten, 31 procent fler spårbyten och 35 procent fler kontaktledningsbyten. Det är för att vi har ställt just de krav på Trafikverket som Aylin Nouri talade om.

Jag tycker att det är intressant att man hela tiden återkommer till att man ska ha den här statliga kontrollen och att Trafikverket självt ska genomföra underhåll. Det finns utvärderingar som visar att vi då får 9 procent mindre underhåll för pengarna. Jag förstår inte hur det går ihop med talet om mer effektiviseringar. Det är inte vi moderater som har gjort denna utvärdering, utan det är en forskare. Rapporten har några år på nacken, men den visar alltså att det blir 9 procent mindre underhåll för pengarna. Det är väldigt tydliga siffror.

Det är svårt att förstå hur Aylin Nouri, som pratar om effektivitet, vill ta tillbaka underhåll och få 9 procent mindre för pengarna.

Jag saknar helt och hållet svar kring ERTMS. Det är faktiskt en ganska viktig fråga, som i mycket flyger under radarn. Att öka hastigheten i investeringarna och se till att vi får ERTMS på plats 30 år tidigare betyder jättemycket för kapacitetsökningen i vårt järnvägssystem.

Jag tycker att det är en skam att Socialdemokraterna i sin förra plan lät bli att prioritera en sådan viktig teknikreform som ERTMS. Den är mycket viktig när det gäller att se till att vi får mer kapacitet på ganska kort sikt i vårt järnvägssystem.

Det tar lång tid att bygga mer räls, och här fanns ett sätt att få mer kapacitet på mycket kortare sikt. Men det valde den socialdemokratiska regeringen bort helt och hållet. Det är faktiskt ganska sorgligt.

Anf. 93 AYLIN NOURI (S) replik:

Fru talman! Låt mig först säga att det är bra att regeringen går vidare med ERTMS. Det är välkommet, så det har jag inga andra synpunkter på.

Vad gäller den andra frågan är det uppenbart att det finns en tydlig ideologisk skillnad mellan oss socialdemokrater och Moderaterna. Sverige har världens mest avreglerade järnväg, och i Sverige är det rekorddyrt att bygga ny räls.

Man måste också kunna se sammanhanget. En myndighet som inte har någon kompetens i att utföra underhåll kommer inte heller att vara en effektiv upphandlingsmyndighet. Vi måste stärka vår egen myndighets förmåga och dess egen kompetens; annars riskerar vi att se det som vi nu

ser i Sverige. Det är alldeles för dyrt och det tar alldeles för lång tid att bygga ny kapacitet eller att underhålla järnvägen.

Jag vill något annat, som jag har konstaterat i tidigare replikskiften. Här är också Moderaterna svaret skyldig. Man talar sig varm för allt man gör när det gäller underhållsskulden, men sanningen är att det inte är imponerande när det kommer till järnvägen. Enbart 10 procent av underhållsskulden ska återtas den kommande planperioden, vilket betyder att svenska resenärer, företag och kommuner under lång tid framöver kommer att behöva leva med förseningar och tågstrul.

Det andra är att regeringen fortfarande inte har presenterat något alternativ för planen framåt när man stoppar nya stambanor. Behoven av ny kapacitet finns fortfarande. Det enda man lyckades med var att skjuta upp investeringarna och skapa en större nota eftersom vi gick miste om EU-finansiering.

Därför behövs en ny regering som kan ta infrastrukturpolitiken på allvar för Sveriges sammanhållning, tillväxt och motståndskraft.

Anf. 94 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Jag lyssnade noga när ledamoten Aylin Nouri höll sitt anförande, för de tankar som Socialdemokraterna har är vägledande i det andra regeringsalternativet.

Vad jag hörde var att Socialdemokraterna är emot att den här regeringen omprövar projekt vars kostnader har fördubblats. Jag hörde också att Socialdemokraterna är emot att vi kräver att budgeten hålls fram till byggstart för de olika projekten.

Jag undrar hur Socialdemokraterna tänker lösa frågan om kostnadskontrollen. Det går lätt att kritisera förändringar och konsekvenser som uppstår när tumskruvarna börjar dras åt, men hur tänker Socialdemokraterna klara kostnadskontrollen om man inte är beredd att ompröva de projekt som ligger i planen?

Det innebär ju att man kan lägga in ett projekt som är väldigt lågt värderat för att sedan, när man verkligen ser vad det kostar, låta det fortsätta. Det blir då som det har blivit med exempelvis de nya stambanorna, som blir tre gånger så dyra som de var när de kom in i planen. Socialdemokraterna fortsätter bara, och säger: Det är okej, vi fortsätter så här! Detta äter upp hela utrymmet för nya, mer lönsamma projekt.

Min fråga till Socialdemokraterna är därför: Hur tänker ni klara kostnadskontrollen?

Anf. 95 AYLIN NOURI (S) replik:

Fru talman! Det är lite magstarkt att hävda att man har en kostnadskontroll när det i praktiken är nedskärningar av infrastrukturen vi ser.

Ta Stockholm som exempel, där man stoppar ett projekt som är bedömt som ett av de mest samhällsekonomiskt lönsamma. Det är inte kostnadskontroll. Att hålla fast vid flaskhalsar i vårt nationella transportsystem som skapar förseningar och som försvårar tillväxt och utbyggnad är inte kostnadskontroll; det är nedskärningar. Att halvera antalet nattåg i norra Sverige är inte kostnadskontroll, fru talman. Det är nedskärningar.

Om ledamoten Gellerman hade velat ha en seriös diskussion om hur vi får till bättre kostnadskontroll skulle jag ha välkomnat det. Det hade kunnat vara en av de frågor som vi diskuterar tillsammans i en infrastruktur-

grupp. Men någon sådan vill inte Liberalerna ingå i. Liberalerna vill inte att vi ska ha en sådan grupp.

Jag ser en annan väg framför mig. Jag ser en väg där vi kan ha blocköverskridande samtal och fatta beslut kring svensk infrastruktur, för den får inte präglas av den ryckighet och den osäkerhet som vi har sett de senaste fyra åren. Det har inte varit kostnadskontroll som vi har sett, utan det har handlat om att dra tillbaka beslut som Sverige behöver för en stärkt kapacitet.

Fru talman! Jag ser framför mig att vi skulle kunna göra väldigt mycket. Men det kommer inte att gå om Liberalerna fortsätter att låta Sverigedemokraterna diktera infrastrukturpolitiken. Resultatet av det har vi sett de senaste fyra åren, och Liberalerna borde inte vara nöjda.

Anf. 96 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag ska tacka för svaret på frågan, för jag fick egentligen inget.

Vad vill Socialdemokraterna göra för att öka kostnadskontrollen? Det fick vi inte något svar på, utan ledamoten pratade bara om de förbättringar och effektiviseringar som vårt underlag, regeringen och vårt samarbetsparti, har åstadkommit i den nuvarande planen.

Vi var tidigt ute och sa att vi inte ska ha något höghastighetsnät med stambanor i Sverige. Däremot har vi behållit tre stora sträckor som vi ser behövs för att öka kapaciteten i Sverige, vilket jag tycker är bra. Det handlar om sträckorna mellan Järna och Linköping, mellan Göteborg och Borås och mellan Lund och Hässleholm. Dessa delar är bra för att öka kapaciteten.

Jag fick alltså inget svar på frågan om vad Socialdemokraterna egentligen vill göra när det gäller kostnadskontrollen. Det är lätt att bara prata om konsekvenserna av att man drar åt och har bättre kostnadskontroll från början. Men om man har kostnadskontroll och ställer kravet att det är först vid byggstart någon kommer att få veta om den får projektet kommer man inte att få de här många inläggen från kommuner och regioner, som fördyrar projekten. Då vet alla att det är från byggstart det gäller, och då handlar det om att hålla nere kostnaden. Det är ett av de effektivaste sätten.

Vi behöver inte någon ny beredning för att se över de här sakerna, för det ligger i strukturen. Men Socialdemokraterna har inte jobbat efter den struktur som finns i den nuvarande processen för att ta fram en ny infrastrukturplan, utan man har bara konstaterat: Nu har projektet blivit dyrare, men det får väl gå igenom ändå.

Hur tänker Socialdemokraterna jobba med kostnadskontroll?

Anf. 97 AYLIN NOURI (S) replik:

Fru talman! Jag har i de många replikskiftena i den här debatten, men också under det år som jag har varit trafikpolitisk talesperson, varit väldigt tydlig med att vi måste få en bättre kostnadskontroll. Det är så vi kan bygga mer kapacitet, smartare och billigare.

I grunden behöver vi se över hur man räknar på samhällsekonomisk lönsamhet så att man faktiskt tar med försvarets behov, klimatomställningen och tillväxten. Detta räknas i dag inte med i tillräckligt stor omfattning. När den nationella planen kommer ser vi dessvärre resultatet med skenande projektkostnader. Grundberäkningen behöver därför förändras.

Vi behöver även göra om hela upphandlingssystemet. Det är en upphandlingscirkus som pågår.

Ledamoten Gellerman efterfrågade konkreta reformer, och de kommer här. Man skulle kunna ha upphandlingar som sträcker sig över längre tid och över större geografiska områden för att främja fler anbud och därmed bättre innovationer och effektivare arbeten.

Vi har också sagt att den ansvariga myndigheten, Trafikverket, behöver bli en bättre upphandlingsmyndighet och att myndighetens egna resurser behöver stärkas. Vi var först ut med att kräva att Trafikverket skulle ha tillgång till egna specialmaskiner, vilket regeringen sedan presenterade. Vi har också pratat om att man behöver bygga upp kompetensen, delvis i egen regi, men också den generella beställarkompetensen.

Låt mig också rätta ledamoten Helena Gellerman på en punkt. Jag pratade inte om de förbättringar som den här regeringen har genomfört, utan jag pratade om de nedskärningar som regeringen kallar kostnadskontroll. De slår oerhört hårt mot industrin, mot den klimatomställning som vi måste genomföra och mot försvarets behov. Nedskärningar är inte vägen framåt. Vägen framåt är att bygga snabbare och billigare.
(Applåder)

Anf. 98 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Det här är den sista riktigt stora debatten om infrastrukturen under den här mandatperioden. Även om jag kandiderar igen ska man ha stor respekt för att det ska hållas ett val. För min del är det här därför lite grann en summering av åtta år i politiken med fyra år i opposition och nu fyra år i regeringsställning.

Om jag tittar tillbaka var några av de frågor som jag lyfte i olika sammanhang under förra mandatperioden att det behövs ny finansiering, alternativ finansiering, förändrad reduktionsplikt, ökat vägunderhåll, ett starkare stråktänk, ny bränsle- och fordonsbeskattning samt ungdomskörkort.

När man tittar tillbaka för att se vad som hänt under de här fyra åren ser man att det nu finns ett balansmål. Personligen tror jag till och med att man hade kunnat ha ett underskottsmål, eftersom Sverige är det land i Europa som har den absolut lägsta statsskulden. Om man hade använt pengarna rätt, det vill säga investerat i framtiden, hade man kommit längre. Oaktat det har vi ett nytt mål som riksdagen har ställt sig bakom och som gör att vi kan investera i infrastruktur.

När det gäller frågan om alternativ finansiering har vi en regering som har jobbat med frågan. Vi har fått fram OPS-tankar och håller på med ett driftbolag. Jag tror att detta kommer att bli jättebra.

En av de grejer som jag själv har lyft fram vid flera tillfällen är Malmbanan. Man skulle mycket väl kunna tänka sig en ny situation, där Sverige, Norge och Finland skulle kunna samarbeta kring Malmbanan, ungefär som med Öresundsförbindelsen. Det ska bli oerhört spännande när driftbolaget väl är på plats, och man utreder som sagt ytterligare detaljer avseende juridiken. Det ska man göra innan man sjösätter något.

Jag vill nämna Kristdemokraternas svängning. Om man ska vara ärlig var det faktiskt bara Sverigedemokraterna som sa nej till den lagstiftning om reduktionsplikten som röstades igenom 2019. Det här hanterades i jordbruksutskottet, men det som hände, vilket är jättespännande eftersom man ibland glömmer hur mycket stuprör det är i politiken, var att de som

hörde av sig direkt efter att beslutet hade fattats framför allt var åkare och privatpersoner. Om man hade följt planen från 2019 hade bränslepriset i dag legat på över 40 kronor litern.

Jag är oerhört glad över att jag hade förmånen att tillsammans med Johan Ingerö få partiledningen att inse att den måste ta tag i det här. Under valrörelsen svängde även Moderaterna, och vi kunde sedan förhandla fram en lösning som gör att vi trots krig – och jag kör diesel så det är det som jag jämför med – kan ligga på 20 kronor litern. Det är en otrolig skillnad jämfört med de 28 kronor som priset låg på vid förra valet. Framför allt är det stor skillnad jämfört med vad priset annars skulle ha varit. Det här påverkar människor, inflationen och jordbruket samt all handel och varenda transport som sker.

Om jag politiskt har åstadkommit någonting i den här kammaren skulle jag nog för egen del våga påstå att det här är den viktigaste fråga som jag har fått vara med och driva och se genomföras, om man ser till hur enskilda människor har sparat pengar och fått mer pengar i plånboken.

En annan viktig fråga som vi har lyft är ökat underhåll av vägar. Det är det som sker nu. Jag är oerhört glad att regeringen väljer att våga satsa på att bygga bort underhållsskulden. Vartenda potthål på statliga vägar ska bort på tolv år. Stråktänket har redan debatterats i ett antal replikskiften, men det är otroligt viktigt att man behåller tanken om stråk.

Det jag saknar är en diskussion om bränsle- och fordonsbeskattning, men regeringen har tagit initiativ till en utredning, och jag tror att vi kommer att vara tvungna att diskutera detta. Med tanke på de elbilar som kommer ut på marknaden kommer vi förr eller senare att hamna i ett läge där vi behöver diskutera hur vi ska finansiera infrastrukturen – det är bara att jämföra med Norge.

Jag vet att inte alla partier håller med om det, och det har jag respekt för. Ibland tar det tid att se var en förändring i världen sker. Det handlar också om hur man ska hantera de stora transporterna från andra länder. I Tyskland finns i dag en betydligt bättre lösning med digital betalning.

När det gäller frågan om ungdomskörkort är jag tacksam för Andreas arbete, för situationen har förbättrats när det gäller A-traktorer. Det hindrar inte att Kristdemokraterna tidigare faktiskt har sagt att man borde göra som Finland och Frankrike och se över möjligheten att kunna ta körkort redan i 16–17-årsåldern, framför allt för dem som bor på landsbygden. Det skulle ha löst ännu fler problem.

Fru talman! Jag har förmånen att ha med min partikollega Andreas i den här debatten, och han kommer att kliva upp i talarstolen lite senare. Jag kommer därför att vara så fräck att jag kommer att beskriva vår nationella plan utifrån ett Västra Götalandperspektiv. Det har nämligen hänt otroligt mycket: väg 40, väg 45, Göteborgspaketet, BK4 och enskilda vägar. Det sker en fantastisk utveckling just nu för att det finns en målmedveten strategi.

Vi ser järnvägen Göteborg–Borås, Göteborg–Alingsås och Kinnekullebanan, inklusive Inlandsbanan. De som kan sina järnvägar vet att det inte är långt mellan Inlandsbanan och Kinnekullebanan. Det går ett stråk via Otterbäcken. Jag tror att man framöver ska titta även på det stråket. Då skulle det alltså gå att ta tåget hela vägen från Abisko till Göteborgs hamn via ett inre system. I den nuvarande planen finns de här grejerna med.

Här är jag lite förvånad, fru talman, för både Socialdemokraterna och Centerpartiet var under förra mandatperioden med och fastställde en nationell plan där Göteborg–Alingsås inte fanns med. Man pratar om helheten, men den senaste gången man var med och genomförde något fanns inte helheten med.

Fru talman! Jag talar om sjöfarten, tonnageskatten, enklare regler för att leasa och hyra fartyg, nya isbrytare, slussarna i Trollhättan, att det ska vara enklare att byta personal – där har både polisen och Kustbevakningen faktiskt lyssnat – och att man ska underlätta för inflaggning. Vi hör åtminstone i en del sammanhang att det här kommer att få effekter för exempelvis Gotlandstrafiken. Det är fantastiskt bra att vi genomför förändringar som stärker svensk sjöfart.

Fru talman! Jag talar om flyget och det ökade stödet till de kommunala flygplatserna. Detta påverkar oss. Det finns egentligen två flygplatser som är operativa i Västra Götaland: Landvetter som är statlig och den i Trollhättan–Vänersborg som är kommunal. Det är ett otroligt tillskott.

En annan fråga, som jag personligen har jobbat mycket med tillsammans med en tjänsteman som heter Saga och min kollega Hans Eklind, är flygledningen. Sanningen är att vi hade ett finansiellt problem, men genom att lyfta frågan har regeringen hanterat det. Det gör att vi nu kan flyga, eftersom flygledningen fungerar, i stället för att det hade blivit stopp.

Vi underlättar för alternativa bränslen och stöttar resepolicyer. Kommuner och statliga myndigheter äger alltså flygplatser men har haft en resepolicy att inte använda dem. Det är en helt fascinerande uppfattning. Alla hade tyckt att det var tokigt att köpa in en bil till en kommunal förvaltning och sedan säga till personalen att de inte får använda bilen. Man har alltså finansierat kommunala och regionala flygplatser och sedan sagt: Använd dem inte! Det är totalt hål i huvudet, när vi nu ser en förändring som är positiv.

Alla dessa förändringar har ju faktiskt gynnat svenskt flyg. De gynnar ett företag som GKN. GKN är ett fantastiskt företag, tidigare Volvo Flygmotor. 90–95 procent av allt de producerar går på export. De förbättrar klimatet i hela världen med sin forskning, sina investeringar och sin export. När jag senast hade förmånen att lyssna på dem jobbade de bland annat med vätgasmotorer för att kunna klara vätgasdrift.

Vi kommer att få en totalt förändrad flygmarknad. Om jag som enkel spåman skulle våga spå skulle jag säga att vi i framtiden kommer att flyga med el på korta distanser. Vi kommer att flyga med vätgas i områden som Europa, USA:s inre marknad och Australien, och sedan kommer vi att ha biobränsle när vi flyger mellan kontinenter.

Vi kommer att ha en helt ny flygmarknad som kommer att vara extremt miljövänlig. Varför finns det då de som bekämpar den här miljövänliga tekniken och de svenska företag som förbättrar för alla?

Fru talman! Är jag då nöjd? Nej. En politiker som är nöjd kan faktiskt skriva det där pressmeddelandet: Nu är vi klara. Vi går hem. Jag tror inte att det kommer att hända.

Vad är det då jag kanske inte är nöjd med? Jag tycker att vi borde ha kommit längre med Oslo–Göteborg. Jag är glad att det finns ledamöter i denna kammare som vid flera tillfällen lyfter Oslo–Göteborg. Jag tror att vi behöver göra det tillsammans.

Sedan har vi Bohusbanan. När jag som Uddevallabo tittar på Bohusbanan och sedan på banorna i övrigt i Västra Götaland kan jag konstatera att min restid från Uddevalla till Göteborg är lika lång som när man åker från Mellerud medan det från Trollhättan är halva restiden. Jag bryr mig inte om att ta tiderna, för det säger inte folk så mycket. Men av två kommuner som ligger exakt lika långt från Göteborg har den ena dubbelt så lång restid som den andra. Det är klart att vi borde ha gjort mer där.

Det sker dock inte mer om man inte samverkar. Det är egentligen ett budskap hem till mina egna lokalpolitiker: Det sker inte mer om man inte samverkar. Titta på 45:an! Där har man samverkat. Den är med i planen.

Fru talman! Jag kommer att överskrida min talartid med någon minut.

I framtiden måste vi jobba med Nato. Vi håller på och jobbar med det. Det jag upplever när jag är ute på studiebesök är att det finns ett problem som egentligen inte ligger hos oss. Problemet är att många kommuner, framför allt hamnkommuner, upplever att det när man kommunicerar med Försvarsmakten blir som att kommunicera med en svart stjärna. Man skickar information in och får inte tillbaka något. Det gör det väldigt svårplanerat.

Med all respekt för säkerhet: I samma stund som vi börjar bygga en väg lovar jag er att alla andra har sett den. Man kan ibland fundera på säkerhetsperspektivet och säkerhetstänket. Ska vi få fram det som behövs för värdlandsavtalet måste vi ha bättre samverkan mellan kommuner, regioner, Försvarsmakten och det nationella.

Vi behöver också – jag tror att jag lyfte det när vi hade den stora hamndebatten – en ny hamnutredning. Nu har jag inte årtalet i huvudet, men jag tror att den senaste kom 2009. Det har hänt otroligt mycket på hamnområdet. Vi har fortfarande inte löst kopplingarna mellan hamn, kommun och Trafikverket. Jag kan inte se annat än att man här behöver jobba framåt.

Jag har redan nämnt ny bränsle- och fordonsbeskattning. Jag tror att det är helt nödvändigt. Om vi ska klara konkurrensen på kontinenten måste våra åkare ha samma förutsättningar som alla andra, och det är bara att konstatera att det system vi har i dag har egentligen alla andra lämnat. Det är väl bara Sverige och Luxemburg som har det kvar.

Vi behöver hitta ett nytt sätt att ta betalt när andra kör på våra vägar. I framtiden kommer vi också att behöva hitta ett sätt att ta betalt när även vi kör på våra vägar. Hur det än är: Det är vi som är med och betalar för den infrastruktur vi har.

Det gäller dock inte för järnvägen. Den kostar 40 miljarder om året och betalar in 2 miljarder. Det är kanske ett av de mest subventionerade trafikslag vi har.

Sedan har vi givetvis den stora utmaningen med miljö och teknik – jag tar den sist eftersom den är störst. Självklart behöver vi hitta nya sätt att arbeta, men det som är roligt att se i Sverige är att företagen redan är där. Alla partier är också egentligen överens, även om vi inte alltid är överens om takten.

Jag är jättetydlig med att jag inte tillhör dem som tror på idén att Sverige ska gå före, tvärtom. Vi ska förhandla inom EU, se till att vi har bra avtal i EU och sedan jobba inom EU. Det missgynnar nämligen våra företag om vi håller på med en massa särregler.

Vi ser tyvärr samma fenomen i kommuner. Enskilda kommuner går före, och så har de egna alternativa miljöregler som gör det helt omöjligt för exempelvis byggindustrin att ta fram typhus.

Vill vi lyckas med miljöpolitiken ska vi jobba i de stora systemen och inse att miljön är global och att vi därför måste jobba globalt.

Med de här enkla orden, fru talman, tackar jag för den här mandatperioden. Jag tackar också alla mina kollegor och yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på alla reservationer.
(Applåder)

I detta anförande instämde Rashid Farivar (SD).

Anf. 99 MALIN ÖSTH (V):

Fru talman! I dag debatterar vi betänkandet *Infrastrukturfrågor*, ett betänkande som behandlar över 200 motioner och regeringens nationella plan. Det finns oerhört mycket att säga om betänkandet, men jag väljer i dag att fokusera på järnvägen.

Den nationella planen kommer upp till beslut en gång varje mandatperiod, och regeringen kan då välja att revidera befintlig plan eller att ta fram en ny. Här har man valt att göra det senare. Det betyder alltså att det fanns en möjlighet att göra något nytt. Tidöpartiernas nationella plan är dock en missad möjlighet att bygga ett modernt och hållbart transportsystem.

Det är nämligen en stor omläggning av transportinfrastrukturen som krävs just den kommande planperioden. Transportsektorns 2030-mål, att utsläppen då ska ha minskat med 70 procent, ligger bara fyra år bort. Det geopolitiska läget adderar ytterligare en dimension och gör det angeläget att bryta Sveriges fossilberoende så fort som möjligt.

Att ställa om är därför inte bara en klimatfråga utan också en fråga om försörjningstrygghet, stabilitet och säkerhet. 2030-målet borde därför ha synts på varje sida i planen, men så är det inte, fru talman. I stället är grundförutsättningarna de gamla vanliga, som vi vet leder fel.

Planen bygger på prognosstyrning och historiska data där man överskattar biltrafikens utveckling och underskattar järnvägens. Det har gjorts många gånger förr genom åren, och det är också därför som den kraftiga resandeökning på järnvägen som skett de senaste decennierna inte har mötts med utbyggd kapacitet.

Sverige har egentligen alla förutsättningar att ha en järnväg i världsklass men har i dag i stället en gammal, sliten och underdimensionerad järnväg, en järnväg där det varje dag anmäls väldigt många fel – i genomsnitt 200 fel per dag på en järnväg som till 80 procent består av enkelspår. Det är klart att det blir sårbart.

År 2024 uppmättes den lägsta punktligheten på järnvägen på tio år. Året innan, 2023, var punktligheten också nere på rekordlåga nivåer. Den samlade förseningstiden för passagerartågen var det året 3,85 miljoner minuter.

Utslaget över landet visar siffrorna också stora geografiska skillnader. År 2023 var i snitt varje tåg från Luleå försenat med tolv minuter. Omsatt till tid på helår betyder det att resenärer till och från Luleå under 2023 lade en månad på att vänta på försenade tåg. Jag tror att det är många som har stått och väntat på en kall perrong som gärna skulle vilja ha den månaden tillbaka.

Fru talman! Kapacitetsbristen och underhållsskulden på järnvägen är två delar av samma problem som måste hanteras parallellt. Men regeringen har valt en annan väg.

Infrastrukturministern har varit tydlig med att nya järnvägsprojekt får stå tillbaka till förmån för vidmakthållande – det har han sagt upprepade gånger. Det hade kunnat vara ett intressant grepp om man faktiskt hade gjort det man säger att man ska, men det gör man ju inte. Det planeras ingen storsatsning på återtaget underhåll under den kommande planperioden. Bara 10 procent av underhållsskulden ska hanteras fram till 2037. Resten skjuts på framtiden.

Det här betyder alltså, med infrastrukturministerns eget resonemang, att ny kapacitet får stå tillbaka för – ja, för vadå? Jo, för ett otillräckligt underhåll där 90 procent skjuts på framtiden.

Underhållsskulden på järnvägen förväntas sedan också hanteras effektivt på en avreglerad marknad. Det finns ingenting som tyder på att det kommer att lyckas. Tvärtom! Efter att Banverket lades ned 2010 och underhållet lades ut på upphandling har underhållsskulden rusat från 36 miljarder för ett litet antal år sedan till dagens 90 miljarder – alltså på några få år från 36 till 90 miljarder. Det här är ett tydligt marknadsmisslyckande som vi behöver göra upp med.

Men Tidöpartiernas lösning är i stället att gräva sig ännu djupare ned i det som vi vet inte fungerar. Ett av förslagen som har cirkulerat för att åstadkomma ökad effektivitet har varit att Trafikverket ska upphandla sin upphandling. Tugga på den en stund!

En annan lösning som ofta återkommer är att järnvägens olika aktörer ska samarbeta mer. Men vilka incitament har vinstdrivande aktörer att samarbeta, och är inte det ändå det ultimata beviset på ett marknadsmisslyckande när man förväntar sig att järnvägens strukturella problem med fragmentering och bristande kontroll ska lösas genom att vinstdrivande aktörer ska samarbeta? Det är ju ett underkännande av konkurrensutsättning och avreglering som metod och ett tydligt argument för att vi måste organisera svensk järnväg på ett helt annat sätt än vad vi gör i dag.

Från Vänsterpartiet är budskapet tydligt; marknadsreformerna har nått vägs ände. Låt samhällsnytta, inte vinstintresse, vara den bärande principen för järnvägen och ta tillbaka underhållet i egen regi. Nu har vi lämnat underhållet till marknaden i 15 år, och underhållsberget har vuxit sig gigantiskt stort under de här åren. Det är hög tid att ta tillbaka kontrollen, både den ekonomiska och den demokratiska.

Fru talman! Jag vill också passa på, nu när det handlar om järnvägen, att starkt ifrågasätta Tidöpartiernas sätt att kalla Ostlänken, med sitt nya stationsläge i Linköping, för ett prestigeprojekt. Det är inget prestigeprojekt, det är en helt nödvändig kapacitetsförstärkning som måste till. Att kalla det för ett prestigeprojekt är både verklighetsfrämmande och nedsättande. Det väcker också frågan om vad som inte hade byggts historiskt, om tidigare generationers politiker hade sett på nya infrastrukturprojekt på det sättet. Hade vi haft tunnelbanan i Stockholm? Hade Öresundsbron blivit byggd? Troligtvis inte. Det hade varit en stor förlust, på samma sätt som den kapade Ostlänken också är en stor förlust.

Från Vänsterpartiets sida ställer vi oss också kritiska till regeringens prioriteringar, där man har två stora motorvägsprojekt i Stockholm i planen, varav den ena, Östlig förbindelse, klassats som robust olönsam. Till-

sammans kostar de här motorvägarna 60 miljarder att bygga. Det handlar alltså om 60 miljarder på ny motorväg i Stockholm, där kollektivtrafiken är väl utbyggd, samtidigt som man plockar bort Tomteboda bangård ur planen och med det möjligheten att bygga bort kapacitetsbristen på Stockholms Centralstation.

Det här bygger *inte* ett hållbart transportsystem för framtiden, och det bygger heller inte kapacitet på en järnväg där resandet beräknas öka med 50 procent till 2045.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nummer 15, som är en gemensam reservation där hela oppositionen står bakom transportsektorns 2030-mål. Det är ett viktigt budskap. Jag yrkar också bifall till Vänsterpartiets reservation nummer 5.

Anf. 100 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! Vi debatterar alltså TU20 *Infrastrukturfrågor*. Vi har varje år ett betänkande som heter Infrastrukturfrågor, men just i år omfattar betänkandet det viktigaste dokument som Liberalerna har varit med om att ta fram inom trafikområdet under mandatperioden, nämligen den nationella infrastrukturplanen 2026–2037 som regeringen beslutade om i april i år.

Jag är otroligt stolt över detta dokument. Med den rekordstora totalramen på 1 171 miljarder som bas, en ökning med 27 procent mot den förra infrastrukturplanen, har vi skapat ett innehåll som kommer att förbättra infrastrukturen i hela landet, öka trafiksäkerheten på våra vägar och förbättra punktligheten på järnvägen, sänka klimatutsläppen och samtidigt förbättra kopplingen mellan de olika transportslagen. Det ger förbättringar för alla som arbetspendlar, studerar eller åker på semester runt om i vårt land, och det ger bättre transporter för våra företag.

Sveriges konkurrenskraft och möjligheten att driva företag och skapa nya jobb i hela landet kräver fungerande transporter. Satsningen på vår infrastruktur är också nödvändig för vår beredskap.

Fru talman! Egentligen skulle jag kunna avsluta mitt anförande här och låta innehållet i infrastrukturplanen tala för sig självt. Dokumentet är väl värt att läsa i sin helhet med sina många åtgärder och förbättringar.

Jag väljer dock att ge en översikt och göra några nedslag i infrastrukturplanen.

Regeringens prioriteringar är att satsningarna ska bidra till att människor och företag snarast ska kunna lita på att tågen kommer i tid, så att de slipper stå i regn och kyla, och vägarna ska hålla för de allt tyngre fordonen. Samverkan mellan alla trafikslag ska vara i fokus. Infrastruktur i hela Sverige ska fungera och transportsystemen måste utvecklas i stråk, så att vi till exempel snabbt får ut nyttan av ny järnväg. Flaskhalsar ska bort. Vi måste också utveckla digitaliseringen av infrastrukturen för att få ut högre kapacitet ur befintliga vägar och järnvägar. Transportsystemet ska också underlätta klimatomställningen och Sveriges förmåga i kris och krig, också med koppling till utvecklingen i vår omvärld och vårt medlemskap i Nato.

Som bas för att åstadkomma detta måste vi underhålla vår nuvarande infrastruktur. Det är den åtgärd som påverkar människors vardagsresor mest och snabbast, det vill säga att ge till exempel tågen förutsättningar att komma i tid.

Underhåll ger samtidigt den högsta samhällsekonomiska nyttan och den högsta klimatnyttan. Med 354 miljarder kan allt eftersatt underhåll på våra vägar tas igen till 2037. Detta arbete kan man följa på Trafikverkets hemsida, där de årligen nu visar statusen på Sveriges vägnät och hur vägnätet förbättras, vägsträcka för vägsträcka. Det är ett system som tagits fram på denna regerings initiativ. Det är viktigt att man får en överblick och förstår vad som händer i ens egen region.

Med 210 miljarder för underhåll av järnväg kan Trafikverket få ned underhållsskulden så långt det är möjligt just nu, utan att resor och företagens transporter i för hög grad blir lidande. Allt eftersatt underhåll på våra järnvägar ska vara åtgärdat till 2050. För att öka takten redan under planperioden har regeringen gett flera uppdrag till Trafikverket för att effektivisera underhållet. Det har resulterat i att nya underhållståg redan har beställts och att effektivare metoder har utvecklats.

Innovationer hos underleverantörer ökar samtidigt, som i Vosslohs nyöppnade fabrik där växlar förfabriceras, vilket minskar tiden i spår och ökar takten i utbytet av växlar.

Fru talman! Samtidigt med underhållet investerar vi 607 miljarder i ny kapacitet och bygger bort flaskhalsar. På järnvägen vidtar vi till exempel elva åtgärder på Malmbanan i norr. Vi fortsätter byggnationen av Norrbotniabanan, Nya Ostkustbanan, Göteborg–Borås, Lund–Hässleholm och Ostlänken, bygger ny infrastruktur till Arlanda samt gör satsningar runt Malmö – allt för att öka kapaciteten.

Och äntligen har den största kapacitetsbristen på hela järnvägsnätet, Göteborg–Alingsås, kommit in i planen – äntligen! Göteborgs Hamn, Green Cargo och SJ pekar alla på denna sträcka som ett av de absolut högst prioriterade projekten i Sverige. Sträckan har stor påverkan på hela Sverige, både för resenärer och på flertalet godsstråk, till exempel ned från Norrlandskusten och ut genom Göteborgs Hamn.

Det är ganska ofattbart att inga regeringar lagt in den i planen tidigare. Men vi i Liberalerna bygger i denna regering och med vårt samarbetsparti nu två nya spår på sträckan Göteborg–Alingsås. Av mina åtta år i riksdagen är jag nog mest stolt över just detta, två nya spår mellan Göteborg och Alingsås – äntligen!

Fru talman! Vi storsatsar också på signalsystemet ERTMS, för att vi ska kunna packa tågen tätare och därmed kraftigt öka kapaciteten på svenska järnvägar.

Totalt går cirka 80 procent av de 607 miljarderna till ny kapacitet till järnvägen, och den totala ramen på 1 171 miljarder fördelas ungefär 50−50 mellan väg och järnväg.

Utöver väg och järnväg vill jag också nämna vår satsning på nya isbrytare, eftersom isbrytningen i norr är en förutsättning för många svenska företag.

Fru talman! För svensk infrastruktur är kostnadskontroll nog den viktigaste frågan. Det finns många akuta infrastrukturbehov, och pengarna ska räcka till mycket. Riksrevisionen har i nio rapporter sedan 2017 lyft upp problematiken med dålig kostnadskontroll, inte minst när det gäller den ofinansierade höghastighetsjärnvägen. Riksrevisionen gav den tidigare S-MP-regeringen tuff kritik, utan att något hände.

Vår regering har nu skärpt kostnadskontrollen på Trafikverket. Vi granskar alla projekt som drar över budget med mer än 10 procent vid

byggstart och har gett Trafikverket effektiviseringskrav på 900 miljoner kronor per år. Vi har infört en reservfond på 38 miljarder, som efter tilläggsansökningar ska hantera projekt som med godtagbara skäl drar över sin budget.

I denna plan har projekt strukits från planen på grund av kraftigt ökade kostnader. Det har resulterat i att tre gånger så många mer lönsamma projekt har kunnat tas in i planen. Till det lägger vi även uppdrag om effektivare produktionsmetoder. Denna regering vänder skutan tillsammans med Trafikverket. Vi ökar kostnadskontrollen och får ut mer infrastruktur för de pengar vi satsar.

Det som verkligen oroar mig inför framtiden är inte den nya kostnadskontrollen, som regeringen har infört. Det som oroar mig är oppositionens kritik mot kostnadskontrollen och mot att regeringen nu inför strukturer som gör att vi får realistiska underlag för nya projekt och som dämpar tilllägg under projektets gång som ger skenande projektkostnader. Det är nämligen kostnaden vid byggstart som gäller om ett projekt ska byggas.

Svaret jag fick av Socialdemokraterna i ett replikskifte om hur de i stället vill skapa kostnadskontroll imponerade inte. Det kommer inte att skapa det systemskifte för kostnadskontroll som behövs och som regeringen nu genomför.

Fru talman! För att snabbare få till stånd gränsöverskridande vägar och järnvägar krävs dock ett utökat samarbete över gränserna till Norge, Danmark och Finland.

Med denna infrastrukturplan får vi också bättre fungerande knutpunkter för omlastning mellan tåg och lastbil till sjöfart i våra hamnar och bättre kollektivtrafik till större flygplatser.

Här vill jag lyfta fram regeringens viktiga stöd och utveckling av det svenska flygplatsnätverket. Våra flygplatser måste ha förutsättningar för att fungera. Flyget betalar ojämförligt mest för sin infrastruktur, och det stöd flyget får är litet i förhållande till vad flyget tillför svensk tillväxt. För Liberalerna är det tydligt att alla transportslag behövs och ska användas effektivt tillsammans.

Fru talman! Transportsektorn står för en tredjedel av de svenska koldioxidutsläppen, och den största delen kommer från vägtrafik. Den svenska fordonsflottan måste elektrifieras. Politikens viktigaste uppgift är att se till att laddinfrastrukturen inte blir en stoppkloss i omställningen och att underlätta för inhemska fossilfria bränslen.

Under tre år, 2024–2026, har vi satsat över 12 miljarder på laddinfrastruktur, stöd för inköp av lastbilar och arbetsmaskiner samt stöd till nya bränslen. Vi har infört ett nytt stöd till vissa grupper för att kunna köpa eller leasa en ny eller begagnad elbil, så att fler kan delta i omställningen redan nu. Vi har också infört rätt att få en laddstolpe till sin bil vid flerbostadshus.

Vi liberaler driver på elektrifieringen, så att utsläppen minskar och de biodrivmedel som finns kan gå till flyget och sjöfarten, som har svårare att ställa om.

Ska vi klara våra klimatmål och effektivisera våra transporter krävs det forskning, innovation och teknikutveckling inom alla fyra transportslag. En stor teknikutmaning i närtid är de självkörande bilarna, som nu införs i stor skala i USA. Vi arbetar nu fram en lagstiftning som möjliggör att

utnyttja tekniken samtidigt som den uppfyller säkerhetskrav och kraven på personlig integritet.

Med de orden yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på alla motioner.

Fru talman! Avslutningsvis: Detta är trafikutskottets sista större betänkande under denna mandatperiod. Och det blir för mig det sista under mina åtta år i riksdagen, eftersom jag framöver ska fokusera på regionen i Västra Götaland.

Jag vill därför passa på att tacka för en fantastisk mandatperiod. Vi samarbetspartier har tillsammans åstadkommit så många förbättringar inom trafikområdet. Jag vill tacka ministern Andreas Carlson för öppna och konstruktiva möten, som varit grunden för allt vi gjort. Och jag vill tacka partierna i oppositionen, som tvingat oss att vara på tårna samtidigt som vi har haft en bra stämning i trafikutskottet.

Slutligen: Ett stort tack till trafikutskottets kanslipersonal för allt ert arbete och det professionella stöd jag har fått under mina åtta år i riksdagen. Jag vill till slut tacka talmännen och kammarkansliet, som hållit ordning på oss under våra debatter.

Tack för att ni tillsammans har skapat en mycket givande mandatperiod!

(Applåder)

Anf. 101 AYLIN NOURI (S) replik:

Fru talman! Det är anmärkningsvärt att Liberalernas ledamot talar så varmt om kostnadskontroll men att de enda förslag vi har sett handlar om att ompröva eller dra tillbaka redan beslutade investeringar. Förslag om att bygga smartare eller bygga billigare har lyst med sin frånvaro den senaste mandatperioden.

Fru talman! Det är dock inte det jag vill fokusera på i det här replikskiftet, utan jag har en annan fråga.

Liberalerna har under lång tid talat varmt om forskning, innovation och framtidens transportsystem. Jag noterade att Liberalernas Gellerman sa att hon är otroligt stolt över den nationella plan som nu har beslutats. Men samma nationella plan innebär ju en halvering av resurserna till forskning och innovation inom transportområdet.

Därför är min fråga: Är Liberalerna otroligt stolta över att Sverige, i ett läge med hård internationell konkurrens, så avsevärt minskar ambitionerna när det gäller just forskning och innovation?

Anf. 102 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågorna!

När det gäller detta med att vi ska bygga smartare tror jag att något av det viktigaste för att få ned kostnaderna är att sända en signal ut till hela Sverige om att vi nu måste hålla i pengarna. Jag tror att den viktigaste åtgärd som vi har vidtagit den här mandatperioden är att vi har sagt att det är byggstart som gäller. Vad kostar projektet i förhållande till när det inleddes? Vad kostar det när vi ska börja bygga?

Om man håller på detta kommer man inte att kunna lägga in projekt där det görs en låg värdering från början som sedan ökar kraftigt, för då riskerar man att det inte blir byggt. Det förhindrar också att regioner, företag och kommuner runt om i landet lägger in jättemånga åtgärder som

säkert är bra men som faktiskt inte var det vi lagt in i den nationella planen. Det skickar signalen att det nu är dags att hålla i pengarna runt om i hela Sverige. Det är den viktigaste åtgärden för att få till stånd kostnadskontroll.

Ledamoten sa i ett tidigare replikskifte att klimatet, till exempel, inte fanns med i underlagen, men det har funnits med. Under min mandatperiod gick man från 1 krona per kilo till 7 kronor per kilo, så det ligger med när man beräknar vad ett projekt ska kosta.

Försvaret har vi tagit väldigt stor hänsyn till i den här planen.

När det gäller kompetensutveckling har vårt parti, Liberalerna, lagt väldigt mycket på yrkeshögskolan – jag tror att det är 40 000 nya platser – för att man ska kunna skapa den kompetens som krävs för att kunna bygga allt det vi har i den nya planen.

Jag håller alltså inte alls med om att vi inte har gjort mycket för att få ned kostnaderna.

Anf. 103 AYLIN NOURI (S) replik:

Fru talman! Min fråga var alltså hur Liberalerna ser på att man har halverat anslagen till forskning och innovation. Inte ett ord sa ledamoten Gellerman om det. Och det kanske säger sitt.

Det är jobbigt för Liberalerna – ett parti som talar sig varmt för utbildningsfrågor och till och med säger sig vara Sveriges utbildningsparti – att stå bakom en nationell plan som Sverigedemokraterna förmodligen haft ett mycket stort inflytande över. Vad vi ser nu är nämligen en halvering av anslagen till forskning och innovation, miljardnedskärningar. Det borde inte en liberal ställa upp på. Och kanske var det just därför jag inte fick höra ett enda ord om hur ledamoten ser på den nedskärningen.

Men kanske tar Liberalerna chansen när jag nu ställer frågan ännu en gång: Hur ser ni på, och är ni fortsatt ”otroligt stolta” över, den nationella plan som innebär en halvering av anslagen till forskning och innovation inom transportsektorn? Hur ska Sverige bygga framtidens hållbara underhållssystem och framtidens hållbara innovativa transportsystem om man så grovt skär ned på forskning och innovation? Det vill jag ha svar på, fru talman.

(Applåder)

Anf. 104 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Jag tänker att jag har två plus två minuters talartid, så därför började jag med kostnadskontrollen. Om vi får ordning på planen så att vi har koll på våra kostnader kommer vi framöver att kunna få väldigt mycket mer pengar än de 3,4 miljarder som vi har dragit ned med så att vi kan satsa ännu mer på forskning. Man måste skapa pengarna innan man kan använda dem.

Samtidigt är forskningen oerhört viktig – våra partier står för det. I forskningspropositionen ökade vi dramatiskt den del som ska gå till tillämpad forskning.

När man gör upphandlingar kan man skapa utrymme för att leverantörerna ska kunna göra innovationer, som till exempel det jag tog upp i mitt anförande om Vosslohs fabrik, där man har börjat prefabricera växlar för att kunna åstadkomma mycket snabbare produktionsmetoder. Det sker väldigt mycket i våra företag, och det gäller att vi verkligen drar nytta av det.

Samtidigt utgår jag, när vi gör den här neddragningen inom forskningen, från att Trafikverket återkommer med vad det får för konsekvenser. Man skulle då i nästa steg kunna se vad det är vi behöver justera, om de här 3,4 miljarderna får för stora konsekvenser.

Jag tror att det är bra att man, likaväl som vi drar ned på antalet personer på Trafikverket, i alla delar i organisationen ser över hur man kan forma forskningen framöver. Men jag delar ledamotens undran när det gäller vad detta kommer att få för konsekvenser. Jag utgår från att Trafikverket återkommer om de ser att det får alldeles för stora konsekvenser för forskningen framöver.

Anf. 105 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Gellerman, för anförandet!

Jag har två frågor. Den ena har lite bäring på samma saker som Aylin Nouri tog upp, så jag väljer att lyfta den andra frågan.

Ledamoten sa att hon var otroligt stolt över vad man förbättrat och att hon inte kunde förstå hur Göteborg–Alingsås inte kunnat fås in i planen tidigare. Men i november 2006 stod en infrastrukturminister här i talarstolen och fick svara på frågan varför inte Floda–Aspen fanns i planen. Det berodde på att den kommun som heter Lerum ett år tidigare, 2005, hade sagt bestämt nej och att det inte var aktuellt med något av de två alternativ som fanns då.

Det handlar alltså om ett långt påverkansarbete under många år. Jag är också glad över att tidigare låsningar har släppt så att man nu kan lägga fram det här förslaget – jag hoppas verkligen att det blir verklighet.

Jag ville bara hyfsa lite grann. Det lät som att man inte hade förstått problematiken och undrade varför det inte hade satsats på de här delarna innan. Ledamoten kanske skulle vilja kommentera något av detta så att vi kan sträcka oss något längre bakåt i tiden än de åtta år som ledamoten hänvisade till.

Min andra fråga, som jag också väljer att ställa, är den om forskning. Man satsar 0,34 procent av planen på forskning. Ledamoten är väldigt medveten om hur mycket företag inom den här branschen satsar på forskning. Vad är det som gör att staten inte anser sig behöva satsa på forskning när det gäller de här delarna?

Anf. 106 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågorna! Jag tycker att de är mycket relevanta.

Vi kan börja med den första, som gäller Göteborg–Alingsås. Jag har själv varit involverad i detta sedan 2006. Vi var den enda kommun som sa nej av 49 kommuner i Västra Götaland. Det var för att vi visste vad som krävdes för att bygga mellan Floda och Aspen.

Det som Banverket lade fram skulle inte fungera. Det var så många kostnader som inte fanns med i den kalkylen. Man skulle bygga på kvicklera – det fanns inget om att man skulle stabilisera det hela. Man skulle bygga i befintlig trafik. Sträckan man tänkte bygga var för kort så att snabbtågen inte hade kunnat köra om de långsamma tågen. Det fanns så många fel att Banverket drog tillbaka sitt förslag.

Fem år senare, tror jag att det var, lade man fram ett förslag – precis samma förslag som vi hade lagt fram 2006: att vi skulle bygga norr om

Aspen. Nu blir det väldigt lokalt, men jag vet att ledamoten känner till detta. Då lade man fram det förslag som vi, som enda kommun i hela Västra Götaland, hade framfört. Det var helt rätt.

I den nya utredning som Trafikverket tog fram 2024 pekar man på exakt samma sträcka som vi pekade på 2006. Jag tror att vi i Lerum nog hade mer rätt än övriga 48 kommuner när det gäller just detta.

Jag väntar till nästa replik för att besvara den andra frågan om forskning.

Anf. 107 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Gellerman, för svaret på min första fråga!

Jag tycker att det är viktigt att kunna dra tidslinjerna bakåt för att få människor att förstå. Vi talar om den plan som nu gäller för tolv år, och så kommer ytterligare planer. Det gör att vi blickar väldigt långt framåt, och då behöver vi också titta bakåt för att förstå varför vi är där vi är i dag. Jag vet ju att ledamoten är synnerligen kunnig på området, så tack för svaret!

Låt mig ta upp detta med forskningen. Företag i den här branschen satsar kanske 3–7 procent. Vi ska kanske inte jämföra med Ericsson med 20 procent, men it-företag satsar ändå mellan 50 och 30 procent på forskning. Man vet att forskningen är en sak och att resultaten av den är en del av vinsten. Men det handlar också om att bygga upp en kompetens på det här området som Trafikverket har nytta av och som politiken har nytta av.

Man raserar ju stora delar av ett forskningspolitiskt ekosystem för transportforskning när man drar ned med så mycket som 3,4 miljarder kronor. Det är otroligt mycket pengar.

I ett tidigare replikskifte sa ledamoten att vi får dra ned nu, för vi ska lösgöra pengar för att satsa på det sedan. Men det blir en ryckighet, och det kommer att bli oerhört stor kompetensbrist kopplat till de här delarna om man inte tar tillvara den kompetens som finns. Ska man sitta och vänta på något som kommer sedan? Det är ju ingenting som kommer att finnas kvar! Då är det transportforskningen vi talar om.

Ledamoten nämnde just den tillämpade forskningen, som man hade gjort satsningar på i forskningspropositionen. Detta är ju synnerligen tilllämpat. Därför blir det så svårt att förstå hur man i Tidösamarbetet och inte minst från Liberalernas sida säger sig vara så otroligt stolt men ändå inte har svar på dessa frågor.

Anf. 108 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Jag nämnde lite om forskningspropositionen i mitt förra inlägg.

Med de här förändringarna tror jag att man kommer att titta mer på att samarbeta med leverantörer och skapa gemensamma forskningsprojekt. Jag har själv en lång historia när det gäller forskning inom fordonsbranschen. Där har man ju gått in från universiteten och Trafikverket, och framför allt har de stora internationella företagen gått in med sin utvecklingskapacitet och varit med i forskningsprojekt. De har varit med och tagit forskningsresultaten och gjort innovationer som folk i allmänhet har kunnat dra nytta av.

Jag tror att det kan vara en signal att man även på detta område som Trafikverket ger pengar till skulle kunna öka den delen. Samtidigt delar jag ledamotens oro om det blir för starka neddragningar.

Apropå den andra diskussionen som vi haft här, om man ska använda stora marknadsleverantörer för att förbättra underhållet, kan jag nämna att internationella företag – likaväl som Volvo, Scania och Volvo personvagnar – har stor kapacitet för att utveckla, forska och innovera. Där skulle Trafikverket kunna ingå i ett betydligt närmare samarbete, så att vi snabbt skulle kunna få ut det man kommit fram till ut till allmänheten och ut i vår infrastruktur.

Detta är något som jag har hört att folk i andra länder säger om det svenska systemet. Just kopplingen till de stora företagen gör att vi snabbt får ut våra innovationer. Jag tror att detta kan vara en sådan signal.

Anf. 109 LINUS LAKSO (MP):

Fru talman! Efter fyra år med Tidöregeringen kan vi konstatera att det är ett haveri. Sverige står sämre rustat för att möta en oljekris nu än innan Tidöregeringen tillträdde. Sverige är mer beroende av fossila bränslen som produceras i Ryssland, Iran eller Saudiarabien än innan Andreas Carlson blev infrastrukturminister och innan Ulf Kristersson blev statsminister. Sverige är alltså nu mer sårbart.

I början av mandatperioden gjorde man ett stort nummer av att alla transportslag skulle vara välkomna, men Tidöregeringen har konsekvent gynnat fossila bränslen – med sammanlagt 70 miljarder i subventioner – och samtidigt under större delen av mandatperioden gjort det svårare och dyrare att åka tåg eller med kollektivtrafik. Sedan kom det ett rejält valfläsk här på slutet, tre månader före valet.

Men konsekvensen är alltså att den energikälla vars användning har ökat mest under mandatperioden är den fossila energin, motsvarande två kärnkraftverk per år.

Det första och kanske långsiktigt mest skadliga som den här regeringen gjorde var att stoppa investeringar i nya stambanor och därmed också kasta bort tiotals miljarder i medfinansiering från EU som Sverige hade fått för ny järnväg. Nu läggs en nationell plan fram som ytterligare låser in Sverige i ett fossilberoende. Det är dåligt för klimatet, för konkurrenskraften och för vår säkerhet.

Nödvändiga satsningar på järnvägen uteblir. Tågresandet i Sverige har mer än fördubblats de senaste decennierna. Näringslivet vill kunna frakta mer gods klimatsmart på järnväg, och för de flesta människor är det då ganska självklart att det inte bara behövs underhåll på järnvägen utan också mer kapacitet. Men så är det inte för den här regeringen.

Regeringen har stoppat investeringar i nya stambanor i södra Sverige. För norra Sverige saknas full finansiering för utbyggnad av nya Ostkustbanan. Tidigare borgerliga regeringar har fördröjt utbyggnaden av Norrbotniabanan med över tio år.

Fru talman! Vi behöver definitivt underhålla den befintliga järnvägen bättre, men ambitionsnivån hos den här regeringen är oacceptabelt låg. Det handlar alltså om en ynka höjning med ungefär 5 procent av underhållet. Det innebär att i princip nästan hela underhållsskulden för järnvägen skjuts på framtiden efter planperiodens slut.

Det som Andreas Carlson brukar skryta om, och som vi även har hört moderata ledamöter skryta om – fler växelbyten än någonsin och så vidare – är dock resultatet av den förra nationella planen, som Miljöpartiet tog fram tillsammans med Socialdemokraterna och januarisamarbetet. Där

höjde vi däremot underhållet med 50 procent. Det var alltså tio gånger mer räknat i procentenheter.

Vi har fortfarande inte fått svar när det gäller återtagandet av underhållet. Man ska återta 10 eller max 15 procent av underhållet den här planperioden. Sedan ska resten, 85 procent, återtas på samma tid. Men det är alltså omöjligt att öka ambitionerna den här planperioden. Den logiken går inte ihop.

Miljöpartiet har tvärtom lagt fram en plan för att återta underhållet helt och hållet och fullt ut under den här planperioden, både på väg och på järnväg.

Under de senaste 30 åren har tågresandet som sagt mer än fördubblats. Detta visar tydligt att människor vill resa hållbart. Viljan finns. Behoven finns. Men vårt järnvägssystem har inte hängt med.

I dag brottas järnvägen med två stora problem. Det är kapacitetsbrist och eftersatt underhåll. Dessa båda problem förstärker varandra. När det blir fullt på spåren blir systemet mer sårbart. När något går fel sprider sig störningarna snabbt. Samtidigt blir det svårare att genomföra underhåll när det är trångt på spåren.

Därför, fru talman, behöver vi göra mer än att lappa och laga. Ska vi på allvar lösa problemen måste vi bygga ut kapaciteten i grunden. Därför behövs nya stambanor i hela Sverige. Det är helt avgörande för vårt land. Systemet fungerar inte om inte de stora stråken fungerar. I slutändan är det människor som drabbas av försenade tåg och av lång väntan. De kommer inte hem. De kommer inte till jobbet. De kommer inte i tid för att hämta barn från förskolan och så vidare.

Fru talman! Denna nationella plan är i själva verket ett svek mot Sveriges tågresenärer. Det är färre kilometer ny järnväg i denna infrastrukturplan än i den förra. Den stora underhållsskulden för järnvägen lämnar regeringen till framtiden, och regeringen saknar helt en vision eller ett helhetsperspektiv när det gäller järnvägens behov. Detta kommer att göra att människor lämnas kvar på perrongen, väntande på försenade tåg, under lång tid framöver.

Fru talman! Vi behöver nya stambanor i hela Sverige. Miljöpartiet vill se nya sammanhängande stambanor i södra Sverige med nav i Jönköping. Nya sammanhängande stambanor gör det enklare att resa både med fjärrtåg och med regional kollektivtrafik. Samtidigt blir det bättre för godstågen. Med sammanhängande stambanor avser vi att koppla ihop de pågående projekten Ostlänken, Göteborg–Borås och Lund–Hässleholm till ett system. Det handlar om att få full kapacitet och om att faktiskt nyttja de samlade investeringarna på ett mycket mer effektivt sätt. Detta skulle påtagligt avlasta de befintliga spåren på Södra stambanan och Västra stambanan.

En snabb järnvägsförbindelse mellan Stockholm och Oslo skulle kunna ersätta många flygresor och dessutom ersätta en hel del biltrafik mellan de större städerna längs rutten. Framför allt skulle den koppla ihop två av Europas viktiga huvudstäder, nämligen Stockholm och Oslo.

Två angelägna projekt för nya stambanor i norra Sverige är Ostkustbanan, inklusive Ådalsbanan, och Norrbotniabanan. I valrörelsen 2022 lovade Ulf Kristersson att hela nya Ostkustbanan skulle stå klar 2035. Nu står det tyvärr klart att det löftet är brutet, för regeringens satsning på Ostkustbanan täcker inte ens det Trafikverket tidigare tog bort. Framför allt

räcker det inte på långa vägar för att resenärer och näringsliv ska få det nya dubbelspår, längs hela sträckan, som de länge har väntat på.

Miljöpartiet tillför i stället 45 miljarder kronor till nya Ostkustbanan, utöver de medel som redan finns i den nationella planen för att färdigställa hela nya Ostkustbanan inom planperioden.

Fru talman! Det behövs mer investeringar runt om i hela Sverige. På västkusten behövs snarast möjligt dubbelspår mellan Maria station och Helsingborg, så att vi får bort den flaskhalsen. På Norge/Vänerbanan behöver vi rusta upp sträckan Göteborg–Oslo. Vi behöver stärka Inlandsbanan för gods – det handlar om ökad redundans och kapacitet. Vi behöver en ny bangård i Tomteboda. Det här stoppar regeringen. Ostlänken behöver fortsätta genom Linköping för att sedan kopplas ihop med ett system för nya stambanor. Det här stoppar regeringen också.

Fru talman! Regeringen har tagit bort de så kallade stadsmiljöavtalen. Miljöpartiet vill återinföra de borttagna stadsmiljöavtalen och införa ett landsbygdsmiljöavtal. Det är en medfinansiering till regioner och kommuner i hela Sverige som investerar i gångtrafik, cykeltrafik, kollektivtrafik och hållbara godstransportlösningar. Trafikverkets utvärderingar av de tidigare stadsmiljöavtalen visar på mycket positiva effekter. De har bidragit till ett mer hållbart transportsystem.

Vi vill också se en riktad satsning med statlig finansiering i den nationella planen för ökad framkomlighet och trafiksäkerhet och förutsättningar för attraktiv cykling.

Fru talman! Det här är ett otroligt stort betänkande; det är svårt att få med allt. Men utöver detta behöver vi stärka sjöfarten. Vi behöver investera stort i hållbara bränslen för både sjöfarten och flyget, och vi behöver få en rejäl fart på elektrifieringen.

Fru talman! Vi behöver helt enkelt en regering som investerar i svensk järnväg och som gör det möjligt att resa hållbart i Sverige – med rätt lösning på rätt plats.

Vi i Miljöpartiet står såklart bakom alla våra reservationer i betänkandet, men jag yrkar bifall endast till reservationerna 37 och 20.

Eftersom detta är den sista stora debatten för trafikutskottet under den här mandatperioden vill jag passa på att tacka innerligt för ett gott samarbete. Jag tycker att det för det allra mesta har varit en mycket trevlig och gemytlig ton i utskottet – bland alla partier. Det har jag verkligen uppskattat. Tusen tack!

Anf. 110 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Efter valet 2014 såg Miljöpartiet till att det blev stopp i maskineriet när det gällde Förbifart Stockholm. Det är ett projekt som Miljöpartiet under lång tid var kritiskt till trots att det är ett projekt som verkligen behövs för att underlätta Stockholmstrafiken.

I den nya planen finns ett antal viktiga projekt för Stockholm. Det handlar om en ny förbindelse över Södertälje kanal. Det handlar om Östlig förbindelse. Det handlar om tvärförbindelse Södertörn, och det handlar om en breddning av E4:an upp mot Arlanda. Alla dessa projekt är oerhört viktiga för framkomligheten och tillgängligheten i Stockholm och för beredskapen.

Om vi har oturen att Miljöpartiet får inflytande över infrastrukturpolitiken efter valet undrar jag: Vilka av de projekt som är oerhört viktiga för Stockholm avser Miljöpartiet att sätta stopp för?

Anf. 111 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Detta tydliggör ganska väl vilka olika prioriteringar det blir beroende på vem man röstar på. Sammanlagt har inte minst Moderaterna och Tidöregeringen plöjt ned – om man räknar med Förbifart Stockholm och eventuella satsningar på Östlig förbindelse – över 100 miljarder i nya motorvägar i Stockholm.

Det är helt korrekt uppfattat att vi tycker att det är en felprioritering.

Vi tycker att vi ska satsa på hållbart resande i Stockholm. Det handlar om att stärka kollektivtrafiken, bygga ut när det gäller bussar, spårvagnar, tunnelbana och pendeltrafik och satsa på cykelvägar, så att man kan resa hållbart i hela Stockholm. Det kommer att vara vår prioritering.

För 100 miljarder får man ganska mycket vad gäller satsningar på järnvägen. Med de pengarna hade vi kunnat komma en bra bit med nya stambanor, det som Moderaterna kallar ett prestigeprojekt. Jag tycker inte att det är ett prestigeprojekt att se till att Sveriges tågresenärer inte behöver stå och vänta på försenade tåg, timme ut och timme in. Det är faktiskt en helt orimlig situation nu.

Det är helt korrekt att Miljöpartiet prioriterar mer kapacitet på järnvägen framför dyra motorvägar i Stockholm.

Anf. 112 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Jag vill bara påminna Linus Lakso om att 80 procent i den nationella planen, som regeringen har beslutat om, går till järnväg. Det är inte så att majoriteten går till väg.

Jag vet inte om Linus Lakso är medveten om det, men bussar, det vill säga kollektivtrafik, kan faktiskt också gå på de här vägarna. Man skulle kunna hitta helt nya vägar även för kollektivtrafiken i Stockholm på de här vägarna.

En oerhörd fördel med Östlig förbindelse är att det blir 50 000 färre bilar i innerstaden. Jag tror att många innerstadsbor skulle uppskatta om bilar som faktiskt inte behöver gå genom staden kan gå runt den i stället.

Jag gör helt enkelt den här tolkningen: Om vi har oturen att Miljöpartiet får inflytande över infrastrukturen försvinner utredningen om en ny förbindelse över Södertälje kanal. Östlig förbindelse försvinner. Tvärförbindelse Södertörn försvinner, och breddningen av E4:an försvinner. Det kommer att skapa trafikkaos när förbifarten öppnar.

Det är ett tydligt besked till Stockholms län, och det är oerhört sorgligt eftersom det handlar om vägar som Stockholm verkligen behöver och som skulle öka tillgängligheten och möjligheterna till nya kollektivtrafiksträckningar i hela staden. Det är beklämmande att höra att Miljöpartiet inte ser till Stockholms bästa.

Anf. 113 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! När det gäller Tvärförbindelse Södertörn är det precis tvärtom, att den här regeringen tar bort möjligheten att köra kollektivtrafik på den. Det är de besparingarna man har gjort – man inte ska ha avfarts-

vägar för busshållplatser och så vidare. Verkligheten är alltså precis motsatsen till vad Maria Stockhaus beskriver.

Om man vill satsa på kollektivtrafik kan man göra det betydligt smartare än genom att bygga motorvägar primärt för bilar. Då ska man bygga ut tunnelbana, pendeltåg och bättre cykelvägar – precis det som stockholmarna efterfrågar.

Vi är kritiska till de stora motorvägsprojekten men inte nödvändigtvis till Södertälje kanal och så vidare. Där anser jag att Maria Stockhaus lägger orden i munnen på mig. Jag har inte sagt att vi ska stoppa den satsningen, till exempel. Och vad som blir utfallet vid en regeringsförhandling kan ingen av oss svara på. Vi vet inte ens hur det kommer att gå i valet, så den frågan är omöjlig att besvara. Jag kan bara redogöra för Miljöpartiets hållning, och det har jag gjort.

Om man vill ha tåg som kommer i tid, en järnväg som fungerar, en elektrifiering som tar fart och ett Sverige som blir mer oberoende av fossila bränslen och om man vill att vi ska bli självförsörjande på egen, förnybar energi ska man rösta på Miljöpartiet. Om man vill ha fler motorvägar i Stockholm, mer partikelutsläpp och avgaser och sämre hälsa för barnen här i Stockholm, eller vilken stad man nu tänker sig att Tidöpartierna ska vara med och styra, ska man rösta på Moderaterna.

Det är bra att vi får fram våra olika prioriteringar här i kammaren.

Anf. 114 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Jag lyssnade väldigt noga när Linus Lakso höll sitt anförande. Jag letade efter ordet kostnadskontroll. Jag var kanske inte tillräckligt uppmärksam, men jag hörde det aldrig.

Den förra regeringen med Socialdemokraterna och Miljöpartiet fick förödande kritik av Riksrevisionen för att den inte hade finansierade förslag och att det verkligen måste ske en förändring. Miljöpartiet är kanske en samarbetspartner till Socialdemokraterna, som tar upp ökad kostnadskontroll.

Min fråga är ganska enkel: Hur tänker Miljöpartiet lösa kostnadskontrollen? Står ni bakom att ett projekt, så fort det har kommit in i plan och oavsett vilken höjd det ligger på, får fortsätta att gå från byggstart och hela vägen utan att man sätter stopp någonstans? Hur tänker Miljöpartiet när det gäller kostnadskontroll?

Anf. 115 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Helena Gellerman!

Nej, jag använder inte ordet kostnadskontroll, för jag tycker att regeringen har använt det på helt fel sätt. Det som jag har förespråkat under lång tid, hela den tid då jag har suttit i trafikutskottet, är att vi ska bygga effektivare och rationellare. Vi behöver få mer utväxling för pengarna.

Det som den här regeringen har gjort och som den kallar kostnadskontroll är egentligen bara att skära ned, ta bort och göra projekten sämre. Man får inte ut mer av pengarna, utan man får ut mindre. Det är klart att man får mindre om man betalar mindre; det är en ganska enkel logik.

Miljöpartiet har länge varit kritiskt till effektiviteten inom Trafikverket. Det är ett av de största problemen. Där har vi drivit på för kostnadskontroll, kan man säga, och för att man ska få ut mer effektivitet.

Vi tror att man behöver dela upp det tydligare så att vi får en myndighet som fokuserar på väg och en myndighet som fokuserar på järnväg. Redan när vi föreslog nya stambanor under den förra mandatperioden föreslog vi ett projektbolag som skulle bygga nya stambanor. Den idén har regeringen inte ens lyckas genomföra åtta år senare.

Vi har sett goda exempel under studieresor till Danmark och Norge, men vi ser också exempel i Sverige, såsom Botniabanan. Där byggde vi i projektbolag, och vi gjorde det inom tid och inom budget.

När det gäller att skala upp underhållet handlar det om större statlig kontroll över helheten, även om det inte behöver vara helstatligt. Vi behöver jobba med utveckling, innovation, rationalitet och industrialisering så att vi får standardiserade processer och den utrustning som behövs för att göra underhållet mycket mer effektivt. Det finns mycket att göra.

Anf. 116 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det fanns ändå lite tankar där.

När det gäller att den här regeringen inte tittar på ökad produktivitet har vi ju gjort det som den förra regeringen inte gjorde under åtta år. Vi har sett till att Trafikverket har köpt in nya underhållståg. Vi är positiva till marknaden och dess förmåga att rationalisera. I mitt anförande tog jag upp till exempel växlar och att Vossloh har byggt en ny fabrik för att prefabricera så att det ska gå snabbt när man väl är i spår.

När det gäller det ledamoten tog upp om projektbolag för att driva nya stambanor skapade ju Trafikverket ett sådant bolag internt. Ändå såg vi 2018, då jag kom in i riksdagen, att Ostlänken skulle kosta 54 miljarder och att allt skulle kosta 120 miljarder. När vi sa nej till nya stambanor var det uppe i 110 miljarder för Ostlänken och 400 miljarder på totalen. Skapandet av bolaget gjorde ju inte att kostnaden gick ned.

Jag undrar fortfarande hur ni tänker lösa kostnadskontrollen. De förslagen gav ju ingen förbättring. Min fråga är: Står ni bakom att ett projekt, så fort det har kommit in i plan, ska kunna fortsätta att byggas utan att det utvärderas någon gång? Ska det verkligen byggas om kostnaden till exempel har dubblerats eller tredubblats, så som var fallet med nya stambanor?

Anf. 117 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Jag tyckte att jag räknade upp ganska många exempel på hur vi kan göra både underhållet och utbyggnaden av järnvägen mer rationellt. Det är en skam att Sverige är ett av de länder i Europa som bygger infrastruktur dyrast och långsammast. Det är faktiskt helt oacceptabelt.

Jag tror inte att vi behöver ha motsättningar om allt. Det som ledamoten Helena Gellerman nämnde om det som har påbörjats tycker jag är jättebra. Det är en väldigt bra start på att bli mycket bättre på det här området, vilket vi behöver bli.

Jag tror att vi behöver ha en långsiktig och ambitiös plan för att återta hela underhållet inom kortare tid, precis som Miljöpartiet vill. Då tror jag att vi behöver skala upp rationaliteten kraftigt, och först måste man sätta upp ett mål.

Vi är positiva till marknaden. Den är ett bra verktyg när det gäller att komma på nya lösningar och lösa problem, medan staten är bra på att vara långsiktig och stabil. Vi ska kombinera dessa två nyttor på bästa sätt genom att ha en långsiktig statlig kontroll över underhållet tillsammans med

marknadens innovationskraft för att komma med bättre lösningar och rationalisera.

Sanningen är att det är Miljöpartiet som har lagt fram en plan för att återuppta hela underhållet. Vi har också alla de förslag jag nämnde för att få fart på det här. Precis tvärtom är det med den plan som Liberalerna nu står bakom, där större delen av underhållet skjuts på framtiden. Det duger tyvärr inte.

Anf. 118 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Det har varit intressant att lyssna till debatten. Många talar om infrastrukturens betydelse. Det kan vi vara överens om. Det är inte där linjerna skiljer sig åt i svensk politik. Men historiskt har det varit för mycket snack och för lite verkstad.

Tala gärna om politiska visioner för infrastrukturen! Men den som väntar på att tåget ska komma fram i tid eller står och väntar på perrongen är inte intresserad av ytterligare en vision, en ny färdplan, en ny tanke eller ett nytt ord från politiker i Sveriges riksdag; man vill att tåget ska komma fram, och det i tid.

Den som oroar sig över att bilen ska slås sönder, att lastbilen ska gå sönder eller att man inte kan komma fram på vägar som inte håller drömmer inte om nya visioner för långsiktig infrastruktur i Sverige. Den personen vill att den ska funka i dag. Därför har regeringens och Kristdemokraternas mycket enkla vision under de här fyra åren varit att hela Sverige ska fungera.

Vi åtgärdar nu brister på punkt efter punkt. Vi städar upp problem och tar tag i saker som har legat länge, saker som det till och med har stått svart på vitt på i den förra regeringens egna beslut, fru talman. En av konsekvenserna av den nationella plan som beslutades om för fyra år sedan blev att skicket på vägarna skulle fortsätta att bli sämre.

Det har inte funnits någon brist på politiska visioner utan en brist på politisk genomförandeförmåga. Precis som sagts i kammaren tidigare i debatten, fru talman, var Riksrevisionen mycket tydlig i sin kritik och hade ”lovar mer än den kan hålla” som underrubrik på granskningen av den förra regeringens nationella plan.

Det är viktigt att ta upp det som en fond till vad vi fick ärva. Vi hade en historiskt stor underhållsskuld som skulle börja åtgärdas när vi för snart fyra år sedan fick förtroendet av väljarna att se till att Sverige kan funka igen. Det är en vision som väldigt många människor delar med regeringen.

Det här är en historiskt stor satsning. Den underlättar människors vardag, stärker konkurrenskraft för det svenska näringslivet och ser till att bygga bort brister i svensk försvarsförmåga. Det är nämligen den första nationella plan som tydligt tar höjd för totalförsvarets behov.

Vi ställer inte trafikslagen mot varandra. Vi har stärkt arbetet med kostnadskontroll. Vi öppnar för alternativt genomförande av infrastrukturprojekt. Och vi går ifrån ett för smalt tänk med etapper till att stärka upp stråk; vi har ett samhällsperspektiv.

Jag har noterat att det har diskuterats i debatten i dag, men just det vi gör är ett systemtänk. Vi rustar upp befintlig infrastruktur. Det är inte någonting för dåtiden. Det är tvärtom en framtidsinvestering i svensk konkurrenskraft.

Majoriteten av de resor som kommer att ske i framtiden och majoriteten av det gods som kommer att transporteras i framtiden kommer att gå på infrastruktur som vi redan har i dag. Det är därför underhållet måste komma först, vilket det också gör i den nationella plan som vi diskuterar i dag.

Nu vänder vi utvecklingen av historiskt slarv med underhåll. Med regeringens underhållsplan kan vi beta av hela underhållsskulden på svenska vägar till 2037 och underhållsskulden på järnväg till 2050. Det är så snabbt Trafikverket bedömer att det är möjligt.

Det handlar då om att vid varje tillfälle skjuta till medel och genomföra de åtgärder som man kan när man ser att kapaciteten ökar till följd av nya innovationer och nya investeringar som sätts igång.

Det har förekommit en hel del diskussion om detta i dag, men ungefär hälften av den här planen går till underhåll. Här måste vi nog vara överens. Även om man kan höra av debatten att det börjar närma sig val hoppas jag att det ska finnas en samsyn nu en gång för alla om att vi inte ska slarva med underhåll igen.

Fru talman! Om jag hade haft med mig en karta kunde jag ha visat hur det ser ut nu. Det är illrött på många vägar i vårt land. Jag kunde också ha visat hur det ser ut om tolv år. Då kommer det att vara grönt. Med det menar jag att underhållskullen är hanterad. Men eftersom det är rekvisitaförbud i talarstolen, fru talman, undviker jag att visa någon karta.

Vi har med oro tagit del av några av oppositionens förslag, inte minst förslaget från Socialdemokraterna om att dra bort 45 miljarder från vägunderhåll från vår historiska satsning på 354 miljarder. Det står att läsa svart på vitt i Socialdemokraternas motion.

Vi har gjort en konsekvensbedömning av detta. Jag vet inte om Socialdemokraterna har gjort det. Men konsekvensbedömningen av den socialdemokratiska politiken visar att underhållsskulden inte skulle åtgärdas under de kommande tolv åren, utan den skulle förvärras. Skicket på vägarna i vårt avlånga land skulle bli värre.

Därför handlar en debatt som denna förstås om det som ligger framför oss. Men den behöver också handla om vilket ansvar man tog tidigare, vilka anspråk man gör på att ta ansvar igen och på vilket sätt man kan se en ledning i det ansvarstagandet i de egna dokumenten.

Vi har här en följdmotion på infrastrukturpropositionen, i vilken Socialdemokraterna drar ned på vägunderhållet med 45 miljarder. När vi bedömer konsekvenserna av detta ser vi att underhållsskulden kommer att förvärras i stället för att man åtgärdar den, som regeringen nu gör.

Detta är ett vägval som väljarna ytterst kan göra. Det går att göra omprioriteringar. Men jag hoppas, fru talman, att det ska finnas en samsyn om att vi måste underhålla och rusta upp först.

Det här är inte bara en fråga om att vägarna ska hålla för vardagsresenärer. Det handlar också om totalförsvarsförmågan, som hotas. En av de punkter som kommer högt på Natos listor och det nordiska samarbetets listor är att underhållsskulden behöver åtgärdas så att det finns omledningsvägar i händelse av kris, höjd beredskap eller ytterst krig.

Det är därför vi satsar så mycket på underhåll. Men vi satsar inte bara mer pengar på infrastruktur, utan vi ser också till att det blir mer infrastruktur för pengarna. Vi har städat rejält.

Jag blev förvånad när vi upptäckte hur illa ställt det var med ordningen. Vi såg att det var fel i anslagen. Varför tar jag upp det här i en debatt som denna, kan någon undra. Jo, för att det handlade om en felbokföring på 59 miljarder, fru talman. Vi har städat upp detta.

Tidigare regering lät Trafikverket belasta anslag som skulle gå till underhåll med myndighetens förvaltningskostnader. Det accepterade vi inte. Vi har sett till att det här styrs upp. Det leder till kostnadskontroll, budgetdisciplin och ytterst transparens. Medborgarna ska kunna se att det riksdagen har beslutat ska gå till vägunderhåll och järnvägsunderhåll också ska gå till det och inte till tjänstemän på Trafikverket.

Detta har gjort att den nationella plan som vi i dag debatterar vid en jämförelse innebär en ökning med hela 27 procent. Inom järnvägsunderhållet är ökningen inte 5 procent utan 18 procent. Det är 18 procent mer i medel som kan gå till att rusta upp svensk järnväg.

Vi ser resultatet redan nu, för vi har gett Trafikverket en mängd uppdrag. Verket ska samarbeta med sektorn, öka takten, stärka sitt beställaransvar, öka den operativa förmågan och se till att kontrakten mäter tid i spår ännu mer än bara kostnad.

Vad är resultatet? På tre år har växelbytena tredubblats, och kontaktledningsbyten och spårbyten har ökat. Vad blir effekten för resenärer? Jo, punktligheten har också ökat.

I dag presenteras statistiken för maj månad, vilken visar att maj är den punktligaste majmånaden de senaste tre åren. April var punktligare än åren innan. Mars var punktligare än åren innan. År 2025 var det punktligaste året på flera år, fru talman. Regeringens politik gör alltså skillnad.

Det räcker inte bara med underhåll. Vi rustar också kraftigt upp befintliga stråk. Malmbanan, Ostkustbanan och Inlandsbanan rustas för totalförsvarsbehov. Stråket Stockholm–Oslo stärks där det är som värst. Ringleden runt Stockholm ska äntligen slutas när en östlig förbindelse nu finns med igen och kan planeras på nytt. Tvärförbindelse Södertörn byggstartas. Det blir fyrspår till Uppsala. Södertäljebron breddas.

Vi stärker kapaciteten i Stockholm men även i Västsverige, där vi gör en mycket stor och viktig satsning på Västra stambanan på sträckan Göteborg–Alingsås. Farleden till Göteborgs hamn fördjupas. Sträckan Göteborg–Borås har nu tidigarelagts så att den kan förberedas för byggstart.

I Jönköpings län byggs riksväg 40 mellan Jönköping och Ulricehamn ut så att det äntligen blir två-plus-två-väg hela vägen mellan Sveriges två största städer. Södra stambanans kapacitet ökas, och på stråket Lund–Hässleholm fördubblar regeringen Trafikverkets föreslagna finansiering. Intäkter från Öresundsbron ska stanna i regionen, och där har vi också lärt av Danmark.

Vi har stärkt arbetet med kostnadskontroll. Vi har ett startprogram för OPS, så att vi på allvar prövar nya, alternativa former. Vi har lagt grunden för ett nytt statligt bolag som kan ge institutionell konkurrens. Här är det intressant att höra oppositionens kritik i dag. Man vill både utmana Trafikverket genom mer konkurrens och återta mer till Trafikverket. Jag tror att man får bestämma sig för på vilket ben man ska stå.

Vi har stärkt flyget, och vi stärker sjöfarten. Vi ser till att inte ställa trafikslag mot varandra. Regeringen har stärkt det svenska transportsystemet. Vi har höjt anslagen men också stärkt styrningen. Det blir mer pengar till infrastruktur men också mer infrastruktur för pengarna.

Herr talman! Satsningarna sprider sig från norr till söder, från öst till väst, och de träffar stad såväl som land. Regeringens nationella plan bygger Sverige starkt för att hela Sverige ska fungera.
(Applåder)

Anf. 119 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Jag tackar ministern för deltagandet i debatten och för ett gott samarbete med utskottet under mandatperioden.

Mina frågor handlar inte om underhållet, för det har vi debatterat ganska mycket. Min första fråga handlar i stället om minskningen av forskningsanslaget, från 7,4 miljarder till 4 miljarder. Vad ser ministern för svagheter? Hur säkerställer man att Sverige inte tappar exempelvis kompetens genom det här förslaget? Hur skademinimerar man så att våra farhågor inte infrias?

Min andra fråga handlar om sjöfarten. Vi hörde en ledamot från ministerns parti säga att det är dags för en ny hamnutredning och en ordentlig hamnstrategi. Hur ser ministern på det? Sjöfarten är jätteviktig, men den har inte tagit så stor plats i dagens debatt. Sjöfartsverkets organisering gör det också svårare för sjöfarten att bli mer konkurrenskraftig – även om regeringen har gjort ett par insatser med tonnagebeskattning med mera, som ju underlättar.

Hur ser ministern på att tillsätta en hamnutredning som kan utmynna i en hamnstrategi, och hur ser ministern på Sjöfartsverkets organisering?

Anf. 120 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Vi sänker nu forskningsanslaget från 5 miljarder till 4 miljarder, men vi gör också en tydligare prioritering. Medlen ska gå till tre prioriterade områden. För det första: ökad effektivitet och produktivitet, det vill säga optimerad resursanvändning. För det andra: en väl och på ett kostnadseffektivt sätt underhållen transportinfrastruktur som också tar höjd för säkerhetspolitiska krav. För det tredje: ett transportsystem som möjliggör en ökad elektrifiering och automatisering. Det är viktigt att understryka att detta inte är all forskning och att det finns fler finansieringskällor. Men det är en prioriteringsfråga, och vi är nu tydliga med vad pengarna ska gå till.

När det gäller sjöfarten har vi på EU-nivå diskuterat både en maritim strategi och en hamnstrategi. På departementet bereder vi nu en maritim strategi, som tar ett bredare grepp och inte bara handlar om hamnar och sjöfart men som förstås också innehåller det. På lång sikt är jag givetvis beredd att även titta på hamnfrågan. Vi har många viktiga hamnar, också ur ett totalförsvarsperspektiv, och hur man stärker dem och kopplar dem till det övriga transportsystemet är viktiga frågor.

Anf. 121 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Andreas Carlson för svaren på mina frågor, och den maritima strategin är såklart viktig.

Ministern nämnde vikten av att underhålla det vi har och att se över hur vi kan få hela Sverige att funka. Jag vet att Kristdemokraterna och ministern har ett stort engagemang för landsbygden, och därför har jag två frågor.

Min första fråga handlar om de enskilda vägarna. I Västernorrland var det ett antal som ansökte om medel. Men eftersom de inte fick möjlighet att ta del av medlen blev det ganska kostsamt för dem. Nu har medlen ökat, men hur kan man göra dem tillgängliga för fler, till exempel genom en katastroffond?

Min andra fråga gäller våra öar, som ju finns längs hela vår kust men också i våra insjöar. Trafikverkets färjerederi är ju en källa till frustration för många av dem som bor på våra öar, och på senare tid har tillgängligheten försämrats. Hur ser ministern på tillgängligheten för Gotland och andra öar? Även mindre öar bör ju vara tillgängliga för barnfamiljer när det gäller skola, fritidsaktiviteter och så vidare. Jag tror att ministern är välinformerad vad gäller öarna längs våra kuster, så hur avser ministern att förbättra tillgängligheten för dem som lever på öarna men också för brandförsvar, ambulans och så vidare?

Anf. 122 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! När det gäller enskilda vägar är det mycket riktigt så att regeringen har dubblat stödet till dem. Men för att svara på den specifika frågan: Vi har ändrat stödförordningen så att man kan få stöd även vid katastrofer, som kraftiga regnfall och liknande. Nu finns det alltså ett särskilt stöd att söka för just sådant.

Öfrågan är viktig, inte minst ur ett säkerhetsperspektiv. Utöver de goda argument ledamoten lyfter fram är det även av säkerhetsskäl viktigt att ha god tillgänglighet.

Mitt svar gäller specifikt Gotland, som också ledamoten nämnde. Här har regeringen aviserat ett kraftfullt stöd, och vi arbetar med en stödförordning för rabatterade biljettpriser för bofasta gotlänningar, vilket jag vet är ett välkommet besked.

Det finns dock ytterligare saker att göra, och jag är förstås öppen för fortsatta samtal utöver vad vår talartid här i kammaren medger.

Jag tackar trafikutskottets ordförande för ett gott samarbete under mandatperioden.

Anf. 123 AYLIN NOURI (S) replik:

Herr talman! Jag hör statsrådet än en gång beskriva historiska satsningar, fler projekt och mer underhåll. Låt mig vara tydlig med att det här är bra. Det behövs mer underhåll, och flera av investeringarna i planen är viktiga.

Det är inte det som bekymrar mig utan de stora förändringar som Sverige står inför. Vi har gått med i Nato, industrin genomför historiskt stora investeringar, Fehmarn Bält öppnar under planperioden och konkurrensen om jobb, företagsetableringar och investeringar hårdnar. I det läget kan vi inte bara fråga oss hur vi underhåller dagens transportsystem. Vi behöver också fråga oss vilket transportsystem som ska bära Sveriges tillväxt, konkurrenskraft och beredskap under de kommande decennierna.

Min fråga till statsrådet är därför: Menar statsrådet att den nationella plan som nu har beslutats fullt ut möter Sveriges framtida behov av kapacitet, tillväxt och beredskap?

Anf. 124 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Nej, inte fullt ut. Det finns mer att göra. Vi ärvde en historiskt stor underhållsskuld som förstås har tagit mycket av budgetutrymmet i anspråk.

Jag håller egentligen med Aylin Nouri om precis allt hon sa nu i kammaren. Argumenten är legitima och riktiga. Men mot bakgrund av det: Hur kunde Socialdemokraterna komma på idén att dra ned på vägunderhållet med hela 45 miljarder kronor?

Anf. 125 AYLIN NOURI (S) replik:

Herr talman! Det är ju inte ett seriöst sätt att tackla de här frågorna i kammaren. Andreas Carlson vet mycket väl att vi gjorde en sund balansfördelning mellan de olika transportslagen. Till skillnad från Tidöpartierna ställer vi inte transportslagen mot varandra.

Vi behöver fungerande vägar, och vi behöver fungerande järnvägar. Men regeringen negligerar järnvägens behov. Den underhållstakt Andreas Carlson talar så varmt om är alldeles för låg och dessutom orealistisk. Under hela planperioden kommer endast 10 procent av underhållsskulden att återtas. Man hade kunnat välja en annan väg där man stärker både våra vägar och våra järnvägar. Det är den väg Socialdemokraterna har valt och därför tillfört 45 miljarder mer till järnvägen.

Herr talman! Svensk järnväg är i akut behov av underhåll. Kvaliteten är bland de lägsta i Europa. Som jag förklarade i min första replik är behoven enorma, och då duger det inte att skjuta problemen framåt. Det behövs en regering som faktiskt förstår vilket allvarligt läge Sverige befinner sig i och har en politik som möter det.

Andreas Carlsons och den här regeringens stora bekymmer är verkligheten. Det är inte brist på vackra ord, men det är brist på konkret leverans som gör skillnad under planperioden. Man hade kunnat välja en annan väg och investerat i vägar och i svensk järnväg.

(Applåder)

Anf. 126 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Det går inte att beskriva en kraftig neddragning av vägunderhåll som en satsning. Jag vet inte om Socialdemokraterna har gjort en konsekvensbedömning. Aylin Nouri skakar på huvudet, så det har förmodligen inte gjorts. Hon har inte gjort en konsekvensbedömning av förslaget att dra ned på vägunderhållet med 45 miljarder. Vi har kontrollerat det. Det kommer att innebära att underhållsskulden växer de kommande tolv åren.

Det duger inte att skjuta problemen framåt, sa Aylin Nouri. Men det är precis det Socialdemokraterna gör. Man har inte lärt sig någonting av elva riksrevisionsrapporter, varav den sista hade rubriken *Lovar mer än den kan hålla*. Nu gör Socialdemokraterna om samma misstag igen. Socialdemokraternas politik med en neddragning med 45 miljarder på vägarna kommer att göra att underhållsskulden växer.

Vi har inte i kammaren i dag fått svar på vilka vägar som kommer att bli sämre, men svaret är: I princip alla. Underhållsskulden kommer att skena.

Man kan inte flytta pengar till järnvägsunderhåll så enkelt som Aylin Nouri låtsas. Vi satsar max på järnvägsunderhåll. Vi ökar det. Vi har tredubblat antalet växelbyten på bara tre år.

Av frukten känner man trädet. Det gör mig orolig att Socialdemokraterna redan innan de börjat förhandla med Miljöpartiet har bestämt sig för att dra ned på vägunderhållet med 45 miljarder, vilket gör att underhållsskulden i stället för att åtgärdas kommer att skena.
(Applåder)

Anf. 127 LINUS LAKSO (MP) replik:

Herr talman! Stort tack till infrastrukturminister Andreas Carlson för att han deltar i debatten! Det är väldigt trevligt.

Jag vill först påminna om att Miljöpartiet har lagt samma summa som regeringen på underhållet av vägarna. Det behöver Andreas Carlson nog inte vara orolig för.

Självklart ska vi ha bra vägar – och de fordon som ska gå på vägarna ska vara elektrifierade. Där brister regeringens politik betänkligt.

Min första fråga är väl rätt och slätt om Andreas Carlson är nöjd med det kraftigt ökade fossilberoendet på svenska vägar under den här mandatperioden och att vi nu är mer beroende av fossila bränslen och indirekt också stöttar Rysslands anfallskrig mot Ukraina genom att driva upp oljepriset och fylla på Rysslands krigskassa.

Sedan, herr talman, skulle jag vilja fråga om Nya Ostkustbanan. Regeringens så kallade satsning täcker inte ens det Trafikverket tog bort. Det har beslutats att projektet nu enbart ska omfatta utbyggnad av etappen Gävle–Kringlan, där man drar ett nytt dubbelspår i väster och bygger en trafikplats vid E4:an. Detta ska kosta 11 miljarder i stället för 15,8. Men under planperioden finns endast 7 miljarder kronor i nationell plan.

Jag vill också påminna om att statsminister Ulf Kristersson lovade väljarna inför valet 2022 att hela Nya Ostkustbanan skulle stå klar till 2035. Varför ska väljarna lita på Tidöpartiernas löften om nya satsningar på infrastruktur den här gången?

Anf. 128 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! När det gäller frågan om Nya Ostkustbanan lägger vi in medel för att det ska kunna byggas dubbelspår på denna viktiga sträcka. Det är ett viktigt besked. Det har varit en lättnad för många som ser behovet av att rusta upp kapaciteten i nord-sydlig riktning i den delen av landet.

När det gäller oljepriset är det framför allt krisen i Hormuzsundet som har drivit upp det på senare tid. Regeringen arbetar mycket aktivt för att påskynda elektrifiering och även för att bygga ut laddinfrastruktur och möjliggöra inköp av anläggningsmaskiner och tunga fordon.

Jag är väldigt glad över att Linus Lakso stöder regeringens politik vad gäller vägunderhållet. Har Linus Lakso funderat på hur han ska kunna övertyga Socialdemokraterna om att inte dra ned med 45 miljarder och skapa en situation där underhållsskulden skulle skena? Det borde oroa ett parti som gör anspråk på att sitta i regering tillsammans med Socialdemokraterna. Linus Lakso kanske har något svar på det.

Anf. 129 LINUS LAKSO (MP) replik:

Herr talman! Samarbetet med Socialdemokraterna är väl det jag oroar mig minst över. Det funkade ju bra i över sju år.

Vi satsade som sagt på underhållet. Vi höjde underhållet betydligt – med 50 procent under den perioden – på framför allt järnvägen. Beskrivningen som Andreas Carlson ger av att den här regeringen satsar på underhållet är alltså inte sann. Det är ju precis tvärtom. Den stora satsningen gjordes under förra mandatperioden. Oavsett om det var 5 procent förra året, som man kunde läsa i propositionen, eller om det är 18 procent som Andreas Carlson påstår nu är det ändå mindre än hälften – på sin höjd – av höjningen den förra regeringen gjorde. Framför allt skjuts den absoluta majoriteten av underhållsskulden på framtiden.

Min fråga är hur Andreas Carlson har mage att påstå att regeringen gör stora satsningar på underhållet av järnvägen när det varken matchar förra regeringens höjning eller ens åtgärdar mer än en bråkdel av problemet.

Sist men inte minst: Jag vet att Andreas Carlson personligen har varit förespråkare för nya stambanor. Trafikverkets analys visar att de verkligen behövs för att uppnå den kapacitet Sverige behöver på järnvägen.

Utredningar visar att ska man bygga dubbelspår på befintliga stambanor blir det i princip ingen skillnad i hur mycket ny järnväg som behövs. Den stora skillnaden är att det blir mycket svårare att göra det rationellt, snabbt och effektivt och med ny teknik om man bygger dubbelspår i stället för att dra nya sträckningar.

Är Andreas Carlson nöjd med regeringens beslut att inte bygga ut järnvägen tillräckligt?

Anf. 130 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Vi bygger ju ut järnväg. Vi bygger på många ställen – jag listade vad vi gör från norr till söder för att öka kapaciteten.

När det gäller järnvägsunderhållet var det 36 växelbyten året då jag blev infrastruktur- och bostadsminister. Förra året var det 106 växelbyten. Tala gärna om era satsningar, men de ledde ju inte till ökad kapacitet, ökad punktlighet eller ökad tillförlitlighet. Det är den här regeringen, vår regering, som har sett till att få upp takten i arbetet och få upp punktligheten.

Det är lite oroande att Linus Lakso säger att samarbetet med Socialdemokraterna funkade bra. Vi såg ju att man inte fick ut underhållsarbetet, trots att man talade om det. På vägsidan stod det svart på vitt i det egna beslutet att konsekvensen skulle bli att vägarna faktiskt blev sämre, och det har de blivit. Det är det vi ändrar på nu. Men det finns stor anledning till oro om man skulle ge tillbaka makten till partier som vill dra ned på något så fundamentalt som vägunderhåll i osäkra tider.

Anf. 131 MALIN ÖSTH (V) replik:

Herr talman! Tack till statsrådet för hans anförande!

Jag skulle vilja ställa några frågor till statsrådet om Gotlandstrafiken.

Efter att den samlade gotländska politiken uppvaktat regering och riksdag frekvent de senaste åren med krav på lägre priser i färjetrafiken – det här känner statsrådet väl till – har nu 125 miljoner avsatts i budget för att äntligen trycka ned alldeles för höga priser. Det här är en kompensation

som Vänsterpartiet har haft i sin budget i flera år, så det är bra att den nu kommer på plats.

Men glädjen för gotlänningarna blev kortvarig. Trafikverket har nu meddelat att det kan bli försämringar i trafiken redan i höst efter att bränslepriserna ökat och regeringen låtit bli att skjuta till de resurser som krävs för att klara den här kostnadsökningen. Följden blir längre restider och inställda turer.

Min mycket konkreta fråga till statsrådet är: Vad kommer regeringen att göra? Hur kommer regeringen att agera för att undvika detta?

Anf. 132 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Det här är en angelägen fråga.

Jag är glad att kunna säga att regeringen alltid är redo att vidta ytterligare åtgärder, inte minst om krisen i Hormuzsundet skulle bli utdragen eller om de besked vi har kunnat läsa de senaste dagarna inte skulle hålla.

Men vi har ju, herr talman, redan visat att vi är beredda att agera på olika sätt för att dämpa prisökningar, minska hushållens kostnader och ge stöd till andra färdmedel för dem som inte behöver ta bilen och för att stödja kollektivtrafiken. Vi är förstås redo att ge ytterligare stöd om det skulle behövas.

När det gäller stödet till Gotlandstrafiken är jag väldigt glad över att nu kunna ge det beskedet. Vi kommer att återkomma i närtid med hur den här stödförordningen kommer att se ut så att stödet kommer på plats i sommar, precis som regeringen tidigare aviserat.

Anf. 133 MALIN ÖSTH (V) replik:

Herr talman! Tack till statsrådet för svaret!

Då undrar jag hur jag ska tolka det här svaret. Trafikverket har ju äskat 100 miljoner för att täcka kostnadsökningarna på grund av det högre bränslepriset. Ska jag alltså förstå statsrådets svar som att den kompensationen kommer att komma? Kommer de medlen att gå ut så att vi undviker de här försämringarna i Gotlandstrafiken som jag precis beskrev, med inställda turer och längre restider, som får jättestora konsekvenser för samtliga gotlänningar? Är det så jag ska förstå svaret?

Anf. 134 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! När olika myndigheter lämnar in sina budgetäskanden gör de ju det med en tidsplan och en deadline.

Det var ganska kort efter att krisen i Hormuzsundet hade uppstått som man lämnade in det här budgetäskandet för att varsko regeringen om potentiella problem. Man visste inte exakt hur det skulle se ut eller hur länge det skulle vara. Det var en uppskattning som då gjordes. Sedan dess har regeringen förstås stått i nära dialog med myndigheten för att följa den uppkomna situationen och ha beredskap att fatta beslut.

Nej, det ska inte tolkas som att vi beviljar det äskandet rakt av, utan vi kommer att fortsätta dialogen med Trafikverket och se till att vi hanterar krisen om den skulle bli långvarig så att den inte får oväntade effekter för transportsystemet i stort. Där har vi redan visat att vi är beredda att agera, och det är vi givetvis även fortsatt.

Jag vill tacka ledamoten för engagemanget i frågan och också för stödet till gotlänningarna. Jag är väldigt glad över att regeringen i närtid kommer att presentera hur stödet kommer att se ut så att det finns på plats i sommar som tidigare aviserat.
(forts. § 8)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.24 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.30, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.30.

§ 6 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 juni

KU39 Ökad insyn i politiska processer
1. utskottet
2. res. (S, V, C, MP)
Votering:
174 för utskottet
172 för res.
3 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 70 SD, 66 M, 18 KD, 16 L, 4 -
För res.: 105 S, 24 C, 21 V, 18 MP, 4 -
Frånvarande: 1 S, 1 KD, 1 -

KU42 Indelning i utgiftsområden
1. utskottet
2. res. (V, MP)
Votering:
304 för utskottet
42 för res.
3 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 24 C, 18 KD, 16 L, 5 -
För res.: 21 V, 18 MP, 3 -
Frånvarande: 1 S, 1 KD, 1 -

KU44 Uppskov med behandlingen av ett ärende
Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU28 Ersättning vid rådighetsinskränkningar till följd av artskyddet
Punkt 2 (Återbetalning av utbetald ersättning)
1. utskottet
2. res. 1 (C)
Votering:
319 för utskottet
24 för res. 1
3 avstod
3 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 21 V, 18 KD, 18 MP, 16 L, 5 -
För res. 1: 24 C
Avstod: 3 -
Frånvarande: 1 S, 1 KD, 1 -

Punkt 4 (Finansiering av ersättning)
1. utskottet
2. res. 4 (V, MP)
Votering:
304 för utskottet
42 för res. 4
3 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 24 C, 18 KD, 16 L, 5 -
För res. 4: 21 V, 18 MP, 3 -
Frånvarande: 1 S, 1 KD, 1 -

Övriga punkter
Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU29 Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk
Punkt 1 (Avslag på propositionen)
1. utskottet
2. res. 1 (MP)
Votering:
307 för utskottet
21 för res. 1
18 avstod
3 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 24 C, 3 V, 18 KD, 16 L, 5 -
För res. 1: 18 MP, 3 -
Avstod: 18 V
Frånvarande: 1 S, 1 KD, 1 -
Nooshi Dadgostar, Andreas Lennkvist Manriquez och Karin Rågsjö (alla V) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk)
1. utskottet
2. res. 2 (V)
Votering:
308 för utskottet
21 för res. 2
17 avstod
3 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 24 C, 18 KD, 4 MP, 16 L, 5 -
För res. 2: 21 V
Avstod: 14 MP, 3 -
Frånvarande: 1 S, 1 KD, 1 -
Emma Berginger, Annika Hirvonen, Rebecka Le Moine och Jacob Risberg (alla MP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 5 (Produktionshöjande åtgärder och miljöhänsyn)
1. utskottet
2. res. 5 (SD)
3. res. 6 (C)
Förberedande votering:
75 för res. 5
24 för res. 6
247 avstod
3 frånvarande
Kammaren biträdde res. 5.
Ida Drougge (M) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.
Huvudvotering:
213 för utskottet
73 för res. 5
60 avstod
3 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 66 M, 3 V, 18 KD, 3 MP, 16 L, 2 -
För res. 5: 70 SD, 3 -
Avstod: 24 C, 18 V, 15 MP, 3 -
Frånvarande: 1 S, 1 KD, 1 -
Karin Rågsjö (V) samt Annika Hirvonen, Rebecka Le Moine och Jacob Risberg (alla MP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 6 (Konsekvensanalys och uppföljning)
1. utskottet
2. res. 7 (S)
Votering:
203 för utskottet
106 för res. 7
37 avstod
3 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 70 SD, 66 M, 24 C, 2 V, 18 KD, 3 MP, 16 L, 4 -
För res. 7: 105 S, 1 -
Avstod: 19 V, 15 MP, 3 -
Frånvarande: 1 S, 1 KD, 1 -
Nooshi Dadgostar och Karin Rågsjö (båda V) samt Annika Hirvonen, Rebecka Le Moine och Jacob Risberg (alla MP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter
Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU45 Stickprovsinsamling av uppgifter om hushållens skulder
Punkt 1 (Stickprovsinsamling av uppgifter om hushållens skulder)
1. utskottet
2. res. 1 (S, V)
Votering:
217 för utskottet
129 för res. 1
3 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 1 S, 70 SD, 66 M, 24 C, 18 KD, 18 MP, 16 L, 4 -
För res. 1: 104 S, 21 V, 4 -
Frånvarande: 1 S, 1 KD, 1 -
Ola Möller (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Lagstiftningens framtida utformning)
1. utskottet
2. res. 2 (S, V)
Votering:
198 för utskottet
127 för res. 2
21 avstod
3 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 70 SD, 66 M, 24 C, 18 KD, 16 L, 4 -
För res. 2: 105 S, 21 V, 1 -
Avstod: 18 MP, 3 -
Frånvarande: 1 S, 1 KD, 1 -

FiU49 Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2021−2025
Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU41 Uppskov med behandlingen av ett ärende
Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU33 Skärpta regler om utvisning på grund av brott
Punkt 1 (Regeringens lagförslag)
1. utskottet
2. res. 1 (V)
3. res. 3 (MP)
Förberedande votering:
26 för res. 1
17 för res. 3
302 avstod
4 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.
Janine Alm Ericson (MP) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.
Huvudvotering:
280 för utskottet
25 för res. 1
41 avstod
3 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 1 C, 18 KD, 16 L, 4 -
För res. 1: 21 V, 4 -
Avstod: 23 C, 18 MP
Frånvarande: 1 S, 1 KD, 1 -
Ulrika Heie (C) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Utlänningar som kom till Sverige innan de fyllde 15 år)
1. utskottet
2. res. 4 (C)
Votering:
279 för utskottet
24 för res. 4
43 avstod
3 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 18 KD, 16 L, 4 -
För res. 4: 24 C
Avstod: 21 V, 18 MP, 4 -
Frånvarande: 1 S, 1 KD, 1 -

Övriga punkter
Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU19 Kärnämneskontroll och bedömningar av överensstämmelse med säkerhets- och strålskyddskrav i verksamhet med strålning
Punkt 1
Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Kärnkraftsaktörers ansvar för kostnader)
1. utskottet
2. res. 1 (V, C, MP)
Votering:
279 för utskottet
64 för res. 1
3 avstod
3 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 18 KD, 16 L, 4 -
För res. 1: 24 C, 21 V, 18 MP, 1 -
Avstod: 3 -
Frånvarande: 1 S, 1 KD, 1 -

Punkt 3 (Kärnkraft och totalförsvaret)
1. utskottet
2. res. 2 (V, MP)
Votering:
303 för utskottet
40 för res. 2
3 avstod
3 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 70 SD, 66 M, 24 C, 18 KD, 16 L, 4 -
För res. 2: 21 V, 18 MP, 1 -
Avstod: 3 -
Frånvarande: 1 S, 1 KD, 1 -

§ 7 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

AU13 Frihet från våld, förtryck och utnyttjande – En nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck
Punkt 1 (En nationell strategi mot våld, förtryck och utnyttjande)
1. utskottet
2. res. 1 (S, MP)
Votering:
195 för utskottet
124 för res. 1
27 avstod
3 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 70 SD, 66 M, 21 V, 18 KD, 16 L, 4 -
För res. 1: 105 S, 18 MP, 1 -
Avstod: 24 C, 3 -
Frånvarande: 1 S, 1 KD, 1 -

Punkt 2 (Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och utnyttjande i prostitution och människohandel)
1. utskottet
2. res. 3 (S, MP)
3. res. 4 (V)
4. res. 5 (C)
Förberedande votering 1:
23 för res. 4
24 för res. 5
299 avstod
3 frånvarande
Kammaren biträdde res. 5.
Förberedande votering 2:
125 för res. 3
23 för res. 5
198 avstod
3 frånvarande
Kammaren biträdde res. 3.
Huvudvotering:
174 för utskottet
124 för res. 3
48 avstod
3 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 70 SD, 66 M, 18 KD, 16 L, 4 -
För res. 3: 105 S, 18 MP, 1 -
Avstod: 24 C, 21 V, 3 -
Frånvarande: 1 S, 1 KD, 1 -

Punkt 3
Kammaren biföll utskottets förslag.

Infrastrukturfrågor

§ 8 (forts. från § 5) **Infrastrukturfrågor** (forts. TU20)

Anf. 135 ANNE-LI SJÖLUND (C):

Herr talman! Sverige är ett av Europas mest avlånga länder. Det innebär stora möjligheter, men det innebär också att vi måste ta ansvar för att människor ska kunna bo, arbeta, studera och driva företag i hela landet, oavsett om adressen är Haparanda, Sundsvall, Stockholm eller Malmö.

Därför är infrastrukturen oerhört viktig. Infrastruktur handlar inte bara om vägar, flygplatser, hamnar och järnvägar, utan det handlar om att knyta ihop människor med jobb, företag med marknader och landsbygder med

städer. Ytterst handlar det om att hålla ihop vårt land. Centerpartiet vill att hela Sverige ska fungera, och då måste även infrastrukturen göra det.

Jag bor i Västernorrland, mitt i Sverige, och när det gäller järnvägen finns det en sträcka som tydligare än någon annan visar vad som händer när infrastrukturen inte hänger med. Det börjar ofta med ett pling – ni vet det där plinget på tåget. Sedan kommer den där vänliga rösten i högtalaren och berättar att det tyvärr är spårfel, växelfel eller signalfel.

Direkt börjar tankarna snurra, för när tåget blir stående handlar det faktiskt aldrig bara om ett signalfel. Det handlar om människorna ombord – om pappan som undrar om han hinner till förskolan, om laget som är på väg till cupen, om företaget som väntar på gods och om den äldre damen som ska till ett vårdbesök. Det handlar också om tågvärden som möter resenärernas frågor och frustration och ändå gör sitt allra bästa för att få resan att fungera.

När tåget stannar är det nämligen sällan bara tåget som blir stående. Då stannar också människors planer, företags leveranser och vardagen för hundratals människor längs spåret. Jag tror att många känner igen den där känslan runt om i landet – blicken på klockan, samtalet man måste ringa och osäkerheten kring när man faktiskt kommer fram.

För många människor längs Norrlandskusten har det där plinget blivit en del av vardagen. Det största problemet är kanske inte de förlorade minuterna, utan det är osäkerheten och tilliten. Infrastruktur handlar nämligen i grunden om att människor ska kunna lita på att vardagen fungerar.

Herr talman! Mellan Gävle och Härnösand finns Sveriges längsta flaskhals. Det är ett 27 mil långt enkelspår där pendlare, resenärer och godstrafik samsas på samma räls. Det är lite som att ha en enda bro till en ö: Så länge allt fungerar tänker man inte på den, men så fort något händer blir det köer, förseningar och frustration. Precis så fungerar Ostkustbanan i dag. Därför handlar Nya Ostkustbanan om så mycket mer än räls och sliprar. Den handlar om människor som ska till jobbet, företag som behöver få fram sina varor och kommuner som vill växa.

Nästa år fyller Ostkustbanan 100 år. När den byggdes handlade det om att knyta ihop Sverige. Människor skulle kunna resa, arbeta och bygga sina liv oavsett var i landet de bodde. I dag, 100 år senare, är uppgiften egentligen densamma, men tågen är fler, godset är tyngre och rälsen är riktigt, riktigt gammal. Jag tror inte att det finns någon hundraåring som inte har behövt lite omvårdnad genom åren.

Behoven är alltså betydligt större. Ändå står vi fortfarande med Sveriges längsta flaskhals, som bromsar Sveriges utveckling.

Det ska sägas att det är bra att regeringen valde att lägga tillbaka två viktiga delar av Nya Ostkustbanan i den nationella planen. Det visar att kritiken från kommuner, regioner, näringsliv och människor längs Norrlandskusten faktiskt har gjort skillnad.

Samtidigt behöver vi våga se helheten. Två etapper gör inte att flaskhalsen försvinner, och två pusselbitar blir inte automatiskt ett färdigt pussel. Om Sverige ska hålla ihop måste vi knyta ihop landet. Då fungerar det inte att förbindelsen mellan norra och södra Sverige fortfarande är en av de svagaste länkarna i transportsystemet.

Inför valet 2022 stod Ulf Kristersson och Ebba Busch i Sundsvall och lovade att dubbelspåret mellan Gävle och Härnösand skulle vara färdigt till 2035. Det var inte ett önskemål eller en ambition, utan det var ett löfte. Detta besked skapade framtidstro hos företag, regioner och kommuner som såg nya möjligheter. Människor fick hopp om en järnväg som fungerar och som går att lita på.

Tre år senare finns fortfarande ingen sammanhållen plan för hur detta ska bli verklighet. Det är svårt att bygga framtidstro när det saknas en tidsplan och när slutdatumet flyttas längre bort för varje år som går. Människor kan inte pendla på vallöften, och företag kan inte investera utifrån pressmeddelanden. Därför behöver regeringen presentera en långsiktig plan för hela Nya Ostkustbanan och visa hur löftet om 2035 ska kunna bli verklighet.

Herr talman! Det här är inte bara en regional fråga. Nya Ostkustbanan skapar större arbetsmarknader, stärker företagens konkurrenskraft och är en förutsättning för de stora gröna industriinvesteringar som växer fram i norra Sverige. I dagens säkerhetspolitiska läge har frågan dessutom fått ytterligare en dimension. Ostkustbanan är viktig för Sveriges beredskap, för totalförsvaret, för Nato och för Sveriges roll i Europas transportnät. Det handlar inte längre bara om att komma i tid till jobbet eller mötet, utan det handlar också om vår förmåga att transportera människor, varor och samhällsviktiga resurser när Sverige behöver det som mest. Det handlar om jobb och tillväxt, om säkerhet och beredskap och ytterst om vilket Sverige vi vill bygga för framtiden.

Herr talman! Att bygga Nya Ostkustbanan handlar inte bara om att lägga räls. Det handlar om att skapa den trygghet som gör att människor vågar planera sina liv och att företag vågar investera för framtiden. Sveriges längsta flaskhals försvinner inte genom vallöften om att bygga bort den. Den försvinner först när rälsen ligger där, när tågen går i tid och när människor och företag kan lita på att landet faktiskt hänger ihop. Det är dags att bygga bort flaskhalsen och bygga framtidstro.

Centerpartiet vill se ett långsiktigt Sverigelyft för infrastrukturen. Vi vill se ett blocköverskridande ansvarstagande som bygger bort flaskhalsar, stärker konkurrenskraften och knyter samman hela landet. Sverige kan mer.

(Applåder)

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

Anf. 136 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! I dag debatterar vi infrastrukturen i Sverige. Den här regeringen satsar inte på olönsamma höghastighetståg utan på underhåll och utbyggnad som gör att vår infrastruktur ska fungera. Vi rustar upp våra vägar och järnvägar och ser till att flyget och sjöfarten verkligen fungerar. Vi ökar underhållspengarna på väg från 230 miljarder till 354 miljarder – en ökning med 50 procent. På järnväg ökar vi från 175 miljarder till 210 miljarder – en ökning med 20 procent. Därmed tar vi tag i problemen med de dåliga vägarna och järnvägarna i Skaraborg och övriga Sverige. Nu ska det rustas upp, och vår ambition är att kunna höja hastigheten igen på våra vägar.

Den gamla regeringen tog underhållspengar och ville i stället lägga dem på olönsamma höghastighetsbanor, en investering som vore olönsam både enligt kalkylerna och i praktiken. Dessutom skulle den tränga undan underhåll och utbyggnad av såväl vägar som övriga järnvägar. I stället för att minska ökade underhållsskulden under S-regeringens åtta år vid makten. Man offrade helt enkelt landets vägar och järnvägar för att tillgodose Miljöpartiets våta dröm om ett höghastighetståg. Här såg vi tydligt hur ett litet parti styrde den socialdemokratiska regeringen, så att våra vägar och järnvägar blev sämre och sämre.

Fru talman! I Västsverige har vi Sveriges största industrier. Produktionen i Västsverige skapar både tillväxt och jobb i hela Sverige och ger vårt land stora exportinkomster. Det är det som bygger vår välfärd. Därför är det så oerhört viktigt att infrastrukturen fungerar. Tillgången till Nordens största hamn i Göteborg måste förstärkas. Nu levererar vi verkligen detta.

Fru talman! I Göteborg har vi Nordens största hamn, och den måste fungera. Järnvägar och vägar måste ha kapaciteten att klara transporten av varor in och ut. Det är det som skapar jobb och tillväxt i Sverige. Våra företag i Sverige är beroende av Göteborgs hamn för att få in och ut varor. Ändå lät den socialdemokratiska regeringen bli att satsa på en utbyggnad av Västra stambanan, trots att det länge hade pekats ut som Sveriges absolut viktigaste infrastrukturinvestering. S-regeringen struntade helt enkelt i vad Sveriges företag och Västsverige behövde och lyssnade i stället på Miljöpartiets drömmar.

Fru talman! Sveriges kanske absolut viktigaste stambana, Västra stambanan, har länge varit utpekad med stora behov och rödmarkerad i förslagen från Trafikverket, men även det struntade S-regeringen i. Man lade i stället all kraft på att försöka bygga ut en ny höghastighetsbana. Under sina åtta år vid makten lät man Västra stambanan ha sina brister. Man lade inte heller in Västra stambanan i planen. När Tidöregeringen tog över styret hösten 2022 stoppade vi omedelbart höghastighetståget och jobbade i stället fram en ny plan, där Västra stambanan nu ingår, med en utbyggnad av två nya spår mellan Alingsås och Göteborg. Det är en satsning som vi är beredda att skynda på ytterligare under nästa planarbete.

Fru talman! Den tidigare S-regeringen tänkte alltså offra Västra stambanan genom Skaraborg och i stället bygga ett nytt spår runt Skaraborg via Göteborg och Jönköping. Nu bygger vi ut sträckan Göteborg–Borås för att öka pendlingen. Vi bygger också ut Västra stambanan för person- och

godstransporter. Detta är självklart bättre för företagen, jobben och tillväxten i Sverige och Skaraborg.

Fru talman! Vi rustar upp och bygger ut Västra stambanan för att öka kapaciteten, minska sårbarheten och minska restiderna. Vi bygger två nya spår mellan Alingsås och Göteborg för att tillgodose behoven ännu bättre och öka robustheten på Västra stambanan. Detta är viktigt för Skaraborg och hela Sverige.

Fru talman! År 2018 utsågs Kinnekullebanan till Sveriges vackraste järnväg. Men 2021 tog den socialdemokratiska regeringen med sina stödpartier bort Kinnekullebanan från den nationella planen, och järnvägssträckan riskerade därmed att läggas ned. Självklart kunde vi inte acceptera detta. Vi har nu i stället lagt tillbaka Kinnekullebanan i planen och tillfört cirka 600 miljoner kronor för upprustning. Hur kunde S-regeringen 2021 ens komma på tanken att ta bort Kinnekullebanan, Sveriges vackraste järnväg, ur planen? Nu har vi inte bara räddat Kinnekullebanan, fru talman. Vi har också satsat 600 miljoner kronor på upprustning av den.

Fru talman! Vi har cirka 7 700 mil enskilda vägar som i dag får statsbidrag. Våra mindre vägar på landsbygden och våra vägsamfälligheter är viktiga för att hela transportsystemet ska fungera och för att människor ska kunna bo och driva företag på landsbygden i hela Sverige. Vi ökar nu stödet till dessa vägar från tidigare cirka 14 miljarder till 30 miljarder. Detta är bra för Skaraborg och bra för Sverige. Vi fördubblar alltså stödet till de enskilda vägarna. Detta är viktigt för företagen, för landsbygden och för Skaraborg.

Fru talman! Vi ser nu också till att det i planen finns pengar till att byta slussarna i Trollhättan och därmed långsiktigt kunna garantera fortsatt Vänersjöfart. Vi hoppas på byggstart 2027–2031. Detta är bra för sjöfarten, företagen och miljön i Skaraborg och övriga Sverige.

Fru talman! Vi arbetar också vidare med att rationalisera och effektivisera Trafikverket. Trafikverket behöver bantas. Vi behöver få in fler alternativa finansieringsmöjligheter för infrastruktur, och det jobbar vi med. Här har många andra länder kommer mycket längre än Sverige, så det finns många goda exempel att studera extra noga. Skattebetalarna ska få fungerande infrastruktur för pengarna och inte onödig byråkrati. Det jobbar vi nu hårt med att lösa.

Fru talman! Skillnaden för skaraborgarna är rätt uppenbar i denna plan. Vi satsar återigen på Kinnekullebanan, som den socialdemokratiska regeringen försökte lägga ned. Vi satsar på en utbyggnad av Västra stambanan med två nya spår mellan Alingsås och Göteborg, något som S inte ens hade med i planen. Vi satsar på underhåll av vägar, så att de fungerar; de ska återställas i brukbart skick med höjda hastigheter. Vi ser till att bygga ut slussarna i Göta älv, så att Vänersjöfarten kan fortsätta att fungera. Vi tar bort vägskulden helt och kommer så fort som möjligt att ta bort även järnvägsskulden. Vi ökar stödet till de enskilda vägarna från cirka 14 miljarder till 30 miljarder. Allt detta är bra för Sverige och för Skaraborg.

Fru talman! Sist vill jag passa på att tacka trafikutskottets övriga ledamöter och dess kanslipersonal och önska dem en fin sommar. Jag vill också tacka talmannen och talmanskansliet och önska dem en fin sommar. Sist men absolut inte minst, fru talman, vill jag önska alla skaraborgare en trevlig sommar. Jag hoppas att många moderater i Skaraborg uppskattar

mitt arbete i riksdagen och vid valet den 13 september vill stödja mitt arbete genom att kryssa mitt namn på valsedeln.
(Applåder)

I detta anförande instämde Magnus Jacobsson (KD).

Anf. 137 ANNA LIPINSKA (KD):

Fru talman! Stockholm är Sveriges tillväxtmotor. Här bor en fjärdedel av Sveriges befolkning, och här skapas en stor del av landets jobb, företag och innovationer. När Stockholm växer och fungerar väl stärks hela Sverige. Men tillväxt kommer inte av sig själv. Den kräver fungerande infrastruktur: vägar, järnvägar och flygförbindelser som binder samman människor, företag och regioner.

Fru talman! Låt mig börja med Bromma flygplats. Debatten om Bromma har alltför länge präglats av ideologi snarare än av fakta och framtidsbehov. För Kristdemokraterna är Bromma inte en nostalgifråga. Det är en fråga om regional utveckling, tillgänglighet och beredskap.

Bromma har en viktig roll för de regionala flygförbindelserna. För många delar av Sverige är god tillgänglighet till huvudstaden avgörande för företagande, investeringar och arbetsmarknad.

Tillgänglighet är inte en bekvämlighetsfråga utan en konkurrensfråga. Möjligheten att snabbt kunna resa till och från huvudstaden påverkar var företag väljer att etablera sig, investera och skapa arbetstillfällen.

Regionalflyget är i många avseenden en del av kollektivtrafiken i vårt avlånga land. Det bidrar till att hålla ihop Sverige och skapa likvärdiga förutsättningar för människor och företag, oavsett var i landet de verkar. När avstånden i vårt avlånga land krymper stärks också möjligheterna att bo och verka i hela Sverige.

Vi ser nu dessutom ett växande intresse från nya aktörer som vill använda Bromma. Det är mycket glädjande. Bromma är dessutom långt mer än reguljärflyg och en resa till solen. Här finns allmänflyget: pilotutbildning, affärsflyg och teknisk utveckling. Här finns också möjligheter för framtidens elflyg och nya hållbara flyglösningar. På Bromma finns redan den infrastruktur som krävs.

Fru talman! Flyget är mycket mer än personresor. Det handlar om transporter av läkemedel och prover. Det handlar om ambulansflyg, organtransporter, polisverksamhet, räddningsinsatser och brandflyg. När vi diskuterar flygets framtid får vi inte glömma att flyget fyller samhällsviktiga funktioner som det i många fall saknas realistiska alternativ till.

Fru talman! Ett robust transportsystem bygger på redundans. Sverige blir inte starkare av att lägga alla ägg i samma korg. I en tid av ökad osäkerhet och efter vårt inträde i Nato behöver vi värna strategisk infrastruktur och säkerställa att vi har flera flygplatser med olika funktioner. I stället för att se flyget som något som ska avvecklas bör vi ta vara på möjligheterna att ställa om flyget och minska dess klimatpåverkan.

Fru talman! Låt mig säga några ord om Östlig förbindelse. I decennier har Stockholm saknat den sista länken i ringleden. Resultatet ser vi varje dag: köer, sårbarhet och onödiga omvägar genom innerstaden.

Själv är jag Värmdöbo och möter dagligen köerna på väg 222. När en olycka inträffar eller tunneln stängs uppstår snabbt långa köer och stora störningar för tusentals människor. Den som vill resa exempelvis från Värmdö till Lidingö tvingas i dag att ta långa omvägar genom innerstaden eller via den redan hårt trafikerade och belastade Essingeleden. Det är varken effektivt eller miljömässigt hållbart.

Östlig förbindelse ska avlasta innerstaden, förbättra transporter för näringslivet och stärka tillgängligheten för människor och företag i regionen.

Östlig förbindelse har diskuterats i decennier. Under alltför lång tid har projektet utretts, pausats och skjutits på framtiden. Därför är det glädjande att den nuvarande regeringen nu har tagit konkreta steg för att föra Östlig förbindelse framåt.

Efter åratal av politisk tvekan finns det äntligen en möjlighet att förverkliga ett projekt som är avgörande för Stockholms och Sveriges tillväxt. Det visar att infrastruktur inte bara handlar om visioner utan om att faktiskt få saker gjorda.

Fru talman! Ett växande Stockholm behöver också starka internationella förbindelser. Arlanda är Sveriges port mot världen. För ett exportberoende land som Sverige är internationell tillgänglighet avgörande. Företag etablerar sig där människor och varor kan röra sig snabbt och effektivt.

När investerare väljer mellan Stockholm, Köpenhamn och Helsingfors spelar flygförbindelser stor roll. Under många år har Arlanda tappat konkurrenskraft mot andra nordiska flygplatser. Det är en utveckling vi måste vända.

Därför behöver Arlanda stärkas genom bättre väg- och järnvägsförbindelser och långsiktiga investeringar i kapacitet. Det måste bli enklare, snabbare och billigare att resa till flygplatsen. Fler människor ska kunna ta sig till Arlanda med kollektivtrafik.

Vi vill se en Arlandaförhandling för långsiktiga investeringar i infrastrukturen och en översyn av avgifterna för Arlanda Express så att fler kan välja tåget till rimliga priser.

Fru talman! Osäkerhet om svensk flygpolitik kan göra att flygbolag väljer andra länder. För att Arlanda ska kunna konkurrera med Köpenhamn och andra nordiska flygplatser krävs inte bara investeringar i infrastruktur. Det krävs också en långsiktig och förutsägbar flygpolitik som ger flygbolag och företag mod att investera i Sverige.

Fru talman! Ett starkt Stockholm stärker hela Sverige. Därför behöver vi utveckla, inte avveckla, den infrastruktur som knyter samman människor, företag och regioner. Därför säger vi kristdemokrater ja till Bromma, ja till Östlig förbindelse och ja till ett starkare Arlanda.

I detta anförande instämde Magnus Jacobsson (KD).

Anf. 138 JOHANNA RANTSI (M):

Fru talman! Vad vore en infrastrukturpolitisk debatt utan ett inlägg om sjöfart? För utan shipping blir det heller ingen shopping. Vi vet, och jag kan inte nog betona hur fantastiskt det är, att hela 90 procent av allt som vi importerar och exporterar till och från Sverige går via just sjöfarten.

Det visar betydelsen av sjöfart för AB Sverige. Därför är det rimligt att sjöfarten får lite eget fokus här i dag för att inte försvinna bakom tåg- och vägsatsningar.

Fru talman! Jag fick nyligen frågan om vad jag var mest stolt över att ha åstadkommit under den här perioden i riksdagen. Svaret på den frågan var enkelt.

Jag är allra, allra stoltast över att ha satt sjöfart på den politiska dagordningen. Jag är stolt över att ha levererat en sjöfartspolitik med reform efter reform som ett helt trafikslag har efterfrågat i nästan tio års tid. Jag är stolt över vår sjöfartsvänliga regering.

Fru talman! Det betänkande vi debatterar här i dag behandlar relevanta frågor för sjöfartsnäringen. Bland annat konstaterar jag att den moderatledda regeringen fortsätter att satsa på nya isbrytare för att kunna hålla våra viktiga hamnar öppna året om.

Jag konstaterar att det görs viktiga satsningar på infrastruktur både till och från våra hamnar. Utan hamnar har vi ingen sjöfart, och utan sjöfart stannar Sverige.

Fru talman! Vi är nu på rätt väg. Under mandatperioden har den moderatledda regeringen levererat mycket för svensk sjöfart. Bland det viktigaste skulle jag säga är en slopad stämpelskatt för inteckning i skepp, ett nytt bareboatregister för sjöfarten och inte minst ett reformerat tonnageskattesystem, som vi röstade om här i riksdagen så sent som i förra veckan.

Detta beslut som vi fattade i riksdagen ledde till att Gotlandsbolaget bara någon dag senare meddelade att de avser att flytta hem hela avtalet och leda Gotlandstrafiken härifrån Sverige. Det är ett mycket glädjande besked för svensk sjöfart.

Fru talman! Den moderatledda regeringens sjöfartspolitik har gjort skillnad. Fler och fler rederier flaggar nu in sina fartyg och byter till svensk flagg, och många meddelar också att de kommer att sätta svensk flagg på sina nybyggen.

Det här är ett stort trendbrott för den svenska sjöfarten. Det har krävts en ansvarsfull politik som tar svenska intressen på allvar för att skapa fler arbetstillfällen och möjligheter inom just sjöfartsbranschen och ge den svenska sjöfartsnäringen de villkor den faktiskt förtjänar.

Hårt arbetande svenska rederier ska kunna lita på att staten tar deras viktiga arbete på allvar. Ansträngning ska löna sig, och sjöfarten förtjänar de villkor vi nu har gett den. Den svenska sjöfarten förtjänar detta.

Fru talman! Vi har goda möjligheter att göra Sverige till den världsledande sjöfartsnation som Sverige en gång var. Vi är inte framme riktigt än, fru talman, men nu är vi på rätt väg.

Den 13 september går svenska folket till vallokalerna. Oavsett valresultat den dagen, fru talman, vill jag uppmuntra den nya riksdag som då väljs att fortsätta den här utvecklingen för svensk sjöfart. Som sagt: Utan sjöfart stannar Sverige.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

Jag vill avsluta med att tacka mina kollegor i trafikutskottet för samarbetet under mandatperioden. Jag vill särskilt tacka ledamoten Mattias Ottosson från Socialdemokraterna, som dessvärre inte närvarar i kamma-

ren just nu, för ett gott samarbete i att leda riksdagens maritima nätverk under mandatperioden.

Jag vill även tacka trafikutskottets kansli med personal för ett gediget arbete och avsluta med att önska talmannen med flera och alla åhörare en trevlig sommar med mycket båtliv och sjöfart i fokus.
(Applåder)

Anf. 139 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Det är inte ofta jag debatterar här i kammaren för trafikutskottets räkning, men vad passar väl bättre än att göra det när det gäller den nationella infrastrukturplanen?

Det var den som vi satt och väntade på med spänning som aktiva i Nora kommun och Region Örebro län. Vad skulle komma med? Vad skulle prioriteras? Är vi bortglömda?

Såklart kan inte alla bli nöjda när planen väl presenteras; givetvis är det så. Men jag känner ändå att det är viktigt att säga några ord om prioriteringen, främst med bäring på inlandet och närmare bestämt Örebroregionen.

Fru talman! Om väg och järnväg inte fungerar i inlandet fungerar det inte heller i våra storstäder. En väl fungerande infrastruktur är blodomloppet i vår samhällskropp. Den binder samman stad och land, den ser till att företag kan exportera sina varor och den gör det möjligt för människor att pendla.

Jag blir lite orolig när jag läser regeringens förslag, för jag tycker att man missar målet att helt och hållet bygga ihop Sverige. Örebroregionen är inte riktigt vilken region som helst. Det är en av Sveriges viktigaste logistiknav. Det är en knutpunkt där vägar och järnvägar från norr, söder, öst och väst möts och där vi har några av de viktigaste insjöhamnarna, apropå båtliv, som samtidigt har förbindelser med havssjöfarten.

Det är Sveriges demografiska mittpunkt, som vi lite ödmjukt säger i Örebroregionen. Det som händer eller inte händer i Örebroregionen får konsekvenser för hela landet.

Jag ska göra några viktiga inspel. Godsstråket genom Bergslagen och Mälarbanan är viktigt, och det måste rustas upp. Det handlar om att säkerställa basindustrin så att bergshanteringen och, inte minst, skogsnäringen kan få ut sina produkter och tågen kan rulla i tid.

Nobelbanan mellan Örebro och Kristinehamn är också en avgörande pusselbit för att skapa ett robust och sammanhängande järnvägsnät, inte minst för säkerhetsstråket i Mellansverige med regemente, skjutfält, myndigheter och vapenindustri. Jag tycker inte riktigt att regeringens plan svarar upp mot det här beredskapsperspektivet heller.

Det här är, som ni förstår, en del i Oslo–Stockholm 2.0 – det kanske effektivaste projektet vad gäller klimatomställning och förbättringar för människors vardag och regioners utveckling. Att få ned restiden mellan två av Nordens huvudstäder så att tåget blir ett reellt alternativ till flyg ligger väldigt nära till hands, men det visar sig inte riktigt i planen. För mig som bor mitt emellan Oslo och Stockholm är det alltså effektivare att ta tåget till Arlanda och sedan flyga till Oslo om jag ska ha en arbetsdag där. Hur kan det vara så?

Vi behöver en plan för hela Sverige, en plan som på allvar satsar på att knyta ihop våra regioner, stad som land, och en plan som inte släcker ned våra landsbygder.

Vägbelysning på landsvägen är både en trafiksäkerhetsfråga och en trygghetsfråga. Då elnätsbolagen i dag byter ut luftledningar planeras det att 25 000 belysningspunkter ska tas ned. Många är de bybor som känner sig glömda och gömda när gatljuset släcks. Centerpartiet skjuter till medel för detta i sin budget, och vi menar att regeringen måste göra detsamma för att i samverkan med kommuner och regioner förbättra det svenska vägbelysningsnätet.

Regeringen måste lyssna på regionerna och på den demografiska mittpunkt som Örebroregionen utgör. Jag har hört många skaraborgare här i debatten i dag, och jag får väl göra som en talare före mig och säga att om jag sträcker ut handen och möter upp Beckman i Laxå, dit Kinnekullebanan faktiskt går, kan vi ta varandra i hand och jobba för att infrastrukturplanen ska bli verklighet och ännu bättre under kommande mandatperiod.

Jag yrkar därmed bifall till reservation 45.

(Applåder)

Anf. 140 ANDERS KARLSSON (C):

Fru talman! Debatt i infrastrukturfrågor verkar vara väldigt spännande. Vi har hört mycket klokskap här i dag, och lika mycket klokskap har vi hört i utskottet under den här perioden, som är intressant att se.

Det är dock tufft att vara Jönköpingsbo eller att komma från Jönköpings län. Speciellt tufft är det att vara moderat eller kristdemokrat, för de får inte alltid sina beslut att gå den rätta vägen. Det finns undantag; riksväg 40 är alldeles utmärkt. Den gillar vi.

Vi har dock behov av fler stambanor. Det blev stopp i Jönköping, men nu pratar vi nya stambanor igen. Dem kan vi debattera i Almedalen nästa vecka. Det är samma moderater som har fått gå med på stopp för den struktur som vi behövde. Detta är en prioriteringssak som man måste göra; jag säger inte annat.

Det är precis som vi har diskuterat här: Mycket av pengarna går till underhåll. När så mycket går till underhåll tycker jag att man måste tänka nytt och tänka på alternativ finansiering. Jag tycker att det har varit lite för lite diskussion i dag om just alternativ finansiering. Varför kan vi inte, när en kalkyl ser positiv ut, släppa lite på det här och försöka få in lite mer av alternativ finansiering?

En av de delar som man blir förvånad över är fortfarande Örnsköldsvik, rondellen på E4:an och den förbifart som man har jobbat med i 40 år. Det är extremt dålig luft i Örnsköldsvik. Detta borde ha varit åtgärdat, men man har alltså jobbat med det i 40 år och fortsätter att jobba med det. Det blir liksom inget stopp. Här finns möjligheter med alternativ finansiering, och här finns möjlighet att släppa fram det kapital som skulle kunna se till att det här blir färdigt.

Min vädjan till regeringen, oavsett vilken regering vi får, är att försöka få det här till ett ja. Den här regeringen klarade inte av det, men vi måste få det till ett ja.

Detta verkar alltså ha ramlat ur planen, liksom de flaskhalsar vi har i Jönköpings län. En åtgärd där skulle också ha varit bra för att få järnvägen att rulla på ett effektivare sätt.

Att plocka bort saker och ting ur planen över huvud taget är ett sätt att minska möjligheten för en effektiv och bra planering för kommuner och regioner. Som jag ser det är det lika dumt som att ta bort permanenta uppehållstillstånd. Detta är ju något som egentligen är definitivt, och borde vara definitivt, och när man börjar plocka bort de här delarna blir planeringsmöjligheterna betydligt sämre. Här tycker jag att vi borde tänka till för att få en bättre struktur i våra investeringsbeslut.

Fru talman! Jag vill tacka för den här tiden i trafikutskottet. Jag vill också tacka utskottets ordförande Ulrika Heie, som lärt mig mycket och ibland också talat om vad jag ska göra och inte göra.
(Applåder)

Anf. 141 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag kommer inte att bli långrandig. Vi har ju alla strukit oss från nästa debatt, och det ställer lite grann till det när man vill vara hövlig. Detta blir nu enda chansen att vara hövlig.

Jag har egentligen begärt replik för att få chansen att tacka Ulrika Heie och Thomas Morell för ert fina sätt att leda utskottets arbete under de här fyra åren. Jag vill också passa på att tacka kansliet och hela oppositionen. Jag tycker att ni är hederliga och duktiga. Vi har bra debatter. En bra opposition gör faktiskt också att regeringssidan måste skärpa till sig. Jag vill tacka mina kollegor på regeringssidan, i alla fyra partierna. Tack för allt ni gör här inne!

Jag vill också tacka – det kanske vi glömmer ibland – all annan personal: väktare, städpersonal och alla som gör att vi får den här förmånen.

Med de enkla orden, och även tack till opponenten i detta replikskifte som gav mig möjlighet att säga tack, önskar jag alla en härlig sommar.

Anf. 142 ANDERS KARLSSON (C) replik:

Fru talman! Då vill jag också passa på att tacka, även regeringssidan. En hel del av de beslut som fattas och som vi ibland kan vara kritiska mot rättas ju också till. Stationsläget i Linköping tycker jag fick ett bra avslut. Där var jag orolig att det gick fel väg, men till slut blev det ett klokt beslut. På något sätt hjälps vi åt att hitta bra lösningar tillsammans.

Anf. 143 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Tack för gott samarbete, samtliga ledamöter och övriga!

Jag hade tänkt ställa några konkreta frågor. Jag tänkte passa på när det är så många centerpartister här, som ju ofta lyfter de nya stambanorna.

Jag har lyssnat på debatten här i dag, och jag har inte fått någon klar uppfattning om hur Centerpartiet tänkt finansiera de här delarna. Vi har ju jobbat hårt med att hitta det som Anders Karlsson själv tog upp, alternativa finansieringslösningar, och det tänker vi jobba vidare med om vi kan fortsätta efter valet – självklart i brett samarbete. Den biten tror jag kommer att komma in.

Men hur har Centerpartiet tänkt finansiera med de modeller som finns i dag? Man offrade ju Västra stambanan i planen under era åtta år, om ni nu var med under de sista fyra åren och stöttade planen 2018–2022. Då lade man inte in Västra stambanan Alingsås–Göteborg utan satsade i stället på ett höghastighetståg eller en stambana Göteborg–Jönköping–Stockholm.

Mina frågor är: Hur går tankarna runt finansiering på de här banorna? Och varför kunde man offra Västra stambanan för en utbyggnad av en stambana Göteborg–Jönköping–Stockholm och därmed avstå en av de viktigaste platserna och försena utbyggnaden av Göteborg–Alingsås?

Anf. 144 ANDERS KARLSSON (C) replik:

Fru talman! Det är en klok fråga. Det ligger ju mycket pengar i infrastrukturen. Det ser vi i hela planen. Till slut hamnar man i att man ställer saker och ting mot varandra. Båda dessa satsningar anser jag är viktiga. Båda delarna ska fram, absolut!

Jag tycker, precis som jag lyfte här tidigare, att just alternativ finansiering är en väg framåt som vi måste prova i lite större utsträckning där kalkylen är positiv. Då handlar det i grunden egentligen om mer pengar in i systemet. Men har vi plus i kalkylen kan man absolut gå den vägen.

Sedan har vi lärt oss många andra saker för att optimera den järnväg vi har. Det kan vara att få ökad hastighet på godsjärnvägen för att ytterligare optimera den räls vi har. Vi ska göra vad vi kan för att optimera den struktur vi har.

Men det är inget snack: När vi släpper på mer trafik från Europa måste vi fatta de här besluten så att det inte kommer att se ut som i Tyskland, med konvojer av lastbilar i två filer. Det är ingen rolig syn.

Anf. 145 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Tack för svaret, Anders Karlsson!

Jag kan bara konstatera att Anders välkomnar en hel del av de förslag vi har med i infrastrukturplanen. I de samtal vi haft runt om i landet är man också relativt nöjd med den satsning som Tidöregeringen gör. Jag tror att Centerpartiet hade kunnat stötta många av de här förslagen.

Anf. 146 ANDERS KARLSSON (C) replik:

Fru talman! Jag delar den uppfattningen. Vi har egentligen i grunden en stor samsyn. Men i och med att vi behöver mer kapital in handlar det väl om att lyckas med detta och göra de rätta prioriteringarna.

Som jag också lyfte upp: När man hållit på i 40 år med en del viktiga, självklara investeringar inser var och en att det går åt fruktansvärt mycket resurser i planeringen. Detta måste vi komma bort ifrån så att vi jobbar smartare.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 17 juni.)

§ 9 En statlig e-legitimation

Trafikutskottets betänkande 2025/26:TU21
En statlig e-legitimation (prop. 2025/26:250)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 17 juni.)

§ 10 Åtgärder mot manipulation och missbruk av färdskrivare

Trafikutskottets betänkande 2025/26:TU22
Åtgärder mot manipulation och missbruk av färdskrivare (prop. 2025/26:256)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 17 juni.)

Krav på kommunala lantmäterimyndigheters ärendehanteringssystem

§ 11 Krav på kommunala lantmäterimyndigheters ärendehanteringssystem

Civilutskottets betänkande 2025/26:CU40
Krav på kommunala lantmäterimyndigheters ärendehanteringssystem (prop. 2025/26:257)
föredrogs.

Anf. 147 DENIS BEGIC (S):

Fru talman! Vi socialdemokrater har inga reservationer i det här ärendet. Däremot har vi ett par saker som vi gärna vill säga.

Vi tycker i grunden att det är bra med gemensamma system. De kan bidra till att hålla nere kostnader, skapa mer enhetlighet, stärka rättssäkerheten och öka säkerheten för staten. Men det betyder inte att Lantmäteriet, när vi har klubbat detta beslut, kan göra hur som helst och vad som helst. Det finns viktiga åtgärder som vi tycker behöver vidtas.

Det är viktigt att förrättningsverksamheten i hela landet kan bedrivas effektivt, enhetligt, rättssäkert och säkert. Det är också viktigt att staten och kommunerna har system som fungerar tillsammans och där information hanteras på ett tryggt sätt.

Men, fru talman, jag vill samtidigt vara tydlig med en sak: Lantmäteriet är inte direkt känt för att alltid ha fungerat felfritt – det kan vi i alla fall enas om. Under lång tid har det funnits kritik mot handläggningstider, bristande tillgänglighet och ärenden som drar ut på tiden. Jag har själv fått mängder av mejl från människor som är frustrerade, och det har säkert mina kollegor i civilutskottet också. Jag har träffat personer i kommunala lantmäteriverksamheter som känner stor frustration. Jag har också träffat företag som är frustrerade över att processer tar för lång tid.

Det är inte konstigt att människor reagerar, för Lantmäteriet är inte vilken myndighet som helst. Lantmäteriet är en viktig del för att samhället faktiskt ska fungera. Utan ett fungerande lantmäteri blir det svårare att bygga bostäder. Utan ett fungerande lantmäteri försenas infrastrukturprojekt. Utan ett fungerande lantmäteri blir fastighetsaffärer, avstyckningar och markfrågor mer komplicerade.

Det kan handla om ett stort företag som vill investera. Det kan handla om en kommun som vill planera för nya bostäder, men det kan också handla om en vanlig människa som vill bygga ett hus eller bygga om huset, stycka av mark eller reda ut vad som gäller för en fastighet. Ja, det kan till och med handla om någon som vill bygga en hönsgård och behöver veta vad som faktiskt gäller. Då måste myndigheten fungera.

Fru talman! Det är mot den bakgrunden som vi ser positivt på ett gemensamt system. Ett gemensamt ärendehanteringssystem kan bidra till bättre uppföljning, större enhetlighet, ökad rättssäkerhet och bättre säkerhet i informationen från staten. Men det arbetet måste också göras rätt. När staten ställer krav på kommunala lantmäterimyndigheter ska de också använda de system som tillhandahålls av det statliga Lantmäteriet. Då måste staten också ta ansvar för att systemet fungerar i praktiken. Det får inte bli ett system som är alldeles för dyrt, krångligt och svårt att använda. Det får inte bli ett system där kommunerna får ta kostnaderna för dålig statlig upphandling. Och det får inte bli ett offentligt it-projekt som låter fantastiskt i teorin men som skapar frustration i vardagen.

Fru talman! Vi vet, tyvärr, att stora offentliga it-system inte alltid har varit en framgångssaga. Det börjar ofta med löften om effektivisering, att digitalisering är bra och att det ska vara användarvänligt. Men sedan står människor där med ett system som har kostat enorma summor pengar och ändå är svårt att använda.

Den frustrationen känner jag själv. Häromdagen skulle jag titta på min sons omdöme. Det tog mig lång tid att hitta i skolans it-system. Jag hittade faktiskt inte, utan det var min fru som så småningom hittade omdömet. Så kan vi inte ha det. Det måste vara mer användarvänligt.

Det här handlar inte bara om irritation i vardagen; här handlar det också om samhällsbyggen, bostäder, infrastruktur, företagande och säkerhet – och människors möjligheter att komma vidare i sina viktiga ärenden.

Det är därför vi socialdemokrater vill markera några saker.

För det första: Kostnaderna måste hållas nere. Regeringen öppnar för avgifter för användningen av systemet. Då måste det vara tydligt hur kostnaderna ska hanteras och hur kommunerna ska skyddas från att drabbas av ökade kostnader på grund av statliga beslut.

För det andra: Kommunerna måste vara delaktiga. Det här får inte göras över huvudet på dem som faktiskt ska arbeta i systemet. De kommunala lantmäterimyndigheterna har erfarenhet, kunskap och praktisk förståelse som måste tas tillvara.

För det tredje: Systemet måste vara användbart och säkert i verkligheten, inte bara på papperet. Det ska inte bara vara tekniskt möjligt utan faktiskt fungera för handläggare, kommuner, företag och medborgare och för statens behov av säker informationshantering.

För det fjärde: Regeringen och Lantmäteriet måste följa upp detta noggrant. Det räcker inte att införa ett gemensamt system och sedan säga att problemet är löst. Resultatet måste mätas i verkligheten. Vi vill gärna se kortare handläggningstider, bättre service, ökad rättssäkerhet, stärkt säkerhet och rimliga kostnader.

Fru talman! Vi säger alltså ja till det gemensamma systemet, men vi säger också att Lantmäteriet har mycket att bevisa. De måste visa att de kan leverera ett system som fungerar till en rimlig kostnad. Därför kommer vi socialdemokrater att följa upp kostnader och säkerhet och vara noga med hur kommunerna och lantmäterimyndigheterna i kommunerna ser på frågorna.

Anf. 148 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Vi debatterar alltså regeringens förslag om krav på kommunala lantmäterimyndigheters verksamhet. Ja, debatterar och debatterar. Det är bara Centerpartiet som har ett skarpt förslag i betänkandet. Jag yrkar därmed bifall till bägge våra reservationer.

Vi reserverar oss inte för att vi motsätter oss höga krav eller modernisering. Tvärtom. Men vi reserverar oss för att det finns en viktig princip värd att försvara, nämligen att makt och ansvar så långt det är möjligt ska finnas nära människor. Det som fungerar väl behöver inte nödvändigtvis centraliseras. Utvecklingen sker inte alltid genom att samla mer makt hos staten.

Det handlar i grunden om tillit – tillit till kommuner, tillit till professionen och tillit till att människor och lokalsamhällen kan ta ansvar.

Fru talman! Kanske är det därför passande att jag i just detta ärende håller mitt sista anförande i Sveriges riksdag. Mitt första anförande i denna kammare för snart åtta år sedan handlade också om tillit. Då skakade knäna, och nervositeten gjorde sig gällande.

Men om någon skulle fråga mig vad som har gjort Sverige till ett av världens bästa länder skulle jag fortfarande svara samma sak: Det är inte våra naturresurser, inte vår geografi, inte ens vår ekonomi, utan det är tilliten mellan människor, till våra institutioner, tilliten till att den som arbetar, utbildar sig och gör rätt för sig också kan bygga sig ett bättre liv.

Tilliten är kanske det mest värdefulla vi har, och den får aldrig tas för given.

Fru talman! Åtta år är lång tid. Ändå känns det ibland som att det har varit ett ögonblick. Jag har fått uppleva mycket. Jag har fått glädjas, tvivla, vinna och förlora. Jag har haft rätt ibland, och jag har haft fel ibland. Så är det i politiken. Men ingen ska kunna säga att jag inte försökte, och jag har gjort mitt yttersta för att förvalta det förtroende jag har fått. Om jag har lyckats eller inte får andra avgöra.

Politiken är hård ibland. Vi kan utbyta tuffa ord mellan oss. Politiken kan vara otacksam. Den kan vara brutal, men den är också något så vackert.

Ytterst handlar det inte om oss själva, utan det handlar om nästa generation. Det handlar om att lämna samhället lite bättre än vi fann det. Ingen människa är större än demokratin. Vi är bara tillfälliga förvaltare.

Andra människor satt här före oss. Andra kommer att sitta här efter oss. Så ska det vara.

Men, fru talman, vilket Sverige hoppas jag att mina barn och kommande generationer ska få ta över? Jag hoppas på ett Sverige med framtidstro, ett Sverige som vågar tro på sig självt, ett Sverige där arbete och utbildning lönar sig, där lagar gäller lika för alla. Jag hoppas på ett Sverige där människor tar ansvar men också ges möjligheter, ett Sverige där vi fortfarande kan vara oense utan att bli fiender.

Vi möter argument med argument, och vi glömmer aldrig att den som tycker annorlunda också är en medmänniska.

Jag hoppas på ett Sverige där vi håller fast vid friheten. Frihet utan ansvar överlever inte. Och ansvar utan frihet är inte värdigt människan.

Fru talman! Jag kom till Sverige från Iran en blåsig dag den 27 april 1992. Jag kom från ett land där människor inte fick välja sina ledare, där det fria ordet fruktades, där människor fängslades för sina åsikter, där kvinnor förtrycktes, där makten var viktigare än människovärdet.

Kanske är det därför jag aldrig har tagit den svenska demokratin för given. Jag vet nämligen hur motsatsen ser ut. Jag vet vad som händer när friheten försvinner. Därför kommer kampen för frihet aldrig att vara abstrakt. Den är personlig.

När jag lämnar denna kammare lämnar jag inte den kampen. Jag tänker på alla dem som fortfarande lever utan frihet. Jag tänker på dem som sitter i iranska fängelser. Jag tänker på dem som drömmer om det som vi så ofta tar för givet, nämligen att få säga vad man tycker, att få leva utan rädsla, att få välja sina ledare, att få vara fri.

Till alla iranier, både inne i Iran och runt om i världen – drygt 150 000 här i Sverige – vill jag säga: Ge inte upp. Låt inte bitterheten bli större än hoppet. Låt inte splittringen bli starkare än kärleken till vårt land. Ingen diktatur varar för evigt. Inget tyranni är starkare än människans längtan efter frihet. Mörkret kan vara långt. Men morgonen kommer.

Fru talman! När jag en dag ser tillbaka på dessa år kommer jag inte främst att minnas motionerna eller voteringarna. Jag kommer att minnas människorna – kollegorna, medarbetarna, tjänstepersonerna. Jag kommer att minnas alla de människor som varje dag, ofta utan att synas, får vår demokrati att fungera. Och jag kommer att känna tacksamhet över att ha fått vara en liten del av Sveriges historia.

Fru talman! Jag började min tid i denna kammare med att tala om tillit. Jag lämnar den med samma övertygelse. I en tid då många tvivlar väljer jag att tro. Jag tror på friheten. Jag tror på demokratin. Jag tror på människans förmåga att resa sig när hon faller. Jag tror att hopp alltid är starkare än cynism. Och jag tror att Sverige fortfarande har sina bästa år framför sig.

Detta land gav nämligen en pojke från Iran en framtid. Det gav mig frihet och möjligheter. Och det gav mig den nästan osannolika förmånen att få stå här, i Sveriges riksdag, som folkvald ledamot. Det kommer jag att bära med mig så länge jag lever.

Vi är bara tillfälliga gäster här. Andra satt i dessa bänkar före oss. Och andra kommer att sitta här efter oss. Men Sverige består.

När jag nu för sista gången lämnar denna talarstol gör jag det med tacksamhet, med ödmjukhet och med hopp, för jag tror fortfarande på vårt vackra avlånga land. Jag tror fortfarande på friheten. Och jag tror fortfarande på demokratin.

Jag tror fortfarande, lika starkt som när jag höll mitt första anförande för åtta år sedan, att tillit är ett samhälles viktigaste kapital. Och så länge människor tror på friheten kommer det mesta att lösa sig. Så länge människor vägrar ge upp kommer mörkret aldrig att segra. Och så länge det finns människor som vågar hoppas finns det alltid en morgondag.

Tack, fru talman! Och tack, Sverige!

(Applåder)

Anf. 149 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi alltså krav på kommunala lantmäterimyndigheters ärendehanteringssystem.

Vi föreslår att de kommunala lantmäterimyndigheterna ska använda det ärendehanteringssystem och de tekniska handläggningsstöd som tillhandahålls av den statliga myndigheten Lantmäteriet. Syftet är ganska tydligt: Förrättningsverksamheten ska kunna bedrivas effektivt, enhetligt och rättssäkert i hela landet.

Lantmäteriverksamheten är en central del av samhällsbyggnadsprocessen. Den påverkar bostadsbyggande, fastighetsbildning, infrastruktur, näringslivets investeringar och enskilda människors möjlighet att använda sin egendom. Då är det viktigt att systemet fungerar, att informationen håller hög kvalitet och att staten kan följa upp verksamheten på ett samlat sätt.

Vi anser därför att det är rimligt att hela förrättningsverksamheten använder ett gemensamt system. Jag tror knappast att det hade fungerat bättre om systemet hade varit mer komplext eller om det funnits flera olika varianter. Ett gemensamt system skapar bättre förutsättningar för enhetlig handläggning, säkrare informationsbyte och en mer effektiv arbetsprocess. Det ger också en stabil grund för uppföljning, kvalitetssäkring och utveckling av verksamheten över tid. Jag tror också att det blir betydligt lättare att ställa krav på effektivitet och snabbare handläggning när man har ett och samma gemensamma system.

Centerpartiet vill avslå propositionen och i stället utreda frågan vidare, som vi hörde här tidigare. Vi menar att Centerpartiet, som bland annat pratar om ökad centralisering och svagare teknisk utveckling, missar själva kärnan i förslaget. Lantmäteriets nuvarande ärendehanteringssystem ska nämligen tas ur drift vid årsskiftet 2026/27 och ersättas av ett nytt system. Då behöver det vara klart för kommunerna vad som gäller.

Att i det läget skjuta frågan framför sig, som Centerpartiet föreslår, riskerar att skapa en osäkerhet för såväl staten och kommunerna som de människor och företag som är beroende av snabba och rättssäkra lantmäteriförrättningar.

Jag skulle vilja säga att Centerpartiet spelar ett ganska högt spel här. De verkar inte bry sig om att det är de kommunala skattebetalarna eller användarna som kommer att få betala för onödiga, höga utvecklingskostnader, om oturen skulle vara framme och Centerpartiet skulle få stöd för sin reservation.

Vad kostar det för kommunerna alternativt användarna av systemet om man måste upphandla ett system? Vad kostar det i bara upphandlingskostnader? Och vad kostar det i extra arbetskostnader att arbeta med flera olika system, så som Centerpartiet vill? Vi vet att kostnaderna är stora för att utveckla *ett* system. Varför ska vi då tvinga skattebetalarna att ta kostnader för att utveckla flera system för samma sak? Hur skulle det bli billigare för kommunerna?

Frågorna är många. Svaren är ganska få. Jag hörde i alla fall inte särskilt många svar på dessa frågor i det tidigare anförandet.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag.

Jag vill också, eftersom detta troligen är vår sista debatt, tacka alla ledamöter i civilutskottet för ett gott samarbete under mandatperioden.

Anf. 150 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Jag undrar om det är någon som vet vad som hände den 4 april 1628. Det var då Kung Gustav II Adolf gav i uppdrag att inrätta ett lantmäteri. Så länge har det funnits. Jag tror att Lantmäteriet har gått igenom många olika reformer sedan dess. Denna är en liten men ack så viktig reform.

Vi måste komma ihåg att Lantmäteriet alltså är en grund för det samhälle vi har i dag. Det var någon tidigare talare som sa att det är en samhällskritisk verksamhet, och det vill jag nog påstå att det är. Hur ser marken ut? Vem äger marken? Vem har ansvar och så vidare? Alla dessa uppgifter finns på Lantmäteriet.

I dag behandlar vi ett betänkande om att skapa bättre förutsättningar för en effektiv och rättssäker lantmäteriverksamhet i Sverige. Vi vet att Riksrevisionen gjorde en granskning av Lantmäteriet 2022. De slog fast att fastighetsbildningen är ineffektiv, med handläggningstider som har blivit allt längre, avgifter som har stigit kraftigt och oförutsägbara kostnader.

Dessa olika delar har vi diskuterat ganska många gånger i denna kammare. När det gäller de höga avgifterna har vi en del kvar att göra för att hantera dem. Handläggningstiderna har faktiskt minskat. Det kanske inte bara är riksdagens förträfflighet som har gjort detta; det byggs mindre i Sverige, och därmed minskar handläggningstiderna. Man kan klart se att handläggningstiderna har minskat på Lantmäteriet.

Något man inte har hanterat, som skulle kunna öka effektiviteten, är att få digitaliseringen att fungera över hela linjen. Det är egentligen det vi gör med den här propositionen. Vi tycker att det centrala Lantmäteriet och kommunala lantmäterier ska använda samma ärendehanteringssystem för att få det så effektivt som möjligt och att kostnaderna ska fördelas. Det tycker jag är ganska rimligt.

Centerpartiet sa att de är de enda som har ett skarpt förslag – det är alldeles riktigt – och att makt och ansvar ska vara så nära medborgarna som möjligt. Vi kristdemokrater vill kalla det subsidiaritetsprincipen, det vill säga att beslut ska fattas på den lägsta, mest effektiva nivån.

I detta fall tror jag att den lägsta effektiva nivån innebär att man har samma system för det centrala Lantmäteriet som för de kommunala lantmäterierna, i stället för att ha flera olika system som ska betalas på olika sätt och kanske inte kan prata med varandra i slutändan. Jag tror att detta är det bästa sättet att göra det på.

Krav på kommunala lantmäterimyndigheters ärendehanteringssystem

Jag ska inte förlänga denna debatt mer, men jag tycker att Alireza Akhondis anförande bör uppmärksammas. Vi politiker kan ibland stångas rätt mycket, men jag tror att Alireza Akhondi och vi andra har någonting gemensamt, nämligen känslan för vårt samhälle och viljan att försöka göra samhället bättre, alldeles oavsett vilket parti vi kommer från. Det tycker jag att Alireza Akhondi uttryckte på ett ypperligt sätt. Jag tackar dig för din tid i riksdagen och för ditt mod att hålla det talet.

Vi glömmer ibland varför vi är här – det är faktiskt för vårt gemensamma bästa. Jag tror, alldeles oavsett vilket parti man tillhör, att man vill göra så mycket gott som möjligt.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 17 juni.)

Riksrevisionens rapport om förvar i migrationsprocessen

§ 12 Riksrevisionens rapport om förvar i migrationsprocessen

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU34
Riksrevisionens rapport om förvar i migrationsprocessen
(skr. 2025/26:137)
föredrogs.

Anf. 151 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! I dag ska vi debattera ett betänkande avseende Riksrevisionens rapport om förvar i migrationsprocessen samt regeringens skrivelse gällande detta.

I rapporten framgår det att det finns många brister inom förvarsverksamheten. En av de största bristerna är att det har funnits tillfällen då personer släppts ur förvaret för att göra plats för mer prioriterade ärenden. Detta är något som absolut inte ska hända eftersom de som hamnar i förvar ofta är utlänningar som ska utvisas och riskerar att avvika. Det kan också handla om utlänningar vars identitet är oklar eller vars vistelse i Sverige behöver utredas. Dessa människor ska hållas i förvar och absolut inte släppas på grund av att det inte finns plats.

Den här regeringen har kontinuerligt byggt ut förvarskapaciteten för att säkerställa att de utlänningar som ska tas i förvar också faktiskt tas i förvar. Förvarsverksamheten är sedan 2024 ett av Migrationsverkets kraftsamlingsområden. Migrationsverket har under 2025 bedrivit arbetet inom förvarsverksamheten i enlighet med regeringens uppdrag om skyndsam utökning av förvarskapaciteten, vilket har lett till konkreta kapacitetsökningar. I slutet av 2023 var det totala antalet förvarsplatser 567. Det hade ökat till 678 i slutet av 2025.

Men att öka antalet förvarsplatser är bara ett sätt att åtgärda problemet. Ett annat sätt är att minska antalet utlänningar som över huvud taget behöver placeras i förvar. Även på det området har den här regeringen med stöd av Sverigedemokraterna uppnått goda resultat. Antalet asylsökande under Magdalena Anderssons sista år som statsminister var ungefär 16 700. Förra året inkom ungefär 6 700 asylansökningar. Antalet asylsökande under den här mandatperioden har reducerats markant. Förra året var alltså

antalet asylsökande en tredjedel av det antal som kom under Magdalena Anderssons sista år som statsminister.

Har vi en mindre asylinvandring innebär det att färre behöver utvisas. Det är färre som avviker och färre utlänningar som behöver identifieras och vars vistelse behöver utredas. Det är helt enkelt färre utlänningar som behöver sättas i förvar.

Lösningen är alltså inte alltid att bygga fler förvarsplatser, även om det är det Migrationsverket just nu gör på regeringens uppdrag. Vi måste också fortsätta arbeta för att färre asylsökande kommer till Sverige.

En annan dimension av det hela är att göra det svårt att vara illegal migrant i Sverige, vilket den här regeringen med stöd av Sverigedemokraterna har gjort. I går fattade vi beslut om propositionen *Stärkt återvändandeverksamhet*, vilket kommer att göra det mycket svårt att vara illegal migrant i Sverige. Många fler illegala migranter kommer att åka fast och utvisas.

Vad innebär detta? Jo, det kommer att vara färre som avviker eftersom det inte kommer att finnas ett samhälle som man kan vända sig till som illegal migrant. Rätt viktiga myndigheter har ålagts en uppgiftsskyldighet så att illegala migranter kan upptäckas av Polismyndigheten. Förra månaden beslutade riksdagen om att illegala migranter inte längre ska kunna erhålla ekonomiskt bistånd från socialtjänsten.

Det genomförs redan många inre utlänningskontroller, och efter det beslut som riksdagen tog i går kommer ännu fler inre utlänningskontroller att genomföras. Man kommer även att kunna kontrollera utlänningars mobiler och datorer vid sådana inre utlänningskontroller för att se om ägarna har rätt att vistas i landet.

Det kommer helt enkelt att bli mycket svårare att vara illegal migrant i Sverige, och då finns det ingen mening med att avvika eller ens komma till Sverige om man inte har goda skäl. Det kommer att resultera i att den grupp av människor som oftast är aktuella för att sättas i förvar kommer att minska avsevärt.

Det bör också tilläggas att massinvandring alltid leder till att förvarsverksamheten börjar brista. Det är inte meningen att massor av utlänningar ska avvika och vistas i landet illegalt. En föredömlig process i migrationssystemet vore att man redogör för sina asylskäl, låter dem prövas och följer det beslut man får av Migrationsverket. Det är först när vi har en alltför stor invandring och många utlänningar som riskerar att avvika eller inte kan identifiera sig som det behövs rätt många förvarsplatser. Om fler utlänningar faktiskt följde utvisningsbesluten eller samarbetade med myndigheter skulle det inte behövas några förvarsplatser alls.

Herr talman! I Riksrevisionens rapport framkommer det att tre fjärdedelar av alla förvarsvistelser avslutades när utlänningen antingen självmant eller med tvång följde sitt utvisningsbeslut och lämnade Sverige. Ju fler utvisningar som verkställs, desto färre behöver alltså vistas i förvar.

Vissa partier i oppositionen motsätter sig i praktiken många av de åtgärder som syftar till att effektivisera återvändandet och verkställigheten av utvisningsbeslut.

Men den som har fått ett lagakraftvunnet utvisningsbeslut ska lämna landet. Att verkställa beslutet så skyndsamt som möjligt är inte bara viktigt för förtroendet för migrationssystemet – det är också bättre för den enskilde.

Förvar är ett ingripande tvångsmedel som innebär en inskränkning av den personliga friheten och dessutom medför kostnader för skattebetalarna. Ju snabbare ett utvisningsbeslut kan verkställas, desto kortare tid behöver någon vistas i förvar. Det är bättre för samhället, bättre för skattebetalarna och bättre för den enskilde, som snabbare kan gå vidare med sitt liv i ett annat land efter att beslutet har verkställts.

Herr talman! Jag går igenom allt detta eftersom jag vill betona att denna regering har gjort så mycket mer än att bara öka förvarskapaciteten. Vår politik kommer långsiktigt att minska behovet av förvarsplatser, vilket gynnar såväl skattebetalarna som de berörda utlänningarna.

Men vi kan också vara säkra på att de rödgröna partiernas politik skulle leda till ett betydligt större behov av förvarsplatser. Med en så stor invandring som de förespråkar kommer fler utlänningar att söka asyl i Sverige. Fler kommer att avvika från myndigheterna, och fler kommer då att behöva tas i förvar.

Herr talman! Något som är mycket oroväckande i Riksrevisionens granskning är förekomsten av narkotika och vassa föremål i förvaren. Det är viktigt att förvaren är trygga och säkra miljöer eftersom de förvarstagna inte själva kan välja var de ska vistas. Den som hålls i förvar ska inte behöva utsättas för narkotika, hot eller våld.

Även här har regeringen och Sverigedemokraterna visat handlingskraft. I morgon är det ett år sedan riksdagen röstade igenom regeringens proposition *Förbättrad ordning och säkerhet vid förvar*, vilken möjliggjorde flera åtgärder som gör förvaren till säkrare miljöer. Förvarstagna utlänningar kan kroppsvisiteras oftare. Migrationsverket kan besluta om allmän inpasseringskontroll, där kroppsvisitation genomförs på alla som passerar in i förvarslokalerna genom användandet av metalldetektor eller andra hjälpmedel. Dessa nya åtgärder gör det svårare att få in narkotika och diverse vapen i förvaren.

I går beslutade riksdagen att bifalla propositionen *Skärpta regler om uppsikt och förvar*. Den propositionen ger Migrationsverket möjligheten att placera vissa förvarstagna i säkerhetsavdelningar om utlänningen av ordnings- eller säkerhetsskäl inte kan vistas på en vanlig förvarsavdelning. Regeringen och Sverigedemokraterna har under hela mandatperioden arbetat hårt för att vi ska få säkrare förvar.

Herr talman! Riksrevisionens granskning visar att det har funnits brister i förvarsverksamheten, men samtidigt har regeringen agerat med stor handlingskraft för att åtgärda dessa brister. Det finns mycket kvar att göra.

Regeringen och Sverigedemokraterna fortsätter arbetet med att öka förvarskapaciteten, stärka ordningen och säkerheten i förvaren, skärpa återvändandearbetet och genomföra reformer som gör det svårare att leva som illegal migrant i Sverige.

Men på sikt är målet inte att bygga en allt större förvarsverksamhet: Målet är att färre människor ska hamna där över huvud taget. Då måste färre asylmigranter komma till Sverige. Skattebetalare ska inte behöva betala för förvarsplatser för utvisade migranter som vägrar lämna landet. Vi behöver färre asylmigranter och ett samhälle där ingen ens kan tänka sig att vara en illegal migrant. Då skulle vi inte heller behöva så många förvarsplatser.

Ett migrationssystem fungerar bäst när utlänningar följer de beslut som fattas, när utvisningar verkställs och när den som saknar rätt att stanna också faktiskt lämnar landet. Det är så vi skapar ordning och reda i migrationspolitiken och i förvarsverksamheten. Det är så vi värnar förtroendet för asylrätten.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

Anf. 152 OLA MÖLLER (S):

Herr talman! Riksrevisionen har gjort en välkommen och gedigen granskning av förvarsverksamheten. I granskningen framkommer allvarliga brister i styrnings- och samordningsfrågor, både inom Migrationsverket och i polisens egna verksamheter liksom i samordningen dem emellan. Det framkommer också att tvångs- och kontrollåtgärder används rutinmässigt. Utöver detta finns det problem med bland annat kompetensförsörjningen, och det finns en utbildningsskuld.

Denna bild kan dessutom kompletteras med JO:s inspektion av tre förvar under hösten 2025. Läsningen är inte vacker och beskriver stora brister i bemötande, kompetens, fysisk miljö och hur utsatta grupper hanteras. Sammantaget framträder en mycket problematisk bild av hur förvaren drivs, hanteras och styrs. Detta ska båda myndigheterna och regeringen ha kritik för.

Herr talman! Hur har det då kunnat bli så här? Förvaren har sedan 2015 byggts ut kraftigt, från i medeltal 255 platser år 2015 till över 500 platser i dag. Efter pandemin har dock utbyggnadstakten stannat av. Nuvarande regering har fokuserat väldigt mycket på att fortsätta att bygga ut. Mindre fokus har däremot legat på kvaliteten i förvaren och på frågor om till exempel barn.

När jag läser regleringsbrevet till Migrationsverket under den här mandatperioden kan jag konstatera att det har rått ett starkt utvisningsfokus. Barnperspektivet, däremot, har lyst med sin frånvaro.

I årets regleringsbrev tas några av rekommendationerna från Riksrevisionens rapport i beaktande, vilket givetvis är bra. Men i fråga om barn och andra utsatta grupper är det desto skralare. Ordet ”förvar” nämns 25 gånger i brevet. Ordet ”barn” nämns 13 gånger, och då nämns barnen inte främst i förvarssammanhang utan främst när det gäller ensamkommande och medborgarskap.

Ordet ”barnperspektiv” nämns en gång i en rubrik om återvändandecenter – en verksamhet som har en helt annan historia även om den har vissa likheter med det vi diskuterar i dag. Barnkonventionen nämns inte alls.

Jag kan inte annat än konstatera att något större barnrättsfokus trots dessa välkända brister i förvarsverksamheten inte råder hos regeringen.

Herr talman! Ett antal av rekommendationerna från Riksrevisionen kommer också till uttryck i den proposition vi behandlade i en debatt här i kammaren i söndags. Där var vi socialdemokrater tydliga med att vi hänvisade till motionen i detta ärende genom att lyfta fram detta i vårt särskilda yttrande. Men vi var också tydliga med att vi till exempel välkomnar möjligheterna till utökad uppsikt och frågan om säkerhetsärenden och att

vissa frågor om rollfördelningen mellan myndigheterna tydliggörs. Vad vi menar är dock att frågan om just barn behöver hanteras ytterligare.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till reservation 5. Sedan vill jag tacka Riksrevisionen för granskningen och önska talmanspresidiet, mina kollegor i utskottet samt kammar- och kanslipersonal en glad sommar.

(Applåder)

Anf. 153 MAGNUS RESARE (M) replik:

Herr talman! Det är inte så konstigt att barn knappt nämns här eftersom barn i princip aldrig sitter i förvar i Sverige.

Förvarsverksamheten är ett absolut nödvändigt ont när en person över tid inte följer det beslut han eller hon har fått av svenska myndigheter. Men är man en barnfamilj är det normala att en förälder lever kvar utanför förvaret, i en bostad, och en förälder hamnar på förvar tills familjen ska åka hem. Man vill inte sätta barn i förvar.

Jag har besökt några av landets förvar under mandatperioden, och på alla ställen säger man samma sak: Vi har i princip aldrig barn sittande här, för barn ska inte sitta på förvar.

Jag delar uppfattningen att barn inte har på förvar att göra. Men lagstiftningen måste ha utrymme för de få fall där vi inte kan lösa en utvisning på annat sätt än att till exempel en ensamstående förälder har med sig ett litet barn inne på förvar. Det är fruktansvärt när det sker.

Men socialdemokratin har också sett detta tidigare. Det måste finnas utrymme i lagstiftningen för att kunna ha barn i förvar under en kort period innan de åker hem. Som jag förstår det vill Socialdemokraterna alltjämt att det ska finnas utrymme att ha barn i förvar under en kort, kort tid. Som jag förstår det nu, även om det inte fanns någon reservation häromdagen, vill man att det ska finnas utrymme att ha ett barn där i 72 timmar. Men vi kan väl vara överens om att det nästan aldrig ska behöva ske. Det är väl ingen här som vill se barn sittande i förvar. Det är väl därför man inte lägger särskilt mycket fokus på det när man styr myndigheter utan i stället fokuserar på dem som oftast sitter där. De som oftast sitter där är ensamkommande äldre barn eller vanligtvis vuxna människor som vägrar följa svenska myndighetsbeslut.

Vi är väl överens om att barn även i framtiden ska kunna sitta i förvar?

Anf. 154 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! Jag blir lite beklämd när jag hör ledamoten Resare, för ledamoten säger att eftersom det inte är så vanligt att barn sitter där har regeringen inte bemödat sig att skriva om det. Det räcker, för mig i alla fall, att ett barn ska sitta där. Det är ju som ledamoten säger: Det kommer att ske i framtiden också.

Att spela ned barnets betydelse när JO:s granskning är så tydlig med att utsatta grupper – barn, funktionsvarierade och andra – far illa tycker jag är anmärkningsvärt. Jag vill faktiskt be ledamoten Resare förtydliga om han verkligen menar att regeringen har låtit bli att prata om barnperspektivet och barnkonventionen för att det är så få barn som berörs. Är det därför regeringen inte vill prata om dem i sina regleringsbrev när det gäller denna verksamhet – trots den allvarliga kritik som har framkommit?

Anf. 155 MAGNUS RESARE (M) replik:

Herr talman! Jag tror att Ola Möller är fullt kapabel att förstå precis vad jag menade. Det är klart att vi inte vill se några barn där. Och det är klart att vi vill att de enstaka gånger ett barn hamnar i förvar ska det ha en dräglig tillvaro där – en så bra tillvaro som möjligt, givet omständigheten att barnet sitter inlåst.

Möller förstår precis det jag säger. Men man kan välja att försöka göra någon märklig tolkning av det jag nyss sa. Att barn inte nämns i lika hög utsträckning som vuxna är inte särskilt märkligt, eftersom förvar är en verksamhet som i första hand riktar sig mot vuxna.

Att hålla på med någon ordbingo och räkna hur många gånger man har nämnt ordet barn i ett regleringsbrev tycker jag inte är seriöst. Men ni var inte särskilt seriösa häromdagen heller när vi pratade om den här frågan. Det är väl så socialdemokratin har blivit nu, när man har ett regeringsunderlag som över huvud taget inte klarar av att hålla ihop.

Vänsterpartiet driver en linje. Socialdemokraterna driver en annan linje. Och man vet inte vart Miljöpartiet och Vänstern tar vägen. Man ska då försöka hålla ihop det. Vad är då lättare än att försvara att man inte har något regeringsdugligt alternativ? Då börjar man hålla på med ordbingo och räkna hur många gånger ett visst ord har skrivits i ett regleringsbrev.

Ola vet att vi inte vill se barn i förvar, men någon gång ibland kommer det att ske, även med er politik. När det sker vill vi att de ska ha det bra, och vi vill att förvaren ska fungera på bästa sätt för alla som sitter där. Det vanliga är att det är vuxna människor som sitter där, företrädesvis män. Det är verkligheten. Därför tycker jag att detta blir fånigt. Jag tycker att det blir oärligt mot väljarna, som kanske vill höra vart förvarsverksamheten är på väg nu när vi har fått en bra riksrevisionsrapport med kritik som regeringen tar till sig och som Migrationsverket och polisen tar till sig.

Låt oss ha en seriös debatt i stället!

(Applåder)

Anf. 156 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! Jag vidhåller att detta är ett problem. Jag lyssnade på vad ledamoten Resare sa. Han uttalade att det inte är så många barn och att regeringen därför inte har bemödat sig att skriva om dem. Det är det som är kontentan.

Eftersom vi är överens om att barn tyvärr kommer att behöva sitta där är det ett beklämmande besked från ledamoten Resare att regeringen har den ingången. Det är, som sagt, bra för väljarna att få veta detta.

Anf. 157 MAGNUS RESARE (M):

Herr talman! Socialdemokratin fortsätter att visa sitt nya oseriösa ansikte, som man visade oss för ett par dagar sedan, när man utan en enda reservation om den nya förvarslagstiftning som vi lagt fram helt plötsligt sa: Nej, det här ska vilandeförklaras i ett år.

De seriösa partierna i kammaren i den här frågan är Centerpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Det är kanske inte så vanligt att moderater står och säger det i den här kammaren, men nu är det faktiskt så.

Centerpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet hade gått igenom det lagstiftningsförslag som låg på vårt bord – det bereddes vecka efter vecka. De sa: Vi tycker inte att det är bra lagstiftning att gå fram med, så vi har en reservation. När det väl skulle röstas om detta i kammaren valde de att ta till ett väldigt ovanligt verktyg för att vilandeförklara det under ett år.

Jag tycker att det är ett seriöst sätt att bedriva politik och stifta lag. Det handlar om att vara öppen och ärlig med vad man tycker, och när det väl kommer hit kan man dra i den här nödbromsen, eller vad man nu kallade den från delar av oppositionens sida.

Men Socialdemokraterna visar att de inte är seriösa i de här frågorna. Nu står Ola Möller här och menar att regeringen inte bryr sig ett dugg om barn bara för att ett ord förekommer i en viss mängd i ett regleringsbrev. Detta är liksom inte värdigt den här kammaren.

Vi har fått en riksrevisionsrapport på vårt bord som jag tycker tar upp relevanta brister i Migrationsverkets och polisens hantering av en väldigt, väldigt allvarlig fråga. Jag tycker att det är jättebra att regeringen, Migrationsverket och polisen kan ta tag i de här bristerna och läka detta, så att vi har en seriös, bra, effektiv och rättssäker förvarshantering i det här landet.

En sak ska du ha klar för dig, herr talman. Det är att vi moderater inte vill se en enda människa sitta i förvar i Sverige. Varje person som sitter där, gammal som ung, är ett misslyckande. Det är ett misslyckande av den svenska staten att vi inte har kunnat hjälpa den här personen med hemresan tidigare och att vi inte har sett till att sätta personen på ett flygplan. Framför allt är det ett misslyckande att den personen inte har sett till att åka hem som den ska.

Får du ett nej i Sverige ska du lämna Sverige. Får du ett ja i Sverige ska vi hjälpa dig att bli integrerad och en del av det här samhället så fort det bara går, så att du snabbt kan starta ditt nya liv här med din familj och dina vänner och bli en del av det här landet. Det handlar om att jobba och bidra, så som de absolut flesta invandrare gör i det här landet. De som är här och gör det bra är en jättetillgång för oss.

De som inte lyder myndigheters beslut och de som vägrar rätta sig är inte en tillgång för Sverige.

Vi måste vara överens i den här kammaren om att vi vill ha en reglerad migration. Men om man tycker att det är viktigare att se hur många gånger ett ord har skrivits i ett regleringsbrev än att lyssna på regeringen, som tar tag i de brister som finns när det gäller förvar, tycker jag inte att man är seriös. Gör man anspråk på att ens partiledare ska vara statsminister om några månader tycker jag att man ska ta arbetet i den här kammaren på ett betydligt större allvar.

Som sagt: Vi vill inte att någon människa ska sitta i förvar. Vi vill att människor ska lämna landet när de får ett nej. Det kan vara så att vi säger ”Du har fått ett nej. Du ska lämna landet nu” och personen ändå inte gör det. När vi säger till en gång till och en gång till och en gång till kan det ibland bli aktuellt att sätta någon i förvar. Det ska då vara en välfungerande verksamhet.

Vi vill inte att folk ska sitta i fängelse heller. Det betyder inte att man inte ska ha fängelser som fungerar när människor väl begår brott. Vår grundinställning är inte att vi ska sätta så många människor som möjligt i fängelse oavsett vad de har gjort. När ingenting annat är tillräckligt sätter man en människa bakom lås och bom.

Det handlar om att man bryter mot lagar eller att man inte följer myndighetsbeslut, vilket också är att bryta mot lagar. Och i det här fallet hamnar man i förvar.

Jag undrar vart Sverige ska ta vägen vid ett maktskifte när Centerpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet så tydligt drar åt ett håll när det kommer till migrationsfrågorna och socialdemokratin så tydligt röstat med oss när det gäller i princip varje migrationsfråga. Antingen kommer Socialdemokraterna att visa hela svenska folket att de spelat politisk teater här under fyra år och röstat med oss mot bättre vetande för att triangulera partier i Sveriges riksdag, eller så kommer väl Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Centerpartiet att totalt köra över socialdemokratin, vars enda fokus verkar vara att inta Rosenbad, kosta svenska folket vad det kosta vill.

Jag tycker att vi ska ha en ärligare och sjystare hantering av lagstiftningsarbetet i den här kammaren än vad vi har sett de senaste dagarna.

Jag tycker att det är bra att Migrationsverket, polisen och regeringen har fått till sig den information som framgår av rapporten – att det finns brister på svenska förvar – och jag tycker att det är bra att man jobbar för att åtgärda dessa.

Under den här mandatperioden har vi gjort riktigt bra grejer för att få ordning på förvaren. Vi har sett till att man inte längre kan vandra in med narkotika, vapen eller alkohol, för den delen, och vi har sett till att man har upphört med det som vi fick reda på i början av mandatperioden, nämligen att personer har kunnat komma in och sälja sex på svenska förvar.

Vi har alltså haft prostitution i svenska myndighetslokaler där människor sitter därför att de väntar på utvisning. Det är helt bisarrt. Det här är ett system som har växt fram under tidigare regeringar under Socialdemokraternas åtta år vid makten. Jag fick höra om det ett halvår in på mandatperioden.

Att det hände var inte en konsekvens av moderat politik, utan det var en konsekvens av att man inte hade gjort någonting åt de svenska förvaren under åtta år. Man tyckte att det var viktigare att människor obehindrat och utan att behöva legitimera sig eller berätta varför man var på ett förvar kunde besöka en person som satt där. Man behövde inte berätta om man var förälder, bror eller kompis, utan man kunde gå in där som langare av narkotika och göra den typen av affärer på svenska förvar i myndighetslokaler.

Det har vi satt stopp för nu. Jag tycker att det är fantastiskt bra att den här regeringen tar tag i och styr upp sådant. Jag hoppas att vi vinner valet så att vi kan fortsätta att förvalta det här landet och göra det ännu bättre.

Jag är rädd för vad som skulle hända om de partier som vid varje givet tillfälle skriver reservationer om att ta tillbaka svensk migrationslagstiftning till 2015 får inflytande i de här frågorna och om migrationsministern heter Tony Haddou eller Annika Hirvonen. Det beror inte på att de är dåliga människor utan på att jag tycker att de har en politik som inte håller. Jag hoppas som sagt att vi vinner valet. Jag hoppas att regeringen fortsätter sitt seriösa och viktiga arbete för att reformera det här.

Jag hoppas också att alla här får en fin sommar. Vi kommer att sammanträda om några månader och debattera här medan våra ledamotskollegor är hemma i sina valkretsar och kampanjar för att just deras idé och tanke ska vinna gehör så att de kanske blir omvalda eller vad det nu kan vara. Då kommer vi att stå här och prata om viktiga frågor i kammaren.

Jag tar kanske inte helt farväl av den här talarstolen nu, då jag hoppas att jag får återvända till den efter nästa val, men jag vill i alla fall rikta ett tack till mitt parti som har gett mig förtroendet att sitta här under den här mandatperioden.

Jag vill tacka min familj, som har varit väldigt stöttande under hela min politiska karriär, och framför allt min sambo, som har stått ut med att jag åker hit varje måndagskväll för att i bästa fall komma hem igen på torsdagskvällen och att jag ofta är borta på helgerna och gör partiarbete. Stort tack, Isabelle och alla andra!

Jag önskar talmanspresidiet och alla ledamotskollegor en glad och trevlig sommar tills vi ses här igen. We will be back i det här utskottet. (Applåder)

I detta anförande instämde Nima Gholam Ali Pour (SD).

Anf. 158 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Magnus Resare anklagade i sitt anförande Socialdemokraterna för att vara ansvariga för att det förekommit prostitution på förvar.

Politiker ansvarar naturligtvis för att vidta olika åtgärder för att säkerställa säkerheten för de människor som samhället frihetsberövar, på samma sätt som man har ansvar för att säkerställa att barn som tvångsomhändertas inte blir misshandlade i sina familjehem. Det är ändå en magstark anklagelse att klistra på ett parti att gärningar som är brottsliga och som utförs av individer direkt är det partiets fel.

Jag kan inte låta bli att tänka på det fruktansvärt grova reportage som nyligen publicerades i tidningen Arbetet och som handlar om fruktansvärda, upprepade sexuella övergrepp som fångar på landets fängelser blivit utsatta för inne i fängelsecellerna.

Det är ett helt nytt fenomen som inte var möjligt tidigare då det var en intagen person i varje cell. Nu är dubbelbeläggning regel. Jag skulle ändå inte gå så långt som att anklaga Magnus Resare för dessa våldtäkter som begåtts av personer som nu delar cell, även om det är ett resultat av Moderaternas kriminalpolitik.

Anf. 159 MAGNUS RESARE (M) replik:

Herr talman! Jag har inte anklagat socialdemokratin för att ligga bakom några våldtäkter. Jag har däremot sagt att det under deras ledning förekom köp av sexuella tjänster på landets förvar. Jag tycker att det är fruktansvärt att det har kunnat fortgå.

Jag fick till mig detta tidigt under mandatperioden och tog med mig informationen till mina kollegor på Justitiedepartementet och till vår migrationsminister, som blev helt bedrövad över att få höra att sådant fick förekomma. Det är därför vi har sett till att det inte bara är att knalla in på ett förvar med narkotika, med uppsåt att sälja sexuella tjänster eller med en flaska sprit, som också förekom. Man såg att intagna blev berusade när de hade haft besök av kompisar. När de kom tillbaka in i förvaret till de andra som satt där var de berusade, och det blev slagsmål och våldsutövning.

Jag tycker att Socialdemokraterna gjorde ett stort nummer av att tolka in att vi inte bryr oss om barn därför att ordet barn inte förekom i ett regleringsbrev tillräckligt många gånger. I så fall borde Annika Hirvonen vara lika besviken på Socialdemokraterna som på mig.

Vad som händer på svenska fängelser är verkligen något som regeringen håller koll på och vill ta tag i och se till att det förändras. Varför skulle vår regering tycka att det är positivt om det förekommer sexuella övergrepp där? Men när vi får till oss den typen av information tar vi tag i det, förbättrar situationen och ser till att det inte förekommer.

Om det handlar om att bygga fler fängelseceller är det vad vi håller på med nu. Vi har till och med börjat ingå avtal med andra länder för att se till att få fler celler så att vi inte behöver ha den situation med överbelastning som vi har. Den är tyvärr en konsekvens av att vi under alldeles för många år i det här landet inte tog tag i den organiserade brottsligheten när vi såg att den bredde ut sig och att människor i större och större utsträckning började begå mord. De sitter inne nu.

Anf. 160 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! En åtgärd som jag vill rekommendera Moderaterna, och för all del också andra här i kammaren, att fundera över är att ta till sig Riksrevisionens kritik mot hur människor hålls i förvar under väldigt lång tid trots att besluten uppenbarligen inte går att verkställa, samtidigt som vi har platsbrist på fängelser. Detta leder till att intagna får dela cell och i dessa utrymmen blir systematiskt utsatta för sexuella övergrepp och våldtäkter.

En möjlig lösning är att prioritera så att platser för inlåsning används just för dem som behöver vara inlåsta för att de har begått brott, inte för personer som inte har begått något brott men som blir inlåsta till exempel för att man vill utpressa dem att själva köpa flygbiljetter som Sverige inte kan köpa åt dem på osäkra flygbolag som inte uppfyller EU:s standard, för att resa till Afghanistan, till exempel. De skulle kunna hållas under uppsikt, det vill säga inte vara frihetsberövade. Då kan platser frigöras för personer som faktiskt behöver vara inlåsta för att de ska avtjäna straff eller för att de är farliga för andra.

Anf. 161 MAGNUS RESARE (M) replik:

Herr talman! Vilken tur att vi nu går fram med en lagstiftning som innebär att man kan ha en elektronisk fotboja i stället för att sitta inlåst.

Jag har varit jättetydlig i de två dagar som vi har debatterat den här frågan. Jag tycker att varje gång vi sätter en person i svenskt förvar är ett misslyckande – både för staten och för individen. Personer som får ett nej borde fixa sin hemresa.

Annika står också upp för en reglerad migration. Jag har hört Annika flera gånger säga att ett ja ska vara ett ja och ett nej ska vara ett nej och att den person som inte får stanna ska lämna landet.

Men när folk gång på gång vägrar att lämna landet måste man till slut ha ett förvar där man kan sätta dem. Samma sak gäller för människor som släpps ur fängelser men är för farliga att ha ute i samhället. Det kan handla om någon som begår upprepade våldtäkter och där det finns fog för att misstänka att personen i fråga kommer att begå sådana brott igen.

Nu kommer nya regler så att man kan ha en elektronisk fotboja om man är någon som i dag sitter i förvar men kanske inte behöver det om man kan stanna inom ett begränsat område. Kanske kan barnfamiljen slippa sitta i förvar om de kan uppehålla sig inom ett begränsat område och ha fotboja. Det är ett sådant förslag vi lägger fram nu.

Det ska bli fint att se hur svenska myndigheter hanterar den lagstiftning som vi till stora delar har klubbat nu. Jag tror att det kommer att bli bättre för väldigt många människor. Det handlar om människor som egentligen inte har rätt att vara i Sverige men som inte nödvändigtvis behöver sitta inlåsta. Det vore jättebra om vi kunde få mindre inskränkande lagstiftning på plats.

Jag vet att Annika Hirvonen skrev väldigt positivt om den del av förslaget som handlar om möjligheten till elektronisk fotboja. Det är jättebra.

Den här regeringen gör saker ambitiöst för att vi vill göra Sverige till ett lite bättre land, till och med för de människor som egentligen inte ens ska vara här. Men när du har fått ett nej ska du lämna landet. Staten kommer då att hjälpa dig göra det. Om du inte medverkar till det kan du hamna på ett förvar, och där ska det vara tryggt och säkert tills du åker hem.

Anf. 162 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Magnus Resare sa i sitt anförande ett par saker som jag skulle vilja höra lite mer om.

Det första var: ”Jag skulle inte vilja sätta en enda människa i förvar.” Men varför utvidgade man då reglerna för att sätta fler i förvar? Varför var vi tvungna att använda grundlagen för att stoppa er från att sätta fler människor i förvar? Det här håller inte. Det är på detta sätt vi har fått agera de senaste dagarna. Ni vill ha färre människor i förvar, men vi blev tvungna att använda grundlagen för att stoppa er från att göra det. Det hänger inte ihop.

Det andra var: ”Den som jobbar och bidrar ska inte utvisas.” Ändå har lönegolvet nu höjts till 34 470 kronor, vilket innebär att fler människor utvisas.

Varför säger ni en sak gång på gång men levererar en annan?

Anf. 163 MAGNUS RESARE (M) replik:

Herr talman! Jag vill inte ha människor i förvar, och jag vill inte ha människor i fängelse. Tyvärr finns det människor som begår brott, och då sätter man dem i fängelse. Tyvärr finns det människor som inte följer svenska myndighetsbeslut när de får ett nej på sin ansökan om uppehållstillstånd.

När svenska myndigheter prövar din rätt att vara här i landet och kommer fram till att du saknar en sådan rätt ska du lämna landet. Alla som är öppna och står för en reglerad migration tycker att ett nej ska vara ett nej. Jag tror att även Centerpartiet tycker att ett nej ska vara ett nej.

Den absolut sista åtgärd man tar till när någon inte lämnar landet är att sätta personen i förvar för att invänta flygresa. Det är en rimlig ordning att man kan göra det som sista nödvändiga utväg när staten inte får en person att lämna landet självmant.

Det är inget positivt med det här, och det är ingenting jag vill. Det kostar pengar och innebär ett lidande för den person som hamnar där. Jag tycker inte att det är bra när människor mår dåligt, men jag anser att den

som handlar oriktigt mot svenska staten och det som våra myndigheter har kommit fram till behöver ta konsekvensen av sitt handlande.

I yttersta fall blir det förvar när du är här för att söka uppehållstillstånd och nekas ett sådant. Det är alltså inget positivt alls med det här.

Frågan om lönekrav och försörjningskrav är en helt annan debatt. Jag tycker att vi har kommit fram till en bra kompromiss. Det finns undantag för många yrken för att vi annars hade varit tvungna att utvisa många människor. Vi har nu infört en undantagsregel som gör att de kommer att kunna vara kvar.

I slutändan gäller att om du är här med arbetstillstånd behöver du kunna försörja dig. Vi har nu lagt fram ett undantag på 75 procent av medianlönen, vilket kommer att leda till att väldigt många av de personer som vi har debatterat om det senaste året kommer att kunna vara kvar i Sverige.

Anf. 164 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Följer barn inte myndighetsbeslut? Nej, det har de inte förutsättningar för eftersom de är barn. Och de ska in där under en längre tid!

Det finns också människor på förvar som inte har möjlighet att lämna landet. Det är också en verklighet som finns. De kan inte lämna landet även om de vill. Även de kan hamna på förvar ibland.

Ja, ett nej är ett nej. Det råder ingen tvekan om det. Frågan är hur vi behandlar människor som har fått ett nej till dess att de kan lämna landet.

Om man inte vill ha barn i förvar, varför är det nödvändigt med en lagstiftning som gör att man kan splittra familjer? Varför är det nödvändigt att ha den biten med? Varför är det nödvändigt att ha en lagstiftning som gör att barn kan sitta där en längre tid, om man verkligen inte vill ha dem där?

Varför var det nödvändigt för oss att gå till konstitutionsutskottet om en vilandeförklaring för att övertyga andra om att detta inte är nödvändigt? Vi har kanske inte övertygat dem, men vi lyckades i alla fall se till att det här inte blir av.

Det här är ändå en rimlig fråga. Varför inför man den här lagstiftningen om man inte vill ha dem där – särskilt inte barn?

Moderaterna säger att de har nått en bra kompromiss på området arbetskraftsinvandring. Man måste kunna försörja sig, säger de. Ja, det måste man. Men man kan försörja sig utan att tjäna 34 470 kronor.

Sandra är 13 år och har aldrig bott någon annanstans än i Sverige. Hennes mamma var arbetskraftsinvandrare och hade ett jobb med kollektivavtalsenlig lön. Sandra utvisades i går. Det skedde i går medan vi stod här inne i kammaren. I morse sov hon på flygplatsen i Istanbul och har i dag landat i Ulan Bator. Hon är 13 år och har aldrig bott någon annanstans. Hon utvisades på grund av Moderaternas lönekrav på 90 procent av medianlönen. Utan det hade hon varit kvar, och hennes kompisar hade haft kvar sin klasskompis. Varför är detta en bra kompromiss?

Anf. 165 MAGNUS RESARE (M) replik:

Herr talman! Jag börjar i rätt ända. Först och främst kommenterar jag över huvud taget inte enskilda fall. Det vet Niels om, och därför tycker jag att det är oseriöst att debattera så.

Vi vill inte att barn ska sitta i förvar, men det kommer att finnas tillfällen när barn måste sitta i förvar med sina föräldrar. Det är i absoluta undantagsfall, och det framgår av propositionen för den som läser den, hur sällan det här ska ske.

När jag har besökt förvar berättar man att det i princip aldrig sitter några barn där. Ibland kan en ensamstående kvinna som har uppehållit sig här under lång tid tvingas ha med sina barn där under en väldigt kort tid. Även i det lagförslag som regeringen nu lägger fram handlar det om att man kan sitta i förvar i ytterligare ett par dagar.

Jag är väldigt tydlig med att det är ett misslyckande. Barn ska inte behöva sitta där. Barn ska heller inte behöva sitta i fängelse. Ändå har vi en lagstiftning som tolererar att barn upp till ett år är med sina mammor i fängelse.

Det är möjligt för att vi har skrivit in det i lagstiftningen för att bereda möjlighet i extrema situationer. Det är inget önskvärt med det. Det är ingenting vi vill se. Men vi måste ha utrymme för extrema situationer i svensk lagstiftning. Vad ska man annars göra när det uppstår en situation som kanske gör att man behöver sätta en person med barn i förvar?

Det är viktigt att komma ihåg att dessa personer snabbt ska lämna landet. Man måste hjälpa dem omedelbart att få flygbiljetter till det land som de kommer ifrån. De ska inte behöva sitta där en sekund längre än de behöver.

Vad gäller försörjningskrav konstaterar jag att när Centerpartiet var med och styrde landet behövde man tjäna 13 000 kronor i månaden för att få vara i här. Det finns väl ingen här som tror att man kan försörja sig långsiktigt och på ett vettigt sätt för 13 000 kronor. Jag tyckte inte att det var bra, och vi var tvungna att göra någonting åt det.

Det skiljer några tusenlappar i månaden på det Centerpartiet föreslår och det vi föreslår om vilken försörjning man ska ha som arbetskraftsinvandrare. Men det målas upp som att man ska behöva tjäna 100 000 kronor i månaden. Så är det inte ens med Centerns förslag.

Anf. 166 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD):

Herr talman! Vi i socialförsäkringsutskottet samlas återigen i denna kammare för att diskutera förslag inom migrationsområdet. Det har skett några gånger de senaste dagarna.

Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag, vilket naturligtvis innebär avslag på motionsyrkandena i betänkandet gällande Riksrevisionens rapport om förvar.

Så här i avslutningen av denna vårsäsong har vi kommit till den sista debatten inom migrationsområdet innan vi åker hem och tar lite paus för att mötas återigen för en ny debatt i augusti. I kväll tar vi alltså tag i det sista migrationsärendet.

Det har varit en händelserik tid att blicka tillbaka på. Många nya utredningar har presenterats. Propositioner har antagits i stort antal i denna kammare. Vi har tillbringat mycket tid tillsammans i utskottet och kammaren för att debattera, diskutera och besluta om förändringar i politiken. Nu är vi framme vid ärendet som handlar om Riksrevisionens rapport om förvar.

Herr talman! Precis som jag sagt i tidigare debatter i den här kammaren bygger en stram och hållbar migrationspolitik på att man återvänder efter att man fått avslag på sin asylansökan. Detta sker efter en rättssäker prövning, vilket jag är övertygad om att vi har i Sverige i många fall.

Syftet med förvar är att skapa en mer effektiv återvändandeprocess. Beslut om förvar fattas av Migrationsverket, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och i sista hand domstol. I regel rör det sig om personer med utvisningsbeslut som inte samarbetar med myndigheterna och som bedöms löpa risk att avvika.

Förvarskapaciteten har under de senaste tio åren utökats på grund av ett ökat behov av platser, precis som har nämnts i debatten. Den stora utbyggnaden skedde faktiskt under den förra regeringens mandatperiod. Det är också viktigt att säga att den situation vi har på förvaren kan ha att göra med den stora expansion som skedde under kort tid. Naturligtvis är det viktigt att förvaren fungerar rättssäkert och att människor som placeras där behandlas på ett bra sätt.

Herr talman! I en ny rapport riktar Riksrevisionen med hänsyn till den aktuella situationen kritik mot Migrationsverkets och polisens styrning och uppföljning av förvarsverksamheten. Riksrevisionen har granskat om myndigheternas arbete med förvarsverksamheten är effektivt. Granskningen omfattar också arbetet med hur man fattar förvarsbeslut samt den operativa verksamheten vid förvaren.

Riksrevisionen konstaterar att myndigheternas processer inte säkerställer effektiva beslut om vem som ska tas i förvar, att samverkan mellan myndigheterna är otillräcklig och att Migrationsverket inte säkerställer att förvaren drivs på ett rättssäkert och kostnadseffektivt sätt. Riksrevisionens rapport utmynnar i ett antal rekommendationer, både till regeringen och till myndigheterna.

Herr talman! Förvar är, som jag tidigare nämnt, ett viktigt verktyg i återvändandearbetet. Samtidigt är det också en mycket ingripande åtgärd för den enskilde. Vi kristdemokrater vill därför särskilt framhålla vikten av att förvarsverksamheten bedrivs på ett rättssäkert sätt. Liksom regeringen anser vi att Riksrevisionens rapport utgör ett värdefullt underlag för det fortsatta arbetet med en effektiv och rättssäker förvarsverksamhet. Migrationsverket välkomnar också Riksrevisionens granskning och pekar på att det pågår ett omfattande utvecklingsarbete på området.

Vi kan konstatera att regeringen redan vidtagit ett flertal åtgärder i linje med Riksrevisionens rekommendationer. Det redogörs bland annat för att samverkan över myndighetsgränserna varit ett stående inslag i både regleringsbrev och dialoger med myndigheterna för att just lyfta fram behovet av förändring och förbättring. Det har också getts uppdrag om att samverka och att gemensamt skapa goda planeringsförutsättningar i syfte att uppnå bättre framförhållning och en effektiv och ändamålsenlig användning av förvarsplatser samt säkerställande av nödvändiga transporter.

Vi kristdemokrater ser Riksrevisionens rapport som ett viktigt verktyg i utvecklingen av förvarsverksamheten. Naturligtvis kommer det även fortsättningsvis att krävas och ske en kontinuerlig uppföljning av förvarsverksamheten utifrån dessa aspekter i rapporter och andra inspel, så att vi har en rättssäker förvarsverksamhet som kontinuerligt utvecklas. Vi kristdemokrater bedömer att relevanta åtgärder redan har påbörjats och kom-

municerats av regeringen och att ytterligare åtgärder i enlighet med reservationerna i betänkandet inte är nödvändiga.

Herr talman! Naturligtvis är det så att den rödgröna oppositionen tar tillfället i akt att i en rad reservationer lyfta ett antal saker som behöver förbättras. Men regeringen har som sagt redan agerat och kommer att fortsätta agera för att förbättra situationen. Det finns ingen anledning att göra ytterligare tillkännagivanden i detta ärende.

Herr talman! Jag vill avsluta med en utblick över det politiska landskapet. Den här mandatperioden visar att om man har viljan till både förändring och samarbete går det att få en hel del gjort. Migrationspolitiken i Sverige har vänts från en bekymmersam situation som påverkat och fortfarande påverkar många delar av samhället till en stram, rättvis och ansvarsfull politik som gör att vi har bättre möjligheter att möta de utmaningar som fortfarande finns. Detta har vi kristdemokrater gjort tillsammans med övriga Tidöpartier. Vi efterfrågade ett mandat i valet, och vi fick det. Sedan dess har vi genomfört förändringar, och vi fortsätter att göra det.

Vi är beredda att ta det ansvaret även nästa mandatperiod. Det är den riktningen Sverige behöver, inte en rödgrön kaosregering som låter MP och V styra politiken likt det som blev tydligt i denna kammare för bara någon dag sedan. Vi kristdemokrater ingår i ett regeringsunderlag som sett problemen och också agerat. Det är en sådan regering som Sverige behöver även nästa mandatperiod.

Med det budskapet vill jag önska en trevlig sommar till talmanspresidiet, tjänstemän och övriga funktioner här i Riksdagshuset samt naturligtvis också till de politiska utskottskollegorna, som tappert kämpat på kväll efter kväll, nästan natt efter natt, för att diskutera de politiska förslagen. Vi är inte alltid överens, men det är ju det politiken handlar om. Jag hoppas att alla får en trevlig och avkopplande sommar, och så ses vi som sagt igen i augusti.

Jag yrkar åter bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna. (Applåder)

Anf. 167 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 2 och 5.

Jag vill börja med att säga att Riksrevisionen i allt väsentligt gör ett bra jobb. Jag är tacksam för att vi har Riksrevisionen, som granskar hur man agerar här i riksdagen och i olika regeringar.

Riksrevisionen säger att det sätt som förvaren styrs på av regeringen och Migrationsverket är ineffektivt och leder till onödigt lidande samt höga kostnader för staten. Regeringens svar är att man anser att man agerat med handlingskraft. Men vad är det man har gjort? Jo, man har vägrat ge Migrationsverket de pengar som verket bett om. Migrationsverket bad om extra medel för att kunna styra sin verksamhet bättre. Vi sa ja – regeringen sa nej. Det är svårt att utföra alla sina uppgifter när man inte får de pengar man behöver.

Herr talman! Vi vet att handläggningstiderna redan är otroligt långa på Migrationsverket många gånger. Det kan ta flera år att få svar, men själv förväntas man ge svar på bara några dagar. Behandlingen av dessa ärenden är alltså värd att fundera på.

Herr talman! Som nämnts här tidigare finns det människor som har utsatts för sexuella övergrepp eller farit illa på andra sätt på boenden som staten via Migrationsverket har ansvar för. Vi har hört om hur dubbelbeläggningen påverkar detta. Det är ändå någonting som regeringen borde fundera på.

Vi har hört flera gånger i anföranden här från talarstolen i dag och i repliker att vi i princip aldrig har barn på förvaren. Så är det ju, och det är bra.

Men regeringen var inte nöjd med att det var så, utan man ville ha fler barn dit. Man skrev en lagstiftning som öppnade för att fler barn skulle dit. Det var därför regeringen lade fram förslag om en ny lagstiftning med fler möjligheter att ta barn i förvar.

Det förslaget har vi stoppat i dag med hjälp av konstitutionsutskottet. Det är jag väldigt tacksam för. Jag är glad för att vi fortfarande styrs av konstitutionen här i Sverige och att de möjligheterna finns att stoppa inskränkande lagstiftning som införs i onödan för barn.

En sammanfattning av läget i verkligheten är: Migrationsverket skulle inte få mer pengar, men det skulle vara fler barn på förvaren. De skulle kunna sitta där under en längre tid och utan sina föräldrar.

Tack vare ett bra samarbete i oppositionen har vi stoppat detta. Tack för det, till resten av oppositionen! Det gäller inte minst Miljöpartiet som har gjort ett stort arbete med detta.

Herr talman! Jag skulle vilja säga något för att avsluta. Moderaterna lyfter fram att de är rädda för vad som händer efter valet. Det är jag också, och jag tror att väldigt många därute är det. Det är därför opinionen ser ut som den gör.

Man har sett vad den här regeringen gör. Så snart den har chansen är rättssäkerheten borta. Barnen ska i förvar, tonåringar skickas ut ur landet, människor som jobbar och bidrar skickas ut ur landet och barn får lämna sina klasser. Det är den verklighet som regeringen har skapat.

Förvarsdelen är bara en liten del av det. Men det är samma riktning varenda gång. Rättssäkerheten blir mindre, och det blir fler utvisningar. Då talar vi inte om de kriminella. Man tar alltid upp att de kriminella måste ut. Jag kan uppmana de vanliga borgarna därute att gå igenom de förslag som finns om att kriminella ska ut ur landet.

När det handlar om förvar har vi tagit till det högsta verktyget vi har, nämligen grundlagen, för att stoppa vissa delar. Men det som handlar om barn som begår kriminalitet stoppades inte.

Herr talman! Som ett exempel finns en stor enighet om att det har varit för lätt att vara kvar i Sverige när man är kriminell. Så har det varit, och vi är alla överens om det.

Det ansvaret har vilat på både tidigare alliansregeringar och socialdemokratiska regeringar. Att påstå att det bara beror på den ena parten, oavsett vem man är, är inte seriöst.

Det ansvaret vilar på alla tidigare regeringar. Vi har varit med i flera av dem, så det vilar också på oss, men kanske inte så mycket på mig. Så är det ju. Det är alla tidigare regeringar som har haft det ansvaret.

Där vi är nu är problemet fortfarande att vi inte skickar ut tillräckligt många ur landet av dem som är kriminella. Men vi har också ett stort problem med att vi skickar ut väldigt många ur landet som inte är det. Det tycker jag ändå att vi allihop behöver ta med oss.

Herr talman! Det är där vi är nu. Nu är det snart midsommar. Jag hoppas att alla får en väldigt fin midsommar. Jag hoppas att vi får en god sommar och kan vara hemma och vila oss lite.

Sedan blir det jättemycket jobb, och därefter blir det väldigt mycket val. Efter den 13 september får vi en ny regering. Det ser jag fram emot, herr talman. Tack till presidiet!

(Applåder)

Anf. 168 MAGNUS RESARE (M) replik:

Herr talman! Jag delar uppfattningen att inga partier är fria från skuld. Det här har byggts upp i vårt land under mandatperiod efter mandatperiod.

Skillnaden mellan er och oss är dock att vi har omprövat vår politik. Vi har sett att den utveckling vi hade i det här landet inte var rätt och riktig. Det gick åt helt fel håll.

Vi började under tidigare mandatperioder att försöka styra landet i rätt riktning i opposition. Men det var en regering som inte lyssnade.

Ni hade avtal med den då sittande regeringen där ni fick in frågor som var viktiga för er. Samtidigt lät man det mesta i Sverige bara bli mer och mer kaos.

Organiserad brottslighet bredde ut sig. Man fick lära sig vad en termosbomb var när oskyldiga människor dog för att sådana hade placerats i trappuppgångar.

Unga människor blev ihjälskjutna. En del var helt oskyldiga. En del blev skjutna för att de var med i ett kriminellt gäng de hade lockats in och blivit kvar i utan att samhället gjorde någonting.

Allt detta började vi driva politik för att få bukt med under tidigare mandatperioder, men då satt vi i opposition.

När vi helt plötsligt fick makten och chansen att vara med och bestämma då bestämde vi oss för att inte göra som tidigare regering och bara släppa frågorna och låta det vara. Huvudvärken är i förorter där inte så många politiker kommer ifrån.

Vi sa att vi ska lösa problemen, få tillbaka det trygga Sverige och få ordning på Sverige igen. Jag tycker att vi är på god väg. Dödskjutningarna går ned, bomberna är färre och samhället är lite ljusare nu än vad det var då.

Vad gäller långa handläggningstider på Migrationsverket har vi nu Europas näst snabbaste tid för att få ett arbetstillstånd. Det tar mindre än en månad.

Om man söker asyl får man besked efter mellan sex månader och ett år, vilket är mycket snabbare än vad det var med tidigare regering.

Anf. 169 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Jag kommer från Malmö. Jag vet allt om hur mycket det har skjutits. Vi har andra skåningar här som också har talat mycket om det.

Det som är skillnaden är att när det hände i Malmö talade man om det som att det handlade om Malmö, som att det inte var fråga om Sverige. Det var när det kom till Stockholm och till andra delar högre upp som man började tala om det som Sverige.

Jag minns hur moderata riksdagsledamöter talade om problemen i Malmö som att det bara hade med Malmö att göra och inte Sverige. Jag minns det mycket väl.

Jag vet att jag talade med företrädare för Alliansen om att det sköts för mycket och att man var tvungen att göra en ny vapenlagstiftning. Gjorde Alliansen det? Nej.

Det är inte så att alliansregeringen går fri eller att Moderaterna går fria från ansvar när man inte agerade. Man såg till att det inte utbildades några poliser över huvud taget.

Vem var det som var socialförsäkringsminister när reglerna för migrationen infördes i stor utsträckning? Det var Ulf Kristersson. Vem var stabschef under tiden i Alliansen? Det var Johan Forssell, som nu är migrationsminister.

Man står här och säger att det bara handlar om oss medan andra inte tar på sig ansvar. Jag säger inte att det bara är Moderaterna som har ansvaret, utan det har vi allihop. Jag har sett hur det var. Jag har varit på begravningar i Malmö.

Jag ska också säga något när det kommer till att beskeden om arbetstillstånd nu går att få så snabbt. Jag talade med en restaurangägare i förra veckan eller i förrförra veckan, jag kommer inte ihåg exakt. De hade en ansökan inne sedan 2023.

De fick svar efter ungefär två och ett halvt år. På det besked som kom skulle de svara på en vecka. De fick en vecka på sig att svara efter att de hade väntat i två och ett halvt år. Migrationsverket sa: Vem är det här? Det tror vi inte på. Det är inte seriöst att de har fått vänta så länge för att få ett svar.

Det är jävligt mycket kvar att göra, ska jag säga, när det kommer till handläggningstiderna! Migrationsverket bad om mer pengar, och ni sade nej till det.

Förlåt att jag svor! Jag beklagar det mycket, herr talman. Förlåt!

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Vi noterar den ursäkten.)

Anf. 170 MAGNUS RESARE (M) replik:

Herr talman! Jag inledde min första replik med att säga att vi inte var fria från skuld men att vi har omprövat vår politik.

Vi ser problem i samhället som vi vill lösa. Det är problem som vi kanske borde ha sett för tio år sedan, och där vi möjligtvis inte agerade tillräckligt. Men det betyder inte att vi ska fortsätta att blunda för dem.

Vi började under tidigare mandatperioder att lägga fram förslag för att få ordning på Sverige. Men det var en handlingsförlamad regering som satt här, bakbunden av partier som ville väldigt olika saker. De ingick suspekta avtal som syftade till att få igenom några sakpolitiska frågor när Sverige fortsatte att brinna i så många områden.

Jag tycker att regeringen har fått det här landet att bli lite mer hoppfullt. Under fyra år har vi fått dödskjutningarna att gå ned, och det är bra. Polisen har fått fler verktyg så att de kan förhindra brott innan de begås i stället för att försöka att lösa någonting när det redan är för sent, när personen har blivit skjuten. Nu har man till exempel preventiv teleavlyssning som har fått brottsligheten att gå ned väldigt mycket när det kommer till dödskjutningar.

Det går alltså att göra Sverige till ett bättre land, och vi är på rätt väg. Jag tror att Centerpartiet ofta är med oss i de här frågorna. Men det som

har varit har varit, och vi kan bara försöka att vara bättre än tidigare generation.

Det är säkert massor av det vi gör nu som vi kommer att behöva ompröva om tio år, men det betyder inte att vi inte ska fortsätta i den här församlingen med att försöka göra Sverige till ett bättre land. Det är ju därför vi åker hit varje vecka. Det är i alla fall därför jag sätter mig i bilen eller på tåget och åker till Stockholm och tillbringar dygn efter dygn här i debatter och utskottssammanträden. Det gör jag för att jag vill att Sverige ska bli lite bättre.

Om vi snubblar någon gång och något inte ger den effekt vi vill ha lägger vi fram nya förslag nästa mandatperiod. Det är det vi går till val på nu – att göra Sverige lite bättre.

Jag har tyvärr ingen talartid kvar, så jag får tacka för en trevlig debatt. Låt oss tillsammans göra Sverige till ett land värt namnet igen!

Anf. 171 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Jag kan mycket ärligt säga att jag inte har någon annan uppfattning än att Magnus Resare gör en stor insats och gör vad han kan för att göra Sverige bättre. Han kämpar för det han tror på; det kan jag verkligen säga. Jag har ingen annan uppfattning. Jag uppskattar både våra debatter och samtalen utanför kammaren – ledamoten ska inte tro något annat!

Jag tror att alla partier har omprövat sin politik; det kan jag också säga. Redan på den tid vi var med i januariavtalet med Socialdemokraterna och Liberalerna, innan Liberalerna glömde vad de står för, och under den regeringen tror jag att det var 200 straffökningar och nya verktyg till polisen som skapades.

Jag håller med om att det innan dess var en period under Alliansen då det inte utbildades några nya poliser. Det är otroligt! Och detta var alltså när Moderaterna innehade statsministerposten, justitieministerposten och finansministerposten.

Vi var med i de här bitarna också, men vi hade inte tillräckligt mycket fokus på detta under januariavtalet. Det kan jag verkligen säga. Jag tror också att hela det sätt avtalet kom till på kanske inte var det bästa för ett långsiktigt politiskt projekt. Det kan vi väl vara ärliga och säga.

Mycket av det som regeringen nu har gjort kopplat till den organiserade kriminaliteten är bra. Men jag tycker att man lite grann har glömt den ekonomiska brottsligheten, som Centerpartiet har haft lite mer fokus på. Mycket har varit bra, men jag tycker också att man ibland har gått för långt. Det har vi varit tydliga med.

Hela den här processen började faktiskt under den tidigare regeringen, men inte den första Löfvenregeringen. Då hände det för lite; det kan jag verkligen säga. Men under nästa regering hände det mycket. Man såg också effekterna på skjutningarna, som kom väldigt snabbt. Redan innan Tidös lagstiftning hade kommit på plats började skjutningarna minska. Det kanske ändå inte var på grund av en blivande lagstiftning – så mycket tror jag inte på långsiktigheten i kriminellas ageranden.

(Applåder)

Anf. 172 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Det är alltid intressant att lyssna till Niels Paarup-Petersen. Man får skärpa sig både för att förstå och för att hänga med i svängarna. Jag bor inte tillräckligt långt söderut för att alltid hänga med, men så får det vara.

Jag vill bara påpeka och fråga lite grann. I det anförande som ledamoten Paarup-Petersen håller får man intrycket av en argumentation för att det innan det lagförslag kom som nu, korrekt, ligger vilande inte satt några barn i förvar och att den möjligheten inte fanns. Men denna möjlighet har de facto funnits sedan lång tid tillbaka.

Jag vill fråga ledamoten Paarup-Petersen hur han ser på den möjligheten. Ska vi ta bort den? Jag tolkar det inte så, utan vilandeförklaringen gällde utökningen. Där kan vi ha olika politiska åsikter. Men redan i dag, med den befintliga lagstiftningen, får barn sättas i förvar i upp till 72 timmar. Man kan också i extrema fall förlänga tiden ytterligare. Man kan alltså sätta barn i förvar.

Jag tolkade in i ledamoten Paarup-Petersens argumentation att barn enligt honom inte bör sitta i förvar, och jag skulle vilja få en reflektion över detta.

Man ska också fundera över vilka det är som hamnar i förvar. Vi vill ju inte att någon ska hamna i förvar, men det här är personer som antingen utgör en risk för samhället eller som riskerar att avvika. Den stora utbyggnaden av förvar skedde faktiskt under tidigare regeringsperioder, då man gick från 200 platser till lite drygt 500.

Vi kanske ska vara lite självkritiska och tänka på att alla problem nog inte har uppstått efter valet i september 2022. Man kanske byggde ut förvaren i en takt så att man inte lät möjligheterna vara på det sättet.

Det skulle vara intressant med en reflektion från ledamoten. Vad tycker han i de här frågorna?

Anf. 173 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Tack så jättemycket, ledamoten Kihlström, för möjligheten till reflektion!

Jag håller med. Debatten kan lätt börja handla om att det hela är helt åt det ena eller det andra hållet. Jag håller helt med om att det inte är så, utan det som regeringen föreslog om förvar och som vi stoppade här tillsammans – vilket jag är väldigt glad för – handlade om fler barn och längre tid. Det gällde inte att barn över huvud taget inte kunde sitta i förvar.

Det som vi skrev i vår följdmotion – och jag tror att det här är de korrekta orden – är att barn bara ska sitta i förvar i absoluta undantagsfall. Det var det saken gällde. När man som vårt parti vill ha absoluta undantagsfall när det kommer till barn i förvar och att det bara är då det ska ske vill man inte ha fler barn och längre tid i förvar. Det är egentligen vad det handlar om.

Den andra biten handlar om utbyggnaden. Vad roligt att höra att det var under den tidigare regeringen man byggde ut förvaren och gjorde något! Jag tycker inte att man så ofta får höra att det hände något under tidigare regeringar. Det är kul och bra att vi har den öppenheten och ärligheten när det gäller detta! Inte heller tidigare regeringar har bara gjort fel. Det är annars så det ofta låter. Men regeringar gör både bra och dåliga saker, och

så får man som väljare väga hur mycket bra och hur mycket dåligt de har gjort. Väljarnas dom i den avvägningen är väl relativt tydlig i dagsläget.

Kriminella, de som riskerar att avvika eller som utgör ett hot i samhället är de som först och främst är i förvar, och det ska de också kunna vara. Men det som lades fram senast gällde inte bara den gruppen. De bitarna röstade vi också för, men nu gäller det de barn som inte är med bland kriminella etcetera. Det var detta vi stoppade, och det är jag väldigt glad för. Hoppas att det var svar på frågan!

Anf. 174 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! På ett sätt blir det ett svar på frågan, för som jag tolkar ledamoten Paarup-Petersen vill han inte fortsätta med den lag vi har i dag.

Lagen i dag är just sådan att barn i yttersta undantagsfall får sättas i förvar. Det är mycket starkare kriterier för att sätta ett barn i förvar redan i dag, och det har det varit under hela förvarstiden.

Jag tolkar den inriktning som Centern och Miljöpartiet drev fram och som Socialdemokraterna har ställt sig bakom som att det egentligen gäller en lag som avviker från det som har varit grunden för förvarsverksamheten: att barn *i undantagsfall* kan placeras i förvar. Jag tolkar svaret på det sättet.

Centern och Miljöpartiet kan naturligtvis argumentera. Men detta är en relevant fråga, för om man ska följa den skrivning som jag tolkar fanns i vilandeförklaringen betyder det att man river upp lagen. Vilandeförklaringen gör ju bara att lagen skjuts upp i tolv månader som den är. Då går egentligen regeringens förslag igenom. Men jag tolkar det som att Centern och Miljöpartiet vill gå ett steg längre och ta bort möjligheten eller försvåra den ytterligare.

Då är frågan: Är det detta som är inriktningen? Det är jättebra om det är på det sättet. Det är ju redan i dag begränsade tidsgränser och väldigt höga krav för detta.

När man läser grunden för att hamna i ett förvar ser man att den stora delen gäller verkställighetsförvar. Det är alltså när man har avvikit och när man håller sig undan eller hindrar verkställigheten. Då tycker i alla fall jag att det är högst relevant att placera någon i förvar för att följa ett rättssäkert beslut.

År 2024 gällde det alltså 2 624 personer. De är naturligtvis inte brottslingar, utan de har valt att efter ett rättssäkert beslut ta en annan väg och riskerar att avvika. Jag tycker att det är relevant att de placeras i förvar i väntan på utvisning. Tycker ledamoten Paarup-Petersen det?

Anf. 175 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Jag ska försöka svara på alla frågorna.

Den första frågan var, som jag förstår den: Vill Centerpartiet att den nya lagstiftningen om förvar, kopplat till det som vi vilandeförklarade, rivs? Ja, vi vill att förlängningen rivs – absolut. Vi vill inte att det ska vara längre tid, och vi vill inte att det ska vara fler barn. Så är det; det är helt korrekt uppfattat.

När det kommer till det som redan finns sedan tidigare var det inte det vilandeförklaringen handlade om. Den handlade inte om det som fanns utan om det som man vill införa och som vi inte vill införa. Så nej, inte det nya, och ja, det gamla.

Sedan finns det säkert saker som vi behöver se över i detaljer. Så är det alltid med lagstiftning. Men i grunden är det helt rätt uppfattat: Centerpartiet kommer när vi får en ny regering att se till att det som vi nu vilandeförklarade rivs. Det kan jag absolut garantera, och jag utgår från att övriga partier som skrivit under vilandeförklaringen också står för det. Annars borde man inte ha skrivit under den.

Den andra biten är detta med förvar överlag, om folk ska kunna sättas i förvar. Det är klart att de ska. Men det sitter också folk i förvar som inte har möjlighet att lämna landet, som gärna vill samarbeta men inte lyckas. Det är inte den stora gruppen, men här är vi överens – självklart är det så.

Där vi är nu känns det lite som – och det är det som gör mig rädd – att om Josef och Maria skulle komma och söka skydd här skulle de, eftersom de inte kan återvända, sitta i förvar med Kristdemokraternas politik. Det kanske inte var det man hade förr i tiden.

(Applåder)

Jag tror att vi kan hitta en god balans där den som får ett nej ska skickas hem men under tiden behandlas med medmänsklighet.

(Applåder)

Anf. 176 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! Vi debatterar otroligt allvarliga frågor som har bäring på människors grundläggande rättigheter och liv och död. Samtidigt som vi kan vara djupt oeniga i så centrala frågor kan vi dock ibland ha en god ton med varandra.

Jag uppskattar att man här i riksdagen kan ha tuffa debatter och samtidigt få hjälp av sin meningsmotståndare att få med sig en affisch från UNHCR, som Magnus Resare så omtänksamt tog med hem från en utskottsresa, eller när man efter väldigt många timmars debatt behöver lite socker och socialdemokraten Ola Möller springer till fiket för att köpa några godisbitar.

Herr talman! Jag tror att det är extra viktigt i sådana frågor som just nu polariserar många i befolkningen att vi förtroendevalda möter varandra med respekt. Ibland kanske det är en liten glimten-i-ögat-gliring om hur Josef och Maria hade behandlats om de sökt skydd i Kristdemokraternas och Tidögängets Sverige.

Men så till saken: Riksrevisionens rapport om förvar i migrationsprocessen.

Riksrevisionen har verkligen gjort ett gediget arbete. Och de är inte de enda som har gjort det. Justitieombudsmannen har ett särskilt ansvar att just följa upp hur de verksamheter där Sverige håller människor frihetsberövade lever upp till internationella standarder för att inte behandla människor på ett grymt och omänskligt sätt i strid med de åtaganden som Sverige har att respektera den mest grundläggande mänskliga rättigheten: frihet från tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling.

De brister som har kommit fram både i Riksrevisionens rapport, som i vissa delar också bekräftar JO:s granskningar, och i JO:s särskilda granskningar är mycket allvarliga. I förvaren hålls människor som inte behöver ha begått något brott och som kan ha varierande åldrar, funktionshinder och psykisk ohälsa – även barn. Man hålls där mot sin vilja. Förvarstiderna är i medeltal inte längre än ett par månader, men det förekommer att människor hålls i ett år eller mer.

När man då i granskning efter granskning konstaterar att boendeutrymmena inte uppfyller den grundläggande standarden för att inte utgöra grym eller omänsklig behandling måste vi konstatera att prioriteringen alltså inte har varit att leva upp till de standarder som Sverige har åtagit sig i exempelvis konventionen mot tortyr. Det handlar om att man inte ens kan leva upp till att ha fyra kvadratmeter per person i boendeutrymme.

Det är brister vad gäller hälsokontroller och läkemedelshantering. Bemötandet brister. Förvarstagna vittnar om att de ibland blir bemötta som om de vore kriminella, trots att deras enda gärning varit att söka skydd som de blivit nekade.

Det visar sig att man inte överväger proportionaliteten i förvarsbesluten i tillräcklig omfattning, det vill säga om det är motiverat att låsa in en människa för att uppnå det syfte som man låser in människan för. Man har inte tillräckligt säkerställt en trygg och säker boendemiljö. Det har förekommit rutinmässiga tvångs- och kontrollåtgärder i strid med regelverket.

Den aktivitet som erbjudits har varit för lite och för dålig. Det är brister i kompetensförsörjningen. Kroppsvisitationer har genomförts utan att personalen alltid ens har gjort en bedömning av om det är lagligt att kroppsvisitera. Försvarstagna i behov av hemtjänst har ibland nekats hemtjänst och därmed den omsorg de har rätt till.

Detta var bara några av alla brister.

Vi vet också att en fjärdedel av dem som hålls förvarstagna släpps utan att resa tillbaka till hemlandet. I upp till så mycket som var fjärde inlåsning har förvar alltså inte varit effektivt. Tittar vi på lite längre tid än omedelbart efter att man lämnat förvaret går siffran ned något, men vi pratar fortfarande om runt 18 procent.

Då kan vi konstatera att Riksrevisionen valt en ganska träffande rubrik på sin rapport: *Ett kostsamt verktyg utan tydlig styrning.* Det är nämligen också dyrt i reda pengar att hålla människor inlåsta. I lidande för den enskilda är det fruktansvärt.

Jag vill berätta om två personer som delat med sig av sin erfarenhet av att sitta inlåsta på förvar: Najib och Aliya, tvillingsyskon, 21 år gamla.

En dag när hon var på väg till jobbet som undersköterska på ett äldreboende skulle Aliya svänga förbi Migrationsverket för att anmäla sig. Med sig hade hon en kopp chailatte. Hon kom aldrig till jobbet den dagen. Hon blev inlåst på förvar och vittnar om att det där enbart fanns ett Playstation att sysselsätta sig med.

Syskonen är två av de ungdomar som vi lärt känna genom rapporteringen om det som har kommit att kallas tonårsutvisningar eller utvisningar av unga vuxna.

Vilka är det som hamnar i förvar? Det är förstås olika historier bakom, men en del av dem som hamnar där är människor som regeringen har gjort utvisningsbara genom sin politik.

Det handlar om människor som utan Tidöpartiernas lagändringar hade fått fortsätta att gå till jobbet som undersköterska på äldreboendet eller LSS-boendet, som hade kunnat fortsätta sin gymnasieutbildning och ta studenten i stället för att gå runt med en klump i magen och fundera över vad man ska packa efter ett helt liv i Sverige, när man för första gången ska resa till det land man senast besökte som fyraåring.

Herr talman! Vi måste fråga oss vilken politik vi prioriterar. Regeringen har prioriterat utvisningar. När man utvisar allt fler personer i situatio-

ner som blir alltmer orimliga, då fyller man också förvaren med undersköterskor som tidigare jobbat på våra äldreboenden, ungdomar som har vuxit upp och rotat sig i Sverige eller personer som har kommit hit bara för att arbeta men som helt plötsligt inte får stanna kvar för att lönekravet är för högt.

Låt mig återge vad en av alla kompetensutvisade har sagt: Vad ska jag göra? Jag vågar inte resa tillbaka till Iran, och jag får inte stanna här. Jag vill inte bli papperslös. Vad ska jag göra?

Vi kan alla fråga oss vad vi skulle göra i den situationen, som kvinnan som protesterat mot den iranska regimen, men som inte blir trodd att ha tillräckliga skäl att frukta förföljelse av den iranska regimen, som inte tjänar tillräckligt mycket, 34 000 och några hundralappar, för att få stanna på arbetstillstånd i Tidöpartiernas Sverige.

Vad hade du gjort, om det var du?

Herr talman! Vi i Miljöpartiet har många förslag för att minska antalet personer som får orimliga utvisningsbeslut. Bland dem finns också frågor som handlar om verkställighetshinder när det är omöjligt att resa tillbaka till hemlandet av rent praktiska skäl. Migrationsverket vill skicka dig till ett land som du säger att du inte kommer från, och det landet vill inte ta emot dig. Men Migrationsverket är övertygat om att det är ditt hemland. Du får inget pass.

Det finns många situationer där hemlandet vägrar utfärda pass. Vad gör du då?

En mamma sitter just nu inlåst på förvar, och hennes sexåriga dotter är tvångsomhändertagen eftersom pappan har övergivit familjen. Dottern är svensk medborgare och kan inte tvingas ut ur landet. Man kan inte heller skicka bort mamman utan hennes barn. Samhället väljer att fortsätta att låsa in dem.

Herr talman! Jag är glad att Riksrevisionen har gjort granskningen om förvar i migrationsprocessen. Även om jag inte är överens med många av regeringens förslag är jag också glad att regeringen vidtar vissa åtgärder och gör en del förbättringar.

Rättssäkerheten måste stå i första rummet. Det måste alltid vara centralt när man inskränker människors frihet på det otroligt ingripande sätt som det handlar om på förvar. Därför vill jag yrka bifall till Miljöpartiets och Vänsterpartiets reservation 1, som handlar om denna fråga.

Jag vill också rikta ett varmt tack till alla kollegor i riksdagen, hela den samlade oppositionen, för att vi i går och i dag har satt stopp för några av de försämringar som regeringen planerade för att låsa in ännu fler barn vid fler tillfällen under längre tid i förvar. På så sätt riskerar fler barn att växa upp med en förälder som är inlåst på ett förvar eller separeras på annat sätt genom förvarsbeslut. Det är historiskt att riksdagen kommer att vilandeförklara flera delar av det ingripande lagförslaget. I dag har vi fått besked från konstitutionsutskottet att det yrkande om vilandeförklaring som jag och Centerpartiets Niels Paarup-Petersen lämnade in också kommer att godkännas.

I detta anförande instämde Emma Berginger (MP).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 juni.)

§ 13 Förbättrade förutsättningar för operativt militärt samarbete

Försvarsutskottets betänkande 2025/26:FöU14
Förbättrade förutsättningar för operativt militärt samarbete (prop. 2025/26:254)
föredrogs.

Anf. 177 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Vi debatterar i kväll ännu ett ärende till följd av det svenska Natomedlemskapet. Och det är ännu en gång ett ärende där beslutsmakt flyttas från denna riksdag till regeringen – eller till Nato. Ännu en gång tar riksdagen ställning till ett förslag vars effekter och konsekvenser i grunden är ganska oklara. Det är ännu en del av den ”amerikanisering” som vi har sett högerregeringen genomföra under denna mandatperiod. Vi har gått från brett samförstånd i Sveriges riksdag till att ge regeringen exekutiv beslutsmakt.

Ändå är detta en förändring av lagstiftningen som vi i Vänsterpartiet har fört fram, krävt och faktiskt välkomnat. Vi har de facto under de senaste åren haft en lagstiftning i Sverige som behandlar utländska soldater i Sverige olika beroende på vilket land de kommer från. Det har lett till den ohållbara situationen att en finsk soldat, en amerikansk soldat och en soldat från något annat Natoland har haft tre olika uppsättningar rättigheter och skyldigheter som vår överbefälhavare, ÖB, har behövt ta hänsyn till. Lagstiftningen behöver därför ensas, och rimligtvis bör ju samma lagar gälla oavsett vilket Natoland som den utländska soldaten kommer från. Med dagens beslut blir det åtminstone samma lagstiftning för alla tre soldaterna. Det är den kloka delen av dagens beslut.

Men såklart, hade Sverige inte undertecknat DCA-avtalet med USA, ja, i praktiken med Donald Trump, då hade delar av förändringarna aldrig behövt göras.

Herr talman! Vänsterpartiet var tydligt emot att Sverige gick med i Nato. Vi ansåg – och vi anser fortfarande – att ett så avgörande beslut som Natobeslutet borde ha föregåtts av en folkomröstning där det svenska folket hade fått säga sitt.

Vi ser med oro på utvecklingen där Sverige riskerar att dras in i krig och konflikter som vi själva inte har valt. Det är en utveckling som ökar riskerna i vårt närområde och som inte gynnar vare sig svenska medborgare eller vår omvärld.

Samtidigt är Natomedlemskapet nu en realitet. Det innebär att stora delar av det svenska försvarets verksamhet framöver kommer att ha en tydlig koppling till Nato. Vänsterpartiet ser behovet av att anpassa lagstiftningen så att Sverige kan leva upp till det som följer av medlemskapet.

Men det är avgörande att vi går varsamt fram. Vi menar att det finns starka skäl att vara restriktiva i de delar som inte är absolut nödvändiga.

För Vänsterpartiet är det av största betydelse att Sverige, som medlem i Nato, även i fortsättningen ska kunna agera självständigt i sin utrikes- och säkerhetspolitik. Vi ska själva kunna besluta om utvecklingen av vårt försvar, värna vårt nationella självbestämmande och göra egna analyser och ställningstaganden. Och lika viktigt är att vi upprätthåller en levande och folkligt förankrad debatt om försvars- och säkerhetspolitiken.

Herr talman! Den nuvarande lagstiftningen ger regeringen rätt att be om militärt stöd från Natoländer eller EU-länder om Sverige utsätts för ett väpnat angrepp, om Sverige är i krigsfara eller för att stoppa kränkningar av svenskt territorium.

I propositionen för den nya lagen föreslås att regeringen får besluta att Natoländer eller EU-länder får genomföra militär verksamhet för avskräckning och försvar på svenskt territorium. I och med det överlåts förvaltningsuppgifter till Nato eller till andra stater. Skillnaden är alltså att det inte längre behöver handla om försvaret av Sverige för att regeringen ska ge andra länder rätt att agera på svenskt territorium. Det krävs inte heller att Sverige ska befinna sig i krig eller krigsfara. Detta betyder i praktiken att regeringen kan ge en utländsk aktör beslutanderätt kring militär verksamhet – i Sverige i fredstid - som inte syftar till att försvara Sverige.

Regeringsformen kräver ett beslut från riksdagen för att ett utländskt organ ska kunna utföra förvaltningsuppgifter och myndighetsutövning i Sverige. Att en främmande makt ges så långtgående maktbefogenheter i Sverige kan få konsekvenser både för den enskilde svensken och för oss som land rent säkerhetspolitiskt. Vid ett väpnat angrepp mot Sverige finns det skäl att skyndsamt kunna ta beslut för att försvara medborgarna. Den föreslagna ändringen ger dock regeringen mandat att ta beslut som tidigare låg på oss här i riksdagen.

Vänsterpartiet har länge varnat för att ett svenskt medlemskap i Nato riskerar att dra in oss i krig och konflikter vi inte själva valt. Att rätten att besluta om åtgärder som kan få långtgående säkerhetspolitiska konsekvenser för Sverige och Sveriges medborgare förskjuts från Sveriges riksdag till regeringen är olämpligt. Vi menar därför att beslut som rör andra länders rätt att agera på svenskt territorium även fortsatt ska tas av Sveriges riksdag.

Vi anser att lagen fortsatt ska handla om att stödja oss i enlighet med internationell rätt för att möta ett väpnat angrepp mot Sverige, om Sverige är i krig eller krigsfara. I andra tänkbara situationer är det rimligen riksdagen som ska fatta det beslutet, inte enbart regeringen.

Herr talman! Som ett flertal remissinsatser konstaterat ges utländsk militär mandat att utöva våld, så kallat våldsmandat, inom sina egna styrkor men också gentemot svensk civilbefolkning. Hur detta mandat ser ut är dock mer oklart. Vänsterpartiet anser därför att regeringen bör återkomma med ett förtydligande i skyddslagen, för att tydliggöra var gränserna för bemyndigandet för våldsmandatet går.

Herr talman! I den aktuella propositionen föreslår regeringen förändringar i krigsmateriellagen. Förslaget innebär att regeringen ska kunna meddela undantag från kravet på tillstånd vid export av krigsmateriel till alla Natoländer. Tidigare hade bara USA det undantaget. Nu utvidgas det till hela Nato. I praktiken innebär det att ytterligare länder inkluderas, som Albanien, Montenegro, Nordmakedonien, Storbritannien, Kanada och Turkiet.

Detta väcker viktiga frågor. Stockholms universitets juridiska fakultet har i sitt remissvar pekat på att export av krigsmateriel till vissa av dessa länder i vissa fall kan strida mot såväl folkrätten som vapenexportfördraget och EU:s gemensamma regler. Stockholms universitet föreslår därför en så kallad säkerhetsventil, en möjlighet för regeringen att stoppa export när

den riskerar att bryta mot våra, Sveriges, internationella åtaganden. Det är ett rimligt och ansvarsfullt förslag.

Vänsterpartiet har varnat för riskerna med att ansöka om medlemskap i en militär allians som inkluderar länder som Turkiet. Att andra stater i praktiken ska kunna påverka eller diktera villkoren för svensk politik är oacceptabelt. Vi har redan sett exempel på att vapenexporten till Turkiet mångdubblats sedan Natomedlemskapet blev verklighet.

Turkiet är ett land som vid upprepade tillfällen brutit mot mänskliga rättigheter och folkrätten. President Erdoğan har riktat hårda angrepp mot oppositionella, journalister och politiska motståndare. Fängslandet av Istanbuls borgmästare Ekrem İmamoğlu våren 2025 är ett tydligt exempel. Gripandet av den svenske journalisten Joakim Medin är ett annat. Den bristande respekten i Turkiet för demokrati och yttrandefrihet är djupt oroande.

Sverige ska inte exportera vapen till stater som brister så grundläggande i sina demokratiska principer.

Vi ska också komma ihåg att Sverige, efter beslut av en enig riksdag, i oktober 2019 stoppade all vapenexport till Turkiet med anledning av landets militära offensiv i Syrien. Men i samband med ansökan om Natomedlemskap ändrades denna hållning. Exporttillstånd har åter beviljats, inte för att Turkiet gjort några demokratiska framsteg eller visat större respekt för folkrätten, utan som en direkt konsekvens av den politiska processen kring Natomedlemskapet. Det är denna utveckling vi i Vänsterpartiet starkt ifrågasätter.

Herr talman! I en tid då Ryssland på ett oacceptabelt och farligt sätt bryter mot folkrätten måste Sverige stå upp för folkrätten med full kraft. Vi kan inte kompromissa med dessa principer beroende på vilka länder det gäller.

Att acceptera brott mot folkrätten bara för att de begås av allierade riskerar att undergräva den internationella rättsordningen. Mot denna bakgrund anser Vänsterpartiet att riksdagen bör avslå regeringens förslag till ändring i lagen om krigsmateriel.

Herr talman! Flera remissinstanser har efterfrågat ett tydligt besked från regeringen om synen på kärnvapen på svenskt territorium. Det är en högst rimlig begäran. I propositionen framhåller regeringen att Sverige ansökte om medlemskap i Nato utan förbehåll och att denna linje ligger fast.

Man skriver visserligen att det inte finns skäl att placera kärnvapen på svenskt territorium i fredstid. Men låt oss vara tydliga: Detta är inte ett förbud. Det är en bedömning – en bedömning som kan ändras och förändras. Formuleringen öppnar i praktiken för att läget kan komma att omprövas.

Sverigedemokraterna har redan flaggat för att de vill ändra denna bedömning. Samtidigt behandlas inte frågan i övrigt, trots att kärnvapen är en sådan central del av Nato. Nato är i grunden en kärnvapenallians, där de amerikanska kärnvapnen utgör det yttersta vapnet.

Herr talman! För Vänsterpartiet är detta oacceptabelt. Sverige ska inte bli en del av en kärnvapenkapprustning. Det ska inte råda någon tvekan om var Sverige står i denna fråga. Vi har länge drivit på för att Sverige ska införa en tydlig lagstiftning som klargör att vi inte accepterar kärnvapen på vårt territorium.

Vi föreslår därför att Sverige ska anta en nationell lagstiftning som förbjuder införsel, lagring och transitering av kärnvapen både i fredstid och i krigstid. Vi menar också att Sverige omgående bör underteckna FN:s konvention om förbud mot kärnvapen och aktivt arbeta för att etablera kärnvapenfria zoner i vårt närområde.

Om Sverige menar allvar med att värna fred, säkerhet och internationell rätt måste vi också vara konsekventa i vårt motstånd mot kärnvapen.

Herr talman! Med det vill jag yrka bifall till reservation nummer 2 om utförsel av krigsmateriel.

Jag önskar talmannen, alla tjänstemän och mina kollegor en trevlig sommar.

Anf. 178 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Herr talman! Det är ändå uppfriskande att höra Håkan Svennelings och Vänsterpartiets syn på försvars- och säkerhetsfrågor. Jag håller inte med, men det är härligt att vi kan lita på en vänsterpartist i det avseendet att man står fast vid sina principer. Jag tycker att det är bra.

Med det sagt vill jag fråga Håkan Svenneling: Om Vänsterpartiet ingår i en rödgrön regering efter valet, vilken linje ska den regeringen driva i fråga om Nato? Antingen driver man Socialdemokraternas och Centerpartiets linje, eller så driver man Miljöpartiets och Vänsterpartiets linje. Man kan inte driva två. En regering är kollektivt ansvarig.

Jag vill gärna höra hur Håkan Svenneling tänker kring det. Om det är så att man kommer att hålla fast vid den linje som i dag utgör en bred majoritet av Sveriges riksdag står Håkan Svenneling här och säger tomma ord. Det kommer inte att få någon effekt.

Anf. 179 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Det är också uppfriskande att Jörgen Berglund i denna sena timme vill ta replik på mig och diskutera dessa frågor. Det imponerar ändå lite, med tanke på att vi förväntade oss att ha den här debatten för ungefär 24 timmar sedan.

När det gäller hur en regering ska agera i fråga om Nato har Sveriges riksdag beslutat att Sverige ska vara medlem i Nato, och Sverige blev medlem för lite drygt två år sedan. Det finns en tydlig majoritet härinne i kammaren. Jag förväntar mig att den majoriteten finns kvar efter valet. Det finns också en majoritet bland Sveriges befolkning.

Vi vet att frågan om det svenska Natomedlemskapet, om Sverige ska vara med eller inte, inte ligger på nästa riksdags bord och inte heller på nästa regerings bord. Det svenska Natomedlemskapet är nu en realitet, och Sverige lär fortsätta att vara medlem i Nato under nästa mandatperiod.

Däremot kommer nästa regering, precis som denna regering, att ha rätten att lägga fram propositioner, alltså lagförslag, till Sveriges riksdag. Den här regeringen har lagt fram den här produkten. Jag tyckte i grunden att det var bra att man lade fram en produkt för den här lagstiftningen, eftersom den behövde ändras. Men när jag ser produkten tycker jag nog att jag hade gjort annorlunda om jag själv hade skrivit den. Jag tänker att det kommer att bli så också för nästa regering. Det kan behöva anpassas till Nato fortsatt.

Jörgen Berglund har själv lett Försvarsberedningens arbete, som nu har kommit i mål med en första delrapport. Det kommer en slutrapport efter att det förhoppningsvis har skett ett maktskifte i detta land – opinionsmätningarna pekar i alla fall på det. Då kan vi behöva göra andra anpassningar kopplat till det svenska Natomedlemskapet. Och då kommer vi att diskutera det inom ramen för den rödgröna regering som jag hoppas att Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna kan bilda efter valet. Än så länge pekar alla opinionsmätningar i den riktningen.

Anf. 180 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Herr talman! Jag får väl påpeka att den enda opinionsundersökning som gäller är den som sker på valdagen, så jag tänker inte kommentera just det.

Jag vill passa på att påpeka att Håkan Svenneling i sitt anförande faktiskt kom med två direkta felaktigheter. Den ena var att Sverige i princip har tecknat ett DCA-avtal med Donald Trump – det stämmer naturligtvis inte. Vi har tecknat ett avtal med Amerikas förenta stater – det tror jag är viktigt att påpeka.

Men precis som Håkan Svenneling säger är inte själva Natomedlemskapet i fokus. Den frågan är redan avgjord, och det är jättebra. Min fråga handlade mer om att sådana frågor som vi behandlar i dag kommer att dyka upp. Då måste en regering ha ett entydigt svar.

Jag ställer min fråga till Håkan Svenneling så här: Vilken signal tror Håkan Svenneling att det skulle sända till våra allierade om denna eller en liknande fråga dök upp och Sverige trilskades och inte gick med på detta? Det vi debatterar i dag är en nödvändighet – en praktisk omständighet som är en följd av Natomedlemskapet. Det är klart att man, precis som Vänsterpartiet och Miljöpartiet i det här betänkandet, kan krångla till det. Vilken signal tror Håkan Svenneling att det sänder till våra allierade att vi inte helhjärtat står bakom vårt medlemskap?

Anf. 181 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Tack, Jörgen Berglund, för detta replikskifte!

Att jag säger att det i praktiken är ett avtal med Donald Trump och inte med USA handlar om att DCA-avtalet löper på en tid av tio år. Sedan kan det förlängas, men tio år är den första löptiden. Vi vet att Donald Trump kommer att vara president under fyra av de tio åren. Det finns stor risk för att en liknande republikansk presidentkandidat tar vid efter honom.

Vi ser nu också hur Trump ändrar spelreglerna på den europeiska kontinenten genom att dra tillbaka trupp som USA har haft här. Det Trumpbeslutet lämnar nu ett tomrum som vi på grund av det svenska Natomedlemskapet behöver vara med och hantera. Det är en realitet att vårt inträde i Nato betyder ett ökat beroende av USA på olika sätt. DCA-avtalet förstärker det beroendet, och det är något som jag har påtalat och kommer att fortsätta påtala. Jag tror att det är viktigt att vi bedriver en egen, tänkande utrikes- och säkerhetspolitik som tar ställning utifrån våra förutsättningar.

Det entydiga svaret är att jag inte tror att våra allierade är särskilt oroade över att Vänsterpartiet och Miljöpartiet kan komma att sitta i regering. Miljöpartiet har ju tidigare suttit i regering i sju år. Då var Sverige inte medlem i Nato, men vi var en pålitlig vän och kollega till vårt grannland Finland, till exempel. Vi har nu fattat beslut om en FLF-insats där vi ska

vara ramnation, och Vänsterpartiet röstade för detta. Några politiska vildar som har lämnat vårt parti var de enda som röstade emot den insatsen.

Vi ser att vänsterpartier har suttit i regeringar i Norge, Spanien och en massa andra länder, och de är fortfarande Natomedlemmar. Ska man riktigt djupdyka i historien är det norska vänsterpartiet bildat på att man bröt sig ur Arbeiderpartiet just på grund av Natomedlemskapsfrågan. Sedan sitter man ändå i en regering 30–40 år senare och tar ansvar för det norska Natomedlemskapet; Norge var ju en av grundarnationerna när Nato bildades. Så det där är nog det jag oroar mig minst för om nätterna.

Anf. 182 BJÖRN SÖDER (SD):

Herr talman! Vi behandlar här i kväll försvarsutskottets betänkande om förbättrade förutsättningar för operativt militärt samarbete. Sverigedemokraterna står bakom utskottets förslag och välkomnar regeringens proposition.

Sveriges säkerhetspolitiska situation har förändrats i grunden under de senaste åren. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina visade med all önskvärd tydlighet att fred och stabilitet i Europa aldrig kan tas för givna. Som en följd av detta har Sverige valt en ny säkerhetspolitisk väg genom medlemskapet i Nato.

Medlemskapet innebär inte bara att vi omfattas av alliansens säkerhetsgarantier. Det innebär också att vi har ett ansvar att bidra till alliansens samlade försvarsförmåga. För att detta ska fungera krävs att lagstiftningen är anpassad till den verklighet vi nu verkar i. Det är just detta som propositionen handlar om.

Dagens regelverk har till stor del utformats utifrån en tid då Sverige stod utanför Nato. Nu behöver vi skapa de juridiska förutsättningar som krävs för att Sverige fullt ut ska kunna delta i det operativa militära samarbetet inom alliansen och tillsammans med våra europeiska partner.

Herr talman! Försvar bygger ytterst på trovärdighet. En potentiell angripare måste veta att Sverige inte står ensamt och att våra allierade snabbt och effektivt kan agera tillsammans med oss. Det handlar om avskräckning. Ju tydligare vår förmåga till gemensamt agerande är, desto mindre är risken att någon över huvud taget försöker angripa oss.

Propositionen innehåller därför flera viktiga förändringar. Den skapar bättre möjligheter för Nato och andra allierade stater att verka på svenskt territorium inom ramen för avskräckning och försvar. Den undanröjer också praktiska och juridiska hinder som annars riskerar att försena eller försvåra gemensamma militära insatser.

I en kris- eller konfliktsituation kan timmar vara avgörande. Då får inte byråkrati eller otydliga regelverk stå i vägen för nödvändiga försvarsåtgärder.

Herr talman! Från vissa håll har det framförts invändningar mot propositionen. Det har talats om nationell suveränitet och om risker med att ge utländska styrkor utökade möjligheter att verka i Sverige. Jag menar att dessa farhågor är överdrivna. Sverige överger inte sin suveränitet genom att samarbeta med sina allierade. Tvärtom stärker vi vår förmåga att försvara den.

Det är fortfarande Sverige som fattar besluten om Sveriges säkerhet. Men vi gör det som en del av en försvarsallians där styrkan ligger i att vi kan agera tillsammans när situationen kräver det. Alternativet, att stå med

lagstiftning som inte är anpassad till vår nya säkerhetspolitiska verklighet, vore betydligt mer riskfyllt.

Herr talman! Sverigedemokraterna har under lång tid betonat vikten av ett starkt nationellt försvar. Vi har också framhållit betydelsen av nära samarbete med våra partner och allierade. Dessa två perspektiv står inte i motsats till varandra. Ett starkt nationellt försvar utgör grunden för vår säkerhet. Men i dagens Europa är det också nödvändigt att kunna samverka effektivt med andra demokratiska stater som delar våra intressen och våra värderingar.

Förmågan att ge och ta emot stöd, planera gemensamt och snabbt agera tillsammans är en central del av den moderna försvarsförmågan. Detta har varit en viktig del av det svensk-finska försvarssamarbetet under många år och är nu en självklar del av Sveriges roll inom Nato.

Herr talman! Den proposition som vi behandlar i dag är därför inte bara en teknisk lagändring. Den är ett viktigt steg i anpassningen av Sveriges försvar till den säkerhetspolitiska verklighet som råder i Europa 2026. Den stärker Sveriges försvarsförmåga och Natos samlade avskräckning och därmed också tryggheten för svenska medborgare.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag. Jag vill liksom Håkan Svenneling önska talmannen, tjänstemännen och mina kollegor här i riksdagen en riktigt skön midsommar.
(Applåder)

Anf. 183 EMMA BERGINGER (MP):

Herr talman! Miljöpartiet står bakom behovet av ett stärkt totalförsvar, civilt såväl som militärt, och behovet av att Sverige stärker sin förmåga att samverka med våra allierade.

En följd av Sveriges Natomedlemskap och deltagande i Natos gemensamma försvarsplanering är att rättsliga och praktiska arrangemang för utländska styrkor på svenskt territorium behöver finnas på plats. Att förenkla det operativa militära samarbetet är viktigt.

Samtidigt innebär det förslag vi nu debatterar orimliga förskjutningar av makt från riksdag till regering i ett läge där regeringen inte är beredd att genom lagstiftning säkerställa att kärnvapen inte kommer in på svenskt territorium. Så länge Sverige saknar en tydlig lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium vill vi inte låta regeringen besluta att Nato eller en stat som är medlem i Nato eller EU vid genomförandet av militär verksamhet för avskräckning och försvar får vidta militära försvarsåtgärder på svenskt territorium.

Herr talman! Miljöpartiet anser att kärnvapen aldrig ska få finnas på svenskt territorium vare sig i freds- eller i krigstid. Kärnvapen är förödande massförstörelsevapen, och skulle ett enda sådant detonera skulle det få oöverblickbara konsekvenser, både humanitära och för miljön. I ett större krig med dessa vapen skulle förutsättningarna för mänskligt liv kunna förstöras och utraderas. Kärnvapen på svensk mark skulle också göra Sverige till en måltavla, höja hotnivån och kunna ses som en eskalering.

Mot bakgrund av detta anser jag att riksdagen bör avslå regeringens förslag till ändring i lagen om operativt militärt samarbete i den del som avser att regeringen ska få besluta att Nato eller en stat som är medlem i Nato eller i Europeiska unionen vid genomförandet av militär verksamhet för avskräckning och försvar får vidta militära försvarsåtgärder i enlighet

med internationell rätt på svenskt territorium och i och med det beslutet överlåta förvaltningsuppgifter till Nato eller den staten.

Herr talman! Utöver detta vill jag också säga att beslut om militära försvarsåtgärder på svenskt territorium kan få långtgående säkerhetspolitiska konsekvenser och måste omfattas av en tydlig demokratisk kontroll. Regeringens förslag innebär att regeringen ges ett väldigt brett bemyndigande att besluta att Nato eller en stat som är medlem i Nato eller EU får vidta militära försvarsåtgärder på svenskt territorium.

Sverige behöver kunna samarbeta militärt med allierade, men det ska ske inom tydliga rättsliga ramar, med respekt för svensk suveränitet och med riksdagen som central demokratisk aktör.

Herr talman! I propositionen föreslår regeringen också att bemyndigandet i lagen om krigsmateriel ska ändras så att regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på tillstånd för utförsel av krigsmateriel och lämnande av tekniskt bistånd till Nato eller en stat som är medlem i Nato. Förslaget ger regeringen möjlighet att i princip kringgå de lagar som vi har kring krigsmaterielexport.

Vi motsätter oss detta. Sveriges Natomedlemskap får inte innebära att demokrati, mänskliga rättigheter eller Sveriges folkrättsliga förpliktelser ges lägre vikt vid exportkontrollen. Tidigare gällde regeringens föreskriftsrätt rörande undantag enbart USA och länder inom EES. Nu utvidgas det till att gälla hela Nato, och i praktiken innebär det att ytterligare länder kommer att omfattas. Det gäller, som nämnts här tidigare, Albanien, Kanada, Montenegro, Nordmakedonien, Storbritannien och Turkiet.

Låt mig nämna vad några av remissinstanserna säger om detta. Stockholms universitet framhåller i sitt remissvar att export av krigsmateriel till dessa länder i vissa fall kan strida mot internationella förpliktelser. Svenska Freds varnar för att förslaget riskerar att urholka och i praktiken underminera den svenska krigsmateriellagstiftningen och dess grundläggande värden. De påpekar särskilt risken att hänsyn till alliansen eller dess medlemmar får väga över i bedömningen när det gäller om krigsmateriel ska få exporteras till odemokratiska stater, stater som allvarligt kränker mänskliga rättigheter eller länder i väpnad konflikt eller med risk för väpnad konflikt.

Vi delar denna oro och anser att svensk krigsmaterielexport ska vara restriktiv och inte urholkas genom undantag som i praktiken skapar kryphål. Riksdagen bör alltså avslå regeringens förslag till ändring i lagen om krigsmateriel.

Herr talman! Miljöpartiet vill också avslå propositionen i den del som avser att utländsk militär personal som utövar myndighet i Sverige enligt lagen om operativt militärt samarbete ska vara skyddad enligt 17 kap. 1–4 §§ brottsbalken på motsvarande sätt som om det hade varit fråga om svensk myndighetsutövning. Detta innebär bland annat att det nya brottet förolämpning mot tjänsteman skulle omfattas.

Personer som utför myndighetsuppgifter i Sverige ska självklart skyddas mot våld och hot, men vi i Miljöpartiet motsatte oss regeringens breda straffskärpningar i propositionen 2024/25:141, som bland annat innefattar straffskärpningar när det gäller förolämpning mot tjänsteman. Vi menade då att straffskärpningar ska vara evidensbaserade och proportionerliga. Regeringen visade inte med tillräcklig tydlighet att de föreslagna straffskärpningarna var ändamålsenliga eller hade stöd i forskning och erfaren-

het. När regeringen nu vill utvidga samma straffrättsliga skydd till utländsk militär står Miljöpartiet fast vid samma principiella hållning.

Herr talman! Det kan finnas praktiska skäl för att utländska styrkor ska kunna upprätthålla ordningen inom den egna styrkan och delta i bevakning av skyddsobjekt under tydliga former. Jag står därför bakom regeringens förslag om detta men vill samtidigt påpeka att det finns betydande skäl att iaktta försiktighet.

Regeringen behöver säkerställa att befogenheterna blir tydligt avgränsade, proportionerliga och rättssäkra. Utländsk militär personal ska inte ges otydliga befogenheter att ingripa mot svensk civilbefolkning. Det måste också säkerställas att personalen förstår svenska lagar, proportionalitetsprinciper och begränsningar. En ordning där utländsk militär personal ges myndighetsutövande befogenheter i Sverige kräver tydliga ansvarsförhållanden, fungerande samverkan med svenska myndigheter och möjlighet till uppföljning.

Herr talman! Jag anser vidare att Försvarsmakten bör verka för att kamerabevakning som bedrivs av utländska militära styrkor används på ett sätt som är rimligt och proportionerligt och att upplysning om bevakningen bör ges när så är möjligt. Detta bör vara utgångspunkten för tillämpningen. Försvarsmakten bör ges ett tydligt ansvar för att verka för proportionalitet, återhållsamhet och transparens där det är möjligt, även när lagstiftningen medger undantag.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis upprepa att Miljöpartiet står bakom behovet av ett starkt totalförsvar och en god förmåga att samverka med våra allierade. Men det kräver eftertanke när vi gör förändringar som dessa. Vi står självklart bakom alla våra reservationer, men för att spara tid vid voteringen yrkar jag bifall enbart till reservation 1.

Anf. 184 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Herr talman! Jag har egentligen en kort fråga till Emma Berginger. Hon beskrev det som vi i betänkandet föreslår när det gäller att ge regeringen en föreskrift rörande vapenutförsel. Hon var orolig för att detta inte skulle vara bra och för att man skulle kringgå den nuvarande svenska vapenlagstiftningen.

Låt mig först påpeka att detta att vi genom föreskrifterna ger en möjlighet inte betyder att man kommer att göra det. Men min fråga är ganska enkel: Förväntar sig alltså Miljöpartiet att de länder som Emma Berginger räknar upp ska komma hit och försvara oss vid behov samtidigt som vi inte ska få exportera vapen till dem? Vad är logiken i det?
(Applåder)

Anf. 185 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! Miljöpartiet står bakom en svensk exportlagstiftning som har sin grund och sitt fokus i att vi ska exportera vapen enbart när det ligger i vårt säkerhetspolitiska intresse att göra det och att vi ska vara väldigt restriktiva. I detta ligger att vi ska beakta frågor om till exempel demokrati. Miljöpartiet har varit drivande för det demokratikriterium som ligger i den svenska vapenexportlagstiftningen.

Jag vill ställa en motfråga till Jörgen Berglund. Jag undrar om Jörgen Berglund ser alla våra allierade som fullvärdiga demokratier. Erkänner han inte att det finns vissa problem i vissa av de länder som numera också är våra allierade, till exempel när det gäller demokrati, domstolarnas frihet att verka och hur man hanterar journalisters möjlighet att verka och oppositionens möjlighet att verka?

Anf. 186 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Herr talman! Jag ska svara på frågan. Det är klart att det ser väldigt olika ut i de olika länderna. Jag kan absolut ha synpunkter på vissa av de länderna, men det är inte detta vi diskuterar här i dag.

Frågan gäller ju den koppling Miljöpartiet gör. Ni säger att vi inte ska exportera vapen till några länder, lite ospecificerat vilka. Det kan ni gärna få förtydliga. Men samtidigt förväntas dessa länder komma hit och försvara oss. Jag förstår inte logiken i det. Jag tyckte inte att jag fick svar på den frågan.

Sedan undrar jag också hur kärnvapenfrågan kom in i det här betänkandet över huvud taget. Jag uppfattade att ni säger nej till delar av betänkandet för att regeringen eller en majoritet i Sveriges riksdag inte vill ha en lagstiftning som förbjuder kärnvapen. Det är en väldigt märklig förhandlingstaktik: Ni säger nej till en sak för att ni inte fick igenom något annat.

Det finns inget brett stöd för en sådan lagstiftning som Emma Berginger förespråkar. Möjligtvis ställer Vänsterpartiet upp på det.

Låt mig påminna ledamoten Berginger om att Sverige anslöt sig till Nato som fullvärdig allierad utan förbehåll. Men frågan kvarstår: Tycker Emma Berginger att det är rimligt att våra allierade ska komma till vårt försvar men att vi inte ska utrusta dem med vapen om de har behov av det?

Anf. 187 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! Regeringen understryker återigen att Sverige gick med i Nato utan förbehåll. Samtidigt säger man lite vagt att man inte ser någon anledning att ha kärnvapen på svenskt territorium i fredstid. Det är alltså inte någon regel. Det är ingen lagstiftning. Det finns inget förbud. Om regeringen vaknar i morgon och känner att det är läge för kärnvapen kan den här hållningen förändras. Den skulle kunna förändras om någon annan allierad kanske trycker på regeringen. Det är svårt för befolkningen i Sverige att veta om regeringen verkligen avser att se till att vi inte får in kärnvapen på svenskt territorium.

Nu vill man ha befogenheten att tillåta våra allierade att vidta militära försvarsåtgärder på svenskt territorium. I praktiken skulle kärnvapen faktiskt kunna innefattas i den utövningen. Det är det som vi blir oroliga för. Det är därför som vi återigen vill understryka att vi vill se en lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium. Vi tror att det är det bästa sättet att verkligen garantera att vi inte får in kärnvapen på svenskt territorium.

Som jag redogjorde för i mitt anförande skulle det innebära stora risker för Sverige om vi skulle få in kärnvapen på svenskt territorium, och jag vill verka för Sveriges försvars bästa.

(Applåder)

Anf. 188 JÖRGEN BERGLUND (M):

Herr talman! Sverige är medlem eller allierad i försvarsalliansen Nato sedan den 7 mars 2024. Sverige är sedan dess säkrare, och Nato är starkare. Vi är 32 allierade som står upp för varandra ifall det värsta skulle inträffa, nämligen krig. Nato är en försvarsallians där allt syftar till att undvika krig genom politiska och militära medel. Men om någon ändå skulle anfalla oss eller någon av de övriga allierade kommer vi gemensamt att svara mot den aggressionen.

Herr talman! Det är också värt att påminna om att Nato är en politisk organisation där de avgörande besluten tas av politiker, inte av militärer. Nato är en mellanstatlig organisation där beslut fattas i enighet. Nato kan alltså inte göra något som Sverige motsätter sig. Det är därför vi i dag, helt självständigt i Sveriges riksdag, behandlar det betänkande som vi nu debatterar: *Förbättrade förutsättningar för operativt militärt samarbete*. Hade det varit så som motståndarna till Nato vill antyda, att det är Nato som bestämmer över oss, hade vi faktiskt inte behövt stå här i dag och diskutera detta.

Herr talman! I betänkandet finns det förslag som syftar till att ge Sverige bättre förutsättningar att delta i operativa militära insatser inom Nato. Det vi föreslår är att regeringen ska få besluta att Nato eller en stat som är medlem i den organisationen eller i EU får vidta militära försvarsåtgärder på svenskt territorium när Nato eller staten genomför militär verksamhet för avskräckning och försvar.

Det här är fullt rimligt. Så gör vi när vi har svensk trupp utomlands. Jag har själv tjänstgjort i utlandet som officer. Jag kan bara konstatera att det inte kan fungera på något annat sätt. Eller ska vi förlita oss på det land som vi befinner oss i, som inte ens har förmåga att skydda sig självt? Tror någon att det går att skicka svenska kvinnor och män långt bort från familjen till en oroshärd där de risker sina liv utan att de vet att de har rätt att vidta egna skyddsåtgärder? Skulle vi ha förlitat oss på de afghanska eller maliska säkerhetsstyrkorna när vi var på de platserna?

Låt oss komma ihåg att det är våra allierade som kommer att hjälpa oss om det värsta händer. Borde vi då inte lita på att de vidtar nödvändiga skyddsåtgärder utan att gå in på en massa ”tänk om” och så vidare? Det handlar om tillit, och den tilliten menar jag att vi bör ha.

När jag lyssnar på Miljöpartiet och Vänsterpartiet härinne kan jag inte tolka dem på något annat sätt än att de har vissa funderingar kring detta. Det är värt att notera att i alla fall ett av dem fortfarande är emot Nato. Man har blivit besegrad i frågan om en svensk Natoanslutning men fortsätter ändå med det här motståndet och med lite smågnabb. Det är helt okej; vi får tycka olika. Men jag menar att detta skadar Sveriges trovärdighet som allierad. Det sänder signalen att Sverige vill vara med bara så länge Sverige får ta del av det gottaste. Detta riskerar också, menar jag, att ge Ryssland en liten, liten tråd att nysta i. De är nämligen ute efter oenighet. Jag vill ändå understryka att det råder bred enighet kring de här frågorna.

Jag menar att det här är väldigt olyckligt. Jag tycker inte att det duger att hålla på så här med den osäkra omvärld vi nu har, som dessutom riskerar att snabbt förvärras. Vi kan inte ha två partier som gör anspråk på att sitta i en regering när de har en väldigt oklar inställning till Nato. En regering fattar kollektiva beslut, där man är överens. Den fråga som jag också

har ställt tidigare i mina repliker är: Hur ska det gå om Daniel Helldén är utrikesminister och Nooshi Dadgostar är försvarsminister? Vilken linje ska gälla här? Den nuvarande linjen är att Sverige är en stabil, pålitlig och solidarisk allierad. Ska vi gå in på en linje där vi hela tiden krånglar och försöker smita undan?

Herr talman! I betänkandet föreslås det också ett antal lagändringar som syftar till att ge utländska styrkor bättre förutsättningar att genomföra militär verksamhet i Sverige. Det rör bland annat vapen och kameraövervakning, som några andra har varit inne på.

Allt detta görs för att Sverige ska kunna fortsätta att vara en aktiv medlem, allierad, i Natos avskräckning och försvar. Det yttersta syftet är att bevara freden i det euroatlantiska området.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Jag passar på att önska talmannen och biträdande riksdagsdirektören, som jag ser sitter här, och övriga tjänstemän en glad midsommar. Det önskar jag också mina kollegor i utskottet och alla dem som i midsommarhelgen skyddar och försvarar vårt land – i Sverige och utlandet.
(Applåder)

Anf. 189 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! Jörgen Berglund bjöd så fint in till replikskifte i sitt anförande, så jag kunde inte låta bli.

Jag vill understryka för Jörgen Berglund att Miljöpartiet och Vänsterpartiet är två olika partier, som har olika utgångspunkter här i världen. Vi har olika politik. Miljöpartiet har valt att acceptera Natomedlemskapet. Vi har såklart synpunkter på Nato som organisation. Vi vill att Sverige ska vara aktivt i den organisationen och driva på för till exempel demokratiska värden och öppenhet och transparens. Miljöpartiet vill också att Sverige ska vara en stabil, pålitlig och solidarisk allierad, vilket vi har påpekat vid flera tillfällen. Och vi värnar den breda enigheten i svensk säkerhetspolitik.

Men med det sagt är Sverige också en demokrati, och i en demokrati får man tycka olika. Det gäller inte minst när vi diskuterar hur man ska tillämpa lagstiftningen på bästa möjliga sätt för att vi ska ha ett så säkert land som möjligt och för att våra allierade ska kunna verka här. Det handlar också om att vi ska veta hur ramarna ser ut och vem som fattar beslut – om det är regeringen eller riksdagen. Då måste vi kunna ha olika ståndpunkter. Vi måste kunna diskutera dem.

Det här är väldigt viktiga och allvarliga frågor, herr talman. Just därför tror jag att det är ännu viktigare att vi faktiskt tar oss tiden att reflektera. Vad innebär de här olika besluten? Med det vill jag säga att jag tycker att det är rimligt att vi kan ha olika ståndpunkter i den här frågan. Jag önskar såklart att regeringen hade varit tydligare med till exempel att man faktiskt vill stänga dörren för kärnvapen på svenskt territorium. Men vi ser åter här i kväll att så inte är fallet.

Herr talman! Jag undrar om Jörgen Berglund ser att Miljöpartiet och Vänsterpartiet är två olika partier och om det är okej att ha olika åsikter i Sveriges riksdag.

Anf. 190 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Herr talman! Jag ska svara på Emma Bergingers fråga. Jag tycker absolut att det är okej att vi har olika åsikter. Det ska vi ha i olika frågor; det vill jag understryka. Om jag uttryckte mig på något annat sätt var det inte medvetet.

Det jag däremot sa var att det är olyckligt att man i fråga om Natomedlemskapet hela tiden vill tvista om saker, trots att frågan är avgjord. Det är detta som väcker min nyfikenhet eller oro, som jag skulle uttrycka det. Det var därför jag ställde frågor tidigare till Håkan Svenneling om hur det skulle bli med en rödgrön regering och om man kommer att fortsätta att driva en annan linje i de här frågorna än vad en bred majoritet av Sveriges nuvarande riksdag vill, eller – för att citera Håkan Svenneling – en med största sannolikhet lika stor majoritet av nästa riksdag vill.

Det här oroar mig, för jag tycker att det sänder en olycklig signal till våra allierade, och det riskerar att ge våra motståndare en liten tråd att nysta i, vilket vore väldigt olyckligt.

Sedan gick Emma Berginger tillbaka till kärnvapenfrågan. Jag förstår fortfarande inte och fick inget svar på varför den hamnat i betänkandet. Jag tycker inte att den hör hemma där över huvud taget. Men när det gäller kärnvapenfrågan kan situationer trots allt förändras, och vi vet inte vad framtiden innebär.

Vi har en bred överenskommelse om att det inte ska finnas några kärnvapen på svensk mark i fredstid. Detta står vi fast vid, och det är den överenskommelse vi har. Jag måste passa på att fråga Emma Berginger: Vem ser Miljöpartiet som vill placera kärnvapen på svensk mark? Jag har aldrig hört någon visa intresse för det. Det är dyrt, och dessutom är det inte nödvändigt för de kärnvapenmakter som finns.

Anf. 191 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! Jag är mer orolig för ja-sägarna – de som säger ja och amen till allt som ställs framför dem – än för partier som har lite olika ståndpunkter i frågan om hur vi ska implementera och verkställa vårt Natomedlemskap.

Miljöpartiet vill värna den breda enigheten i försvars- och säkerhetspolitiken. Detta vill vi göra nu – i dag, när vi sitter i opposition. Vi hade egentligen kunnat leva ut oppositionsrollen till fullo, men vi har tagit ansvar i det här läget och har tillsammans med regeringspartierna diskuterat oss fram till breda enigheter i Försvarsberedningen.

Jag vill såklart också värna den breda enigheten om vi sitter i regering efter valet, vilket opinionssiffrorna just nu tyder på att vi kanske får möjlighet att göra. Då är det viktigt att Jörgen Berglund också betänker hur han kommer att agera i en eventuell oppositionsroll, för att kunna stå upp för och verka för att vi behåller en bred enighet.

Ledamoten undrade varför kärnvapen hamnat i betänkandet över huvud taget. Det har hamnat där eftersom det nämns i propositionen från regeringen. Just därför är det fullt rimligt att vi adresserar den frågan i våra följdmotioner. Det är faktiskt regeringen själv som gång på gång understryker att man inte har något förbehåll mot kärnvapen, även om man i nuläget inte ser någon anledning att ha det på svenskt territorium.

Nej, jag ser inte heller någon som kommer till Sverige och vill skynda sig att placera kärnvapen här just nu, men som vi vet kan mycket hända snabbt i säkerhetspolitiken. Vi kan se på hur den här frågan diskuteras över huvud taget. Det finns faktiskt partier som lyfter upp den i olika sammanhang och funderar på om det inte hade varit rimligt med nordiska kärnvapen. Detta är något som vi i Miljöpartiet säger bestämt nej till.

Anf. 192 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Herr talman! Jag kanske uttryckte mig oklart om kärnvapenfrågan. Jag menade att jag tycker att det är en väldigt konstig inställning. Jag uppfattade Miljöpartiet som att man säger nej till det här för att man vill ha ett lagstadgat förbud mot kärnvapen. Jag uttryckte mig kanske lite oklart.

När det gäller frågan om hur jag i en hypotetisk värld skulle fungera som oppositionspolitiker i försvarsfrågor kommer jag att fortsätta att vara en väldigt konstruktiv person som söker breda samarbeten.

Jag kommer också alltid att sätta Sverige som allierad främst och göra vad jag kan för att vi ska fortsätta att vara en solidarisk, pålitlig och uppskattad partner. Det, menar jag, gör man inte genom att hela tiden trixa och tweaka, som jag uttrycker det på engelska, alltså vrida på saker och ting. Det här tror jag att våra allierade uppfattar som att vi inte riktigt är med och inte riktigt är villiga att göra de mindre roliga sakerna utan bara vill dra nytta av det som är bäst med alliansen, det vill säga det kollektiva försvaret, ifall det värsta skulle hända.

Hela poängen med mina invändningar eller frågor till Miljöpartiet och Vänsterpartiet handlar om att ni i de fyra rödgröna partierna är överens om tre saker: Ni vill öka invandringen, ni vill öka biståndet och ni vill höja bränslepriserna. Resten är höljt i dunkel. När det gäller frågorna om försvar och säkerhetspolitik måste man – i den omvärld vi befinner oss i – ha en klar och tydlig linje. Det tycker jag att svenska folket förtjänar.

Jag oroar mig för vad som skulle hända om Miljöpartiet eller Vänsterpartiet flyttar in på Försvarsdepartementet och Utrikesdepartementet. Det måste jag också få säga.

(Applåder)

Anf. 193 ANDERS EKEGREN (L):

Herr talman! I dag ska vi debattera lagstiftningsförändringar i fyra lagar. Syftet är att ge Sverige bättre förutsättningar att delta i det operativa militära samarbetet inom Nato och att ge utländska styrkor bättre förutsättningar att genomföra militär verksamhet i Sverige.

Liberalerna beslutade på landsmötet 1999, efter några års intern debatt, att som första riksdagsparti föreslå att Sverige skulle bli medlem i Nato. Om man har förordat ett Natomedlemskap i över 20 år innan Sverige blev medlem i Nato är dagens beslut helt i linje med att vara Natomedlem.

För de två partier som ännu inte är för ett medlemskap kan det bli ett svårt beslut. Efter kvällens debatt märker man också att det är något som gnager hos två partier.

Det viktigaste med ett Natomedlemskap är de ömsesidiga försvarsgarantier som finns och som är centrala för medlemskapet. Försvarsgarantierna innebär att ett väpnat angrepp mot Sverige ska betraktas som ett väpnat angrepp mot samtliga medlemsstater i Nato. De andra medlemsstaterna

har då en skyldighet att bistå Sverige med åtgärder som bedöms som nödvändiga.

Sverige byggde upp en stor försvarsförmåga efter andra världskriget, och Sverige får nog anses ha haft ett starkt försvar fram till i alla fall 80-talets början. De efterföljande besluten om förbandsnedläggningar under framför allt 2000-talet fick förödande konsekvenser – nedläggning av regementen och förband, uppsägning av officerare och annan personal och skrotning av utrustning. Det ledde till att vi nu måste upprusta snabbt och anställa personal.

Sverige gjorde samma misstag som vid 1925 års försvarsbeslut, trots att vi redan för 20 år sedan såg vart det skulle ta vägen med Putin som tsar Vladimir. Glädjande för Liberalerna är att vi inte var med på två av försvarsbesluten.

Herr talman! Försvarspolitiskt är vi inte längre en isolerad ö, utan vi är med i en större gemenskap. Själva skulle vi inte klara av ett anfall från Ryssland. Vi måste samverka.

Vi ska inte vara naiva. Vi måste utgå från att ett Natoland kan bli angripet. Det kan vara Finland, Baltikum eller ett annat land som någon gång varit en del av Tsarryssland eller Sovjetunionen. Fler kan läggas till.

Den nuvarande lagstiftningen, som begränsar utländska styrkor till att endast försvara Sverige, är ju begränsande även för Sverige i ett bredare perspektiv.

Om exempelvis Estland angrips måste det vara möjligt för Natoländer att ha Sverige som bas för operationer. Annars är ju risken att kriget så småningom flyttar över till Sverige. Risken är betydande, då Gotland har ett stort strategiskt läge och den som kontrollerar Gotland kontrollerar mycket stora delar av Östersjön.

Att vänta på ett riksdagsbeslut när Gotland redan är ockuperat är inte seriöst. Sverige ansökte om medlemskap i Nato utan förbehåll.

I propositionen föreslås att regeringen snabbt ska kunna fatta beslut om att andra stater ska kunna vidta försvarsåtgärder på svensk mark för försvaret av svenskt territorium eller annat Natoland. Både regeringen och utskottet anser att det inte finns behov av permanenta utländska baser i Sverige.

Vidare anser regeringen att andra länders försvarsmakter kan vara i landet i såväl krigs- som fredstid. Det borde inte vara kontroversiellt med tanke på de många övningar som har genomförts i vårt land.

Sverige är nu medlem i Nato sedan den 7 mars 2024. De förändringar som nu föreslås är en naturlig del av medlemskapet och för att vi ska få ett så bra försvar av Sverige och övriga Natoländer som möjligt.

Herr talman! Jag vill med detta yrka bifall till försvarsutskottets förslag till beslut.

Anf. 194 LORENA DELGADO VARAS (-):

Herr talman! Till att börja med vill jag vända mig till er som är oroliga, till er som ser hur världsutvecklingen går, till er som oroar er för hur lätt det är att starta krig och hur lite utrymme det finns för en annan väg.

Jag vill vända mig till er som dagligen drabbas av att välfärden krymper och till våra barn och unga som i stället för att få en framtid där vi stoppar klimatkrisen får en framtid där de ska vara en del av militariser-

ingen. De ska studera gentemot den, jobba inom den expanderande vapenindustrin och få Natoflaggor under Järvaveckan.

Det går snabbt nu, och det sker odemokratiskt och utan transparens. Många rustar nu för krig, och vi betalar priset med våra liv och vår välfärd.

I morgon röstar riksdagen om något som borde få varenda en av oss att stanna upp och fråga: Vad håller de på med egentligen? Regeringen vill ge sig själv makten att tillåta utländska militära styrkor att bedriva verksamhet i Sverige för avskräckning och försvar.

Läser man det finstilta kan man dock bli orolig. Det behöver nämligen inte föreligga något hot mot Sverige. Det behöver inte ens handla om att försvara Sverige. Med regeringens godkännande skulle utländska styrkor kunna genomföra militära operationer från svenskt territorium mot andra stater även i fredstid.

Tänk efter vad det betyder! Svensk mark kan bli bas för andras krig utan att riksdagen får säga ja eller nej och utan debatt och insyn. Sverige kan dras in i konflikter som inte har någonting med oss att göra. Regeringen kallar det samarbete. Jag kallar det att ge bort vår självständighet.

Vi ska inte glömma att Nato är en kärnvapenallians. Genom DCA-avtalet och detta förslag öppnas dörren för att kärnvapen ska kunna föras in i svenskt territorium. Att tillåta det är att göra Sverige till måltavla i ett kärnvapenkrig. Det är inte ansvarsfullt, utan det utsätter oss för fara.

Vi säger: Lägg ned vapnen! Höj lönerna! Vi vill ha välfärd, inte krig. Vi vill ha jobb, inte värnplikt. Vi vägrar finansiera upprustningen som hotar vår värld.

Därför säger jag nej till utländska stridsoperationer från svensk mark, nej till att Sverige dras in i andras krig, nej till kärnvapen i Sverige och nej till att makten flyttas från riksdagen. I stället borde vi säga upp DCA-avtalet, lämna Nato, bygga ett försvar som försvarar Sverige och inte andra länders krig och lägga pengarna på välfärden, där de hör hemma.

Till er alla som känner igen er i det här: Vi är många som vill prioritera livet framför våld och död. Vi ses på Londons fredskonferens den 20 juni, där tusentals från hela världen samlas för att säga ifrån, från fackföreningar till politiska partier. Jag vet att vi är många som vill prioritera livet framför våld och död.

Jag yrkar bifall till motion 4171 och avslag på hela propositionen.

Anf. 195 DANIEL RIAZAT (-):

Herr talman! Jag instämmer i vartenda ord som sades från talarstolen av Lorena Delgado Varas.

I dag är vi här för att diskutera det som så felaktigt kallas förbättrade förutsättningar för operativt militärt samarbete, men som handlar om att stärka det krigsmaskineri som Nato är – en kärnvapenallians som har skapat lidande runt om i världen för miljontals människor.

Jag tar upp frågan för att majoriteten av partierna i riksdagen röstar för den här typen av krigsallianser och utökade vapensamarbeten och militära samarbeten men dagen efter pratar om att de inte vill att människor som har flytt på grund av detta krigsmaskineri ska komma till Sverige.

Det här är ett hyckleri utan dess like. Men å andra sidan vet man om att detta är hyckleri, för syftet är egentligen bara en sak. Det är inte att försvara Sverige utan att de företag som säljer vapen och som har berikat sig på denna industri ska bli rikare.

Varför skulle annars Sverige utse samma personer från samma koncern till sändebud till diktaturen Turkiet för att förhandla fram Natoavtalet för Sverige? Sedan såg man till att de fick alla avtal för vapenhandeln. Det handlar om Wallenbergfamiljen.

Det här har väldigt många människor genomskådat. För mig är det här en av de sista debatterna i Sveriges riksdag, och jag vill ta upp frågan för att mitt budskap till folket är att inte gå på det här.

Jag vet att väldigt många människor därute vill välja skola, förstärkt sjukvård och förstärkt välfärd före miljardsatsningar, år efter år, på en militarisering som leder till död och misär för många människor runt om i världen.

Herr talman! Jag trodde tidigare att Sverige hade en ordning där statschefen kom först, sedan talmannen, som ska säga vem som får sondera terrängen för att bli statsminister, och därefter riksdagen, som får bestämma.

Det måste kännas otroligt illa att chefen numera är en brottsdömd president i USA. Han har dömts minst 45 gånger i domstol i USA för olika saker. Han pratar om kvinnor som om de var sexuella objekt. Han pratar om människor från olika delar av världen som om de inte var människor.

Det måste kännas väldigt illa när en diktator som Erdoğan har fått diktera villkoren för Sveriges statsminister, för Sveriges riksdag, för Sveriges talman och för Sveriges statschef om hur vi ska agera och stifta lagar för att bli medlemmar i den där odemokratiska krigsalliansen.

Det måste kännas illa att ha åkt flera gånger till både USA och Turkiet, ha böjt sig så mycket som de svenska politikerna gjorde och ha sålt ut så många så kallade svenska värderingar som man gjorde. Än i dag lever vi med konsekvenserna av detta i form av Säpoutvisningar av kurder och andra människor.

Man gör detta och säger sedan att det handlar om att skydda Sveriges intressen; vi ska gå på att Nato är ett slags försvarsallians.

Nej, jag tror att väldigt många människor har förstått vad det här handlar om. Det krävs inte tolv år i riksdagen, som för mig, för att förstå vad det handlar om. Det handlar inte om att skapa fred utan om att förlänga krig. Det handlar inte om att satsa på trygghet. Trygghet är när människor har tak över huvudet, mat på bordet och välfärd de kan lita på. Trygghet är inte när Wallenberg får några fler miljarder på sitt konto. Det är tragiskt att alla åtta riksdagspartier mer eller mindre har sänkt sig för majoriteten av dessa förslag.

Med det sagt vill jag tacka talmannen för de här åren. Jag kommer som sagt att delta i ett par debatter till. Jag vill tacka all personal i Sveriges riksdag – den har varit fantastisk. Jag vill också tacka en hel del av riksdagsledamöterna.

Jag yrkar bifall till samma motion som Lorena Delgado Varas.

Anf. 196 LORENA DELGADO VARAS (-) replik:

Herr talman! Tidigare i debatten har det framförts – av Moderaterna, tror jag – att det är jättemånga i Sverige som verkligen stöder det här förslaget. Samtidigt ser vi att antalet medlemmar i fredsorganisationer ökar lavinartat. Det handlar väldigt mycket om framtidsutsikterna.

Vad vill du, Daniel Riazat, säga till Sveriges unga angående militariseringen? Vi två har diskuterat det här, men jag tycker att vi kan ta det

öppet också. Det kommer bland annat att ske myndighetsutövning av utländska styrkor, som alltså kommer att kunna göra lite hur som helst. Kanske får vi också kärnvapen på vårt territorium.

Anf. 197 DANIEL RIAZAT (-) replik:

Herr talman! Jag tackar Lorena Delgado Varas så mycket för frågan. Det finns otroligt mycket att säga om det här. Det har pågått en väldigt odemokratisk process från början till slut under hela Natoprocessen, och svenska folket har inte haft någonting att säga till om. Det finns partier som till och med gick till val på att vara emot Nato men sedan var med och drev fram att vi skulle bli medlemmar i Nato etcetera.

För mig är det viktigt att unga personer i det här landet – jag är 35 i dag och var 23 när jag kom in i riksdagen – förstår att Sveriges historia, som vi i mångt och mycket ska vara stolta över, har handlat om att stå upp för fred och nedrustning, om att stå för att stoppa krig och minska vapenanvändningen. Nu ser vi i stället en upprustningshets.

Sverige blev inte världens bästa land för att vi skulle se till att Wallenbergfamiljen blev miljardärer på vapenförsäljning. Sverige blev inte den välfärdsstat som halva världen skryter om än i dag – felaktigt tyvärr – genom den typ av repressiv politik som har förts den senaste tiden och som fortsätter att införas. Man uppför inte monument över Olof Palme och andra ledare i Latinamerika, Asien och Afrika på grund av den här krigshetsen utan för att Sverige en gång i tiden vågade stå upp mot fruktansvärd politik av den typ som har skördat miljontals liv under de senaste åren. Irak, Afghanistan, Libyen – jag vet inte hur många länder jag ska nämna. Ta de illegala bombningar som vi har sett den senaste tiden! Natoallierade begår folkmord i Gaza, bombar Iran och bombar Libanon. Listan är oändlig.

Det jag vill säga till de unga är: Gå inte på detta! Gör som många av våra föregångare gjorde: Stå upp mot krigshetsen och upprustningen!

Anf. 198 LORENA DELGADO VARAS (-) replik:

Herr talman! Jag vill också tacka talmannen. Jag hann inte riktigt med det i slutet av mitt anförande. Det har varit åtta intressanta och lärorika år. Du har varit en del av den resan, tillsammans med all personal, som jag måste säga ställer upp 24:7 när man behöver hjälp. Jag hoppas att detta inte är min sista debatt, för vi har ett par interpellationer kvar att debattera. Men man vet ju inte om man träffar alla er då. Jag tackar också Daniel.

(TALMANNEN: Tack för de orden!)

Anf. 199 DANIEL RIAZAT (-) replik:

Herr talman! Det känns såklart märkligt att stå här i ett replikskifte med den som står mig närmast i Sveriges riksdag. Jag vill tacka Lorena för det fantastiska arbete hon har gjort. Det är inte många svenska riksdagsledamöter som har befunnit sig på en båt för att häva en illegal blockad. Att det sker en illegal blockad av Gaza är inte något som bara vi tycker utan något som FN har konstaterat. Ni hittar faktiskt inte någon annan i den här kammaren som har satt sig på en båt och riskerat livet i sin vilja att stå upp för människor som befinner sig mitt i ett folkmord. Lorena blev också utsatt för en av världens absolut värsta statsmakter. Jag vill tacka Lorena väldigt mycket, liksom andra ledamöter som bidragit till debatterna.

Jag tycker att Andreas Norlén har varit en rättvis talman här i Sveriges riksdag. Det händer inte så ofta att hela riksdagen ställer sig bakom en talman, men det har vi gjort, även jag och Lorena. Vi tycker att det har varit ett rättvist talmanskap under de här åren.

Jag vill också åter, precis som Lorena, tacka personalen. Jag tror inte att folk utanför den här kammaren riktigt förstår hur det här huset går runt. Det gör det tack vare personer som svarar i telefon till och med klockan 22.30 när de sitter hemma med familjen. En av dem sitter här i kammaren och skrattar just nu, för han vet att det bland annat gäller honom. Det är ett otroligt maskineri som utgör en grundpelare i demokratin och som behöver gå runt, och vi är tacksamma för att ni får det att gå runt. Alla gånger vi har varit hårda i talarstolen – jag kommer att vara det några gånger till – är det bara mot ledamöterna, inte mot er i personalen.

(TALMANNEN: Tack för de vänliga orden!)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 juni.)

§ 14 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid samt uppskjuten behandling

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Proposition
2025/26:286 Stärkt skydd för domstolarnas och domarnas oberoende

Skrivelser
2025/26:273 Riksrevisionens rapport om infiltration i staten
2025/26:283 Ungdomspolitisk skrivelse
2025/26:284 Riksrevisionens rapport om Migrationsverkets kontroller av arbetstillstånd – stor risk för fel och missbruk

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående proposition och skrivelser skulle förlängas till och med *måndagen den 5 oktober*.

Kammaren biföll talmannens förslag att behandlingen av ovanstående proposition och skrivelser skulle få skjutas upp till det första riksmötet i nästa valperiod.

Motioner
med anledning av prop. 2025/26:271 En förändrad abortlag
2025/26:4196 av Karin Rågsjö m.fl. (V)
2025/26:4197 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S)
2025/26:4198 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP)

med anledning av prop. 2025/26:277 Avveckling av Utbetalningsmyndighetens system med transaktionskonto
2025/26:4200 av Martin Ådahl (C)

Konstitutionsutskottets betänkande
2025/26:KU45 Prövning av fråga om tillämpligheten av 2 kap. 22 § regeringsformen i visst fall (bet. 2025/26:SfU31)

Justitieutskottets betänkanden
2025/26:JuU47 Nya möjligheter att bekämpa onlinerekrytering
2025/26:JuU45 Stärkt skydd mot utlänningar som utgör kvalificerade säkerhetshot

Finansutskottets betänkande
2025/26:FiU47 Extra ändringsbudget för 2026 – Stöd till Ukraina samt stöd till hushåll och andra åtgärder med anledning av kriget i Mellanöstern

§ 15 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 15 juni

2025/26:913 Sändningar på kort- och mellanvåg
av *Peter Hultqvist* (S)
till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 21.48.

Sammanträdet leddes
av tjänstgörande ålderspresidenten Margareta Cederfelt från dess början till och med § 4 anf. 29 (delvis),
av tjänstgörande ålderspresidenten Lars Mejern Larsson därefter till och med § 5 anf. 50 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 5 anf. 83 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 5 anf. 118 (delvis),
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.57,
av andre vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 151 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 183 (delvis) och
av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA BLOMDAHL

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll 1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott 1
§ 3 Ärenden för bordläggning 1
§ 4 Frihet från våld, förtryck och utnyttjande – En nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck 2
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2025/26:AU13 2
Anf. 1 SARA GILLE (SD) 2
Anf. 2 SOFIA AMLOH (S) replik 3
Anf. 3 SARA GILLE (SD) replik 4
Anf. 4 SOFIA AMLOH (S) replik 4
Anf. 5 SARA GILLE (SD) replik 4
Anf. 6 HELENA VILHELMSSON (C) replik 5
Anf. 7 SARA GILLE (SD) replik 5
Anf. 8 HELENA VILHELMSSON (C) replik 6
Anf. 9 SARA GILLE (SD) replik 6
Anf. 10 SOFIA AMLOH (S) 7
Anf. 11 MERIT FROST LINDBERG (M) replik 9
Anf. 12 SOFIA AMLOH (S) replik 9
Anf. 13 MERIT FROST LINDBERG (M) replik 10
Anf. 14 SOFIA AMLOH (S) replik 10
Anf. 15 MERIT FROST LINDBERG (M) 11
Anf. 16 MAJ KARLSSON (V) replik 12
Anf. 17 MERIT FROST LINDBERG (M) replik 12
Anf. 18 MAJ KARLSSON (V) replik 13
Anf. 19 MERIT FROST LINDBERG (M) replik 13
Anf. 20 HELENA VILHELMSSON (C) replik 14
Anf. 21 MERIT FROST LINDBERG (M) replik 15
Anf. 22 HELENA VILHELMSSON (C) replik 15
Anf. 23 MERIT FROST LINDBERG (M) replik 16
Anf. 24 MAJ KARLSSON (V) 16
Anf. 25 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) 18
Anf. 26 MAJ KARLSSON (V) replik 20
Anf. 27 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik 20
Anf. 28 MAJ KARLSSON (V) replik 21
Anf. 29 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik 22
Anf. 30 HELENA VILHELMSSON (C) replik 22
Anf. 31 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik 22
Anf. 32 HELENA VILHELMSSON (C) replik 23
Anf. 33 CAMILLA RINALDO MILLER (KD) replik 24
Anf. 34 HELENA VILHELMSSON (C) 24
Anf. 35 MERIT FROST LINDBERG (M) replik 26
Anf. 36 HELENA VILHELMSSON (C) replik 27
Anf. 37 MERIT FROST LINDBERG (M) replik 27
Anf. 38 HELENA VILHELMSSON (C) replik 28
Anf. 39 HELENE ODENJUNG (L) 28

Anf. 40 SOFIA AMLOH (S) replik ... 30
Anf. 41 HELENE ODENJUNG (L) replik ... 31
Anf. 42 SOFIA AMLOH (S) replik ... 31
Anf. 43 HELENE ODENJUNG (L) replik ... 31
Anf. 44 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (-) ... 32
Anf. 45 MATS BERGLUND (MP) ... 33
Anf. 46 SARA GILLE (SD) replik ... 34
Anf. 47 MATS BERGLUND (MP) replik ... 34
Anf. 48 SARA GILLE (SD) replik ... 34
Anf. 49 MATS BERGLUND (MP) replik ... 35
(Beslut fattades under § 7.) ... 35
§ 5 Infrastrukturfrågor ... 35
Trafikutskottets betänkande 2025/26:TU20 ... 35
Anf. 50 THOMAS MORELL (SD) ... 35
Anf. 51 ULRIKA HEIE (C) replik ... 37
Anf. 52 THOMAS MORELL (SD) replik ... 38
Anf. 53 ULRIKA HEIE (C) replik ... 38
Anf. 54 THOMAS MORELL (SD) replik ... 39
Anf. 55 AYLIN NOURI (S) replik ... 39
Anf. 56 THOMAS MORELL (SD) replik ... 40
Anf. 57 AYLIN NOURI (S) replik ... 40
Anf. 58 THOMAS MORELL (SD) replik ... 40
Anf. 59 ULRIKA HEIE (C) ... 41
Anf. 60 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik ... 44
Anf. 61 ULRIKA HEIE (C) replik ... 44
Anf. 62 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik ... 45
Anf. 63 ULRIKA HEIE (C) replik ... 45
Anf. 64 MARIA STOCKHAUS (M) replik ... 46
Anf. 65 ULRIKA HEIE (C) replik ... 46
Anf. 66 MARIA STOCKHAUS (M) replik ... 46
Anf. 67 ULRIKA HEIE (C) replik ... 47
Anf. 68 THOMAS MORELL (SD) replik ... 47
Anf. 69 ULRIKA HEIE (C) replik ... 48
Anf. 70 THOMAS MORELL (SD) replik ... 48
Anf. 71 ULRIKA HEIE (C) replik ... 49
Anf. 72 MARIA STOCKHAUS (M) ... 49
Anf. 73 AYLIN NOURI (S) replik ... 52
Anf. 74 MARIA STOCKHAUS (M) replik ... 53
Anf. 75 AYLIN NOURI (S) replik ... 53
Anf. 76 MARIA STOCKHAUS (M) replik ... 54
Anf. 77 ULRIKA HEIE (C) replik ... 54
Anf. 78 MARIA STOCKHAUS (M) replik ... 54
Anf. 79 ULRIKA HEIE (C) replik ... 55
Anf. 80 MARIA STOCKHAUS (M) replik ... 55
Anf. 81 AYLIN NOURI (S) ... 56
Anf. 82 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik ... 58
Anf. 83 AYLIN NOURI (S) replik ... 58
Anf. 84 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik ... 59
Anf. 85 AYLIN NOURI (S) replik ... 59
Anf. 86 THOMAS MORELL (SD) replik ... 60
Anf. 87 AYLIN NOURI (S) replik ... 60

Anf. 88 THOMAS MORELL (SD) replik ... 61
Anf. 89 AYLIN NOURI (S) replik ... 61
Anf. 90 MARIA STOCKHAUS (M) replik ... 62
Anf. 91 AYLIN NOURI (S) replik ... 62
Anf. 92 MARIA STOCKHAUS (M) replik ... 63
Anf. 93 AYLIN NOURI (S) replik ... 63
Anf. 94 HELENA GELLERMAN (L) replik ... 64
Anf. 95 AYLIN NOURI (S) replik ... 64
Anf. 96 HELENA GELLERMAN (L) replik ... 65
Anf. 97 AYLIN NOURI (S) replik ... 65
Anf. 98 MAGNUS JACOBSSON (KD) ... 66
Anf. 99 MALIN ÖSTH (V) ... 70
Anf. 100 HELENA GELLERMAN (L) ... 72
Anf. 101 AYLIN NOURI (S) replik ... 75
Anf. 102 HELENA GELLERMAN (L) replik ... 75
Anf. 103 AYLIN NOURI (S) replik ... 76
Anf. 104 HELENA GELLERMAN (L) replik ... 76
Anf. 105 ULRIKA HEIE (C) replik ... 77
Anf. 106 HELENA GELLERMAN (L) replik ... 77
Anf. 107 ULRIKA HEIE (C) replik ... 78
Anf. 108 HELENA GELLERMAN (L) replik ... 78
Anf. 109 LINUS LAKSO (MP) ... 79
Anf. 110 MARIA STOCKHAUS (M) replik ... 81
Anf. 111 LINUS LAKSO (MP) replik ... 82
Anf. 112 MARIA STOCKHAUS (M) replik ... 82
Anf. 113 LINUS LAKSO (MP) replik ... 82
Anf. 114 HELENA GELLERMAN (L) replik ... 83
Anf. 115 LINUS LAKSO (MP) replik ... 83
Anf. 116 HELENA GELLERMAN (L) replik ... 84
Anf. 117 LINUS LAKSO (MP) replik ... 84
Anf. 118 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) ... 85
Anf. 119 ULRIKA HEIE (C) replik ... 88
Anf. 120 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) replik ... 88
Anf. 121 ULRIKA HEIE (C) replik ... 88
Anf. 122 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) replik ... 89
Anf. 123 AYLIN NOURI (S) replik ... 89
Anf. 124 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) replik ... 90
Anf. 125 AYLIN NOURI (S) replik ... 90
Anf. 126 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) replik ... 90
Anf. 127 LINUS LAKSO (MP) replik ... 91
Anf. 128 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) replik ... 91
Anf. 129 LINUS LAKSO (MP) replik ... 92
Anf. 130 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) replik ... 92
Anf. 131 MALIN ÖSTH (V) replik ... 92

Anf. 132 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) replik ... 93
Anf. 133 MALIN ÖSTH (V) replik ... 93
Anf. 134 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD) replik ... 93
(forts. § 8) ... 94
Ajournering ... 94
Återupptaget sammanträde ... 94
§ 6 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 juni ... 94
KU39 Ökad insyn i politiska processer ... 94
KU42 Indelning i utgiftsområden ... 94
KU44 Uppskov med behandlingen av ett ärende ... 94
MJU28 Ersättning vid rådighetsinskränkningar till följd av artskyddet ... 95
MJU29 Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk ... 95
FiU45 Stickprovsinsamling av uppgifter om hushållens skulder ... 97
FiU49 Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2021−2025 ... 98
SoU41 Uppskov med behandlingen av ett ärende ... 98
SfU33 Skärpta regler om utvisning på grund av brott ... 98
FöU19 Kärnämneskontroll och bedömningar av överensstämmelse med säkerhets- och strålskyddskrav i verksamhet med strålning ... 99
§ 7 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde ... 99
AU13 Frihet från våld, förtryck och utnyttjande – En nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, utnyttjande i prostitution och människohandel samt hedersrelaterat våld och förtryck ... 99
§ 8 (forts. från § 5) **Infrastrukturfrågor** (forts. TU20) **... 100**
Anf. 135 ANNE-LI SJÖLUND (C) ... 100
(forts.) ... 102
Ajournering ... 102
Återupptaget sammanträde ... 102
§ 8 (forts.) **Infrastrukturfrågor** (forts. TU20) **... 103**
Anf. 136 STEN BERGHEDEN (M) ... 103
Anf. 137 ANNA LIPINSKA (KD) ... 105
Anf. 138 JOHANNA RANTSI (M) ... 106
Anf. 139 HELENA VILHELMSSON (C) ... 108
Anf. 140 ANDERS KARLSSON (C) ... 109
Anf. 141 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik ... 110
Anf. 142 ANDERS KARLSSON (C) replik ... 110
Anf. 143 STEN BERGHEDEN (M) replik ... 110
Anf. 144 ANDERS KARLSSON (C) replik ... 111
Anf. 145 STEN BERGHEDEN (M) replik ... 111
Anf. 146 ANDERS KARLSSON (C) replik ... 111
(Beslut skulle fattas den 17 juni.) ... 111
§ 9 En statlig e-legitimation ... 112
Trafikutskottets betänkande 2025/26:TU21 ... 112

(Beslut skulle fattas den 17 juni.) ... 112
§ 10 Åtgärder mot manipulation och missbruk av färdskrivare ... 112
Trafikutskottets betänkande 2025/26:TU22 ... 112
(Beslut skulle fattas den 17 juni.) ... 112
§ 11 Krav på kommunala lantmäterimyndigheters ärendehanteringssystem ... 112
Civilutskottets betänkande 2025/26:CU40 ... 112
Anf. 147 DENIS BEGIC (S) ... 112
Anf. 148 ALIREZA AKHONDI (C) ... 114
Anf. 149 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) ... 116
Anf. 150 LARRY SÖDER (KD) ... 117
(Beslut skulle fattas den 17 juni.) ... 118
§ 12 Riksrevisionens rapport om förvar i migrationsprocessen ... 118
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU34 ... 118
Anf. 151 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) ... 118
Anf. 152 OLA MÖLLER (S) ... 121
Anf. 153 MAGNUS RESARE (M) replik ... 122
Anf. 154 OLA MÖLLER (S) replik ... 122
Anf. 155 MAGNUS RESARE (M) replik ... 123
Anf. 156 OLA MÖLLER (S) replik ... 123
Anf. 157 MAGNUS RESARE (M) ... 123
Anf. 158 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik ... 126
Anf. 159 MAGNUS RESARE (M) replik ... 126
Anf. 160 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik ... 127
Anf. 161 MAGNUS RESARE (M) replik ... 127
Anf. 162 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik ... 128
Anf. 163 MAGNUS RESARE (M) replik ... 128
Anf. 164 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik ... 129
Anf. 165 MAGNUS RESARE (M) replik ... 129
Anf. 166 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) ... 130
Anf. 167 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) ... 132
Anf. 168 MAGNUS RESARE (M) replik ... 134
Anf. 169 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik ... 134
Anf. 170 MAGNUS RESARE (M) replik ... 135
Anf. 171 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik ... 136
Anf. 172 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik ... 137
Anf. 173 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik ... 137
Anf. 174 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik ... 138
Anf. 175 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik ... 138
Anf. 176 ANNIKA HIRVONEN (MP) ... 139
(Beslut skulle fattas den 17 juni.) ... 141
§ 13 Förbättrade förutsättningar för operativt militärt samarbete ... 142
Försvarsutskottets betänkande 2025/26:FöU14 ... 142
Anf. 177 HÅKAN SVENNELING (V) ... 142
Anf. 178 JÖRGEN BERGLUND (M) replik ... 145
Anf. 179 HÅKAN SVENNELING (V) replik ... 145
Anf. 180 JÖRGEN BERGLUND (M) replik ... 146

Anf. 181 HÅKAN SVENNELING (V) replik ... 146
Anf. 182 BJÖRN SÖDER (SD) ... 147
Anf. 183 EMMA BERGINGER (MP) ... 148
Anf. 184 JÖRGEN BERGLUND (M) replik ... 150
Anf. 185 EMMA BERGINGER (MP) replik ... 150
Anf. 186 JÖRGEN BERGLUND (M) replik ... 151
Anf. 187 EMMA BERGINGER (MP) replik ... 151
Anf. 188 JÖRGEN BERGLUND (M) ... 152
Anf. 189 EMMA BERGINGER (MP) replik ... 153
Anf. 190 JÖRGEN BERGLUND (M) replik ... 154
Anf. 191 EMMA BERGINGER (MP) replik ... 154
Anf. 192 JÖRGEN BERGLUND (M) replik ... 155
Anf. 193 ANDERS EKEGREN (L) ... 155
Anf. 194 LORENA DELGADO VARAS (-) ... 156
Anf. 195 DANIEL RIAZAT (-) ... 157
Anf. 196 LORENA DELGADO VARAS (-) replik ... 158
Anf. 197 DANIEL RIAZAT (-) replik ... 159
Anf. 198 LORENA DELGADO VARAS (-) replik ... 159
Anf. 199 DANIEL RIAZAT (-) replik ... 159
(Beslut skulle fattas den 17 juni.) ... 160

§ 14 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid samt uppskjuten behandling ... 160

§ 15 Anmälan om fråga för skriftligt svar ... 161

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 21.48. **... 161**

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2026